

Vatra veche ⁷ Vatra veche

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul XI, nr. 7 (127) iulie 2019 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Mihai Istudor, Papa

Vatra veche dialog cu Ana Blandiana

SUMAR

Vatra veche dialog cu Ana Blandiana, de Viorel Mortu/3
Cununa de Aur/Ana Blandiana, de Nicolae Băciut/4
Eveniment. N-am altă Ană (Nicolae Băciut), de Răzvan Ducan/5
Ana Blandiana, poeme, traduceri/8
Mai altfel, despre Veronica Micle, de Dumitru Hurubă/ 9
Remember -30. N. Steinhardt, de Veronica Pavel Lerner/9
Să ne reamintim de... Valentin Silvestru, de Dumitru Hurubă/11
Correspondența lui Dimitrie Stelaru, de Gheorghe Sarău/13
Inedit. Blestemul chinezesc, de Francisc Păcurariu/14
Mihai Diaconescu, tendința actuală..., de R. Subțirelu/16
Poeme de Adela Fleva/17
Text și context în diarismul românesc (Eugen Simion), de Florian Copcea/18
Aniversări. Valeriu Matei - 60, de Daniel Corbu/19
File de portret: Nicolae Dabija, de Daniel Corbu/20
Poeme de Nicolae Dabija/21
Asterisc. Nu mai știm să fim romantici, de Dumitru Hurubă/22
Spovedanie, poem de Nicolae Băciut/22
Ocean întors. Nu poți intra de două ori în același râu..., de Silvia Urdea/23
Vitrina. Numărătoare de aripi (Răzvan Ducan), de Ioan Marcoș/26
Cronica literară. Decupaie lirice anizotrope (Constantin Stancu), de Lórinzci Francisc-Mihai/28
Mierlă sângerându-mi pe umăr (Nicolae Crepcia), de Camelia Ardelean/29
Trepte în timp, trepte spre sine (Dan Lăzărescu), de Alexandra Laura Pui/31
Portretul unei sensibilități (Carmen Doreal), de Daniel Corbu/32
Vinovat de patriotism (Francisc Păcurariu), de Nicolae Băciut/33
Țara ascunsă (Alexandru Uiuu), de Mircea Daroși/34
Colecție de texte spumoase (Dumitru Augustin Doman), de Nicolae Rotaru/35
Un selfie pentru U.E. (Nicolae Suciut), de Valeria Bilt/36
Un ocean de deșert (Al. Florin Țene), de Florica R. Cădea/38
Orbeții (Tania Nicolescu), de Marian Dopcea/39
Modelarea pământului după fapte (Valeriu Bărgău), de Daniel Marian/40
Tălcul destăinuirilor (Sergiu Branda), de Mihai Batog-Bujeniță/40
Statele Unite ale Românilor (Dorian Branea), de Dorin Nădrău/42
Cinste cui te-a scris (Iuliu-Marius Morariu), de Radu Botiș/43
Poeme de Emilia Amariei/44
Personalități teleormănene segărcene (Gheorghe Sarău), de Nicolae Băciut/45
Moța – pagini de viață, file de istorie (Valentin Orga), de Gligor Hașa/46
Dan Valentin Vizanty (Daniel Foçaș), de Güner Akmolla/47
Chiar el a spus cu mâna lui (Cornel Udrea), de Vasile Larco/48
Poeme de Luminița Cioabă/49
Poeme de Ana Ardeleanu/50
Poeme de Iuliu Ionaș/50
Documentele continuității. Transilvania, starea noastră de veghe, de Ioan-Aurel Pop/51
Politica externă și diplomația românească, de Nicolae Maresș/52
Secretele lui Polichinelle, de Liliana Toma/54
Imposibila opțiune, de Radu Șerban/55
Supraviețuirea prin cuvântul scris, de Radu Șerban/58
Mihai Eminescu și Basarabia, de Gicu Manole/60
Convorbiri duhovnicești cu Î.P. S. Ioan, de Luminița Cornea/61
Amvon. Pe omul bun îl primește Raiul, de Gheorghe Nicolae Șincan/62
Poeme de Cătălin Varga/63
Firul vieții, de Roxana Man/64
Poeme de Elena Armenescu/65
Despre francmasonerie, de Eugen Mera/66
Poeme de Lucian Adulmeanu-Izadra/67
Mapamond. Japonia, note de călătorie, de Mihai Posada/68
Întâlniri în spațiul canadian. Pr. Gheorghe Nicolae Șincan, de Veronica Pavel Lerner/69
Biblioteca Babel, traduceri de Germain Droogenbroodt și Gabriela Căluțiu Sonnenberg/70
S-a întâmplat la Montreal, de Milena Munteanu/71
Poeme de Costel Stancu/72
Premiile UZPR 2018, Roxana Istudor, Nicolae Băciut, Gheorghe Nicolae Șincan/73
Zilele Teatrului Matei Vișniec, de Marina Constantinescu/76
Teatrul. Streptease la Bazin, de Cristian Stamatoiu/78
Am găsit calea, de Roxana Ichim Istudor/79
Expoziție de artă – Radu Anton Maier, de Svetlana Maier/79
Poeme de Viorica Șutu/80
Argument pentru pace, de Corina Simeanu/81
Festivalul Internațional „Romaii Poesia”/82
Lumea lui Larco, de Vasile Larco/83
De la un clasic citire. Alexandru C. Cuza/83
Epigrame, de Nicolae Matcaș/84
Curier/85

Mihai Istudor, Tryptic

Mihai Istudor, „Amfiteatru”

Mihai Istudor, Compoziție

Mihai Istudor, Scribul

Număr ilustrat cu lucrări de Mihai Istudor

Vatra veche dialog

Ana Blandiana

„În vacarmul lumii moderne, rostul poeziei este acela de a încerca să restabilească tăcerea.”

– În istoria poeziei generației 60 sunteți autoarea unei sintagme care a făcut și va face istorie – „popor vegetal”. Cum ați vrea să rămână în istorie această sintagmă?

– ... să vină o epocă în care să nu ni se mai potrivească deloc. Poezia, pentru cei care n-o știu, începe cu „Eu cred că suntem un popor vegetal” și se termină cu „Cine-a văzut vreodată un copac revoltându-se?”, deci era un fel de răbufnire, de exasperare că nu facem nimic. În 22 decembrie 1989, în cabina unde ți se lua interviu, acolo unde se transmitea în direct, cineva m-a întrebat:

„Mai credeți că suntem un popor vegetal?” și eu am izbucnit în plâns.

Peste ceva timp, a apărut un disc care se numea „Cele câteva minute ale radioului liber” și conținea povestea asta. Trebuie să zic că eu am izbucnit în plâns atunci – oricum emoția era generală, dar sensul cred că era despre critica pe care i-o adusesem poporului român – anume că nu mai era valabilă, iar eu aveam remușcări. Ei bine, nu mai am remușcări.

– Dacă ați avea posibilitatea să dați timpul înapoi, ce v-ați dori să schimbați?

Cred că în mare așa face același lucru – schimbări legate de persoana mea, lucruri legate de mine sau de viața mea. Dacă ar fi să schimb istoria, așa face ca 2018 să semene cu 1918 și totul ar fi altfel – am avea guvernul I. C. Brătianu și am crea România mare, care ar fi un stat democratic. Dacă vă referiți însă la viața mea, regret din inimă deceniul și jumătate în care nu am scris pentru că

construiam **Alianța civică** și făceam mitinguri, adică asta nu înseamnă că probabil nu așa face același lucru.

– Dacă ați avea ocazia să cunoașteți o personalitate istorică, care ar fi aceea?

– Horea din Horea, Cloșca și Crișan este pentru mine, de departe, cea mai fascinantă personalitate a istoriei noastre și cel mai mare om politic din toate timpurile. Așa da orice să mă aflu în fața lui și să-i pot pune întrebări. Horea, care era un țăran, dar un țăran genial după părerea mea, totuși un țăran fără cultură, a intuit că poporul român n-o să se răscoale niciodată. Situația era insuportabilă, dar el a mers la Viena, se pare că l-a întâlnit pe împărat, s-a întors și a spus: Împăratul a spus să vă revoltați. A trimis călăreți în sate anunțând că satele care nu se vor răscoala vor fi arse. Vă dați seama ce capacitate de a-și asuma istoria și transformarea ei?! Mi se pare ceva extraordinar! Există o carte și chiar vă recomand să o citiți – „Răscoala lui Horea”, de David Prodan; e o carte absolut extraordinară care conține totul, inclusiv procesul lui înainte de condamnare și execuție – este absolut comparabil cu procesul Ioanei D' Arc. Personal, nu cunosc decât aceste două procese care s-au transcris ca niște piese de teatru. Din cartea lui David Prodan m-am îndrăgostit de Horea și știu tot ce știu. Ei bine, mi se pare extraordinar faptul că Horea nu apare în niciunul dintre momentele importante ale istoriei.

O altă intuiție generală este că a înțeles că este mai important ca mit decât ca persoană fizică. Deci, la Deva, țărani sunt conduși de Cloșca, la Mesteacăn, la prima întâlnire care pornește răscoala, vorbește în numele lui, Crișan. Ceea ce spun ei este mereu din partea lui Horea.

Un alt lucru extraordinar este că

Ana Blandiana, Nicolae Băciuț, Zamfir Bălan, Brăila, 17 mai 2019

răsculații lui Horea nu-i omorau pe grofii unguri, ci îi obligau să se căsătorească cu țărânci, deci încercau să-i transforme în niște oameni cinstiți, asta era gândirea – să trăiască grofii ca țărani români și să se purifice, să devină niște țărani cinstiți.

– Cu toții știm faptul că atunci când scriem - fie proză, fie poezie - e vorba de niște sentimente foarte profunde, de pasiune, nu doar iubirea de a scrie. Consider că poezia dumneavoastră este una simplă, dar nu vreau să insult spunând că este una simplă, este una cumpătată și totuși care transmite enorm. Cum ați reușit să vă transformați sentimentele în așa fel încât să nu transmiteți acea pasiune plină de ardoare?

– Verbul „a reuși” presupune că mi-am propus să fac. Ei bine, nu mi-am propus niciodată nimic, adică pur și simplu asta a fost. Asta sunt eu. Singurul lucru pe care mi l-am propus este să mă exprim, să scriu și, dacă pot, să public. În ceea ce privește simplitatea, aceasta ține și de un anumit tip de concepție artistică, adică pentru mine poezia nu e un umeraș pe care se pun sute de metafore care arată cât mai frumos, ci este o singură metaforă, eventual care să lase în jurul ei o tăcere atât de mare încât să treacă un fior prin cei care o ascultă.

– Cum ați găsit în sine curajul de a scrie, care a fost momentul când ați realizat că asta vă e menirea – a scrie, a emoționa, a încânta?

– Am început să fac versuri înainte de a ști să scriu și să citesc, adică vorbeam singură, ca să zic așa. Mama întotdeauna râdea de mine pe tema asta, mă surprindea făcând rime, stând singură sau vorbind cu pisica sau cu păpușile. Deci, a început înainte ca să îmi propun ceva, apoi a continuat prin aceea că n-am trecut prin faza în care să fiu întrebată „ce vrei tu să te faci când vei fi mare?”, prin care trec toți copiii, pentru că toată lumea știa ce o să mă fac. Nu știu cum, dar mergea de la sine că eu acest lucru o să continui să-l fac. Pur și simplu n-am hotărât aproape nimic în materie de poezie. Totul a fost hotărât dinainte.

– Ce calități ar trebui să aibă un om, din punctul dumneavoastră de vedere, pentru a scrie?

– La un târg de carte din Bogota, unde majoritatea publicului erau →

Prof. VIOREL MORTU

oameni simpli, mi s-au pus tot felul de întrebări, printre care una a fost a unui domn care m-a ascultat cu atenție, iar întrebarea acestuia a sunat foarte asemănător cu aceasta – „Ce-ar trebui să fac ca să îmi fac copilul scriitor?” Mi s-a părut ceva sfâșietor, un om simplu care caută caută soluții să-și ridice copilul. Evident că n-am știut să îi răspund, oamenii sunt atât de diferiți.

-Cineva a precizat că artiștii, poeții sunt nefericiți. Merită să fii poet?

-Nu merită, dar în același timp ce e extraordinar în România este că acest tip de întâlnire este rară, dar continuă. Nu mai există întâlniri cu cititorii, mai mult, a intrat în limbă - și asta este chiar o crimă; sunt convinsă că ați auzit și dumneavoastră expresia „asta-i poezie”, atunci când vrei să spui ceva tâmpit, derizoriu. Într-o țară în care Alecsandri a spus că românul s-a născut poet, să se ajungă să fie considerată poezia sinonimă cu nimic. Ei bine, în această țară continuă să existe foarte mulți poeți și foarte mulți poeți buni, de vârsta dumneavoastră, care s-au apucat să scrie versuri în capitalism, așadar în această atmosferă, în care nu contează decât banii, asta este extraordinar, și acest lucru, după părerea mea, dovedește că avem ce spera.

Spre deosebire de noi, occidentul este de mult mai mulți ani exclusiv materialist. Ei bine, ei au ajuns, spre deosebire de noi, pentru care mall-urile sunt niște temple, la un fel de oboseală de prea multă materialitate, fapt pentru care, în ultimii zece ani, așa zice, s-au înmulțit festivalurile de poezie – la care se intră cu bilet și la care vin, poate, sute sau chiar mii de oameni. De exemplu, în Slovenia, este un festival unde vin sute de mașini din țările din jur – Elveția, Austria, Germania și vin toți să asculte poeți din diferite colțuri ale lumii. Este un fel de nevoie, cred eu, că omul începe să simtă că nu trebuie să trăiască exclusiv din lucruri materiale.

-Ce reprezintă numele personajului Arpagic?

-A fost un pisic real, care chiar făcea foarte multe din ceea ce povestesc eu acolo. Mi-am imaginat, având în vedere că devenise celebru, că începe să se poarte ca Ceaușescu și exasperarea generală era atât de mare, încât toată lumea a observat.

-Ce reprezintă tăcerea pentru

Dorin Popescu, Ana Coman, Ana Blandiana, Nicolae Băciuț, Brăila mai 2019

dumneavoastră?

-Conferința „Poezia între tăcere și păcat” începe cu o relatare a felului în care am primit prima carte de versuri. Eram probabil în clasa întâi și am primit o carte. Asta se întâmpla după război, era probabil prin anii '50, nu erau pe toate drumurile cărți pentru copii. Aceasta conținea poemul „Iarna pe uliță” de George Coșbuc și era scrisă, pe fiecare pagină, doar câte o strofă, în rest explicații. Eu, care până atunci nu văzusem decât cărțile lui tata, ale căror pagini erau acoperite în întregime cu cuvinte, l-am întrebat pe tata de ce la mine sunt atât de puține și la el atât de multe, iar tata, casă scape de mine, a răspuns - așa e poezia. Acesta este de fapt începutul conferinței mele de la Roma, o demonstrație a felului în care s-a schimbat definiția poeziei, de la poezia clasică, care spune, care povestește (Homer povestește cucerirea Troiei, Virgiliu povestește ce-a făcut Enea ș.a.m.d.), la poezia modernă, care nu mai spune, ci sugerează. Sugestia este deja o seminespunere, o semi-tăcere. De altfel, chiar metafora, care este principalul instrument al poeziei, este jumătate cuvânt, jumătate tăcere. Metafora este o comparație căreia îi lipsește un termen. Acesta a fost marele *noroc* al poeziei, în perioadele de dictatură, nu numai la noi, acela de a putea trece pe sub nasul cenzurii, pentru că poetul nu spunea decât jumătate, iar cealaltă jumătate era imaginată de cel care citea, sau care asculta. De fapt, poezia se naște la mijlocul distanței dintre cei doi. Ideal este să reușești să spui cât mai puțin, pentru a putea sugera cât mai mult. În ultimă instanță, idealul este să nu mai spui nimic, ca să poți sugera totul. Deci, întâmplător sau nu, această conferință a devenit postfață la vreo cinci sau șase cărți ale mele în diverse limbi. Este clar că, în vacarmul lumii moderne, rostul poeziei este acela de a încerca să restabilească tăcerea.

Cununa de aur a Serilor de Poezie de la Struga pentru Ana Blandiana

Anei Blandiana îi va fi decernat la sfârșitul lui august Premiul Cununa de Aur, în cadrul celui mai prestigios Festival Internațional de Poezie, care se derulează anual, din 1966. Un premiu pe care l-a mai luat dintre scriitorii români doar Nichita Stănescu, în 1982.

„Când s-a anunțat că juriul de la Struga a acordat Premiul și Cununa de aur de la Struga lui Nichita Stănescu, scrie Anghel Dumbrăveanu, unul dintre participanții la manifestările din 1982, lumea literară din România a cunoscut o **fremătare imperială (s.m., N.B.)**, pentru că această distincție însemna o încoronare care premerge Premiul Nobel sau îl poate anticipa” (în volumul *Fenomenul Nichita Stănescu*, Editura Excelsior Art, 2003).

Această „fremătare imperială” s-a regăsit atât în presa românească și internațională, cât și în participarea masivă a scriitorimii române la eveniment: D.R. Popescu, George Bălăiță, Gheorghe Tomozei, Nicolae Ioana, Anghel Dumbrăveanu, Adrian Popescu, Marin Mincu, Alexandru Andrițoiu, Carolina Ilica, Dumitru M. Ion, Alexandru Jelebeanu... dintre cei pe care mi-i amintesc, pentru că printre ei, mă rătăcisem și eu, după o călătorie în bună parte pe jos, de la Târgu-Mureș la Struga, pe cont propriu, cu un rucsac ticsit de cărțile lui Nichita, plus conserve, biscuiți, combustibilul care să-mi asigure energia pentru drum.

La comunicarea laureatului ediției din acest an a Serilor de Poezie de la Struga, Ana Blandiana, n-a fost niciun fel de... fremătare. Presa a fost mai degrabă discretă până la a fi laconică în a promova această nouă recunoaștere a poeziei românești.

Sceptic din fire în unele chestiuni, am mari rețineri în privința solidarității de breaslă din România acestor ani.

Oare cine va bate calea până la Struga să fie alături de Ana Blandiana?

Un test pentru viața noastră literară!

NICOLAE BĂCIUȚ

Eveniment

N-am altă Ană

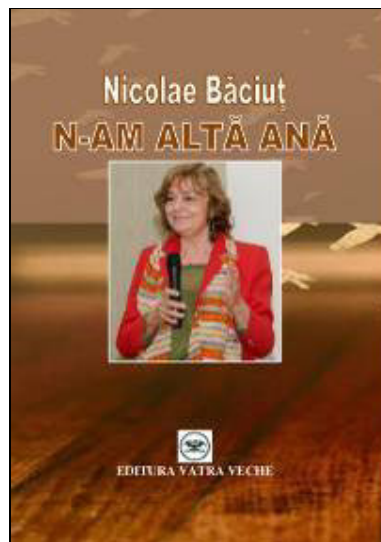
Scriitorul Nicolae Băciuț împrumută un vers de-al Anei Blandiana pentru a da titlul unei incursiuni livrești inedite (*N-am altă Ană*, Editura Vatra veche 2019), așa cum mărturisește în prefața intitulată „În regim de urgență”, „să adun lucrurile legate de Ana Blandiana și de Festivalul de la Brăila, pentru că s-au strâns suficiente „documente” care să se constituie într-o mărturie a unei frumoase povești literare”.

Cartea-poveste are ca punct de plecare impresionanta bio-bibliografie a Anei Blandiana (n. 25 martie, 1942), „autoare a peste treizeci de volume de poezie, proză, eseuri, publicistică” și care „s-a remarcat nu doar ca scriitoare, ci și prin modul în care și-a asumat condiția de luptător pentru libertate, dreptate, adevăr, atât înainte de decembrie 1989, cât și după. Pentru atitudinea sa, înainte de Revoluția din 1989, n-a avut drept de semnătură în trei rânduri (1959-1964, 1985, 1988-1989), din 1988 fiind supravegheată permanent de serviciile secrete din România, fiindu-i întemnițate cărțile, care au fost scoase din bibliotecă. În luna mai 1990, a reînființat Centrul PEN din România, pe care l-a condus până în 2004. În noiembrie 1990, s-a numărat printre cei care au fondat Alianța Civică, fiind în fruntea acesteia, ca președinte, mai bine de un deceniu (1991-2002). La începutul lui 1993, a inițiat, împreună cu Romulus Rusan, Memorialul de la Sighet, iar în aprilie 1995, Academia Civică”. Etc.

Într-o carte de-a sa, căreia am avut plăcerea să-i scriu o cronică, „Istoria ca viitor și alte conferințe și pagini”, Ed. Humanitas, 2017, Ana Blandiana recunoaște implicarea, imediat după 1990, într-un domeniu extraliterar, motiv pentru care mărturisea că textele neliterare, de atitudine civică și nu numai (și aici pot fi incluse și demersurile propriu-zise amintite): „sunt dovada măsurii în care istoria i-a răpit istoriei literare drepturile pe care le avea de la naștere asupra mea”. Consemnăm spusele și trecem mai departe. Este membru corespondent al Academiei Române (din 2016). „I-au apărut aproape 50 de volume traduse în 26 de limbi”;

Dintre premiile mai importante, îi sunt amintite: „Premiul pentru poezie al Uniunii Scriitorilor din România, 1969; Premiul pentru poezie al Academiei Române, 1970; Premiul pentru proză al Asociației Scriitorilor din București, 1982; Premiul Internațional „Gottfried von Herder”, Viena, 1982; Premiul Național de Poezie, 1997; Premiul „Opera Omnia”, 2001; Premiul Internațional „Vilenica”, 2002; În martie 2016, a primit Premiul „Poetul European al Libertății”, pentru volumul Patria mea A4, care a apărut în traducere poloneză în ianuarie 2016. Decernarea premiului a avut loc în cadrul ediției a 4-a din cadrul concursului cu același nume, organizat la Gdansk, în Polonia”. Etc.

Cartea e continuată de o serie de interviuri pe care Nicolae Băciuț i le-a luat, în diverse contexte și la diverse date, determinate de situații și împrejurări: în octombrie 1985, la Luduș, după o întâlnire cu cititori; în aprilie 2003, la Tg.Mureș; în mai 2015, la Brăila; în ianuarie 2019; etc. Întrebările sunt despre poet și poezie, despre rolul acestora în lume, despre poet și puterea vremelnică, despre „incidente biografice” ce i-ar fi putut marca „biografia poetică”, despre debut, despre virtuțile limbajului critic, dar și despre servituțile lui, despre ierarhii literare, despre „călcâiul vulnerabil” al poeziei sale, despre Transilvania și ce reprezintă acest spațiu pentru aceasta, despre singurătatea scriitorului, despre scriitorii care se implică în politică, despre refuzul Anei Blandiana de a fi în structurile puterii, despre activismul civic, demers făcut de multe ori în tandem, alături de soțul ei, regretatul scriitor Romulus Rusan, etc., cu răspunsuri, desigur, din perspectiva poetei intervievate, căreia Nicolae Băciuț îi smulge cu inteligență și mărturie ce țin de partea confesivă a lucrurilor. Răspunde Ana Blandiana, printre altele: „...am înțeles că un poet nu este cel care caută sau chiar descoperă poezia, ci acela care este căutat de ea...”; „...moartea tatălui meu, survenită în condiții tragice, la venirea dintr-o lungă absență...(...)... a fost momentul – aveam douăzeci de ani – în care am avut revelația propriului meu destin, deosebit de cel al generației mele cu care, până atunci, aveam senzația că mă identifiic...”;

„Cred că întreaga morală a unui scriitor poate fi rezumată într-o frază. ”Să scrii ceea ce cred și să public ceea ce scriu!”; „Puterea ar trebui să nu încerce să folosească puterea scriitorului. Toate puterile din lume și-ntotdeauna au încercat s-o folosească, pentru că e o putere opusă puterii, e o putere nu din această lume, ci din lumea viitorului...”.

În altă parte a cărții, se confesează Nicolae Băciuț: „De câțiva ani, ne întâlnim cu Ana Blandiana și cu Romulus Rusan, la Brăila, care a devenit gazda unui Festival Național de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”, care s-a născut în trepte, având ca punct de plecare un alt Festival, „Ion Creangă”, organizat de prof. Angela Olaru la școala care poartă numele humuleșteanului. Din acest festival, s-a născut o altă relație, cea cu prof. dr. Gabriela Vasiliu, care, cu energiile-i nepotolite, a pus în ecuație o veritabilă mișcare literară, cu proprii elevi de la Școala Gimnazială „Sandu-Aldea”. Așa s-a constituit și Cenaclul... „Nicolae Băciuț”, așa s-a cimentat o prietenie de mare angajament cultural, așa s-au pus bazele Festivalului Național de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”, o manifestare de altitudine academică, în care s-a lăsat prinsă și Ana Blandiana. Dacă, după prima ediție, cu toată reușita ei, Ana Blandiana nu se gândea să vadă lucrurile foarte departe, la ediția din acest an, Ana Blandiana a fixat repere pe termen lung, fiind convinsă de profesionalismul organizatoric, de impactul asupra celor mai tineri→

RĂZVAN DUCAN

creatori și, deopotrivă, cititori de literatură. Dar dincolo de Festival, întâlnirile „în particular” cu Ana Blandiana au devenit veritabile sărbători ale poeziei, Ana Blandiana fiind în toate cele ale zilei poetă....”

Între 2012 și 2019, s-au desfășurat la Brăila opt ediții ale Festivalului de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”, antrenând mii de copii din clase gimnaziale și liceu de pe întreg teritoriul patriei, patrie numită, în spirit nichitastănescian, limba română,....,de la Chișinău la Madrid”, desigur, cu „grosul” lucrurilor și participanților, din țară.

Spune Ana Blandiana: „Sunt profund intimidată la gândul că acest proiect, care cu atâta sensibilitate și fantezie reușește să transforme copilăria într-o armă de cucerire a lumii prin poezie, este construit pe marginea paginilor mele”.

Fiecare ediție de festival este descrisă „de-a fir a păr”, cu scrupulozitate, de la regulamentul concursului, până la secțiuni și tematici (inclusiv cu subtematici, pentru diversele categorii școlare de concurs), Nicolae Băciuț implicându-se peste poate, cu o risipă de energie și generozitate, pe care numai un suflet ca al său, altruist și îndrăgostit de literatură poate să o facă. Creație literară (poezie, proză, eseu), critică și analiză literară, recitări din lirica Anei Blandiana, interpretări folk pe versurile autoarei și nu numai, dar și o secțiune de comunicări științifice, la ediția din 2019, au fost secțiunile edițiilor de concurs. Fiecare ediție a avut o tematică aparte, iar la secțiunea critică/ analiză literară, cu excepția primei ediții, au fost așezați „față în față” doi scriitori, sau altfel spus, alături de Ana Blandiana, câte un scriitor de ieri și de azi, având ca numitor comun forța cuvântului, care le dă „Dreptul la timp”, cum ar fi spus Nichita Stănescu.

La ediția întâi, 2012, volumul Anei Blandiana, „Îngeri de cuvinte”, a avut parte de „interpretări critice” din partea elevilor. Despre acest fapt Nicolae Băciuț spune: „Poezia Anei Blandiana s-a bucurat de zeci de lecturi critice pertinente, ceea ce înseamnă, pe de o parte, că și-a deschis conturi pe termen lung în inimile celor mai tineri cititori. pe de altă parte, dintre cei care au participat la acest concurs se vor putea alege, neîndoielnic, și viitorii

critici și istorici literari. Literatura merge mai departe și nu se predă!”; „Acest concurs are însă o semnificație aparte: el deschide un orizont al reverenței, al recunoașterii, al aprecierii unei poezii, a unui autor, care a marcat mai bine de o jumătate de secol chipul poeziei – Ana Blandiana”

La a II-a ediție a Festivalului, tematica a fost „Rugăciunea poeziei”, iar poezii puși de organizatori „în oglindă” au fost Ana Blandiana și Vasile Voiculescu. La edițiile ce au urmat, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 și 2019, Ana Blandiana a fost pusă, pe rând, „față în față”, pe tărâm literar, cu Magda Isanos, Rainer Maria Rilke, Ioan Alexandru, Emily Dickinson, Marin Sorescu și Matei Vișniec, tematicile edițiilor fiind de asemenea variate: „Poetica arborelui existențial”, „Vârstele poetice ale anotimpurilor”, „Dimensiunea sacră a iubirii”, „Orologiul fără ore”, „Tăcerea cuvântului poetic”, „Umbre de cuvinte”.

Spune Nicolae Băciuț, ca o imagine generală: „Ajuns la ediția a VIII-a, Festivalul de Creație și Interpretare „Ana Blandiana” de la Brăila, este unul dintre cele mai importante competiții literare dedicate elevilor. Festivalul s-a impus din start ca o manifestare de ținută și a beneficiat la fiecare ediție de aportul Anei Blandiana care, ca autoritate de prim rang a literaturii române, a adus prestață manifestărilor culturale, literare și artistice, circumscrise Festivalului. Alături de prof. dr. Gabriela Vasiliu, am pus temelia

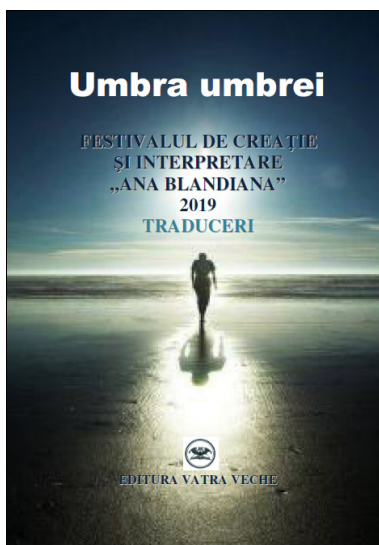

Ana Blandiana, la ediția din 2019 a Festivalului de la Brăila

acestui Festival, care are particularități care îl fac distinct în contextual manifestărilor de gen. Ediție de ediție, într-o perspectivă comparativă, prin temele propuse, Festivalul a reușit să pună în discuție opere ale unor scriitori reprezentativi din literatura română.

Particularitatea acestui Festival, dincolo de prezența autorului, Ana Blandiana, constă și în editarea lucrărilor premiate, în volume distincte, pe secțiuni: poezie, critică, proză/eseu, traduceri. Mai mult, aceste antologii sunt lansate în cadrul Festivalului, ceea ce a presupus un efort colectiv conjugat, pentru încadrarea în timpul scurt, de la încheierea jurizării și până la festivitatea de premiere. În cele opt ediții s-au publicat 33 de volume. O performanță pe care nu a mai atins-o niciun alt festival-concurs de creație al elevilor. Ele sunt documente inestimabile pentru un proiect cultural care valorizează creativitatea, cultura, inteligența elevilor. Acestea sunt... cărțile Festivalului de Creație Literară „Ana Blandiana”, un colț de raft, care onorează orice bibliotecă”.

Practic, câteva sute de elevi merituosi și creativi în planul creației literare și al interpretării critice literare (din câteva mii de concurenți) se regăsesc în aceste antologii de poezie, proză, eseuri, dar și cu rânduri de critică și analiză literară, ca urmare a reflectării pe marginea scrierilor Anei Blandiana et. comp. Este, până la urmă, modul lui Nicolae Băciuț de a fi, „de la sine lăsând, îmbogățindu-se prin impuținare”, cum spuneam în niște versuri, tinând cont că toate antologiile și revistele și afișele etc. s-au făcut pe propriile cheltuieli, și nu puține. Pentru a avea o mai bună imagine a ceea ce a însemnat colosală desfășurare de forțe editoriale, cu Nicolae Băciuț, ca principal „vinovat” în ceea ce privește cărțile publicate, le redau cronologic, cu mențiunea că acestea au fost dăruite →

câștigătorilor diverselor ediții de concurs, și desigur, celor care au contribuit la desfășurarea concursului:

2012

1. **„Îngeri de cuvinte”**. Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2012, 170 p.
2. **„Între alb și negru”**. Eseuri, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2012, 166 p.
3. **„La umbra poemelor în floare”**. Poezie., Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2012, 184 p.
4. **„Poduri de cuvinte”**. Simpozion Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2012, 90 p.

2013

5. **„Orașe de silabe – silabisirea poeziei”**. **„Întâmplări din grădina mea – grădina poeziei”**. Antologie e Festivalului Național de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”, Brăila, 2013, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2013, 142 p.
6. **„Rugăciunea poeziei – poezia rugăciunii”**. Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2013, 90 p.
7. **„Pe unde umbli, poezie?”** Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2013, 90 p.

2014

8. **„Urma rădăcinii”**. Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2014, 90 p.
9. **„Poetica arborelui”** Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2014, 90 p.
10. **„Dincolo de verde, dincolo de albastru”**. Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2014, 90 p.
11. **„Metafora arborelui în literatura română și universală”**

Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2014, 90 p.

2015

12. **„Copilul între anotimpuri”**, Creație literară, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2015, 90 p.
13. **„Vârsta anotimpurilor”** - Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2015, 90 p.
14. **„Dincolo de anotimpuri”** Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2015, 90 p.
15. **„Octombrie, noiembrie, decembrie”**, traduceri, Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2015, 90 p.
16. **„Octombrie, noiembrie, decembrie”**, reeditare, Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2015, 90 p.

2016

17. **„Pleoape de apă în lină lumină”**. Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2016, 90 p.
18. **„Cumînțenia pământului”**. Ana Blandiana în interpretări critice,

**Ana Blandiana, Nicolae Băciut.
Final de jurizare. Semnarea
diplomelor, Ediția 2019**

Ediție îngrijită de Carmen Scarlet, Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2016, 90 p.

19. **„Altar de rouă”** Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2013, 90 p.
20. **„Glasul tainic al iubirii”** - Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2016, 90 p.
21. **„Pe unde umbli, poezie?”** Ana Blandiana în interpretări critice, Ediție îngrijită de Carmen Scarlet, Gabriela Vasiliu și Nicolae Băciut, Editura Nico, 2016, 90 p.

2017

22. **„Printre clipe”**, Festivalul Național „Ana Blandiana” - 2017/Târgu-Mureș: Editura Nico, 2017, Ediție îngrijită de Carmen Scarlet, Gabriela Vasiliu și Daniela Stroe,
23. **„Nostalgia Paradisului”**. Festivalul Național „Ana Blandiana” - 2017 /- Târgu-Mureș: Editura Nico, 2017, (Ediție îngrijită de Carmen Scarlet, Gabriela Vasiliu și Mihaela Preda),
24. **„Răul cu un singur mal”**. Festivalul Național de Creație „Ana Blandiana” / Târgu-Mureș: Editura Nico, 2017 (Ediție îngrijită de Carmen Scarlet și Mihaela Preda),
25. Emily Dickinson, **I'm Nobody/Sunt nimeni/** . Translation by/În românește de Carmen Scarlet, - Târgu-Mureș : Editura Nico, 2017).

2018

26. **„Tăcerea cuvântului poetic”**, Critică literară, Antologie, ediție îngrijită de Mihaela Preda, Gabriela Vasiliu, Prefață Nicolae Băciut, Târgu-Mureș: Editura Nico, 2018, 112 p.→

27. **"Hai să facem schimb de gânduri"**, Proză, eseu, Antologie, ediție îngrijită de Daniela Stroe, Carmen Scarlet, Prefață Nicolae Băciuț, Târgu-Mureș: Editura Nico, 2018, 122 p.

28. **"În văzduhul cuvintelor"**, Poezie, Antologie, ediție îngrijită de Gabriela Vasiliu, Carmen Scarlet, Prefață Nicolae Băciuț, Târgu-Mureș: Editura Nico, 2018, 112 p.

29. **"Va veni o vreme"**, Antologie, ediție îngrijită de Carmen Scarlet, Mihaela Preda, prefață Nicolae Băciuț, Editura Nico 2018, 92 p.

2019

30. **"Umbra umbrei"**, Traduceri, Antologie, ediție îngrijită de Carmen Scarlet, Mirela Munteanu, Mariana Caplea, prefață Nicolae Băciuț, Editura Vatra veche 2019, 126 p.

31. **"Dreptul la umbră"**. Critică literară, Antologie, Coordonatori Mirela Munteanu, Carmen Scarlet, Daniela Stroe, Gabriela Vasiliu. Prefață Nicolae Băciuț, Editura Vatra veche 2019, 134p.

32. **"Partea mea de umbră"**, Poezie, Antologie, Coordonatori Gabriela Vasiliu, Carmen Scarlet, Prefață Nicolae Băciuț, Editura Vatra veche 2019, 114 p.

33. **"Memoria umbrei"**. Proză, eseu, Antologie, Coordonatori, Daniela Stroe, Carmen Scarlet, Gabriela Vasiliu, Prefață Nicolae Băciuț, Editura Vatra veche 2019, 114 p.

Se destăinuie Ana Blandiana, în altă parte a cărții: „...*Înainte de 89' se consideră că forma cea mai importantă de Rezistență a fost Rezistența prin Cultură. În cultură, rămăseseră ultimele molecule de Libertate prin care respirau toți! Cred că acest Proiect este, astăzi, o formă de Rezistență prin Cultură, cel puțin la fel de importantă ca în perioada comunistă.*

Acest Festival e o formă de a nu ne lăsa duși de valurile rele, de a gândi și de a afla cine suntem prin cultura noastră.

Aceste spectacole minunate, desfășurate an de an, relevă o implicare deosebită a sufletelor copiilor, care sunt materia primă necesară Rezistenței. Avem rădăcini, încă vizibile, arta populară, țărani, pe care alte popoare nu le mai au și la care aspiră acum, încercând să le

importe pentru a și le confecționa. Ceea ce se întâmplă aici e o extraordinară luptă împotriva comodității și a acceptării infuziei de rău la care suntem expuși”.

Ca să concluzioneze și altfel festivalul de la Brăila, spune poeta: „*Un incubator de tinere talente*”. Sau: „*Ceea ce se întâmplă la Brăila este aproape un miracol*”.

Multe sunt exemplele de colegialitate scriitoricească pe care Nicolae Băciuț le face față de Ana Blandiana. Unul dintre acestea ar fi și publicarea unui Supliment al revistei „Vatra veche” dedicat poetei, la 75 de ani, fiindcă, așa cum spune acesta: „*Nu putem sta deoparte la acest moment aniversar al Anei Blandiana, dintr-un sincer sentiment de prețuire, consolidat și de o solidaritate în orizontul unei amiciții căreia Festivalul Internațional de Poezie „Ana Blandiana” de la Brăila, cinci ediții, i-a dat consistență...*”

Imagini ale copertelor antologiilor Festivalului de la Brăila, de la fiecare ediție, imagini ale afişelor Festivalului și ale întâlnirilor cu public, fotografii de la diversele activități din cadrul diverselor ediții, fotografii cu scrisul olograf al poetei din pagini de manuscris, fotografii cu autografe de autor pe cărțile primite de la Ana Blandiana, fotografii cu Ana Blandiana și Nicolae Băciuț, inclusiv când acesta din urmă întreba în cazul unor recitaluri proprii, „*Pe unde umbli, poezie?*”, completează în mod fericit această carte, care sintetizează și analizează activități și demersuri în slujba frumosului cultural, cu creația literară ca vioară întâi, cazul particular fiind Ana Blandiana, scriitoarea care a trimis de atâta timp „Poduri de cuvinte”, înspre noi, cei de azi și înspre viitor, spre cei de mâine.

Așadar: „*N-am altă Ană,/ Mă zidesc pe mine,/ Dar cine-mi poate spune că-i destul,/ Când zidul nu se surpă de la sine,/ Ci-mpins de-o toană/ De buldozer somnambul/ Înaintând de-a valma prin coșmar./ Și iar zidesc/ Cum aș zidi un val,/ A doua zi iar,/ A treia zi iar,/ A patra zi iar,/ O mânăstire pururea lichidă/ Sortită să se năruie la mal;/ Și iar zidesc./ O, var/ Și cărămidă/ Și, fără de prihană,/ O făptură/ Ca armătură/ Visului infam:/ N-am altă Ană/ Și pe mine chiar/ Din ce în ce mai rar/ Mă am.” („Balada”, de Ana Blandiana)*

ANA BLANDIANA

Pourquoi elle m'empêche de dormir ?

Pourquoi elle m'empêche de dormir ?
Quel est le rapport entre sa face
Qui roule sans expression sur le ciel
Telle une pièce de monnaie sur le
macadam
Et mon entêtement de minier
Descendu parmi les Dieux
Disparu dans l'au-delà ?

Quel est le pouvoir de sa lumière
étrange
Qui m'oblige à rester éveillée sur le
rivage,
tandis que le fleuve du sommeil
Coule heureux vers toi
Et je me sens couler

Sous le poids confus de la fatigue
De la pensée éveillée sur le papier,
Coupée en versets comme dans les
Évangiles,
Alors que toi, Resplendissant
Seigneur,
endormi pour l'éternité,
Je sais que tu me cherches dans le
sommeil

SOFIA IOANA LAVINIA
CLASA A XI-A
C. N. MILITAR „ȘTEFAN CEL
MARE”
CÂMPULUNG MOLDOVENESC

You can only die in the present

You can only die in the present
You do not die in the past, nor in the
future,
You get out of time by accident,
As through a wall which suddenly
became transparent
A wall which you have not noticed
And later
You cannot find
Your way
Back.
Or maybe you are no longer
interested.
I see you disappearing by mistake
More and more indifferent.
Fearless
With even greater strides
Echoing as if in a cathedral
In the new present...

IORDĂCHESCU CRISTIAN
FLORINEL
CLASA A X-A
LICEUL PEDAGOGIC „D. P.
PERPESCIUS” BRĂILA

Mai altfel, despre **Veronica Micle**

(I)

Nu știu sigur, dar nu cred să fi fost suficient de hotărât să scriu această carte, la o idee apărută așa, cam din senin. Ba nu: tot citind și recitind, în sufletul meu a răsărit și crescut un fel de plantă a revoltei, poate dintr-o sămânță patriotic-ardelenească, poate dintr-o pornire de reabilitare a Veronicăi Micle, posibil fără prea mari șanse de reușită. Însă, prin timp, nășăudeanca a fost supusă unui asalt al unor comentatori organizați în armata „războinicilor” cu devisa junimistă, lansată de Iacob Negruzzi, „purtătorul de cuvânt” al lui Titu Maiorescu: „*Veronica era o femeie ușuratică, nestatornică și indiferentă la dragostea poetului (...)*”. Această punere la index a Veronicăi nu a fost „apă la moara bârfitorilor”, ci o adevărată revărsare *amazoniană*, fenomen cunoscut în altă parte a lumii sub numele de *pororoca*... În ce mă privește, am considerat multă vreme că asupra ardelenței a fost aruncată pe nedrept o anatemă pe care timpul a fixat-o, și-acolo a rămas de peste o sută de ani! Au fost destui – știu – care au citit, mai cu entuziasm, mai cu voce bună sau mai cu aversiune, aproape incredibile scrisori cuprinzând tot felul de drăgălășenii folosite de Veronica și Eminescu, unele cam naive, dar... sincere. Ei, aici, urma de regulă, încâlceala minții urmată de limpezimea bruscă: aha, teatru! Veronica juca teatru față de Eminescu, fiindcă era o „*femeie ușuratică și nestatornică*”, au pus repede parafa echipa de bârfitori ai *Junimii*, sub comanda oficială sau nu, a lui Titu Maiorescu.

Și așa a rămas!

Ei, tocmai pe această „filieră” a denigrării, am încercat, și cred că de multe am și reușit, să o înțeleg pe Veronica Micle, dintr-un punct de vedere probabil total diferit de-al multora. Acesta putea să fi fost un îndemn, însă nu suficient de puternic, sau să nu fi avut destule argumente pentru curajul de a scrie despre cea mai celebră amantă din istoria literaturii române? Mai degrabă asta, pentru că, ori de câte ori m-am gândit, și nu de puține ori cu revoltă, am pornit de la ideea pașnică să dau o mână de ajutor memoriei sale parcă în tot mai multe zone întinată de către unii, mai ales după '89. Și, până la urmă, după frământări sufletești, după ce-știu-câte fraze de început, în orice caz, multe!, am început. Însă, dimineața, citind ce scrisesem cu o seară înainte, eram

profund dezamăgit spunând chiar cu voce tare: *nu, nu așa!*...

În interval de câțiva ani, am reușit să adun mult material, multe informații, cele mai multe bătându-se cap în cap, ceea ce năștea întrebarea: care e varianta bună? Și, până la urmă, am început s-o înțeleg pe Veronica și să-i aprob majoritatea gesturilor sau acțiunilor sale, a trăirilor ei cele mai intime legate de cutare sau cutare eveniment, cutare sau cutare situație etc. Evident, nu totdeauna am fost de acord cu ea, deseori m-a mirat atitudinea afișată într-o situație sau alta, deseori am... certat-o „părintește”. În orice caz, hazliu sau nu, până la urmă am reușit să-mi construiesc un asemenea talmeș-balmeș în minte, încât, cu o lună înainte de a începe să scriu această carte, eram sută la sută hotărât să-mi văd de alte treburi sau, pur și simplu, să mă las obsedat de un roman pe care-l tot pritolesc de vreo câțiva ani. Și, în miezul de noapte al unei zile de marți, am hotărât: gata, gata până nu se strică de tot instalația. „De tot”, fiindcă, m-au atenționat unii prieteni că ea oricum era uzată și nu mai funcționa la... parametri normali. M-au jignit, m-au ambiționat? Habar n-am! Am avut momente de îndoială, am avut tot felul de trăiri, destule în mare parte în dezacord cu ale Veronicăi, de-aceea am și vrut să pun un accent special pe aceste părți sau laturi ale sufletului ei de femeie tânără, ardeleancă frumoasă, a-prigă și încăpățânată până la exasperare. Amalgamul din mintea mea parcă începea să se așeze la locul lui. Așadar, totul părea pregătit, mai trebuia doar scris... Nu devenise simplu? Trebuia doar așternut pe hârtie – două elemente care se bat, de regulă, cap în cap: gânditul și scrisul. Și, totuși, mai rămânea un... ceva, un declanșator, un cineva care să apese butonul pentru *detonare*. Iar acesta a fost acționat de următorul citat, în legătură cu trimiterea lui Eminescu la Berlin, care doar aparent a fost... întâmplătoare, mai degrabă fiind „pusă la cale” de câțiva membri ai *Junimii*, în frunte cu Titu Maiorescu, respectiv „...*dorința ce aveau câțiva dintre noi mai inițiați în tainele vieții sale private de a-l despărți de Veronica.*” , spusese/scrisese Iacob Negruzzi în *Amintiri de la Junimea*, p. 277. Aha!, deci situația nu era roz, ci avea unele nervuri care o derapau tot mai des spre cenușiu pentru Veronica, fără ca ea sau Eminescu să fi bănuț măcar... Iar dacă mai adăugăm aici și o trimitere la Călinescu, chestiunea devine clară: „*După unii, înrăuiri de versiunea „Junimii”, spune marele critic, „Veronica era o femeie ușuratică, nestatornică și indi-*

ferentă la dragostea poetului (...)” (G. Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu*, Editura Minerva, 1983, p. 268), poate greu de crezut, dar întregul eșafodaj al bârfelor și al denigrărilor aparține „echipei” lui Titu Maiorescu din „Junimea”. Nu mă îndoiesc, fiindcă lumea de dinafara *Junimii*, cu foarte mici și rare excepții, nu a fost interesată de asemenea probleme.

Între timp, se adunaseră o mulțime de informații de diferite calibre, de diferite nuanțări, cu tot felul de... noutăți, mai mult sau mai puțin credibile, pe care trebuia să le selectez, să le aranjez într-o ordine cât de cât firească... Și, pe măsură ce mă apropiam de finalul „colectării” de știri și informații, bucurându-mă că mă aflam, totuși, în preajma momentului de început al scrierii, chiar dacă mereu găseam noi date, noi surse, în ultima zi de vineri a lunii aprilie 2018, am spus cu voce tare și răstit: gata, de luni... Așa îmi rămăseseră în viață multe... începuturi „de luni” irosite: învățatul pentru sesiunea de examene, prima declarație de dragoste pentru cea mai frumoasă și mai blondă colegă de școală din Subcetate-Mureș, o re-lectură a câtorva scrieri de Erich Fromm, o plecare din aceeași localitate în excursie pe Defileul Mureșului cu relief elvețiano-austriac Toplița-Deda, totul de... luni etc., etc., etc. Și vorbesc aici de toate angajamentele mele legate de prima zi a săptămânii pe care nu le-am respectat niciodată. Înfricoșat de această tradiție și perspectivă, dar și din respect și iubire pentru memoria Veronicăi Micle, am început să scriu această carte închinată cu toată dragostea memoriei unei ardelențe tinere, frumoase, inteligente și batjocorite de destin – calități pe care, cu toată neplăcerea le-au recunoscut și bârfitorii ei, adevărați profesioniști din stirpea denigratorilor.

Și a fost acel „trecut-de-miezul-noptii-a-unei-zile-de-marți...”

DUMITRU HURUBĂ

Remember - 30

N. Steinhardt

(29 iulie 1912- 30 martie 1989)

(VII)

În luna iulie era ziua de naștere a lui Nicu. Și, făcând o mică socoteală, realizez că pe 1 ianuarie 1960, când a venit la noi la masă, avea 47 de ani. Vizita lui, de care-mi aduc foarte bine aminte, e menționată în „Jurnalul Fericirii” (Ed. Dacia, Cluj - Napoca, 1997), capitolul „31 Decembrie 1959”. La acea dată aștepta, pentru luna care urma, o vizită - din nou - la Securitate. Iată ce-i spunea tatăl lui:

„Pregătește-ți prin urmare lucrurile pentru Luni. Vezi, ia-ți numai lucruri uzate (aici a greșit-o rău de tot). Și în astea trei zile care ne rămân să nu-mi vorbești niciun cuvânt despre proces, Securitate, închisoare. Vreau să le petrecem împreună, plăcut, liniștit”. (pag. 24)

Și, pe aceeași pagină, notările lui N. Steinhardt continuă: „Lipsesc de acasă numai în ziua de anul nou, la prânz, când sunt poftit la dejun la avocatul D. P. (Doru Pavel, tata - n.m.), a cărui soție mi-e o foarte veche prietenă [...]. Îmi povestesc cu toții (au doi copii) că au participat la un revelion unde unul din musafiri a picat mort, în timpul petrecerii, dansând. Bun început de an! comentează ei. De-ar ști că, pe deasupra, în prima zi au chemat la masă pe unul care peste trei zile va fi pușcăriaș... Îl întreb pe avocat, așa, într-o doară, (cu toate că acesta era motivul pentru care am ținut să vin și l-am lăsat pe tata singur), ce părere are despre articolul 209 cod penal. Dă din umeri, îngândurat, posac: condamnarea e sigură, și foarte mare...” (pag. 24)

Când venea la noi la masă, Nicu stătea lângă Toma. Aveam o masă mare în sufragerie, tata stătea în capul mesei, mama și Toma în părțile laterale și eu în partea opusă tatei. Nicu era așezat pe partea dinspre tata de lângă Toma. Venea întotdeauna îmbrăcat elegant și cu un zâmbet larg pe buze. Noi fuseserăm cu o seară înainte, toți patru, la un revelion organizat de un coleg al tatei. Mi-aduc bine aminte de amănunte, i le-am povestit atunci pe toate lui Nicu. Era, la gazda la care fuseserăm invitați, o masă mare și, desigur, foarte bogată. La un moment dat, m-am dus la toaletă și am văzut pe o măsuță, puse pe un platou, niște imense amandine lucioase. M-am gândit că ele vor fi la desert și, când am

revenit la masă, i-am comunicat și mamei treaba asta. S-au consumat întâi aperitivele și, cum e la revelion, când între feluri se dansează, s-a pus muzica și câteva perechi au început un dans lent. Partenerul meu era tata, îl împărțeam cu mama. La un moment dat, unul din domni, care dansa cu soția, a căzut și eu am crezut că s-a împiedicat de covor. Soția lui însă a început să strige și pe urmă s-a chemat salvarea și deodată petrecerea s-a transformat într-un amestec de panică și tristețe. Musafirii au început să plece și mama, ținându-mă de mână, - lucru foarte neobișnuit - a hotărât că e cazul să plecăm imediat, ca să nu încurcăm. Eram împietrită. Nu puteam crede ce spunea soția lui, că nu mai respiră. Eram încă foarte naivă pentru vârsta mea. Și, deși gravitatea momentului m-a fulgerat ca o durere, n-am putut alunga niciodată gândul la amandinele pe care le pierdusem, dar asta nu le-am mărturisit-o părinților. Lui Nicu însă, da. El m-a mângâiat pe cap și mi-a spus, pe un ton complice, că voi mânca o mulțime de amandine în viitor, cele de revelion, consumate la o oră târzie, mi-ar fi căzut greu la stomac.

După ce prânzul de la noi s-a terminat, tata s-a retras cu Nicu în camera alăturată, dormitorul părinților. Ușile apartamentului nostru erau de sticlă (glasvand), fără izolație acustică. Am auzit că ei au vorbit în șoaptă, probabil, mi-am spus, din discreție. Ulterior, tata i-a spus lui Toma conținutul convorbirii, lucru pe care l-am aflat de la Toma mult mai târziu. Nu știam ce șușotiseră, dar când tata și Nicu au revenit din dormitor, l-am văzut pe tata îngândurat și tăcut. L-am întreat ce vorbiseră și mi-a spus că au avut de discutat o problemă juridică. Apoi Nicu a plecat grăbit, justificându-se cu faptul că, fiind sârbătoare, nu voia să-l lase prea mult pe tatăl lui singur.

Sigur că, după aceea, tata mi-a spus câte ceva despre procesul lui Nicu, în care avea funcția de avocat al apărării, dar nicio clipă n-am știut amănunte. Prindeam din zbor ce se discuta în casă.

Îl iubeam foarte mult pe Nicu și perspectiva - pe care o auzisem - ca el să fie închis mă durea teribil. Târziu, mult mai târziu, am aflat adevărurile. Unele dintre ele pe vremea când el încă trăia, unele după ce au apărut cărțile lui și le-am citit. Și mereu revin la amintirile despre vizitele lui la noi, pe care le-am regăsit - cu groază - prezente în dosarele Securității. Era urmărit tot timpul, iar în dosarele respective erau consemnate ora când intra în strada Dr. Burghilea 19 (adresa noastră), ora plecării, ce avea în mână, fără însă niciun comentariu adițional. Numai informații. Era o cutremurătoare contradicție între permanenta stare de exaltare a lui Nicu, profunda mea iubire pentru el și răceala absolută a documentelor Securității.

Citind „Jurnalul fericirii”, am aflat cum stăteau lucrurile în închisoare, ce chinuri a îndurat Nicu și, mai ales, care erau legăturile cu ceilalți deținuți. Dar, în toate cele peste 400 de pagini ale volumului, nu există nici măcar un singur cuvânt în care N. Steinhardt să acuze pe cineva sau să descrie neplăcerile altfel decât pe un ton de totală acceptare. Unele amintiri descriu preocupările deținuților, altele prezintă situații sau convorbiri, toate presărate de propriile gânduri ale autorului. Citim în capitolul „Gherla, noiembrie 1960”:

„Bănuim, din cauza păclei care a pătruns și în celulă, că vremea e a furtună. Nu vorbește aproape nimeni. Cătorva din jurul lui, preotul catolic Traian Pop, pe șoptite, le dă sfatul de a fi îngăduitori cu ceilalți și aspri cu ei înșiși. Dar adaugă imediat:

- Nici prea aspri cu noi înșine. Diavolul trebuie uneori luat în răs; să nu i se acorde privilegiul măreției tragice. Marii mistici spanioli - Sf. Tereza din Avilla, Sf. Ioan al Crucii - erau îndeobște veseli. Aceasta provine din puțința de a fi îndurători și cu noi; să știm a ne ierta cum și Dumnezeu ne iartă. După cum se cuvine a nu ne mânia pentru că ne-am mâniat, la fel nu trebuie să permanentizăm răul din lipsă de milă față de eul nostru.

În celulă, unde e din ce în ce mai întuneric, un reparator de mașini de cusut care e și acordeonist povestește porcării și amintiri de la nunțile unde „s-a produs”, iar un glas s-a pornit să fredoneze înfundat un cântec de lume, accentuând ciudata amenințare a refrenului: Ș-aoleo ce ploaie vine de la Cluj!” (pag 126-127)

*

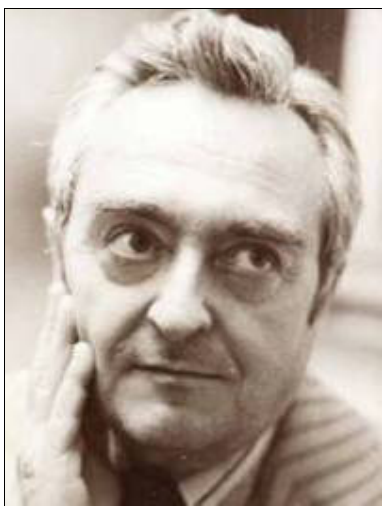
Pe 29 iulie gândul meu va fi, din nou, la Nicu.

VERONICA PAVEL LERNER

Să ne mai (re)amintim de...
VALENTIN SILVESTRU
20 octombrie 1924 - 25 noiembrie
1996

(II)

Din păcate, dacă vom coborî discuția la nivelul de gândire al denigratorilor și al altora ca al lor, lesne vom desluși osanalele înălțătorilor spre eternitate a uriașei năvăliri de creații literare din care înșiși autorii nu înțeleg mare lucru, acestea fiind, în realitate, atât de alambicat construite, încât vor fi considerate ramificații ale unei noi filozofii invocate adeseori în prea multe cazuri postdecembriste. Asemenea autori, clamându-și elucubrațiile exact pe frecvența delatorilor, adică toți cei care își desfășoară activitatea sub genericul și lozincă absurd-subiectivă: *cine nu a fost anti-comunist și, implicit dizident, înseamnă că a fost loial politicii și ideologiei comuniste*, fără să se mai țină seama de valoarea operei literar-artistice și condițiile social-politice în care ea a fost creată. Nu ne va fi greu, astfel, să înțelegem, chiar repede, anumite lucruri, situații și atitudini. Altfel, la groapa comună a proletcultismului! În această ordine de idei, citez dintr-un articol-comentariu edificator semnând cu un... material *de serviciu* din „Scânteia” *peceristă*, însă convertit acum, din punct de vedere al conținutului, la „Ordinul *serviciu de credință denigratoare*: „Primele scrieri în proză ale lui Silvestru sunt total (? , d.h.) *aservite canonului proletcultist, ilustrând mai mult decât obișnuitul compromis menit a face posibilă „trezirea” peste granița cenzurii.*” Să existe vreo îndoială, oricât de mică, asupra tonului și sugestiva exprimare cu scopul anulării ca autor al lui Silvestru? Nici pomeneală! Individul/individă care semnează, adică... anonimul/ anonimă, fuge de responsabilitatea semnăturii! La urma urmelor, chestiunea poate fi reținută și ca o infailibilă insignifianță acuzatoare. Aceasta se întâmplă și pentru că pe Valentin Silvestru, prin scrierile sale și genurile literare abordate, îl poți fixa cu greu într-un anume gen literar. De la epigramă la istorie literară, îl (re)găsim atât în critica și cronica de teatru, cât și comentator de literatură, la reviste prestigioase începând cu publicația „Lumea” (1946), iar colaborările sale de-a lungul anilor la

reviste precum *Gazeta literară*, *Viața Românească*, *Teatrul*, *Tribuna* (Cluj-Napoca), *Cronica* (Iași), *Astra* (Brașov), *Familia* (Oradea), *Ateneu* (Bacău), *Ramuri* etc., consolidează afirmația de mai înainte. În plus, Valentin Silvestru a colaborat, în continuare, și la: publicațiile *Libertatea*, *Curierul național*, *Rampa*, *Teatrul azi* ș.a., pe lângă faptul că a scris, scenarii pentru emisiuni de radio (cum ar fi binecunoscuta emisiune de umor „Ora veselă”), dar și pentru televiziune. Și, încă: Valentin Silvestru e, de asemenea, autorul unor note de călătorie, precum și al unor volume de critică teatrală și teatrologie, dintre care sunt de amintit: *Personajul în teatru* (1966), *Prezența teatrului* (1968), *Spectacole în cerneală* (1972), *Caligrafii pe cortină* (1974), *Clio și Melpomena* (1977), *Elemente de caragialeologie* (1980), *Ora 19,30* (1983) etc. Și să nu uităm că el a fost unul dintre cei mai valoroși autori români contemporani de literatură satirico-umoristică, sens în care cărțile, ca făcând parte din acest gen literar, se încadrează foarte bine în umorul tradițional românesc de valoare. Să exemplific: Valentin Silvestru a publicat, în ordine cronologică volumele: *Trenul regal*, (1949); *Într-o noapte înstelată* (1951); *Bordeiul de la Poarta Albă* (1952); *O femeie aprigă*, (1955); *Suferințele Haralambinei* (1964); *Glastra cu sfeclă* (1965), *Tufă de Veneția* (1971), *De ce râdeau gepizii...* (1973), *Când plouă, taci și-ascultă...* (1974), *Zâna castraveților* (1976), *Arta îmbrobodirii* (1982), *Ce mai faci?* (1988); *Un bou pe calea ferată* (1992)... Și un mic apendice: Valentin Silvestru a scris chiar epigramă, o epigramă pe măsura

satirei și umorului său, pe care o redau aici:

Fetei cu ochi negri

*Pe sub fruntea intelectă
De-o privești cercetător,
Vezi cum ochii ei reflectă
Bezna din interior.*

epigramă de **Mariol (Valentin Silvestru)** din Antologia epigramei românești, 2007...

Evident, indiferent ce am crede despre omul și autorul Valentin Silvestru, obiectivitatea mă obligă să aduc noi dovezi care să îmbogățească și să consolideze zestrea care-i asigură statutul de personalitate cultural-literară. Volumele semnate de acest prolific și talentat autor atestă atât puterea de muncă și harul, cât și responsabilitatea de netăgăduit în fața actului de creație și diversitatea temelor abordate. Iată și o parte din argumente: *Teatrul Național „I.L. Caragiale” la Paris*, (1957); *Personajul în teatru*, (1966); *Prezența teatrului* (1968)... Apoi, câteva monografii ale unor mari actori români: *Jules Cazaban* (1964); *Birlic: o viață trăită pe scenă* (1991); *Alexandru Giugariu* (1996)...

Însă, calitatea sa de important critic teatral o regăsim cu limpezime în scrierile acestui fin și obiectiv receptor a spectacolului. Totul este înregistrat cu fidelitate și maximă rigurozitate, analizat cu responsabilitate și finalizat purtând girul unor observații imposibil de confundat. Pentru că, bine se știe, Valentin Silvestru nu a fost un simplu spectator-cronicar, ci și un mare și sincer iubitor al spectacolului de teatru. Mărturie stau multe cărți publicate de el pe această temă: *Din fotoliul spectatorului. Însemnări teatrale dintr-o călătorie în URSS* (1956); *Caligrafii pe cortină* (1974); *Teatrul românesc contemporan* (în colaborare) (1975); *Clio și Melpomena* (1977); *Un deceniu teatral* (1984); *Jurnal de drum al unui critic teatral, (1944-1984) I* (1992)... Acestea sunt câteva dintre titlurile cărților publicate de Silvestru de-a lungul anilor, de-a lungul carierei sale, care cuprind detalii-argumente în favoarea uneia dintre cele mai importante figuri din teoria, critica și comentariul de teatru. În această ordine de idei, ar fi nepotrivit să merg mai departe fără a menționa faptul că, pentru el, cronica de teatru avea rostul și rolul de →

DUMITRU HURUBĂ

a se adresa pe înțelesul atât al specialiștilor, cât și tuturor categoriilor de cititori-spectatori. Acest „jurământ de credință” față de comentariul-cronică de teatru este o consecință firească a marii sale iubiri pentru arta teatrală.

Dar, nu neapărat pentru a completa și consolida cu noi motive personalitatea lui Valentin Silvestru, multilateralitatea preocupărilor sale ca scriitor complex, se cuvine să enumerăm aici și alte apariții editoriale care se adresează (cu succes!) unei alte categorii de cititori, ceva mai speciale, și descoperim acest lucru, fără alte explicații, doar din titluri: *Jurnalul cu file violete* (1955); *Necazurile lui Șurubel (fabulă veselă pentru păpuși)* (1961); *Întoarcerea Zânei Minunilor pe Pământ* (1962); *Teatrul de păpuși în România (în colaborare cu Letiția Gâțză și Jordan Chimet)* (1968); *Spectacole în cerneală* (1972); *1.000 de ore în Spania* (1972); *Elemente de caragiologie* (1979); *Umorul popular românesc modern* (1987); *Umorul în literatură și artă* (1988); *Oasele ca proprietate personală* (1993); *Praf și pulbere* (1996). S-ar putea să nu mi se dea dreptate, însă, fie și doar înșiruind titlurile de mai sus, prin extensie, titlurile din întreaga sa operă literară a lui Silvestru, definesc personalitatea acestuia.

Însă, pe de altă parte, și încercând pătrunderea în miraculoasele rațiuni conceptuale ținând de sistemul *cârcotășesc*, Silvestru începe să fie vinovat că trăise în vremea socialismului în calitate de „locuitor” al *obsedantului deceniu* în care zonă propagandistică se înscrie deplin publicarea nuvelei *Trenul regal* și schițele din volumul *Bordeiul de la Poarta Albă*, apărut în anul 1952, pentru care denigrarea ia forma voalată a diatribei. În acest sens, acuzațiile de propagandă acută și continuă împotriva regalității atestă convingător că autorul prozelor era pregnant loial politicii și ideologiei comuniste, culpă din care nu există nicio portiță de ieșire în zidul slăvirii „mărețelor realizări” din acei ani ale noii orânduiri social-economice și chiar politico-ideologice...

Și dacă acuzațiile s-ar referi exclusiv la creația din acea perioadă, adică anii '50-, '60, ar mai exista ceva circumstanțe, chiar dacă mai... subțirele, din păcate, întreaga operă poartă cu sine respectivul stigmat din

moment ce până în imediata apropiere a Marii Schimbări din Decembrie 1989, textele *silvestriene* sunt constant amendate sau anulate de... reconsideratorii de serviciu. Iar dacă în plin avânt al deceniului obsedant o carte precum *Jurnalul cu file violete*, apărută în anul 1955, acuzațiile sunt cât de cât reduse datorită tentei mai mult satirice decât umoristice a textului, volumul *Glastra cu șefcle*, publicat zece ani mai târziu, în 1965, e pus la zidul defăimării fără menajamente, fiindcă satirico-umorismul acestuia nu mai reprezintă circumstanțe atenuante. Dar lucrurile sunt doar aparent simple și întregul posibil de expedit către derizoriu și... gata. În realitate, materia primă utilizată de Silvestru este convertită într-o suită de momente și situații circumscrise perfect atmosferei binefăcătoare și salvatoare de perpetuă veselie, corpul... delict fiind transferat la sectorul criticii „pozitive” indicație dată de activismul peceerist.

Cam acesta a fost, pe scurt, omul și scriitorul Valentin Silvestru! Din nefericire, viața i-a fost curmată la o vârstă când puterea sa de muncă și imaginația se aflau, încă, în plină efervescență... Astfel că, la sfârșitul lunii noiembrie 1996, în urma unui accident destul de bizar, pus la cale de un destin nedrept, Valentin Silvestru a fost lovit mortal de mașina unui taximetrist. Ciudățenia, sau paradoxul, a fost că el se întorcea spre casă de la vizionarea unui spectacol deplasându-se pe unde nu o făcea de obicei... Neatenție? Întâmplare nefericită? Coincidență că, tocmai în acea perioadă, discret, dar cu nedreaptă fermitate, în juru-i începuse

Mihai Istodor, Studiu ansamblu monumental

o politică de diminuare a meritelor sale literar-artistice, iar sensibilitatea sa receptase și trăise profund realitatea că reconsideratorii și denigratorii își făceau tot mai simțită prezența în viața sa de scriitor? Fusesse de-ajuns un moment de neatenție și seara zilei de 25 noiembrie va rămâne în istoria literară seara ultimă a vieții lui Valentin Silvestru...

În paranteză fie spus, există, însă, cel puțin un adevăr de care, inclusiv „scrâșnitorii de dinți”, vor fi obligați să țină seama mereu; multe creații de ale lui Valentin Silvestru au avut interpreți mari actori români, fie la radio, fie la televiziune. Între aceștia îi amintesc pe Ion Lucian, Dem Rădulescu, Mihai Fotino, Ileana Stana Ionescu, Dorina Lazăr, Rodica Popescu Bitănescu, Rodica Mandache, Adina Popescu, Virginia Mîrea, Radu Panamarenco, Cornel Vulpe, Valentin Teodosiu, Șerban Cella, Mihai Bisericanu, Alexandru Bindea, Sorin Gheorghiu, Alfred Demetriu, Răzvan Vasilescu ș.a., care au desfășurat radioascultătorii sau telespectatorii interpretând adaptări după textele silvestriene.

Apoi, trebuie (re)aduse în atenția marelui public și volumele: „*Un deceniu teatral*” (studii de critică și istorie, 1984); „*Umorul în literatură și artă*” (glose istorice și teoretice, 1988); „*Jurnal de drum al unui critic teatral, 1944-1984*” (1992), precum și colaborările la importante volume colective: „*Teatrul românesc în contemporaneitate*” (1964); „*Teatrul de păpuși în România*” (1968); „*Teatrul românesc contemporan*” (1975), pentru care s-a și acordat *Premiul Academiei*.

O privire de ansamblu asupra întregii sale opere, atrage după sine concluzia că Valentin Silvestru a fost și va rămâne în istoria literară ca unul dintre cei mai avizați comentatori de spectacol teatral. De altfel, cronicile sale au consacrat un domeniu literar – cronică de teatru – în care apăruseră de-a lungul timpului texte ale unor autori români importanți, însă puține ca opere de sine stătătoare până la Silvestru și chiar după – mă refer la valoarea, profunzimea și corecta interpretare a spectacolelor. Schițele, textele sale în general, degajează acea atmosferă specifică satirei și umorului – cele două componente care fac deliciul lecturii.

Coroandă la Dimitrie Stelaru

(XIV)

București, 24 iulie 1961

“Dragul meu Stelaru,

Am primit, ieri, cea de-a doua ta scrisoare. De astă dată îți răspund lapidar, din pricina unor treburi urgente în oraș, dar cu aceeași căldură și dragoste.

Sper să-ți pot trimite în curînd ceva bani – cît de cît.

Mă voi interesa, la „Lucașăreanu”, de soarta poeziilor tale.

Voi întreba la Editură în legătură cu volumul trei de proză, așa cum m-ai rugat.

Acum, ascultă: Redacțiile bucureștene duc mare lipsă de schițe. Adică bucăți de cinci, șase pagini, maximum opt. Știu că tu ai, la ora aceasta, un bogat material documentar contemporan. Dacă ai avea o asemenea schiță sau povestire, mi-ar veni mai ușor să încerc cu ea, deoarece ar corespunde amintitei necesități. Șansele unei apariții apropiate ar crește foarte mult. Trimite-mi-o foarte curînd. Azi e luni, vezi s-ar putea ca pe la sfîrșitul săptămîinii să fiu nevoit să mă reped pînă undeva, în provincie. Aș fi foarte bucuros s-o primesc la timp, ca să apuc să deschid cu ea ușile convenite.

Oricum, răspunde-mi imediat.

Cu toată dragostea și cu toată prietenia, al tău,

Ben Corlaci”.

Notă

Această scrisoare i-a fost dăruită lui Gheorghe Sarău, în anul 1989, de Anghelina Stelaru, a treia soție a lui Dimitrie Stelaru.

*

Scrisoare trimisă de Despina Stelaru Belingher, de la Constanța (str. N. Titulescu, nr. 9), în 12 august 1961 (dar plecată în 14 august 1961), lui Dimitrie Stelaru, la Turnu Măgurele (str. 1 Mai, nr. 35, sosită în 15 august 1961)

Constanța, 12 august 1961

“Maestre dragă,

Iartă-mă că nu ți-am scris pînă acum, am fost tare ocupată – am musafirii obișnuiți vara - și pe deasupra și un permanent gol. Mă gîndesc că te-ar tenta poate să-ți prăjești oscioarele la plajă. Cred că pînă în 18 or să plece și, dacă nu, le dau papucii cînd vii tu. Scrie-mi dacă și cînd vii. Eumene e bine, în afară de cumplitele mele insomnii așijderea – cu banii nu stau bine, dar bun îi Dumnezeu și meșter dracu', m-oi descurca eu. Pe la 15 vin și

Sandu și Ani, au să aibă un ținț, dar ei vor sta la mama. Trebuie să-ți spun că de plictiseală și enervare m-am tuns și m-am făcut foarte blondă. Voi avea cîntec să te primesc așa dacă nu mă răzgîndesc. N-aș vrea să te strîmbi. E o toană și am destule.

Transmite bătrînilor sănătate și ceva asemănător cu binecuvîntările cerești. O aduci tu din condei.

Acum te pupă **Despina**, fidela și păcătoasa ta prietenă”.

Notă

Scrisoare i-a fost dăruită, în anul 1989, de Anghelina Stelaru (a treia soție a lui Dimitrie Stelaru) lui Gheorghe Sarău.

*

Scrisoare trimisă de Despina Stelaru, de la Constanța, la 27 august 1961, lui Dimitrie Stelaru, la Turnu Măgurele.

Constanța, 27 august 1961

“Mișca frățioare,

De-abia ieri am primit scrisoarea ta și după cum vezi, deși sînt foarte ocupată, îți și răspund. Dacă vrei, într-adevăr, să vii să faci oleacă de plajă grăbește-te, schimbă pentru vreo zece zile destinația documentării tale, în favoarea soarelui marin.

Eu și mama sîntem bine. Eumene e un mic tanc de voie bună, sănătate și joacă, de scris n-are acum timp; nu caută motive.

Eu mai scîrții cîte puțin, dar ce să mă mai gîndesc. Musafirilor le-am dat papucii încă înainte de 18 cînd te așteptam pe tine.

Cînd vii, mă găsești fie acasă, fie la mama. Ar fi bine dacă poți să-mi anunți ziua.

Ce să-ți mai spun? Mă lupt cu niște meditații, cu activitate la școală și acasă. Sandu și Ani stau pînă la 1.IX și pleacă apoi.

Te pupă **Despina și fiica ta**”.

Notă

Scrisoarea de față i-a fost dăruită, în anul 1989, lui Gheorghe Sarău, de către Anghelina Stelaru, a treia soție a lui Dimitrie Stelaru.

*

Scrisoare trimisă de Carmen Miheșescu, de la București, marți, 29 august 1961, lui Dimitrie Stelaru, la Turnu Măgurele, prin care „se autoinvită” la el, la Turnu Măgurele, de sîmbătă, 3 septembrie 1961.

București, Marți, 29 august 1961

“Dragă Mitia,

Cred că trebuie să fii tare supărat pe mine, că nu ți-am răspuns atîta timp –

sau îți vei fi închipuind că sînt eu supărată pe tine.

Adevărul este că ți-am mai scris vreo două scrisori între timp, pe care nu le-am mai expediat, fiindcă și-au pierdut actualitatea.

Eu am fost în munți între timp – pentru puțin timp însă – abia o săptămîină. Aștept însă, în București, cam de vreo lună de zile, înțîi, să termin programele pentru 23 August, cu care am fost foarte ocupată, și, în al doilea rînd, să obțin un răspuns pentru piesa ta.

De-abia azi dimineață am primit un răspuns – deocamdată neoficial – că piesa ar fi jucabilă – cu anumite modificări.

Va trebui s-o bat la mașină, să iau contact direct cu consiliul artistic și să fac modificările necesare. Mă voi strădui să rezolv ceva în privința asta, cît va depinde de mine, bineînțeles.

Mi-e tare dor de tine și grozav m-aș repezi cîteva zile pînă acolo. Nu știu însă dacă nu mă va reține ceva aici. Și apoi, o duc și cam prost cu banii acum.

Slujba mea nu mai durează decît vreo lună de zile, trebuie să fac economie. Totuși, e probabil că voi veni sîmbătă, 3 septembrie, la 11 dimineață, la Turnu.

Tu așteaptă-mă la tren; dacă nu vin înseamnă că m-a reținut ceva important, dar nu cred.

Tu ai să primești scrisoarea mîine – cel mai tîrziu – joi 1 septembrie. Trimite-mi, te rog, o telegramă cu două cuvinte doar: „te aștept”, ca să nu fac degeaba drumul pînă acolo și să nu te găsesc cumva.

Sper ca pînă atunci să am și un răspuns ceva mai concret cu piesa – și vin și cu manuscrisul să vedem ce e de lucrat la el.

Cu toată dragostea,

Carmen

Mama îți dorește numai bine.

Aștept telegrama pînă vineri seara”.

*

Notă

Gheorghe Sarău a primit scrisoarea aceasta, în anul 1989, de la Anghelina Stelaru, a treia soție a lui Dimitrie Stelaru.

GHEORGHE SARĂU

Inedit

BLESTEMUL CHINEZESC

- MEMORIILE UNUI
AMBASADOR „ROȘU” -1997
(III)

Am avut prilejul de a dobândi experiența lumii. Am trecut printr-un război fără să-mi ard aripile. Am trecut prin anii ocupației horthyste din Ardealul de Nord și prin anii încălcărilor grosolane ale legalității, stalinismului cu dogmatismul său rigid, acceptând oarecum firesc îngrădiri și servitute, dar fără umilințe și suferințe greu de îndurat. Am crezut în potențialul de progres al poporului român și, pe măsura modestă a capacităților mele, am luptat pentru valorificarea acestui potențial, dar fără a mă sacrifica pe mine sau a-i jertfi pe alții pe altarul acestui ideal. Am trecut prin anii celei mai cumplite tiranii din câte a cunoscut istoria României, tupilat în cuibul călduț al pensiei, fără să fiu nevoit s-o slujesc și fără să fi avut curajul s-o înfrunt, căci mulți dintre noi, cei bătrâni, arareori avem curaj, de parcă ar fi rânduit să devii tot mai laș pe măsură ce te apropii de mormânt. Am găsit iubirea și am împlinit-o, păstrând-o mulți ani. Am citit mult, am înțeles mai puțin, dar destul ca să nu mor nătâng. Am crezut în menirea socială, națională a literaturii și am scris câteva cărți, dacă nu strălucite, cel puțin demne de a fi citite. Nu mi-a rămas altceva de făcut decât să trăiesc cu demnitate anii ce mi-au mai rămas. Restul nu mai are nici o importanță.

Este însă cu totul straniu că încercările de a-mi reconstrui viața din frânturile sale cele mai semnificative se dovedesc mereu zadarnice. Iar din visele mele confuze, încurcate, pe care încerc, atunci când mă trezesc în zori, să le integrez într-o anumită unitate sau să le sondez consonanța cu realitatea vieții mele, nu rezultă nici o urmă de unitate, ci doar cioburi disperate din care, poate, un arheolog încercat ar putea să reconstituie unitatea pe care o alcătuiau cândva.

--- --- ---
Cu mulți ani după evenimentele cuprinse în prima parte a acestor mărturii, celebrul arheolog grec, profesorul Marinatos, ne-a primit cu amabilitate la locul săpăturilor arheologice din insula care în lume e cunoscută mai ales sub numele de Santorin, dar nu-

Francisc Păcurariu și Miguel Ángel Asturias, 1961

mită de greci (de altfel singurii îndreptățiți cu adevărat să-i dea un nume) Thira, împreună cu oaspeții simandicoși sosiți în portul vegheat de partea activă a vulcanului care cu multe secole în urmă, trezindu-se din moartea-i aparentă, aruncase în aer jumătate de insulă, și de niște faleze amețitor de înalte, tăiate parcă de un gigantic cuțit, și ne-a condus cu răbdare prin labirintul săpăturilor sale, explicându-ne pe îndelete teoria sa despre rolul acestei civilizații în ansamblul culturii cretane și a genezei culturii elene arhaice. În cursul explicațiilor sale, ne-a condus și în atelierele unde specialiști de mare clasă, unii greci, alții veniți din întreaga lume, reconstruiau din cioburi sărmene o viață de mult apusă, din care nu au mai rămas decât ele. Am văzut atunci, oarecum nedumerit, cum din câteva cioburi disperate se realcătuiau vase, unelte sau complicate mozai-curii, și mă întrebam cu oarecare nedumerire, oare cât corespundea, din plăsmuirile lor, formelor originale, și cât din ele se datora imaginației puternice a celor ce le refăceau (sau, poate, le născociau?). Am avut însă norocul de a fi în compania cunoscutului arheolog român, profesorul Condurachi, și de a mă bucura, în acest fel, de atenția deosebită a profesorului grec. Acesta, teribil de plictisit de obligațiile protocolare ce îi căzuseră pe cap și mai ales de întrebările doamnelor din grupul de invitați, sosit la Santorin cu un yacht alb închiriat în acest scop de guvernul grec, își cedă, până la urmă, sarcinile unui adjunct al său, părăsind locul săpăturilor în grabă, fără a uita de prietenul său Condurachi. Îl țara aproape, ținându-l cu putere de braț, spre cortul său, unde știa că mai are o rezervă de două sau trei stiche de whisky. I-am urmat cu oarecare îndoială, știind că – așa cum mă dăscălise adesea profesorul Condurachi – arheologia e o știință „umedă”, deci că ziua se va termina cu o libație căreia

speram să-i fac față numai și numai datorită diferenței de vârstă, net avantaajoasă mie, față de cei doi eminenti savanți. În timp ce profesorul grec își dezgropa, din frigiderul care le adăpostise, sticlele de whisky, diavolul curiozității (și al îndoielii, aș adăuga) nu i-a dat pace și l-am întrebat în șoaptă pe profesorul român: „Dar ceea ce reconstruiesc ăștia din trei cioburi are vreo legătură cu modelul original, ori ba?” Profesorul Condurachi mă privi, și am avut impresia certă că e profund scandalizat sau nespuse de uimit: „Matale accepți ca paleontologii să-ți reconstruiască nu știu ce dihanie preistorică nemaivăzută dintr-un calcanu și o vertebră, și te îndoiești de veracitatea reconstrucțiilor arheologice? Păi paleontologii plutesc în vidul pur, în timp ce noi avem repere exacte, modele originale care dau indicii asupra stilului, asupra formelor ce se repetă, asupra constantelor în variabilitate... Poți avea vreo îndoială că specialiștii de aici refac constante stilistice dezvoltate de însuși zăcământul din care provin fragmentele?” Profesorul era atât de revoltat încât îmi era teamă că nu-i va permite colegului său să-mi mai dea o picătură de whisky și am murmurat, rușinat și spășit: „Nu. Vă rog să mă credeți că nu asta am vrut să spun... Dar...” „Care dar, ce dar?” spuse indignat profesorul român, având însă grijă să nu ridice glasul ca să nu-l lase pe colegul său grec să creadă că sub înfățișarea mea s-a strecurat pe șantier străvechiul nărav românesc al îndoielii. „Totul este perfect controlat din punct de vedere științific!” Am tăcut cu prudență și l-am privit concentrat pe profesorul grec, care se întorsese satisfăcut (ca o iscoadă trimisă să stabilească drumul pe care veneau perșii și care descoperise, în mijlocul frământării trupelor vrăjmașului, însăși lectica lui Darius) aducând o sticlă de whisky, sifonul și micul vas de cristal conținând cuburile de gheață. Și m-am prefăcut că-l ajut să le așeze pe măsuta din fața noastră, nefăcând în realitate altceva decât să-l încurc. Dar nimic nu-l putea înșela pe profesorul român și să-l facă să creadă că dubiile mele s-au risipit în neant. Așa că, nedorind probabil să-mi dea erezia în vileag, el oftă: „Și spune, dragă prietene, ce constante stilistice ați descoperit? Ce vă ghidează în→

FRANCISC PĂCURARIU

repararea zăcămintelor deteriorate?” „Aha!” mârâi profesorul grec, și ar fi fost greu să spui dacă era satisfăcut sau profund nemulțumit. „Ești dat dracului. Da! Asta e expresia potrivită: dat dracului! Ai observat unde sunt încurcat? Evident! Cum să nu fi observat! Ești vulpe bătrână, cu tine nu se prinde ușor jocul! Păi, evident, aici e bubă! Că nu pot identifica nici o constantă stilistică! Se pare că aici a fost un vârtej de interferențe culturale și de încrucișări de stiluri! Haosul din care s-a născut miracolul elen! Da! Aici a fost haosul cel mare!”

Profesorul umpluse paharele și acum îl înălța pe al său spre noi. Apoi îl goli cu sete și noi l-am imitat cu sârg. Profesorul român își privi cu atenție mâinile, degetele pe care tofii gutoși le transformaseră în niște gheare, apoi oftă: „Da! Așa este! Un vârtej întreg de interferențe culturale și de încrucișări de stiluri! Expresie memorabilă, perfectă... Cu care am putea, cred eu, caracteriza întreaga evoluție istorică a culturii din Europa sud-estică, aș îndrăzni chiar să spun: a realității din Europa centro-sud-estică!” „Așa este”, aprobă profesorul grec, umplând grăbit paharele. Și cu aceasta discuțiile savante s-au încheiat. Cei doi profesori, care mai erau și vechi prieteni, au început să vorbească despre cunoscuți comuni și despre întâmplările prin care aceștia au trecut în ultimul timp. De mine se pare că au uitat cu desăvârșire. Iar eu am ascultat, târziu după miezul nopții, sirena iachtului cu care sosisem la Thira și care pleca fără noi...

Oare ce specialiști inspirați ar putea reconstitui lumea prin care am trecut, viața mea în vălmășagul ei, unitatea în care se reunesc cioburile ce-mi stau azi în față? În ultimul timp, această operațiune mă tentează din ce în ce mai mult, probabil pentru că în mod obscur și nemărturisit își croiește în secret în ființa mea cale întrebarea: „Oare ce am făcut în viață? Care este adevărul adevărat al ființei care am fost și care am devenit? Și ce rost a avut viața mea?” – deși în mod lucid îmi dau seama că asemenea întrebări nu au nici un fel de sens și nici un soi de justificare. Oare cum își poate pune asemenea întrebări un om atât de mediocru cum mă aflu a fi, atunci când se știe că nici măcar un titan ca Goethe, după o viață înfăptuită în toate dimensiunile sale pe un plan major, nu a găsit alt răspuns la

întrebarea fundamentală a ființei umane decât acela că... sensul vieții constă tocmai în trăirea ei?

Dar ambiția mea, pe care încerc s-o realizez acum, la bătrânețe, nu se limitează la aceea – aproape irealizabilă și ea – de a descâlci din noianul zilelor și întâmplărilor înțelesul mai adânc al vieții mele. Nu. Eu năzuiesc să deslușesc măcar conturul vag al epocii în care am trăit, din vălmășagul de experiențe care mi-au brăzdat viața și de evenimente care au îndrumat-o – pe a mea ca și pe acelea ale contemporanilor mei – în anumite direcții. Probabil din această ambiție nesăbuită s-a născut și vraful de dosare în care am adunat cu răbdare, zelos nevoie mare, consemnările de experiențe proprii, ca și documente care luminează un colț al realității căutate sau mărturiile ale unor contemporani ai mei, ajunși și ei la vârsta recapitulărilor și a justificărilor tardive, a regretelor ori a remușcărilor, tot atât de atrași ca și mine să se lămurească de ce au trăit așa cum au trăit, până în ceasul înșelării iremediabile?

E timpul să mărturisesc că mi-am închinat 8 sau 10 ani din ultima parte a vieții, întocmirii unui întreg morman de dosare, cuprinzând documente, amintiri sau fragmente de memorii, adunate de la diferiți cunoscuți, cu intenția de a ridica o construcție pretențioasă, care să redea imaginea cât mai exactă a epocii în care am trăit. Căznindu-mă în ultimii câțiva ani să cercetez aceste dosare, să le ordonez, să introduc o structură inteligibilă în vălmășagul dezordonat de materiale eterogene pe care le conțin, să selectez documentele și

Mihai Istudor, Personaj

mărturiile semnificative de cele lipsite de importanță (mai bine zis cu importanța spulberată de trecerea anilor, care le-a dezvăluit adevăratele conținuturi, destrămând falsurile), și să compilez acele fragmente care reconstituie într-adevăr, deși vag și confuz, profilul unei perioade istorice și traiectoria unui destin. Strădania mea s-a dovedit, însă, mai dificilă decât mi-o imaginasem, căci cu mormanele de materiale adunate cu râvnă, s-a întâmplat ceea ce se petrece de obicei cu zăcămintele scoase cu atâta trudă din mine: că materia utilă, căutată, alcătuiește doar o mică parte a miezului de munte răscolit sub atâtea amenințări și adus la lumină cu atâtea eforturi, cea mai mare parte a lui dovedindu-se un steril inutil și inutilizabil, adunat în decursul deceniilor de-a lungul cărora minerii își scurmă în adâncuri galeriile lor în care pânzește neconținut moartea, în dealuri lipsite de rost. Și se întâmplă uneori, așa cum s-a petrecut în câteva cazuri tragice, în Țara Galilor și în alte părți din lume, că acești munți de steril, după perioade ploioase care au muaiat terenul pe care erau ridicăți, să înceapă să lunece, la început încet, ezitând parcă, apoi tot mai repede, ca niște monștri uriași în care a mocnit vreme îndelungată ura împotriva oamenilor care i-au stârnit din liniștea rânduie lor în adâncuri, de la începuturile lumii, prăvălindu-se asupra așezărilor minerilor și înecându-le ca un potop de mâluri negre.

Mi se pare că eu am pățit ceva asemănător, cu mormanele mele de dosare pline de documente și de mărturii. Adică, dacă mă gândesc bine, s-a petrecut ceva și mai grav. Căci nu am vrut (sau nu mai am timp) să extrag din mormanele de materiale adunate de mine cu pasiune și cu trudă metalul nobil pe care probabil, îl conțin, adică sensul, filonul de aur care dă o justificare vrafurilor de dosare, ci am lăsat în ele, amestecat, metalul râvnit și sterilul inutil. Iar atunci, când scurtarea timpului previzibil mi-a răpit posibilitatea de a despărți ceea ce e important de ceea ce este banalitate efemeră, cunoscută și de copiii din școlile elementare, dosarele mele au rămas informale și indescifrabile, ca niște arhive răscolite și învălmășite de un cutremur ori de un taifun, cărora nu le-ar putea regăsi vechea ordine decât câteva generații de arhiviști, foarte pricepuți.

MIHAIL DIACONESCU

TENDINȚA SPIRITUALĂ ÎN
CULTURA ROMÂNĂ DE AZI
(XIX)

- *Domnule Mihail Diaconescu, știu că la un moment dat în paginile revistei Argeș ați organizat o întâlnire în duh a unor importante personalități creatoare ale căror realizări ilustrează tendința spiritualistă în cultura română de azi. De ce ați procedat astfel?*

- Pentru că așa este firesc. În paginile seriei a II-a a revistei *Argeș* conduse de mine, apărute în chioșcuri și librării în octombrie 2001, au semnat personalități ca prof. univ. dr. Gh. Bulgăr, prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu, vicepreședinte al Biroului Permanent al Senatului României, Calinic Episcopul Argeșului și Muscelului, Gh. Adoc, Vasile Andru, Ilie Barangă, prof. univ. dr. ing. Gheorghe Barbu, rectorul Universității din Pitești, prof. univ. dr. Ilie Bădescu, prof. univ. dr. Ion Dodu Bălan, acad. prof. univ. dr. Constantin Bălăceanu-Stolnici, Toma Biolan, Dan Brudașcu, Aurel Ion Brumar, arhidiacon prof. univ. dr. Sebastian Barbu Bucur, Radu Cârnci, Theodor Codreanu, Amalia Elena Constantinescu, Adrian Crețu, Ion Cristofor, dr. Tanța Diaconescu, Marin Diaconu, preot prof. univ. dr. Gheorghe I. Drăguliu, preot Constantin Drăgușin, Paul Dugneanu, Jean Dumitrașcu, Valeriu Filimon, Simona Fusaru, Ștefan Găitânanu, prof. univ. dr. Nicolae Georgescu, Ion Ghinoiu, Vasile Ghițescu, Mihai Goleșcu, Theodor Grigoriu, Ion Horea, Marin Ioniță, Mihai Iordănescu, G. D. Iscru, dr. Sabina Ivașcu, Monica Joița, Nedici Lemnaru, prof. univ. dr. ing. Nicolae Leonăchescu, Mona Mămulea, Marin Manu Bădescu, Mihaela Marinescu, Valeriu Marinescu, Liviu Martin, Cristian Meleșteu, Mircea Meleșteu, Dragoș Morărescu, arh. Alexandru Muțescu, Cristina Necula, Sergiu I. Nicolaescu, Gheorghe Pantelie, Cristi Pantelimon, Ion Pantelie, Elena Pendiuc, Petru Pistol, Ion Popa Argeșeanu, Denisa Popescu, preot acad. prof. univ. dr. Dumitru Popescu, Doru Popovici, Vavila Popovici, preot prof. univ. dr. Dumitru Radu, Mihai Radoslavescu, Aurel Rău, Vasile Rizeanu, George Rizescu, Ion Rotaru, Adrian Sămărescu, Miron Scorobete, Gh. Soare,

Sabina Ivașcu, Portretul romancierului și esteticianului Mihail Diaconescu.

acad. Alexandru Surdu, Elena Șodolescu-Silvestru, Emil Țârcomnicu, prof. univ. dr. Ion Tudosescu, Malvina Urșianu, preot conf. univ. dr. Marin Velea, Tatian Vișescu, Silvestru Voinescu, Spiridon Voinescu, Elena Zarescu, Dan Zamfirescu și alții.

Revista *Argeș* nu s-a manifestat singură. Publicații de înalt prestigiu civic și intelectual precum *Pro Saeculum* de la Focșani, *Vatra Veche* de la Târgu-Mureș, *Familia română* de la Baia Mare, *Banchetul* de la Petroșani, *Valahia* de la Giurgiu, *Vox Libri* de la Deva și altele cultivă în zilele noastre, cu aceeași consecvență binefăcătoare, valorile noastre patrimoniale, istorice, naționale și spirituale. Fiecare dintre aceste reviste are sute de colaboratori din țară și din străinătate. Fiecare dintre aceste reviste este un far luminos și o bornă de direcție în cultura română de azi. Fiecare dintre ele demonstrează cu prisosință marea importanță a acțiunii organizatorice întreprinse de comitele lor redacționale în cultura română de azi. De altfel, am onoarea să fac parte din consiliile de redacție ale revistelor *Familia română* de la Baia Mare și *Banchetul* de la Petroșani. Faptul că pot comunica în idei, atitudini și convingeri cu realizatorii acestor reviste este foarte important pentru mine.

- *Vorbiți despre asocierea unor personalități creatoare de cultură în cadrul unei reviste ca despre un act convergent, atât organizatoric cât și spiritual.*

- Este, într-adevăr, un act convergent, organizatoric și spiritual.

- *De ce spunei că este un act organizatoric și spiritual?*

- Pentru că orice act organizatoric are drept țel realizarea unei activități eficiente într-un anumit domeniu de activitate.

O redacție pune în relație sute de colaboratori, care au concepții comune asupra actelor de creație. O redacție îi solicită în conformitate cu anumite țeluri concrete, îi face mai activi.

Ceea ce este empiric și aleatoriu devine, datorită solicitărilor redacționale, coerent, sistematic, obligatoriu uneori.

Activitatea redacțională modifică astfel sistemul relațiilor în care colaboratorii ei se află, întărind sentimentul de apartenență la un grup, la o tendință, la o mișcare intelectuală, cu care se simt solidari. Noi vorbim despre curentul spiritualist în cultura română de azi și nu putem omite activitatea revistei *Argeș*.

Colaboratorii unei reviste realizează împreună o acțiune intensivă, tot mai puternică afirmată, tot mai clară, tot mai cuprinzătoare, prin faptul că servesc, cultivă și înmulțesc lungi serii de valori identice sau asemănătoare. Realizează și o putere extensivă, pentru că ei se adresează altor oameni de cultură, cu profesii, preocupări, justificări și țeluri de o mare varietate, uniți însă în spirit, în serviciul acelorași valori.

Puterea de influențare a unei reviste nu este autoritară, ci persuasivă. Este o putere pe care beneficiarii publicației o doresc și o cultivă.

Colaborarea mai multor autori în cadrul unei reviste creează relații funcționale care servesc acțiunii, idealuri și valori comune. Ei se simt bine în cuprinsul acestei puteri persuasive. Fără idealuri comune gruparea unei reviste nu se realizează.

Idealurile grupării *Argeș. Tradiție și spiritualitate* au fost convergente și militante.

Ele au ilustrat, susținut și consolidat tendința spiritualistă în cultură de care vorbim în acest dialog.

- *Dialogul nostru m-a convins de acest fapt.*

- Vă rog să observați că în acest dialog noi doi am amintit de personalități și valori care ilustrează filosofia, teologia dogmatică, teologia liturgică, teologia pastorală și teologia misionară ortodoxă, sociologia, proza, poezia lirică, dramaturgia, arhitectura, →

R. SUBȚIRELU

trăsnet cu miros de cer și alge

dezbracă-mă de umbra ta reîntrupată
în trăsnet cu miros de cer și alge
îmi explodează venele la tâmpie
și nu mai simt în mine nici maluri nici
catarge

(eu te voi alăpta cu fericire nesihastă
lângă altarul unui nuc cu frunze roze
să-ți pară îndoielile de-acuma
că sunt doar veritabile neopsihoze)

dar strânge-mă la piept cu disperare
mi-e așteptarea carne însetată
te rog frumos să stingi întâi lumina
să nu observi că sunt fecioară într-o
femeie măritată

aș vrea să fug

sărută-mă din cap până-n picioare
cu buzele fierbinți și parfumate.
aș vrea să-ncepi cu sânii de se poate,
și noaptea, căci mă tem nespus de
soare.

mă-nvăluie timidități de floare,
și simt fiori pe ceafă și pe spate,
nici n-ați purces la drum buze curate,
iar eu simt o continua dogoare.
și soarbe-mi lin polenul de pe trupul
fierbinte precum soarele ceresc,

și-aș vrea să fug dar nu să mă feresc,
iubitul meu ce vrei să-mi sfărâmi
scutul.

mă las în voia ta ca o copilă
ce nu a fost atinsă până-acuma,
și zău că nu fac dragă pe nebuna,
tu amiroase-mă precum ai rupe o
zambilă.

privesc dinspre trecut spre viitor un mâine care din ce în ce mai mult miroase a e-uri, a moarte și a uitare

nu mă vând nu te vând
nu înjur
nu fluier
mi-aduc aminte doar cum mama
răsturna soarele
din tuci
pe o farfurie
departe de buza cerului
dar atât de aproape
de gurile noastre flămânde
și auzeam apoi cum ne creștea
porumbul în trupuri
în timp ce Dumnezeu cânta la frunză
și la ucelele
cu o lacrimă înflorind în ochiul drept
și amețit de leușteanul ce izvora din
ciorba fierbinte

mi-e trupul un amurg

amurgul tău mă dezvelește iarăși cu
toată aripa,
deasupra mea nu zboară nici urmă de
cocor,
vino, Iisuse, și dezgheață-mi umbra,
mi-e inima o ploaie întoarsă într-un
nor.
nu m-am simțit de mult atât de vie,
și pură precum apa de izvor,
mi-am aruncat spumoasa bluză-n vie,
cu sânii fac din struguri vinișor.
să nu mă lași, iubitul meu, vreodată
mireasa disperării să mai fiu.
acum sunt cina ta întâia și adevărată,
profită până nu e prea târziu.

ADELINA FLEVA

Mihail Diaconescu

→pictura, sculptura în piatră, muzica,
muzicologia, studiile medievale și
bizantinologice, așadar, un mare
număr de domenii ale creației
intelectuale.

Le-am putea adăuga și alte do-
menii... În mod firesc, tendința spiri-
tualistă în arta, știința și cultura româ-
nească este o permanență... Ea nu se
manifestă numai în zilele noastre...
Este și larg cuprinzătoare... Marea
putere de influențare a tendinței
spirituale în mintea și sufletul celor
mai diverse generații este un fapt
firesc. Relația dintre cult și cultură
produce creații semnificative pentru
progresul spiritual al omenirii.

- *Sunt impresionată de numărul
mare de personalități celebre care
ilustrează tendința spiritualistă în
arta și culturii epocii noastre, în
deplin acord cu creațiile similare ale
trecutului devenite modele sublime,
demne de urmat.*

- Eu am amintit foarte sumar de
unele dintre ele. Numai de unele...
Sunt dator să recunosc însă că mode-
lele de la care tendința spiritualistă
din arta și cultura epocii noastre se
revendică sunt atât de numeroase, de

diferite și de importante, încât simpla
tentativă de a le caracteriza este un
act de mare îndrăzneală intelectuală.

Nu întâmplător, am amintit de
personalități ilustre precum Părintele
Dumitru Stăniloae, Părintele George
Remete, care este, în egală măsură, un
strălucit filosof și un mare teolog,
Părintele Bartolomeu Valeriu Anania,
Ioan Alexandru, Nicolae Băciuț, Horia
Bădescu, Maica Teodosia (Zorica
Lațcu), Paul Aretzu, Paula Romanes-
cu, Grigore Vieru, Părintele Ioan Se-
lejan, Dorel Cordoș, pictorul Grigore
Popescu-Muscel, de compozitori și
muzicologi precum Paul Constanti-
nescu, Marțian Negrea, Ioan D. Pe-
trescu, Dimitrie Cuclin, Doru Popo-
vici, George Balint, Sebastian Barbu
Bucur, Titus Moisescu și de mulți
alții.

Lor li s-ar putea adăuga însă zeci
și sute de alte nume.

De aceea, spun că tendința
spiritualistă în cultura de azi este
puternică, manifestată pe multiple
planuri, dar și greu de cuprins în
limitele inevitabil strâmte ale unui
dialog, cum este cel în care ne-am
angajat noi.

- *Eu cred, totuși, că acest dialog
e util. De aceea v-am adresat rugă-*

*mintea să răspundeți la întrebările
mele.*

- Și eu cred că este util. Este
necesar și util... În zilele noastre
tendința spiritualistă în artă se afirmă
tot mai puternic.

Ea are rădăcini în secolul al XX-
lea și în alte etape ale culturii române
și europene, dar manifestările sale
sunt mai numeroase, mai puternice și
mai cuprinzătoare la acest început de
secol al XXI-lea.

Este o tendință care ar merita
studii științifice, evaluări critice,
comparatiste, tematice și stilistice,
lucrări de sinteză speciale.

Noi n-am făcut decât să
semnalăm în treacăt, în mod succint,
unele dintre caracteristicile sale...
Aici este mult de lucru... Îmi place să
cred că semnalările noastre din acest
dialog ar putea fi un îndemn pentru
realizarea în viitor a unor necesare
sinteze.

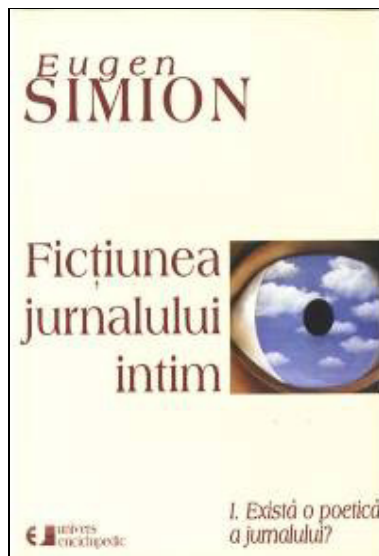
- *Vă mulțumesc că ați acceptat să
dialogăm.*

- Și eu vă mulțumesc pentru
atenția pe care binevoiti să o acordați
opiniilor mele, discutabile, desigur.
Omul este o ființă (o persoană)
dialogală. Eu cred în forța revelatoare
a dialogului.

Text și context în diarismul românesc (III)

Jurnalul lui Gala Galaction, la început seducător de romanțat, iar după 1945, convențional, ne recomandă un filozof cu substanță, „stilul însemnărilor” fiind considerat, de Eugen Simion, „patetic, literar, pe alocuri insuportabil”. Suntem călăuziți, cu o religiozitate narativă sublimă, în lumea bizară, anacronică a teologului aventurier. Indirect, jurnalul, conform circumspectului critic, a (supra)viețuit timpului nu atât trăirilor retrospective ale autorului său, cât, se pare, conjuncturii în care își memorează dialogul cu ceilalți, împrejurare în care „atrage atenție și asupra unui personaj care face literatură și prin literatură vrea să câștige inima unei călugărițe îndărătnice” (p. 172). Jurnalul, în cele din urmă, e confidentul autorului, instanța unde are curajul, fără a deveni ridicol, de a „părăsi pe umiliții lumii” și de a trăi cât mai aproape de „tru-fașii ei”. Menționăm câțiva dintre cei care formează galeria renegeților săi: Rebreanu („laș și puturos de simpatic”); Sadoveanu e privit cu suspiciune, Galaction are – îl citează E. Simion – mari rezerve asupra stilului său: „un stil pletos, plin de falfăiri și de plesnet [...]” și de „tăvăleli retorice”; T. Arghezi („nihilist sumbru și apocalptic”); C. Stere („cărturar orgolios”, „leu [...] bătrân, ursuz și măreț în disprețul lui”); N. Iorga („un om atât de plin de venin”).

În acest ansamblu anatomist, *Jurnalul* lui G. Galaction beneficiază de un spațiu mai întins, Eugen Simion dovedind un altruism și o generozitate în exces, totuși nejustificată, vis-a-vis de economia comentariilor de care au beneficiat alți diariști: „1. El respectă regulile jurnalului de tip Goncourt, deși, cum am semnalat, autorul se leapădă de «mania Goncourt». Asta vrea să spună: mefiență față de viața din afară, față de colecția de anecdote și de stilul memorialistic ca atare în interiorul confesiunii. 2. Diaristul nu elimină viața personală, dar o limitează, în jurnalul intim, la evenimentele sociale: s-a îndrăgostit de o mireasă a lui Hristos, o cucerește, are patru fete, se dedică teologiei, răzbate greu în viața socială, scrie și are succes, se amestecă în politică și iese compromis moral etc... Existența interioară, dramele omului credincios ajung rar

în paginile jurnalului... Acest fapt reduce mult din substanță și, fatal, din valoarea confesiunii. 3. Galaction notează cu precădere evenimentele cu faimă și care, odată notate, încep să aibă legenda, romanul lor. Și regretă micile evenimente care, neînregistrate, se duc fără veste și fără faimă. Această observație e justă și arată o intuiție, aș zice modernă, a genului diaristic... Păcat că autorul nu și-a respectat cu mai mare rigoare programul ca atare. 4. Este limpede că, ținând un jurnal secret, Galaction continuă să facă literatură și, în consecință, își controlează stilul. Nu-și îngăduie să fie spontan și reflecțiile sale sunt îndelung cizelate în frază. Abuzează și el de «stilul pletos» și își pune necazurile într-o retorică obsedată mereu de frumusețea și perfecțiunea ei. Această ambiție este catastrofală într-un jurnal intim... 5. Lipsesc aproape cu desăvârșire din «arhiva secretă» a lui Galaction dramele reale ale creatorului. Când sunt menționate, ele n-au pregnantă pentru că rămân la coaja procesului... Nu e singurul care procedează astfel. Poate fi citat și Rebreanu... Scriitorul român preferă să-și ponegrească adversarii, decât să noteze chinul facerii unei cărți și dramele scriiturii ca atare. 6. Personajul care trăiește, direct sau indirect, în acest vast registru al deșertăciunilor lumești (e, repet, ultima definiție a jurnalului intim, după Galaction) are, totuși, o culoare pe care n-o întâlnim des în cultura română. Identitatea lui începe cu o reverie și o nebunie romantică (seducerea și răpirea surioarei Zoe de la Agapia) și se încheie cu aceea a unui socialist creștin,

academician, deputat, bine așezat într-o lume care socotește religia un opiu al popoarelor și tinde s-o elimine. Între aceste două ipostaze, un teolog însurat, strivit de nevoile familiei, un scriitor care are succes și care se îndrăgostește de școlărițele din Ploiești și de fetele romanțioase din capitală, un defensor ecleziastic care se amestecă în politică și scrie un manifest către români pentru a-i îndemna să capituleze în fața ocupantului străin, în fine, un preot care apără puritatea ortodoxă a Bisericii Române și intră mereu în conflict cu mitropoliții și patriarhii... 7. Fiind jurnalul unui intelectual religios, ne-am aștepta ca el să aibă un substrat spiritual puternic. Nu are. Religia este văzută prin Biserica Ortodoxă Română, biserica prin slujitorii ei (preoții), iar aceștia, conform tradiției, sunt prezentați aproape mereu sub forme caricaturale. Hotărât lucru, Gala Galaction nu este un mistic sau, dacă este, arhiva lui secretă nu-l arată. Chiar ca om religios, atitudinea lui este curioasă: cucernic, cu numele lui Dumnezeu pe buze în mai toate împrejurările, el vrea și obține, mai ales după 1945, fală lumească. Ceea ce, inutil să mai spunem, nu prea se potrivește unui spirit religios profund. Dramele acestui spirit lipsesc, oricum, din cele nouă caiete ale doctorului în teologie... 8. Ca formulă epică, jurnalul său cuprinde în cea mai mare parte o memorialistică deghizată, importantă, desigur, și care face din el un document de epocă; numai puține fragmente coboară în încăperile interioare ale ființei acolo unde se află ceea ce François Mauriac numea misterul unei personalități...” (pp. 180-181).

La Mateiu I. Caragiale e pusă pe tapet renarțizarea, „cu precădere”, a istoriilor vechi. În aceste condiții, i se alătură Eugen Simion, narațiunea diaristică devine o memorialistică deghizată și, suntem atenționați, și trebuie să ne supunem, între scriitură și istorie s-a interpus „o distanță considerabilă de timp” (p. 183). Mateiu I. Caragiale recurge în mod deliberat la o deviere liber consimțită de la meditațiile intime sentimentale, către observații psihologice, existențiale. Să aibă această distonanță un efect de terapie bazată, cum adaugă teoreticianul, „pe snobism și eleganță?”. Pare absurd?

FLORIAN COPCEA

Aniversări **VALERIU MATEI - 60** Valeriu Matei sau noul expresionism liric

Între poeții optzeciști din Basarabia, Valeriu Matei face o figură aparte. Afirmând asta, e neapărat nevoie să avansăm câteva argumente. În primul rând, Valeriu Matei e cel mai sincron poet tânăr cu literatura din țară, deținând o perfectă stăpânire a limbii române, a limbajului poetic modern. În al doilea rând, nu și-a compromis poezia scriind, cum au făcut-o majoritatea congenerilor săi (mulți dintre ei agitându-se azi sub umbrela precară și înșelătoare a postmodernismului!), despre Lenin, Stalin și n-a înălțat, folosind „neostenita chiriliță”, propria simțire lirică pe bolți unionale. În al treilea rând, el a dus mai departe mesajul unor poeți ca Liviu Damian, Grigore Vieru sau Nicolae Dabija, care au scos poezia scrisă între Prut și Nistru din discursurile folclorizante, din formulele lirice vetuste, obosite. Tânărul poet a abordat o altă gimnastică a ideilor și a vehicolului lingvistic. În al patrulea rând, Valeriu Matei e singurul dintre tinerii poeți basarabeni care s-a pus în slujba luptei pentru drepturile românilor (limba română, tricolorul), împotriva jocului absurd al istoriei, devenind ceea ce fără jenă și complexe mai numim azi *tribun*.

Născut în comuna Cazangic (județul Lăpușna, Basarabia) la 31 martie 1959, viitorul poet avea să urmeze școlile primară și medie în satul natal și la Leova, pentru ca, între 1976-1979, să-l aflăm student la Facultatea de istorie a Universității de Stat Moldova, iar între 1979-1983 la Facultatea de Istorie a Universității „Lomonosov” din Moscova, pe care o absolvă dar e exclus de repede de la doctorat pentru antisovietism și naționalism. Urmează un exil de patru ani la Mănăstirea „Noul Ierusalim” (ținutul Istra). În acest fel, deși debuta prematur cu versuri în reviste, prima carte de poeme îi apărea în 1988, când începuse dezghețul gorbaciovist, carte ce se numea *Stîlpul de foc* și era prefațată de Grigore Vieru. Entuziasmat, Grigore Vieru, vârful de lance al poeziei basarabene spunea: „Mărturisesc că nu am citit de mult un manuscris cu poezii tinerești în care versul să curgă atât de firesc și liber, atât de nechinuit și nechinuit, atât de muzical

și atât de legat de tradiția noastră poetică. Săgeata e unită cu ținta la acest poet, pentru a folosi un minunat vers al său.”

Grigore Vieru avea să sesizeze ceea ce s-a dovedit în timp, cu bună vedere de la o mie de leghe: Valeriu Matei e un poet adevărat, de o simțire lirică și o idee nesofisticată de tendințe, curente sau inginerii textuale. De asemenea, o clară dicțiune a ideilor și o mănuire instinctuală a simbolurilor (fără de care textul ar fi sărac, ar fi costeliv) oferă prestață poemelor sale.

Dacă după Mihai Cimpoi poetul în discuție „recurge la sugestia metaforică și muzicală specifică simbolismului, preferând misterul”, dacă Grigore Vieru afirma că modul de a scrie al lui Valeriu Matei este „versul energic și fulgerător”, la care mai adaugă „o puternică notă intelectualistă”, postfațatorul *Elegiilor fiului risipitor* (Editura Princeps Edit, colecția *Ediții critice*, 2010), Theodor Codreanu, ne vorbește, provocator, de „un caz de postmodernism premodern”. Dacă Ioan Alexandru descoperă în poezia lui Valeriu Matei „o forță a cuvântului și o adâncime a rostirii cum rar poți întâlni la un tânăr de astăzi, în limba lui Eminescu” (1988), dacă Eugen Simion descoperă în textele sale „un bucolism agitat prin care trece un duh de neliniște și revoltă”, spunem fără a greși, credem, că poezia lui Valeriu Matei, de la primul volum apărut (1988) și până azi e aceea a unui neoavangardist de mare forță care, accentuând forma, energizează și împropătează fondul.

Constatând că „*toate corăbiile noastre / sunt ca niște cruci putrezite / de prea multe crucificări ce-au purtat*”, că „*libertatea de a privi nu e totuna / cu libertatea de a vedea*”, că „*există un destin în rodul tăcut al semințelor târzii*”, poetul spune: „*încerc zi de zi să sparg barierele / între mine, cel de azi, și eu - cel ce voi fi mâine / mai bogat cu un peisaj, cu un prieten, o idee / sau cu o nouă rană / deschisă lumii în continuă destrămare*”.

E bine ca în această scurtă notă de lector să nu ne izgonim din gânduri vocația de tribun a lui Valeriu Matei, care, într-o atmosferă basarabeană asemănătoare cu aceea din Transilvania anilor 1900, în care scria Octavian Goga, spunea: „*Un ram din pomul neamului eu sunt, / o strună în*

vâltoarea unui cânt / ce l-au purtat străbunii peste ani. / E timpul vitreg. / Țara-i sub dușmani. / Ci zările tu, Doamne, le-nsenină / sufletul greu de chin să stea-n lumină.” Și încă, în *Fiul risipitor*: „*De parcă-s exilat în propria mea umbră / să-nvăț căderea și s-alunec blând / pe fața pietrelor, pe glia aburindă / mereu în urmă și mereu pierzând / contur și formă, nuanță și culoare, / să n-am odihnă și să n-am crezare*”.

„Aleluia, aleluia, / pentr-un neam al nimănuia”, strigă poetul în disperare de cauză, aflat într-un război acerb cu năvălitorii, cu mancurții, cu istoria însăși, nedreaptă și trădătoare.

Dar această „inteligentă artistică remarcabilă”, cum o remarcă Alex Ștefănescu, nu putea să nu reclădească speranța, pentru că, spune poetul, „*libertatea de a privi / semnează un pact orb / cu libertatea de a vedea*” și, mai ales, pentru că „*prin gândirea colectivă a străzii / trece tinerețea purpurie a ceții / călare pe un cal alb*”.

Cu marele risc de a ne repeta, vom spune că scriitorii basarabeni înseamnă ceva în acest moment doar prin confruntarea și integrarea în marea familie a scriitorilor din România. Dicțiunea clară, impecabilă a ideilor, prospețimea imaginii brodată pe o textură lirică originală, precum și simbolistica și profunzimea mesajului, absolut cuceritoare, ne obligă să-l așezăm pe Valeriu Matei în prima linie a poezilor români din ultima jumătate de secol.

Antologia *Elegiile fiului risipitor - opera poetică*, apărută în colecția *Ediții critice* a Editurii “Princeps Edit” Iași, un fel de tragere de linie la vârsta de cincizeci de ani ai poetului, cuprinzând o selecție riguroasă de poeme (de la debut până la secțiunea de poeme inedite de azi), stă mărturie în acest sens.

DANIEL CORBU

File de portret

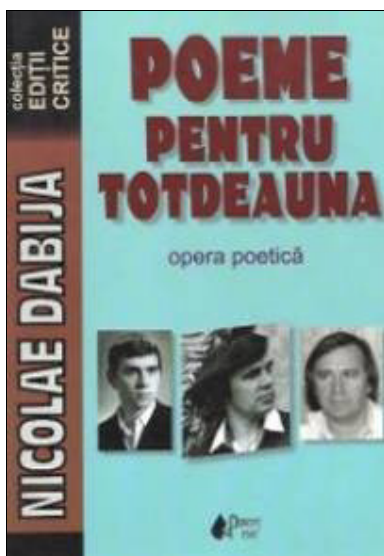
Nicolae Dabija

sau dreptul la iluzie al fotografului
de fulgere

Nicolae Dabija aparține familiei preacurate de spirite care la noi începe cu Cantemir, continuă cu Hasdeu, Eminescu, Blaga și alți câțiva înspre noi apostoli ai enciclopedismului, meniți să devină semne de unire între filosofie, istorie, literatură. Astfel, după mai multe volume de poezie, Nicolae Dabija (născut în 1948, în satul Codreni, raionul Căinari, absolvent al Facultății de Filologie din Chișinău) publică o excelentă carte de eseuri despre clasică literaturii române (*Pe urmele lui Orfeu*), mai multe cărți de istorie (*Moldova de peste Nistru-vechi pământ românesc*, 1990, *Domnia lui Ștefan cel Mare*, 1992, *În căutarea identității. Istoria neamului românesc din Basarabia povestită pentru elevi*, 2002), un manual de istorie, *Daciada*, 1991, o *Antologie a poeziei vechi moldovenești*, 1987 (în care sunt scoase în lumina tiparului 40 de texte inedite din secolele XV-XVII descoperite în arhive din Rusia), o carte de proză scurtă (*Nasc și la Moldova oamenii*, 1992), un roman despre deportări devenit *best-seller*, *Tema pentru acasă*. La toate acestea să mai adăugăm faptul că personalitatea lui Nicolae Dabija este asociată, pe bună dreptate, cu revista *Literatura și arta* condusă de poet din 1986, un adevărat bastion al luptei anticomuniste în ultimii treizeci de ani, cu atâtea merite în trezirea conștiinței naționale.

Dar esența a ceea ce vrem să cuprindem în câteva cuvinte e că Nicolae Dabija este poet adevărat în structura sa, născut, iar nu făcut, un mare și adevărat poet de limbă română, atins de blestemul orfic. Și așa fi amendat mult mai tare ideea criticului Alex Ștefănescu, după care „cu o luciditate dureroasă, Nicolae Dabija își repugnă ambiția de artist pentru a servi mai eficient cauza națională”, dacă n-ar salva-o sintagma *luciditate dureroasă*, aplicabilă cu asupra de măsură întregii sale creații poetice. Cred cu toată fermitatea că prima mare problemă a sa a fost poezia și ultima va fi tot poezia.

Nicolae Dabija debuta în 1975 cu volumul *Ochiul al treilea* (Ed.

„Cartea moldovenească”), titlu fericit, care va defini o întreagă generație literară angajată în reabilitarea liricii basarabene, în salvarea ei din toxicul realism socialist: *generația ochiului al treilea*. Ceea ce frapează de la început în poezia lui Nicolae Dabija (atâta vreme cetățean sovietic din Basarabia), de la *Ochiul al treilea* și până la poemele de azi, este perfectă sincronizare cu poezia română și europeană, precum și o stăpânire ireproșabilă a limbii române. Despre el, Ioan Alexandru spunea, în 1989, că e „un mare poet social”, Eugen Simion vede în Nicolae Dabija un melancolic luminos, deloc resemnat, cu o mare disponibilitate retorică, ce schimbă, la nevoie, elegia în pamflet, iar Grigore Vieru îl considera, în 1997, „cea mai complexă personalitate culturală din Basarabia”.

În ce mă privește, îl așez pe Nicolae Dabija între poeții neoromantici de azi, venit în linia metafizică începută în Moldova cu Eminescu și continuată cu Bacovia, Magda Isanos, Nicolae Labiș, Ioanid Romanescu, Grigore Vieru, Mihai Ursachi, Dan Laurențiu, Cezar Ivănescu. Este linia de aur pe care niciun comentator al poeziei române n-o poate ignora. Trei consider că sunt direcțiile tematice prin care se poate aborda poezia de până acum a lui Nicolae Dabija:

1. caligrafia interiorității, prin descrierea spectaculoaselor „peisaje ale sufletului”, prin „zeificarea trăirii” și poetizarea Universului prin beatificare (toate acestea prezente în special în poezia din primele cărți);

2. prelucrarea, asemenea romanticilor, a motivelor populare, recupe-

rarea eposului pur, nesofisticat al locului (în *Zburătorul* și alte multe poeme);

3. poezia socială, cu accente oraculare, polemice și cu o retorică specifică.

Poezia de început a lui Nicolae Dabija e una diafană, despre zbor, despre „*dăra ce-o lasă în aer o pasăre*”, despre refrenele interioare, despre poezia naturii. El aude „*lanurile de iarbă care foșnesc în poeme*”, ici, colo câte-un „*sfânt care-și poartă/ aura sub pălărie*”. Teleportat parcă în poezia mirabilă a naturii, încearcă autodefiniri: „*Nu-s poet, sunt cel născocit de poeme*”, vers ce răstălmăcește cunoscuta zisă prozaică *nu eu scriu, poezia mă scrie pe mine*. Ba mai mult, poetul visează „*O poezie pe care nu trebuie s-o scrii ca s-o citești*”. Poezia primelor cărți semnate de Nicolae Dabija e, cum mărturișește poetul în *Omul-pasăre*, „*ca un copac de omăt/ în care păsări de foc se așează*”. Zice poetul: „*Ceea ce spun nu trebuie confundat/ cu ceea ce vreau să spun*”. Cititorul însă beneficiază doar de ceea ce se spune lyric. Să cităm o strofă din *Lira de iarbă*: „*Scriai văzduhul cu genele/ O, adorato!/ Parcă nu aș fi mirosit frunza,/ ci aș fi respirat-o*”. Sau acest superb fragment din *Pastel*: „*Trecem pe cărări ce-au fost mai-nainte/ Vorbele rostite nu ne mai țin minte// Undeva în ceruri – și ele-n paragini -/ Dumnezeu se-aude cum întoarce pagini*”.

După cum se poate ușor observa, astfel de viziuni lirice erau total în distonanță cu așa zisa poezie angajată, realistă, hei-rupistă, de imnologie derizorie practică asiduu în Basarabia, ca în toate statele Uniunii Sovietice. Autorul volumului *Ochiul al treilea* vine cu o nouă viziune asupra realului, adevărată răsturnare a clesidrei lirice prin care se poate vedea nevăzutul și auzi neauzitul: „*De la un timp, mi-e din ce în ce mi-e mai greu/ să deosebesc realul de vis, ceara din lună/ de ceara din plopi-/ amețitor, amețitor se-nvârt în jurul meu/ lucrurile văzute cu al treilea ochi*”.

Referindu-ne la poezia socială a lui Nicolae Dabija, spunem că de la „foșnet de cazanii” și portretizări de voievozi și cărturari din primele cărți, poetul trece, în momente cruciale pentru trezirea conștiinței naționale în Basarabia (prilejuite de destrămarea imperiului bolșevic), la o poezie→

DANIEL CORBU

Suflete amestecate

Ce nu e vis – nu e somn.
Ce nu e cu tine – nu e vis.
Ca-n copilărie, când citeam
la lumina fulgerelor,
astfel mi-apari tu în viața-mi.
Sufăr de dureri închipuite,
mă dor răni care nu sunt ale mele,
beau cenușă
și mănânc lacrimi.
Doar când te văd mai trăiesc.
Atunci se amestecă ziua cu noaptea,
bucuria cu durerea,
viața cu moartea
și sufletele noastre le simt amestecate
ca de Dumnezeu cu-o linguriță ceaiul.

Sunt grădinarul unei singure flori

Sunt grădinarul unei singure flori, –
o plivesc, îi afânez solul la rădăcină,
o stropesc, în amurg și în zori –
de parcă aș îngriji o întregă grădină.

Sunt grădinarul unei singure flori,
înmiresmată și grea de lumină,
și știu – sau mai degrabă visez,
deseori –
că ea înflorește doar pentru mine.

Nicolae Dabija...

→militantă, patetică și declamatorie, poezia ca armă a renașterii. Poetul devine tribunul ce vorbește „și-n numele acelor generații/ ce cu călușu-n gură s-au născut”, este cel ce-și interzice „dreptul la eroare”, pentru că, spune el în *Veac timid*: „Alta-i datoria versului acum/ decât să cânte fluturași simpatici.// Nu-i pentru mine poezia pură,/ nici stilul cu miros de levănțică;/ voi pendula-nre dragoste și ură,/ dar n-oi iubi pe nimenea de frică”. Astfel, de la cântecul orfic, de la caligrafiile suave și „peisajele de suflet”, poetul devine sub urgența istoriei, acid, pamfletar. El spune: „Ca vechiul caligraf azi îs:/ Aș râde, da' nu pot de plâns”. Ceea ce profetic anunța în prima carte („Dar ce-am văzut cu ochiul al trei-lea ieri/ va fi doar mâine adevărat”) se împlinește într-o „cetate asediată”, într-o patrie „pusă la perete”, în care fotografia de fulgere își asumă misia de tribun. Poeme cunoscute, populare chiar, cum ar fi *Țara mea de dincolo de Prut*, *Cât trăim pe-acest pământ*, *Limba noastră cea română*, *Dreptul*

Sunt grădinarul unei singure flori
și simt – în evii mai săraci sau mai
bogați –
în jurul ei, cum se învârt sute de sori
lăsându-se de ea strălumiți.

Ce bine-a fost...

Ce bine-a fost când a fost rău:
muream pe-atunci de dorul tău;
era un timp, care-a-ncăput
viața și moartea-ntr-un sărut!

Totul pe-atunci părea nespun,
și frunzele cădeau în sus;
și timpul, blând, curgea-napoi,
iar Dumnezeu ținea cu noi.

Atunci, în veacul celălalt:
când te-am iubit cât n-ai visat,
și când din câni – cu tot alaiul –
noi cerul îl sorbeam cu paiul.

Apoi când ai plecat cu trenul lăsând
părăginit edenul –
n-am mai știut ce-aș putea face
după război, cu-atâta pace...

Ce rău e azi când este bine;
când nu mai mor de dor de tine,

la eroare, Bucovina, Rug la Chițcani, Barbarii, Întoarcerea lui Eminescu, Scrisoare către Alba Iulia sunt edificatoare în acest sens. Și chiar dacă „lirismul pur este sacrificat cu bună știință”, cum spune Eugen Simion, chiar dacă li s-a reproșat retorismul accentuat și, uneori, violența limbajului, aceste poeme, *cântece ale pătimirii noastre* în linia Goga, au înălțimea morală, precum și o solidă acoperire la nivelul rezolvărilor ideatice și structurale.

Cititorul va observa că un segment important al poeziei lui Nicolae Dabija îl formează poemele de inspirație folclorică, de recuperare a eposului popular prin transpunere modernă. Npropunându-ne un studiu analitic, ne vom limita în economia acestui articol doar la a cita câteva titluri de poeme ilustrative pentru acest segment: *Baladă cu Toma Alimoș*, *Calul cu aripi*, *Bocet pentru Meșterul Manole*, *Ruxandra*, *Hoții*, *Bocet*, *Baladă*, *Domnița* și *Zburătorul*, acesta din urmă, un poem scris în 1978, cu totul ieșit în comun, o capodoperă de gen, aș spune, în care viziunea nu rămâne simplist folclorică precum la Heliade

nu zic cântări și nici suspine...
Dac-am greșit Tu, Doamne, zi-ne!

Azi totul e așa firesc:
nu mai urăsc, nu mai iubesc,
nu mai bocesc, nici nu mi-i dor,
nici nu trăiesc
și nici nu mor.

Azi nu mă sting de dorul tău,
și sunt bătrân ca Dumnezeu
gândind l-acele vremi divine...
Ce bine-a fost când n-a fost bine!...

NICOLAE DABIJA

Rădulescu, ci devine asemănătoare cu cea hyperionică eminesciană.

Antologia de față, cu titlul *Poeme pentru totdeauna*, este o selecție făcută cu maximă exigență din toată lirica poetului. Și dacă Nicolae Dabija a visat o viață întreagă, asemenea lui Mallarmé, la o carte în care s-ar găsi toate versurile pe care a vrut să le scrie, s-ar putea chiar aceasta să fie cartea, construită piatră cu piatră, asemenea unei catedrale, în peste trei decenii.

Ea vine, cu dragoste, în întâmpinarea cititorului de bună credință care, de la intrarea pridvorică, e primit cu versurile: „*Doru-mi-i de Dumneavoastră/ ca unui zid de o fereastră*”. Câți poeți nu râvnesc la fericirea de a fi scris aceste două versuri!

Poet profund, de o izbitoare modernitate și o cuceritoare sinceritate a discursului, o prospețime ideatică și o retorică originală, orfic, metafizic și oracular, cu seve în eminescianism, parabolic, mesianic, adept al simplității clasice, Nicolae Dabija este unul dintre cei mai importanți poeți de limbă română ai ultimei jumătăți de secol.

Asterisc

NU MAI ȘTIM SĂ FIM ROMANTICI?

Poate mai știm, însă nu vrem, fiindcă e jenant acum, la început de secol douăzeci și unu, să mai fim romantici și, adică, să simțim... omenește. În multe cazuri, e aproape suspicios să oferim flori fetei sau femeii iubite. Un telefon scump, un *laptop*, o *tabletă* etc. e cu totul altceva, e la modă, e de bonton, ba chiar și nuanța de bucurie e alta decât la oferirea unei flori. Am auzit o voce suav-drăgălașă spunând: „La ce naiba ai dat bani pe flori? Mai bine mă invitai la un Mc Donalds!” Să fi fost doar o glumă? Însă, ideea apare, în contextul general, oarecum nepotrivită, ba chiar vetustă în marea desfășurare de alte forțe tehnice care nu apropie, ci îndepărtează din punct de vedere al umanului din prezentul nostru fără precedent... Adevărul este că *Omul nou*, datorită agresiunii la care este supus de fluxul informației și posibilităților tehnice, inclusiv, sau mai ales, de comunicare, își exclude treptat, voit sau nu, procentul de parte romantică din suflet, care se reduce aproape clipă de clipă. apropiindu-se de dispariția totală. Așadar, ajungem mai rapid decât ne vine să credem, la o asemenea transformare a *egoului*, că nu ne mai recunoaștem noi pe noi. Suntem martorii unei tot mai accentuate indifferențe față de semen, sentiment care nu mai reprezintă cine știe ce noutate, dimpotrivă.

Acest aspect cred că nici nu ne mai interesează, fiindcă abundența de probleme, existențiale în general, ne obligă vrând-nevrând, să gândim altfel și să acționăm altfel. Astfel, procesul depersonalizării, odată început, se desfășoară și cu viteză și cu succes direct proporțional cu trecerea timpului.

Prin natura situației, pierdem enorm ca... oameni, în timp ce câștigăm ca... roboți, fiindcă agresiunea, despre care aminteam puțin mai înainte este total acaparatoare, în care persistă și elemente demolatoare, ca să nu spun chiar distrugătoare din punct de vedere psiho-mental.

Fenomenul semnalat mai înainte nu este deloc accidental, ci se petrece, cât se poate de clar, în detrimentul laturii umane, fiindcă, nu ne sună prea bine sau deloc bine faptul că am redus cu hârnicie cantitatea de

lectură, de ce nu?, de dorința cunoașterii... Se citește puțin, periculos de puțin, dacă admitem o perspectivă a relațiilor dintre oameni. Păstrând proporțiile și respectul ce se cuvine, partea tehnică invadatoare nu ne face mai umani, mai înțelegători, mai comunicativi și mai sentimentali, dimpotrivă, ne îndepărtează pe unii de alții până la înstrăinarea totală. În paralel, evoluează, începând cu anii de școală, o cultură unilaterală pe considerentul: la ce îmi trebuie să știu istorie, geografie etc., din moment ce profesia mea este, să zicem, cea de informatician? Această unilateralitate a culturii, care nu mai este... generală, de fapt procentul în sine fiind condimentat din belșug cu intruziuni solide și mai ușor de asimilat din societate, devine dominantă și cu mult mai ușor de asimilat fără amenințarea trecerii în carnetul de note sau vreo testare socială. Iar în acest context, ne întrebăm: oare chiar nu mai știm și nici nu mai vrem să fim romantici tocmai prin reducerea cantității de umanism din noi și a nu deveni penibili manifestându-ne ca niște, încă!, romantici? Și-atunci, repet: am uitat sau nu mai știm să fim uman-romantici? Poate nici nu mai vrem, fiindcă starea noastră nu mai corespunde. Totul, dar absolut totul se desfășoară cu respectarea altor parametri, totul este îmbrăcat în armura blindată a unui modernism înțeles nu totdeauna cum trebuie. A nu mai citi, a nu mai acumula cunoștințe din lecturi și studiere, oare nu înseamnă un drum spre dezumanizare, în realitate, spre robotizare, spre oameni lipsiți de sentimente? Personal, consider că da. Ne aflăm deja într-o lume a nepăsării față de ce e în jurul nostru, inclusiv față de semenii noștri... Traversăm strada cu telefonul la ureche, aparat care nu lipsește nici la un meci, la privitul la televizor, întâlniri de afaceri, în timpul unei plimbări, întâlniri cu omul drag(?)... E riscant să porți, întâmplător, o carte subsuoară, sau să vorbești despre o carte proaspăt citită, să oferi o carte, pentru că poți fi lesne etichetat drept ins care este, sau va ajunge în curând, eliminat de societate...

Un asemenea comportament în... văzul lumii, te compromite, te face de răs!

DUMITRU HURUBĂ

SPOVEDANIE

Mi-ai dat, Doamne, cuvinte și nu le pot pe toate folosi; mai multe rămân în morminte decât aș putea eu rosti.

Mi-ai dat, Doamne, culori – e-un fel de a te risipi; mai multe rămân în muguri de câte ar putea-nflori.

Mi-ai dat, Doamne, veșminte și nu mă pot cu toate înveli; mai multe rămân nepătate de câte m-ar putea mărturisii.

Mi-ai dat, Doamne, umbră, și nu mă poate toată încăpea – mai multă rămâne-n mine de câtă m-ar putea urma.

Mi-ai dat, Doamne, cer, să-mi fac parte din partea ta. Mai mult rămâne nor, decât mă poate-nsenina.

Mi-ai dat, Doamne, aripi, dar nu m-ai învățat să zbor – e cer destul în mine pentru un alt Alcor.

Pe mine, Doamne, mie m-ai dat și nu-mi ajung, între credință și păcat.

NICOLAE BĂCIUȚ

Ocean întors

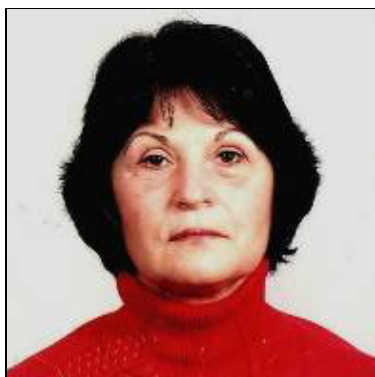
Nu poți intra de două ori în același râu

(Din jurnalul *Fragmente din Babylon*)

(II)

Multe sunt umilințele pe care românul le îndură nu doar de la străinii cărora își vinde forța de muncă, ci și de la conaționalii care au intermediat pentru jobul obținut, au pus o vorbă bună, cum s-ar zice, la cine trebuia. Astfel se creează un fel de relații de vasalitate chiar în interiorul comunității românești. Asemenea practici erau foarte răspândite. Ele dovedesc și că românii nu sunt atât de nesolidari precum se spune despre ei. Dacă ar fi așa nu s-ar fi format grupuri de ingineri români în marile companii de mașini auto din Michigan. Mulți dintre ei își datorau poziția obținută recomandărilor binevoitoare ale altor români, care se afirmaseră deja la locul lor de muncă. Nu eram însă noi cei care băteam recordul preponderenței etnice în anumite joburi. Indienii erau de departe cei care împânziseră atât industria auto-motivă din Michigan, cât și pe cea electronică din California. Nici cu polonezii sau arabii nu mi-era rușine. Și ei se remarcă prin număr datorită aceleiași sentiment de comuniune etnică întreținută pe la biserici și centre culturale. Despre spanioli ce să mai vorbim. Ei sunt cea mai numeroasă minoritate după cea anglo-saxonă, în America. Prin California, Texas sau Arizona, state mult încercate de conflicte la graniță între autoritățile americane și imigranții ilegali din Mexic, cartelurile de droguri care au semănat spaimă între localnici. Vulnerabilitatea graniței americani cu mexicanii se datorăște măsurilor lipsite de vigoare ale guvernului federal în chestiune imigrației ilegale care parazitează în bună parte taxele plătite de cetățenii americani tot mai indignați pe an ce trece.

Clementa autorităților federale față de imigrația ilegală se explică prin contribuția indivizilor ca plătitori de taxe și ca lucrători pe bani puțini la cules de fructe și legume în California, fapt care asigură prețuri atât de mici în supermarketurile americane. Cât îi privesc pe traficanții de droguri

care seamănă teroare și moarte în orașele mexicane de graniță, căile sunt destul de încurcate. Se luptă de ani de zile pentru eradicarea fenomenului, dar se pare că nu i se dă de capăt și gurile rele afirmă că ar exista o complicitate vinovată între jocurile necurate ale traficanților de droguri și anumite agenții americane. Cum s-ar fi putut înțelege altfel extinderea cultiveții opiumului în Afganistan în timpul prezenței de un deceniu al trupelor americane în zonă. Ni se spunea că poziția oficială a americanilor este descurajarea unei agriculturi bazate pe droguri, dar în realitate nu s-a întâmplat asta. Dar cine poate ști adevărul acolo unde lucrurile nu se petrec la lumina zilei, ci în conuri de penumbră.

În periururile noastre de o oră în jurul companiei lui Susan în pauza de masă, am descoperit o librărie fastuos de bogată, unde într-una din zile mi-a sărit în ochi un album cu Madonna, a cărei stea urca vertiginos. Albumul conținea cele mai extravagante mișcări acrobatice ale cântăreței și nu puține nuduri. Venită direct din austeritatea epocii Ceaușescu sub multiple aspecte, de la cea economică până la cea a libertății de expresie, albumul cu Madonna mi s-a părut cam prea deșucheat. Nu puteam îmbrățișa deodată acea artă de șoc. Nici când i-am cunoscut evoluția mai îndeaproape nu mi s-a părut Madonna un talent muzical robust. Poate doar acrobațiile ei să fi plăcut atât de mult publicului tânăr iubitor al pop-artei. Eu căutam mesajul, ceream de la arta ei să-mi spună ceva, dar nu se întâmpla asta mai niciodată. O întreagă falangă de cântăreți o luaseră pe aceeași cale a celor mai năstrușnice mișcări pe scenă, dovedind o flexibilitate ieșită din comun. Dar ce avea asta în comun cu muzica? Nu putea suplini absența muzicalității și a conținutului umanist

real. Mă aflu în postura unui culegător care se întorcea de la cules cu traista goală. Michael Jackson nu face excepție. El avea și curajul unor gesturi obscene, cel mai cunoscut fiind jocul lui de mâini în zona genitală de-a dreptul greșos și cu atât mai contrarian cu cât erau știute practicile lui păcătoase de ademenire a băieților. În toată reședința lui californiană, a-cel Neverland ranch, parcul de amuzament pentru copii, este ascuns acest gând pervers de dragoste a bărbatului matur pentru copii, îmbinat cu regretul artistului de a nu fi avut el însuși copilăria visată. Neverland ranch este un fel de „*à la recherche du temps perdue*”, a unei copilării pierdute și niciodată regăsite. Un concert al lui Jackson la București în 1992 i-a adus pe spectatori în stare de extaz și isterie, unele femei leșinând la propriu de emoție. Viviana, Victor, Olivia și Valeria aveau o cu totul altă părere despre validitatea pop-artei, contrazicându-mă cu vehemența unor admiratori de idoli. Mă făceau în toate felurile: retrogradă, demodată, conservatoare zaharisită, dar nu mă puteau clinti de pe poziția mea. Le spuneam mereu că faima acestor cântăreți se va topi ca zăpada mieilor primăvara, afirmația mea tranșantă înfuriindu-i pe vajnicii suporteri.

La începutul anilor '90, viața în comunitatea românească la New York era interesantă prin diversitatea indivizilor care se scurgeau din România în pântecul gigantic al metropolei americane. Societatea românească deformată făcea posibilă întâlnirea la New York a foștilor securiști, activiști, milițieni, jurnaliști, muncitori, profesori, ingineri, matematicieni de elită dintre care unii pleaseră încă de când Elena Ceaușescu desființase Institutul de Matematică etc. Indivizi provenind de pe diferite paliere ale societății comuniste se amestecau la New York în căutarea unui nou drum în viață, unii ca să-și piardă urma, temându-se de furia maselor, alții ca noi - doar ca să facă niște bani în urma pierderii slujbelor de acasă ca să ne întoarcem să ne rostuiem în România. Peste ani, când jafurile și delapidările din bugetul statului se vor înmulți în țară, vom înțelege că toate drumurile care duceau prin '90 la New York ar putea explica parțial cum s-au pus bazele ruinării bieteii țărișoare chiar în acei ani de către→

SILVIA URDEA

unii aparent rătăciți prin Lumea Nouă. Unii milionari de carton prospectau cotloane americane, pe unde s-ar putea retrage după ce și-ar fi făcut plinul din furtul visteriei statului român. Indivizi de această teapă s-au aciuat pe la Miami de pildă, deschizându-și conturi prin Panama. S-au lățit precum cancerul din țărișoara de la Dunăre până peste Atlantic. Ameștești numai când realizezi dimensiunile apocaliptice ale corupției întinsă ca râia în toate straturile sociale din România, mai puțin în cel al amărăștenilor.

În ciuda înfrângerii *Pieții Universității*, noi continuam să sperăm în acei primi ani după căderea dictaturii într-o vindecare și apoi renaștere a poporului român. Rudele din țară ne raportau de fiecare dată la telefon contrariul, tăindu-ne orice speranță de mai bine din cauza degringoladei morale, ziceau ei, în primul rând. De la distanță nu întrevedeam dimensiunile reale ale răului. Ne dezamăgea ritmul anemic al reformelor, iar guvernele ne apăreau toate, fără excepție precum carul cu boi al bunicului, împiedicat cu lanțuri ca să nu alunece cu viteză la vale când ne întorceam cu lemne din pădure. Guvernau erau ”împiedicați”, în primul rând, de cărdășiile lor întru imorala fraudare a banilor storși de la oamenii de rând. Guvernau, am înțeles mult mai târziu, erau ocupați până peste cap cu implementarea rețelelor de furt la adăpostul legilor strâmbote votate într-un parlament imbecil. Toate acestea le-am înțeles mult mai târziu, când buboiul nelegiuirilor a spart, revărsând valuri de toxine asupra bietei lumi românești. Rudele noastre de acasă continuau să ne sfătuiască să ne vedem de treabă, să muncim cât încap la americani, că România este pierdută. Sfârșeam conversațiile cu deznădejde multă în suflet, contrariați, neputând admite nici în ruptul capului că plaiurile noastre mândre cu oameni isteți ar putea fabrica numai nenorocire.

Venirea din țară la sfârșitul lui 1993 a lui Ionică, inginer minier la Petroșani n-a reprezentat un semnal prea încurajator pentru noi. El toca în week end, când ne mai întâlneam, aceleași vești proaste pe care le auzeam și de la rudele noastre. De necrezut. Știam că Ceaușescu lăsase o țară fără datorii, că doar de aceea ne omorâse cu frugalitatea un deceniu

întreg, mai lăsase o economie care funcționa în multe aspecte ale ei, lăsase locuințe pentru toți cei care munceau pe vremea lui, șosele acceptabile, dar nu excelente, ba mai lăsase și Transfăgărășanul, o centrală nucleară, cernoziomul irigat în Bărăgan, locuri de muncă pentru toată lumea, o fabrică de autoturisme. Scrâșneam din dinți că nu ne dădea pașapoarte și nu ne lăsa să spunem ce ne trecea prin cap, că numai el și Leana lui aveau voie să vorbească. Ce vreți, era dictatură și țărănul din Scornicești nu se ferea să ne spună că este dictatura proletariatului. Noi, ziceam că este a „proletariatului”, citându-l pe Djilas. Dacă stăm însă strâmb ca să judecăm drept, sub Ceaușescu mai ales intelectualii au fost nemulțumiți. Majoritatea oamenilor simpli nu se plâneau pentru că aveau mai mult decât strictul necesar. Sub Ceaușescu noi știm că se lichidase analfabetismul, iar tuberculoza trecea drept o boală eradicată, oricum era o stafie a trecutului. Cine poate afirma că totul mergea strună și atunci și că nu erau nemulțumiri, dar în comparație cu dezastrul produs de trei decenii de capitalism și democrație, epoca lui Ceaușescu chiar dacă nu strălucește ca aurul, pare a fi asigurat unei majorități un trai oarecum decent. Azi, România excelează prin averile uriașe ale unei haite de hoți, prin minciună deșănțată, prin pauperizarea teribilă a majorității populației, prin șomaj, prin tuberculoză, imigratie de proporții, absența autostrăzilor, degradarea căilor ferate, predominarea neregulilor în întreaga administrație, corupția de masă chiar a

Mihai Istudor, Fereastră închisă

Mihai Istudor, Vatra

organismului esențial de exercitare a democrației, parlamentul, prin măsuri guvernamentale antipatriotice, favorizând distrugerea avuției naționale. Cu douăzeci de ani în urmă nu ne-am fi putut imagina nici chiar în cele mai negre coșmaruri că la anul de grație 2019 țara noastră poate arăta ca și când ar fi trecut printr-un război.

Ionică, inginerul minier de la Petroșani era apăsător de un pesimism negru după trecerea doar a câtorva ani de *democrație originală*. El fusese martor ocular doar la prima mineriadă și ne-a spus că nu-i mai trebuie nimic altceva ca să-l facă să deteste tot ce se petrece în România la vârful politicii postcomuniste îmbibate de violență, furt și minciună. Nici nu concepea să se mai întoarcă vreodată acasă. Noi când îl auzeam ne încrâncenam împotriva lui. Îl acuzam de exagerări, de neînțelegere a naturii vremurilor care se schimbau în țara noastră, care, cu siguranță, va ieși cât se poate de repede din marasm și va străluci între țările europene.

„Voi sunteți niște idealisti incurabili. Ziceți că v-ați îngrozit de scandalul de la Tg. Mureș dintre români și unguri. Înțelegeți că mineriada a fost cu mult mai înspăimântătoare decât zavera din secuime și a fost clar dirijată de la Centru. Aceeași Mărie cu altă pălărie, încheia întotdeauna Ionică discuțiile despre ceea ce lăsase în urmă acasă. Nu-i plăcea să-și amintească de scenele cumplite de fugărire și schilodire a protestatarilor din P-ța Universității de către mineri. Trucuri kaghebistiliensiene de care mi-e greață, concluziona el pe un ton grav. Nu vedeți că pe rege l-a întors de la aeroport, pe Coposu l-a urmărit continuu ca să-l anihileze, iar poporul l-a prostit, cum s-a spus, cu televizorul.”

„Tu ai dreptate că pute urât de tot, că „democrația originală” s-a așezat de la început pe violență și minciună, pe eforturile de lichidare a adversarilor politici. Lupta de principii a→

lipsit total. Un ambițios al puterii l-a lichidat pe un alt ambițios, ca să-i ia locul. Să vedem dacă va putea să umple golul lăsat de executarea dictatorului.”

„Ne pui pe gânduri rău de tot, frate Ionică, intervenii eu. Minciuna feseniștă se lăbărțează peste tot. Culmea parșiveniei este că Iliescu s-a prezentat ca un foarte democratic lider ad-hoc, care nu vrea nimic de la nimeni, doar să organizeze primele alegeri democratice, promițând că FSN-ul nu va deveni partid politic. Ți-ai găsit-o. Am văzut cât de dezinteresat a fost el, atât de angelic încât a pus mâna pe băta ortacilor ca să-i anuleze pe cei mai sinceri, mai responsabili și mai inteligenți contestatari ai porcăriei feseniște, studenții din P-ța Universității. Și ce mai trucuri de îmbârligat mințile prin Moldova și Oltenia: trandafirul, simbolul feseneului.

Chiar că-ți dau dreptate cu greața aia viscerală, care te năpădește. Nici tone de trandafiri n-ar fi putut masca prin parfumul lor suav duhoarea care se înstăpânise pretutindeni. În punctul acesta, noi am plecat, dar toate veștile care ne vin din țară ne vorbesc despre o majoritate bicisnică din Parlament, născută din mantaua feseniștă.

Ea tinde spre dominația detestatului partid unic.”

„Și voi ați întrezărit dezastrul care va urma. Ca să citez expresia bossului meu, italianul „it's gonna be worse before it will be better”. Veți vedea cum vor pune țara la mezat și vor duce-o la sapă de lemn din cauza lăcomiei lor apocaliptice. De ce se crede Iliescu un șef mai legitim decât Regele Mihai, descendent al monarhiei care a pus bazele unei Românie moderne, a întregit-o, ne-a dat cea mai bună Constituție și i-a împroprietărit pe țărani, recunoscându-le jertfa de sânge din tranșeele Primului Război Mondial. Patriotismul lui Iliescu e sublim, dar lipsește cu desăvășire. Am văzut-o când cu denunțarea Pactului Riebtrop-Molotov cum a mai lăsat Basarabia în sfera de influență a rușilor pentru încă douăzeci de ani. Halal să-i fie!”

„Bine zicea Petre Țuța că nici cruce nu-ți poți face cu stânga, dar-mi-te să conduci o țară. Ceea ce mi se pare condamnat este tăcerea care s-a așternut asupra morții celor o mie o sută de tineri la Revoluție și,

se spune, a circa două sute de oameni la mineriada din iunie. Marian Munteanu trăiește, s-au scris cărți despre maltratarea lui de către minerii cei chemați de Iliescu. Marian Munteanu și atâția alții sunt mărturia vie a barbariei cu iz kaghebisto-securist.”

„Veți vedea, încheie Ionică pledoaria lui neagră, că vin vremuri grele pentru români, care vor spulbera orice iluzie de mai bine pentru o perioadă suficient de lungă ca să-i arunce în deznădejde pe mulți. Vă văd că voi mai sunteți nostalgici. Pe mine unul nu mă mai întoarce nimic înapoi, niciun cântec de sirenă. Din nefericire, în partea aceea de lume bat prea multe vânturi dușmănoase, cărora liderii români perverși de astăzi nu le pot ține piept. Nici nu doresc ei, pentru că fiecare are grijă doar de buzunarul propriu. Amărății de la sate nici nu există pentru ei. Se-nvârt toți ca-n căldarea Satanei în București, buricul lumii, fără a-i durea capul de tragediile din restul țării.

Cel puțin aici muncesc cinstit, îmi iau banii tot cinstit și nu mă doare sufletul pentru că nu sunt în țara mea, sunt între străini și mă minunez cât respect au aștia de omul harnic. Nu mă deranjează deloc că mă plătesc mai slab decât pe-ai lor. Sunt bucuroși că m-au acceptat. Ce obligație ar avea ei față de mine și totuși, uite, că se poartă civilizată, mult mai civilizată decât patronii improvizați de la noi. Nu, eu nu mă mai duc înapoi nici legat.”

Mihai Istudor, Fereastră către oraș, Babadag

Îți înțelegem oful, dar poate se va mai ușura în timp și te vei întoarce cu teșchereaua plină de bani, ha, ha, pe Valea Jiului, unde ai copilărit.”

„Voi nu înțelegeți problema de fond. Mi-am pierdut total încrederea în forța de primenire a ființei naționale, iar în formula actuală nu se va ajunge nicăieri decât la scufundarea aceluia neam în ticăloșia elitei pe care tot el a votat-o. Dacă Dumnezeu ne dă zile, vom mai vorbi despre asta și peste un deceniu sau chiar două.”

Nu puteam să-l iau atunci în serios pe acest sumbru oracol de la Petroșani. Judecățile lui cu aer definitiv mi se păreau aberante. Curgerea timpului a validat însă pesimismul lui Ionică, infirmând încrederea mea într-o refacere alertă a țării, pe care dictatorul o lăsase fără datorii, cu o industrie din care se puteau păstra și remodela atâtea structuri, cu o forță de muncă destul de educată, cu o agricultură funcționabilă. Astăzi, în anul de grație 2019, când aud că analfabetismul și cazurile de tuberculoză sunt în creștere în România, îmi vine să mă apuc cu mâinile de cap și să urlu în urechea iresponsabililor de la cârmă. Mi s-a părut amuzant să citeșc că în Finlanda, pe la anul 1600, s-a dat o lege care interzicea să aibă copii celor care nu știau să scrie și să citească. Ce gândire ingenios de crudă, mi-am zis. Și totuși, superioritatea de azi a sistemului de educație din Finlanda, nivelul ridicat de onestitate din acea țară atestă că a fost cea mai eficientă măsură luată pentru luminarea finlandezilor încă din Evul Mediu. Noi, însă, obișnuim de ortodoxie cu obedița, cu pupături de veștminte preotești, ne-am amăgit cu soluții paleative la relele care ne încercuau, amânând hotărârile radicale, curmarea din rădăcină a defectelor naționale, între care hoția și minciuna se aflau la loc de cinste. Suntem buni să ne încurcăm în propriul nostru marasm. În ciuda cugetărilor negre ale inginerului din Valea Jiului, eu îmi păstram întreagă speranța că viitorul va aduce izbăvirea și a aceluia popor tolerant de la Gurile Dunării. Nu mă puteam dezice de-ai mei. Aș fi simțit-o ca o crimă de neiertat. Nu-mi puteam dezlipi inima de spațiul mioritic.

M-am regăsit dureros în versul lui Lucian Blaga: „Eu stau pe țarm și sufletul mi-e dus de acasă”.

Vitrina

NUMĂRĂTOARE DE ARIPI

Poetul Răzvan Ducan apare cu o nouă carte* „indirectă”, de subiect secundar în economia scrisului său poliedric. Suntem invitați la un excurs al său în jurul cărților altora (într-o primă parte) urmat de un grupaj al opiniilor critice despre cărțile sale din ultima vreme. Cei care îi „numără aripile” sunt în principal confrăți literari (Nicolae Băciuț, editor și analist avizat; Mircea Dorin Istrate, portretist cu un rar dar al activării detaliului; prozatorul Nicolae Suci, aici eseist de intuiții revelatoare; Ion Brad, Nestor al literelor actuale, inclusiv locale, mereu de veghe în „lanul” de cultură; ca și Cleopatra Loruțiu, Darie Ducan și alții); alte voci sunt de critici și publiciști (Mircea Daroși, Vasile Luca, ori subsemnatul).

Un grupaj consistent de evocări circumscrisu evenimentul aniversar la cei 60 de ani împliniți de înzestratul poet târnăvean și cărturar pasionat, publicist, evocator de documente, animator cultural de vocație.

O schiță de portret grăitoare redă, în câteva pagini (134-136) de evocare Nicolae Băciuț, scoțând în prim plan opera substanțială a poetului, ca și vocația documentară, pe linia unor cercetări monografice de valoroasă istorie locală, evitate de alții ca fiind „cronofage”. Trăsătura dominantă a creatorului Ducan e, în opinia sa, temperatura trăirii și scrierii: „Răzvan Ducan și-a trăit viața de scriitor la temperaturi înalte, a ars cu flacăra mare, n-a stat nicio clipă deoparte... A avut în toate ceva de spus”.

Limitându-ne la opera poetică propriu-zisă, să notăm faptul că referințele, preluate în ordine cronologică sunt, în ansamblu, cutia de rezonanță a unei voci lirice autentice, receptivă la nou, expresie a unei voințe creatoare puternice.

Cele mai multe referiri sunt la volumul *Cumpăr timp* (2017). Liliana Toma vede cartea ca pe „o călătorie în imaginar”, într-o poezie „autoreflexivă” (pe teme regăsite „de la romantici până la poezia postmodernă”), de registru „ludic”, destructurant, dar și integrator. Ni se oferă concise interpretări ale unor poeme-cheie ale volumului, și reflecții, aprecieri curajoase ale întregului.

În stil eseistic elevat, Nicolae Suci subîntinde substanța volumului unei imagini dominante: „clepsidra vieții văzută din afara ei”, cu iradiere multiple în detalii sugestive, ca și trimiteri de sensuri la autori congeneri, - un Nichita Stănescu, Tudor Arghezi, Eminescu sau Rilke.

Un elogiu bine temperat aduce Mircea Dorin Istrate, invocând, pe lângă fervoarea poetului, „puterea sa de muncă”, meritul de a fi coagulat valorile locale ale urbei (Târnăveniului), reușind „spectacole remarcabile, evenimente” la care a adus „artiști și oameni de seamă” ai culturii. Concluzia excursului: „Casa de Cultură a fost a doua lui casă”.

Considerații meditative, de reflecție spiritual-filosofică oferă Mariana Cristescu. Din „Cumpăr timp” ea desprinde sensuri asimilate parabolilor lui Iisus, „exemplului” Euharistiei. Cu o caracterizare inspirată, cartea este „o ladă de zestre sau un seif, sau un selfie” (...) cu cele mai prețioase lucruri și întâmplări”.

O amplă și substanțială contribuție oferă Vasile Luca, în raportul ce transcrie cu acuratețe orațiile aniversare ocazionate de împlinirea a 60 de ani ai poetului.

Un comentariu al subsemnatului, preponderent tehnic, atribuie volumului „o resetare a emoției în forme noi, memorabile”.

Descriptiv, analitic procedează și textul poetului Lazăr Lădăriu care detectează în scrisul lui Ducan „teritorii secrete ale cuvântului” specializat, îmbinare ingenioasă a metaforei cu noutatea mesajului extras din enclava științelor.

O analiză bine structurată a poeziei patriotice din *Torna, torna* realizează Mircea Daroși. Preluând câteva sugestii ale lui Nicolae Băciuț, autorul elaborează inteligent pe tema „profundizimii sentimentelor”, a versurilor scrise cu „colțul inimii”. Potrivit lui, poetul se manifestă între „dorința de expresie” și limitele ei; între „inefabilul conceptului” și „plinătatea sentimentului”. Poezia sa este o „frumoasă lecție de istorie prin care se poate respira aerul tare al iubirii

de patrie”. Cartea e apelare a unui dublu ideal, estetic și patriotic.

Pe afirmarea, în același volum, a „valorilor fundamentale ale unei identități: loc/geografie, istorie, limbă, neam” avansată de același Nicolae Băciuț își bazează Nicolae Suci o interesantă expunere/dezvoltare de detalii ale conceptelor sus-menționate ca alcătuind osatura poeziei de inspirație socială și patriotică a lui Răzvan Ducan. Originală e observația potrivit căreia „sentimentul patriotic” nu e exteriorul cu „embleme, pancarte, lozinci”, ci peluare interioară a unei realități spirituale majore.

O revelație, în interpretarea lui Nicolae Suci, este și volumul *Epistole către Adrian Păunescu. Carte de iubire* (republicată și adăugită), pe care eseistul îl consideră o „carte de iubire antumă” și una „postumă”. Epistolele către Adrian Păunescu sunt „poezie socială” de valoare, Răzvan Ducan emulându-și maestrul în satira „la adresa societății”, amendând neajunsuri sociale („sărăcia și minciuna”), atacând „imbecilitatea, insolenta, limbuția”. Observații pertinente deoalează esența poeziei analizate: originalitatea volumului constă în „înarierea metaforei”; „inventivitatea e la ea acasă”.

În comentariul meu la volumul „Poetul care a greșit lumea” încerc o corelare a trăirii și expresiei acesteia în discursul liric. Câteva remarci ilustrează demersul: „poetul și lumea (...) se află în „ogindire fără sfârșit”; „Fervoarea trăirii dă o acută intensitate imaginii”; poemele atestă „o combustie atent reglată”; „poemele de atitudine (...) expresie a temperamentului avântat, polemic al autorului”. Concluzia: relația de armonie între existență și poezia acesteia.

Last but not least, poetul (și editorul) Nicolae Băciuț are, în prezentările/prefețe la volumele invocate, luări de poziție ce se disting prin acuratețe, simț estetic, spirit de sinteză. Referindu-se la *Cumpăr timp*, el definește demersul poetului drept „un proiect asumat programatic”.

Poezia lui Răzvan Ducan e „fășiș autobiografică”. Vocii poetice ale acestuia i se recunoaște „distincția și originalitatea”, „construcțiile lui poetice” sunt identificate ca „un amestec de rigoare clasică cu elanuri postmoderniste”.

Volumului *Torna, torna* i se recunoaște (cu o parafrază de efect) „sentimentul românesc al ființei”. Sunt delimitate succint trăsăturile rostirii lirice a poetului: „risipă și de substantiv și de verbe și de adjective pentru a →

IOAN MARCOȘ

demonstra sinceritatea rostirii sale”. I se remarcă un anumit „patetism”, care nu e însă „beție de cuvinte, profuziunea sentimentelor” atestând „substanța trăirilor”.

Sugestii la obiect, edificatoare găsește (aici) editorul Băciuț, în prefața la antologia lirică *Poetul care a greșit lumea*. Iată câteva caracterizări ale artei versului la autorul comentat: poemele au „unitate stilistică”; ele „apelează la două registre stilistice și la două formule: una în linia unei tradiții reloaded, iar alta eliberată de orice fel de constrângeri”, inclusiv prozodice. Poezia sa (inclusiv cea politică și socială) e „montată pe mecanisme de funcționare în care ludicul și umorul, ironia, anecdoticul sunt combustibil de preț”. Poetul își plasează discursul „într-o zonă inedită numită „sport extrem” - un „spectacol de imagini extravagante, insolite”. Interesante incursiuni în actualitate reușește exegetul luând textul analizat drept pretext pentru elaborări de substanță pe teme culturale acute, precum poezia patriotică („reformată” și deformată până la desfigurare în decenii de propagandă versificată, de unde dificila misiune a „recuperării” ei); sau tema provincie/provincialism, tranșată pe distincția între poziția geografică și provincialismul ca insuficiență valorică.

O atenție aparte merită secțiunea de prezentări de carte, texte (peste o sută de pagini) transcriind „fibrilația cărților” altora în conștiința poetului. Răzvan Ducan este un comentator natural, prompt, un cititor pasionat, atras de cele mai diverse experiențe livrești. Vocația lui social-politică se întrevede și în preferințele de lectură. Autorul rezonează, ca orizont de idei, cu „românismul” lui Dan Puric, are o înțelegere confraternă pentru încercările de viață, experiența exilului canadian dar și rodul creativ, literar al Veronicăi Pavel Lerner (transcise în cartea de dialoguri cu Nicolae Băciuț); aduce un elogiu documentat persoanei civice a Anei Blandiana (așa cum reiese din incitantă sa carte de conferințe pe teme de acută actualitate); identifică, în analiza la *Viața second-hand* a Marianei Cristescu un jurnalist de mâna întâi, „formator de opinie”, autor al unui „manual-școală de publicistică aplicată”; își exprimă admirația și apropierea de vederi față cu publicistica avântată a poetului și eseistului inspirat care e Horia Bădescu.

La critică și istorie literară se înscriu cartea lui Mihai Diaconescu – „încercare de profil literar” Nicolae Băciuț, prezentare de sinteză a omului

de cultură polimorf, ca și analiza operei sale poetice întinse, de intensă originalitate; cartea lui Nicolae Iosub: *Eminescu și locurile natale de la Ipotești*, în care „împătimitul de Eminescu” aduce numeroase contribuții documentare legate de familia și copilăria poetului, de adolescența, revenirea poetului la Ipotești de-a lungul vieții, istoria casei copilăriei din Ipotești, de repere din peisajul poetic originar etc etc. Implicații culturale multiple extrage Ducan în comentariul la cartea (de peste 400 de pagini) a prof. Virgil Suciu, conținând istoricul gimnaziului *Traian* din Târnăveni, cu importante date despre începutul învățământului târnăvănean, ca și alte date de istorie locală, statistici despre profesorii și elevii, dar și patrimoniul școlii. Prezentarea are, în final, un călduros portret al profesorului monografist, exemplu grăitor de dăruire culturală, didact merituos („mereu corect, mereu punctual, mereu serios”). Trăsături ce le atribuim și lui Răzvan Ducan, el însuși un campion, între altele, al spiritului cultural local.

Poetul Ducan are un vizibil interes pentru comentariul de proză. Autorul își prezintă documentat, dar și cu implicare subiectivă, „artistă”, lecturile la cărți de Puiu Răducanu (*Cine mai trece pe drum*), N. Gh. Șincan (*Risipă între vreme și veșnicie*), Gh. Jurcă (două volume de proză elogiata pentru densitatea trăirii și a relatării), Nicolae Suciu (*Povestind vei dobândi*, volum de proză scurtă, însă cu bătaie lungă, pe care Ducan îl consideră mărturia unui autor de excepție).

Despre poezie scrie Răzvan Ducan cu aplicație și generozitate confraternă, cu înțelegerea unui inițiat în detaliile vieții culturale și de creație mureșene. Cunoașterea pe termen îndelungat a vieții și poeziei mai multor autori îi facilitează accesul la esența, la miezul viu al scrisului lor, analizat cu fervoare simpatetică, într-o îmbinare de citări și aprecieri edificatoare.

Mișcătoare este evocarea poetului de etnie romă Ștefan Fuli, originar din Adămuș, activ în cenaclul *Elena din Ardeal* (Târnăveni), câștigându-și existența din ocupații obscure, întreținând o familie numeroasă, completându-și studiile relativ târziu, ca să sfârșească într-o tentativă de sinucidere la cei 46 de ani ai săi. A reușit (se pare) primul din etnia sa să prezinte un volum de poezii de autor (*Aproape-departe*, 1993). Postum i-a mai apărut un al doilea volum (*Calvarul rugului*, Editura Nico, 2008).

Recunoașterea, fie și modestă, a meri-

telor sale e consemnată prin atribuirea numelui său unui concurs de creație literară în limba romani, ca și unei străzi din Adămuș, unde a locuit. În final, o schiță de portret ni-l aduce pe nefericitul poet înaintea ochilor minții: „pedant, foarte politicos cu toată lumea, curat”, în „același costum gri”, forțând însă poezia „din truda disperată a gândului”.

O atenție specială e rezervată experimentului de educație estetică „*Radical din doi*” N. Băciuț în *interpretări critice*, - antologie de interpretări avizate ale elevilor participanți la un concurs brăilean de creație literară. Fără a insista cu opiniile proprii, exegetul realizează un colaj ingenios al părerilor altora, însumând un portret expresiv al autorului supus dezbaterii critice.

De menționat prezentarea a două volume de versuri (*Nu ne mai vrea pământul; Moire și îngeri*) de Emilia Amariei, căreia, alături de „inconstanța” parcursului literar, i se recunosc merite specifice: biografismul, sinteza epico-lirică a poemelor, puterea de impact a unor arii tematice proprii: dezrădăcinarea și povara înstrăinării opuse „anamnezei” țării pierdute, oscilația între viață și poezie, sau tema iubirii în sens larg. Evaluând „forța de transfigurare a poeziei” ca inegală, comentariul recunoaște meritele unui „talent autentic și viguros”.

Criticul-poet este intuitiv, are exactitate în aprecieri, ca în caracterizarea poeziei lui Valer Popean, văzută ca „recuperare”, ca expresie a „nostalgiei” transpuse în „verbul la timpul trecut” sau în „verdele viu”, aparținând tot unui „cult al trecutului”.

Mai aflăm, în final, că poetul este un „romantic incurabil”, care însă „încearcă mereu... să se reinventeze”.

Elemente de artă poetică sunt invocate drept cadru al analizei, care virează adesea spre abordarea tematică („teme predilecte”: a toamnei, iubirii, a unui râvnit „acasă”, a muzei – la Carolina Baldea; timpul, statutul feminității, viața și moartea, speranța, divinitatea – la Melania Cuc).

Comentariul la cartea lui Răzvan Ducan s-ar putea extinde cu alte, variate aspecte. Autorul are un spirit combativ, priză la schimbul de idei, receptivitate la sugestiile altora, prezentarea devenind frecvent dialogală. *Fibrilația cărților* atestă o dublă tentație. *Număratoarea de aripi* este, în zborul culturii, o benefică reciprocitate.

* *Fibrilația cărților sau cei care îmi numără aripile*, Ed. Vatra veche, 2019.

Cronica literară

Decupaje lirice anizotrope

Breaking news pentru absenți, (Editura Pim, Iași, 2019) se definește ca un pamflet liric, cizelat cu sânge, o revoltă virulentă, scăldată în ironie și sarcasm, dar totuși temperată și voalată prin metaforă și parabolă, cu efecte noninvazive pe termen lung. Poemele se grefează pe rodul extrem de nuanțat al cotidianității, dar suprapus peste un labirint de simboluri biblice meandrând în pasta lirică. Aventura scriitorului este dincolo de ruta textualității. E o sfășiere lăuntrică provocată de ruina omului, pierderea conștiinței și a transmندانului din el, în urma manipulării acestuia de o societate agresivă. Abandonat în fața televizorului, își pierde candoarea. Și astfel devine un simplu consumator din „minunata lume nouă”.

Poetul surprinde prin flash-mob-uri din realitatea imediată rolul seducției mediatice și a consumerismului asupra omului contemporan, dezgolit de atributul divin, pradă senzaționalului și expus panicii induse audio-vizual: *timpul probabil și breaking news pentru absenți... care dau like cu poftă pe Facebook sau supus prin tehnică și manipulare: am un șef bun, m-a înlocuit cu un robot [...] îmi pot schimba trupul pentru altul mai tânăr, / și gândurile îmi pot fi recalibrate la un strung 3D, / pentru a fi de acord cu martorii*. Iluzia ca fericire și prestidigitația ca formă de manipulare și de ștergere a memoriei, de uitare a apropielului. Șantajul mediativ vs. omul îndumnezeit.

La-ndemână e cuvântul venit din sfera social-politicului pentru a sugera degradarea, manipularea: *lumea caută europoeme corecte estetic, politic/ biopoeme crescute lent ori din rândul economicului: e o noapte geroasă ca o dobândă trasă cu forcepsul din statisticile băncii naționale...* Revolta aceasta e însă una de suprafață, calea ce duce spre prefacerile la nivel de conștiință, la marile întrebări despre rostul existenței, *ce înseamnă pâinea, ce înseamnă vinul și ce înseamnă noi doi* la restaurarea acelei lumi al cărui vârful era *Kogaionon* și a acelor vise pe care azi nu reușesc să și le reamintească.

Lirica lui Constantin Stancu are un filon creștin. Poemul *Dealul din ziua de mâine* prefigurează un viitor dramatic, *un deal de pe care nu co-*

boară nimeni. Pot zice că *Poemul* este o frumoasă parabolă-idee. Picioarele de lut nu pot susține nici pe atletul de aur, chiar de ar avea corpul sculptat după secțiunea de aur. Și dacă *primele versuri erau de aur*, iată că *s-au ivit versurile de noroi* și poetul înțelege că *ne vom întoarce în poemul din care am fost făcuți*.

Foarte multe simboluri biblice sunt camuflete în realul trepidant, acoperite de o *toamnă violentă și fără memorie, e toamna în care lumea o ia de la capăt*. Tandrețea însă vine să împrăștie această negură a haosului și își lasă voalul deasupra frumuseții: *aștept să așezi sub gutui pianul și fulgi mari să atingă în cădere, clapele albe, clapele negre. Te iubesc la fel ca la începutul lumii*. Și în pofida dezbinării de tot felul, *foamea ne face pe toți mai buni și/ mai egali în fața lui Dumnezeu*.

Ar fi putut ninge dacă mireasa ar fi plâns... - un intermezzo liric cu iz de parabolă.

Ipostazele se schimbă de la superficial, trec prin firesc și chiar ajung la hotarele care frizează absurdul, la un sarcasm intelectual, poetul devine zeflemist, persiflator. Pune pasul în față. Ia atitudine. Deja a trecut de malițiozitatea fină, de lehamite și scârbă și nu mai poate răbda tăcerea: *tânăr care are mustață și un celular care poate face orice, de la plățile/ pe Internet, la programarea frigiderului și a sentimentelor; vânzătorul de jucării va intra într-o nouă afacere cu sicrie de lux, cu baghete de aur și sonerii electrice; moartea s-a relaxat și a scos picioarele pe fereastră*. Sunt doar

câteva expresii prin care poetul îl fotografiază pe omul de azi, captiv în celula transparenței, furat din intimitatea cuvântului și a binelui. Sunt surprinse grimasele realului, diformul cotidian, preocupările de joasă altitudine, imoralul, suculenta nepăsare față de omul ca taină și miracol, *pentru că lumea urăște pe fabricantul de cuvinte*.

Poemul *Peisaj industrial* reanimă un topos preferențial al scriitorului. Nuanțele cromatice sunt preludiul pentru un tăiș mai dureros decât cel în urma căruia sângerează o rană. Este durerea nelumească în urma strivirii aripilor candorii: *un câmp copleșit de coșuri industriale [...] se izbește de fantomele celor care au murit aici, asfîxiați de / monoxidul de carbon și de corectitudinea politică din secolele/ trecute. [...]cu siguranță, grâul va avea gust de fontă aici*.

Refugiul nu mai există. Nu se întrețese o cale de ieșire: *acum sunt învins [...], nu am unde să mă ascund*.

Oare la ce folos aceste știri de ultimă oră? Or *breaking news* vor mai avea auzători divergenți, pricepători, văzători întru luminos? *Oamenii știu că Dumnezeu îi iubește așa cum sunt...*

Poemele au luciu orfic: *un om cu o ghtară ține albul deasupra zăpezilor / pentru a nu se ridica la cer*; un neoexpresionism cu esență vizionară creștină: *Dumnezeu te strigă pe nume/ și-ți face semne disperate/ cu mâna dreaptă, dorește să-ți șteargă sudoarea de pe frunte / și cuvintele din memoria pliabilă*.

Aceste *narațiuni lirice*, cum le definește autorul, frământări din blogul zilei, exprimă realități pe care fiecare le trăim prin experiența diurnă și sunt un fel de plângeri lămuritoare pe care le decantăm în noi înșine sub formă de întrebare. Prin hățișul zilei și în delirul covârșitor la care te supune societatea care promovează neverosimilul și distruge identitatea ființei e atât de greu să mai afli binele.

Este o poezie a lucidității, a eleganței intelectuale, o aristocrație a cuvântului cu o cărmă orientată christianic. Chiar dacă sarcasmul iese la iveală, acesta se păstrează ascuns în spațiul submers. O lume fragilă trecută pe sub condeiul viu al unui scriitor bine ancorat în realitate.

Breaking news pentru absenți...

LŐRINCZI FRANCISC-MIHAI

Mierlă sângerându-mi pe umăr

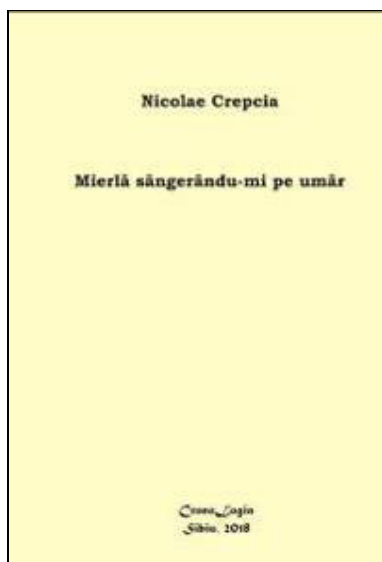
Nicolae Crepcia (n. 1952) este un (alt) conjuțețean de-al meu, despre care am plăcerea și onoarea să scriu. Membru al Uniunii Scriitorilor (Filiala Alba-Hunedoara), a debutat la vârsta de 22 de ani în revista „Tribuna”, urmând ca debutul editorial să și-l facă în anul 1996, cu volumul de versuri *Pe umărul lui Rimbaud* (Editura Călauza, Deva). Urmează un periplu literar interesant, cu alte 28 de cărți publicate și colaborări la diferite reviste literare.

Mierlă sângerându-mi pe umăr, apărut la Editura CronoLogia, din Sibiu, în 2018, volum în care se răsfășă 200 de pagini de poezie în vers liber cu tușe postmoderniste, este o antologie de autor ce cuprinde poeme din mai multe volume ale sale: *Pe umărul lui Rimbaud* (1996), *Îngenuncheat în lacrimă* (2000), *Scrisorile de la Brotuna* (2004), *Halucinațiile unui hoinar singuratic* (2005), *În intimitatea frigului* (2006), *Strigătul care se vede* (2012) și *Fără glorie* (2013).

Cartea ne ajută să descoperim un poet dedicat și profund, aplecat spre meditație, propunându-ne o incursiune pe domeniul sufletului său, acolo unde „fulguie Alecsandri”, iar „eu scormonesc în zăpadă/ până găsesc poezia” (*Iarnă*). Locuind „în centrul civic al unei idei/ unde cântecul dimineții/ nu alunecă zornăind/ în pălăria cerșetorului”, el simte că numai împreună cu persoana iubită poate fi realizat echilibrul (său) pe muchia existenței: „Sufletul meu – o fărâmă de veșnicie/ sufletul tău – un clopot de iubire” (*Turnul poeziei*).

În *Scurtă considerație despre singurătate*, autorul descrie lupta permanentă pe care o duce pentru a scăpa din mrejele dușmanului zilelor, dar mai ales al nopților noastre, singurătatea, devenit(ă) uneori parte din noi: „s-a îndrăgostit de mine nebunește/...// Îi spun cât de mult o urăsc/ Seara în pat se cuibărește lângă mine/.../ o dau afară/ pe urmă mi se face milă de ea/ știind că numai pe mine mă are”. În timpul acestor angoase inerente naturii umane, „Noaptea își caligrafiază poemul în liniște”.

Legătura strânsă dintre solitudine, iubire și poet, într-un triunghi amoros (ne)fericit, transpare dintr-o altă poezie, în care starea apăsătoare,

de iarnă lăuntrică, este descrisă plastic: „frigul fluieră-n oasele noastre găurite/.../ Tristețea din odaie amenință cu pumnul/ în patul nupțial surâzătoare/ singurătatea așteaptă/.../ trecem pe străzi încălzindu-ne/ la flacăra poemului arzând/.../ pe eșafod urcă poetul/ strângând în palmă poemul/ cum morții bănuțel de vamă” (*Vinovați*).

Cu toate că atmosfera sumbră planează, mai mult sau mai puțin, asupra majorității poemelor, ca un nor al disperării, reliefând preferința autorului pentru anotimpul înghețat – oglindă a sufletului înconjurat de tenebre – în exprimarea trăirilor sale, există și o parte pozitivă a acestui fapt: iarna nu constituie doar o perioadă a morții (naturii etc.), ci și a pregătirii pentru renaștere, a introspecției și contemplării, a călătoriei spre propriul eu. Liniștea, izvorărea gândurilor pure și creatoare, sunt alte atuuri ale acestui anotimp iubit și urât deopotrivă, în care (și) dragostea are uneori de suferit: „Lubito iarna aceasta/ ca o hoată de buzunare/ mi-a furat cuvintele/ Nu mai am imagini și culori/ spre-a te cânta/.../ Gol și zgribulit/ ca un castan în ploaie/ m-am întors în mine” (*Afară lumina*).

Poetul îndrăgostit de lumea metaforelor („poezia e sângele nostru” – *Hai să discutăm*) ne mărturisește care este singurul loc unde se simte în largul său pe orice vreme („Am intrat și eu în poezie/.../ iată un pumn de lumină” – *Încartiruit în singurătate*). Lumina, binecunoscutul simbol blagian,

întâlnit și la alți poeți, semnificând (în context) cunoașterea și speranța, ne dezvăluie un autor care nu se lasă doborât de un „trist curcubeu” sau de „nerostitu-mi poem” (*Cântec de frunză veștedă*), nici de „vremea aceasta/ care schimonosește zâmbetele” (*Corbii deasupra orașului*), pentru că „în lacrima mea crește/ o mai fragedă iarbă/ pajiște/ pentru întoarcerea mieilor” (*Poem de plâns primăvara*).

Chiar dacă ea, poezia, este a doua natură a poetului, nu întotdeauna i se revelează acestuia la fel de ușor: „uneori părea că te ating/ și atunci/ în grâul sângelui meu/ se aprindeau macii/...// ...mergeai totdeauna/ înaintea mea cu un pas/ și eu alergam după tine/ condamnat/ să nu te ajung niciodată” (*Fată morgană poezia*).

Poate ca un recul în fața dezamăgirilor primite „în dar” de la viață, apare această dorință nestrămutată a lui Nicolae Crepcia „să mă mut în poezie/ pentru un veac două/ acolo unde se respiră/ doar iubire și rouă” (*În poezie*), pentru că „absența ta/ e un cântec sfâșiat în privighetori” (*Despre absența poeziei*).

Privighetoearea, pasăre cu un tril care atinge perfecțiunea, este un simbol al inteligenței, exprimând totodată legătura intimă dintre moarte și iubire. Cântecele ei reprezintă (pentru ea) însăși rațiunea sa de a fi, iar când acesta e „sfâșiat”, dramatismul nu cunoaște margini, de unde se poate înțelege cât de importantă este poezia pentru semnatarul versurilor de față.

Învățând abecedarul durerii, cea „dintre toate muzele/ mai aproape de mine” (*Dintre toate muzele*), poetul cu sufletul ascuns în cochilia cuvântului mai trăiește cu „iluzia/ că vom putea renaște/ ca pasărea Phoenix/ din cenușa propriilor noastre cântece” (*Ca pasărea Phoenix*). „Îngenuncheat în lacrimă/ ca-ntr-o catedrală” (*Îngenuncheat în lacrimă*), el își pune întrebări retorice, „la lumina speranței”: „Dacă noaptea nu s-ar sfârși/.../ dacă ziua n-ar muri/.../ cum s-ar mai naște poemele lumii?” (*La lumina speranței*).

Autorul își continuă pendularea între dulce și amar (sau invers), amintind despre deșertăciunea poetului în această lume materialistă („m-ai →

CAMELIA ARDELEAN

făcut/ după chipul și asemănarea cuvintelor/ poate din dorința de a fi/ zadarnic și uitat” – **După chipul și asemănarea ta**), în care „Încarcerată libertatea se tânguie/ cântecul stelelor e spulberat” și „doar urma luminii/ din ochiul ce plânge/ rămâne” (**Peste apele tulburi**).

Ochiul, simbol ancestral sacru, este oglinda sufletului, el putând semnifica abilitatea de a vedea dincolo de aparențe și de a evolua spiritual. Dacă ochiul plânge, sufletul nu are cum să zâmbească, dar vestea bună pentru cei ce nu și-au pierdut încrederea și simțul rațiunii este că „mai sunt încă poeme nescrise/ Le iscă poezii/ chiar și în absența zeilor/ pe placul cărora/ nicio jertfă nu mai este” (**Chiar și în absența zeilor**).

Deși credința (generală) pare să se estompeze, nu putea să lipsească din decor imaginea Creatorului, pe care „cândva mama mi-a spus/ să-l caut în bobul de grâu” (**Privind ochii tăi**). El este conducătorul suprem „în cerul de deasupra cuvintelor” (**Frig**), chiar (sau mai ales) dacă „Bătrânețea bate cu toiașul/ în ușă/ ...miroase prea tare/ a Dumnezeu/ și mă înfricoșează” (**Moliile mi-au ros tinerețea**).

În prim-plan revine iubita, care însă nu împărtășește pasiunea arzătoare a autorului pentru scris, fiindcă „nu-i o afacere rentabilă”, sfătuindu-l „să las(e) altora această zădărnici”. Ea nu vede „cum în palma mea/ luna se rotunjește” (**Tot mai des îmi spui**), (ne) spune dezamăgit poetul, ce știe că „Există cuvinte care luminează/ cât toate stelele cerului laolaltă/ dar ele numai în poezie/ se-aprind” (**Cântec**). Cu toată lipsa de încredere a partenerei în talentul său, nădejdea lui Nicolae Crepcia în forța dragostei este remarcabilă: „Iubirea arde cu o lumină/ pe care trupul n-o poate stăpâni/ puterea iubirii/ vine dintr-un strigăt de stea...// Celui ce iubește/ Dumnezeu îi împrumută aura” (**Numai frumusețea sufletului**).

Pe planeta unde „Durerea este temelia vieții.../ Destinul își poate repara erorile” (**Urletul mamei**), mai este de părere autorul, descoperindu-ne din căușul experienței sale de viață. „**Nu toate florile!** ating în rod/ desăvârșirea/ (câte nu rupem/ pentru triumful minciunii)// La fel cuvintele/ Cele care rămân/ nepătate/ poartă aură/ și cu ele scriu îngerii”, își continuă el meditația filosofică pe

temele preferate, încredințându-ne că „Lacrimile sunt de fapt/ lichefierea unor impresionări” pe care „poetul le adună/ în eprubeta poemului” (**Disperarea nu exclude virtutea**). Condiția sa este una de martir al propriilor cuvinte, el „își acceptă vocația”, „**Cu privirea inflamată!** de imaginile șocante/ ale degradării umane”.

Poeți sau oameni obișnuiți, ne căutăm sensul/rostul ființării, „Torturați de propria neputință”, apoi „ne întoarcem pe cealaltă parte/ a tristeții/ în noaptea plictisită/ de sforăitul lunii” (**În crisalida visului**). Fericirea, rămasă (și) pentru autor la stadiul de vis, capătă definiții concise: „ea ar fi ceva/ ce nu poți atinge/ cu trupul/ ...ea de fapt/ nici nu există/ decât ca un abur al iluziei” (**Îmi nuanțez și eu viața**).

„Romanul” vieții/simțirilor lui Nicolae Crepcia se continuă pe același ton elegiac al călătorului cu tolba plină de dezamăgiri și mărturisiri sfâșietoare: „Eu nu sunt lacrimă/ eu/ sunt însuși plânsul” (**Dacă bunăoară**). Chiar și bucuria scrisului, pe care o împărtășea cândva cu alții, devine periodic o povară: „Poezia mea/ o ascultă iarba” (**Sunt prea departe**), mai ales când „durerea are gheare” și orice rod este obținut cu suferință („astăzi m-a sfâșiat/ și a extras din mine/ poemul” – **Din totdeauna am știut**). Cel mai greu este atunci când „poezia/ devine subiect de batjocură”, deși „Cel ce strivește sub bocanc/ înflorirea prin cântec/ nu știe/ că sfâșie inima poetului” (**Unde poezia**).

Desigur că mai sunt și momente de acalmie (deși puține), când nu se întrevede „Niciun nor pe cerul poemului/ doar undeva sus sus berze/ într-un joc nupțial” (**Senin**). Atunci poezia devine „Hemoglobină de purpură/ în obrazul realității.../ oază în deșertul cotidian.../ balsam pentru rănilor/.../ elixir al speranței.../ și încă nearsă iubire” (**Poezia**). Într-o astfel de constelație binefăcătoare, „Emoția iese tiptil/ umbră din marsupiul nopții/ și conturează poemul” (**Halucinație**). Important este că, indiferent de drumul zigzagat parcurs de eul liric pentru a-și desăvârși cunoașterea/calea, poetul continuă să scrie, „pentru că este duminică/ și clopotul primăverii/ se îmbogățește cu sunete noi”, „pentru mieii soarelui/

care zburdă pe pajiștea sângelui meu”, „pentru a spăla întunericul/ de pe obrazul zilei”, „pentru că iubesc”, „pentru a nu muri” (**Pentru că iubesc**).

Acest autor cu sufletul albastru și liber ca o mare de fluturi, ce și-a împărțit viața între două mari iubiri, așezându-și partenera la un pol și poezia la celălalt, se străduiește să le împace pe amândouă, pentru a nu fi devorat de lupta dintre ele. El nu râvnește la glorie, deoarece „Cu ea nu-ți poți spăla/ niciun sentiment/ poate doar s-o înfășori/ ca pe o eșarfă/ la gâtul trufiei”, fiindcă „este dureroasă/ ca nefericirea” și „nu vindecă/ nicio rană/ poate doar să întetească durerea/ cum vântul sporește o flacăra”. „Mai bine-i port de grijă/ mierlei care și-a făcut cuib/ în sufletul meu”, declară el, concluzionând: „Gloria-i deșertăciune”, e „doar o spirală de fum” (**Fără glorie**).

Dar cred că am spus îndeajuns pentru ca lectorul să-și dea seama că Nicolae Crepcia este un militant neobosit al cuvântului scris (acesta având pentru el o conotație sacră) și un mănuiitor experimentat al figurilor de stil expresive și bine conturate, ce pășesc nestingherit pe poarta inimii. Dacă ne întrebăm unde încapă atâta tristețe sub aparența jovială și optimistă a acestui poet calin, înzestrat cu o mare sensibilitate, s-ar putea să nu (vrem să) găsim răspunsul, bine ascuns printre cutele adâncului (său).

Descoperim însă motivul pentru care el își continuă arderea, zborul, ascensiunea pe o treaptă superioară a spiritului, și anume credința sa nestrămutată că poezia nu reprezintă „un muzeu al sentimentelor/ o colivie/ invadată de licheni și uitare/ un embrion al iluziei”, ci ea „respiră/ pretutindeni în spațiul care ne conține...// ...are puterea curcubeului...// ...e zahărul din cafea/ o rază dintr-un alt soare/ care te luminează pe dinăuntru.../ un păianjen care sugă întunericul/ de pe retina sufletului” (**Schițe pentru un autoportret**).

Parcă astfel pare dintr-o dată mai ușoară „misiunea” de pescar de vocabule pe scena vieții, fiindcă „Poetul/ nu trebuie să inventeze cuvinte/ trebuie doar să le-mbrace-n lumină/ ca să pară rostite/ de îngeri” (**Toate au fost definite**).

Trepte în timp, trepte spre sine

Spre deosebire de primul volum al poetului Dan Lăzărescu, **Mi-a picurat din suflet poezie**, lansat în septembrie 2018, în care iubirea cu multiplele sale fațete domina spațiul poetic, volumul **Poeme de ieri. Poeme de azi. Poeme de suflet**, lansat în luna decembrie a aceluiași an, aduce în prim-plan problematica timpului, tematică tradusă nu doar de componenta ideatică, ci și de nivelul lexico-gramatical, respectiv cel al câmpurilor semantice.

Cronosul se descompune triadic, astfel încât timpul cosmic, timpul biologic și cel social se află într-o permanentă fluctuație.

Timpul social se revarsă asupra ființei copleșind-o.

Rotițele mecanismului ce pune societatea în mișcare sună sinistru pentru omul ce resimte deja mișcarea descendentă pe care o impune timpul biologic.

Trupul se supune succesiunii vârstelor, anunță ruina de mai târziu, deși întreaga ființă a poetului luptă împotriva trecerii. Timpul cosmic, indiferent în fața omului, este filtrat de omul îndurerat prin limitele timpului istoric, linear și ireversibil, dar pus mereu în relație cu natura.

Valorile componentelor temporale sunt induse de tiparele gândirii umane. De exemplu, dimineața este momentul primenirii, al revigorantului început, iar seara asigură diminuarea ritmului febril, asigurând trecerea spre momentul nocturn al comunicării cu transcendentul. Uneori, acest moment tranzitoriu eternizează clipa sau, poate, reduce eternitatea la o clipă suspendată, scoasă din timp...

Dincolo de triada amintită, dihotomia eternitate – efemeritate pulsează în subteranele creației.

Aflat într-o permanentă luptă a anulării constrângerilor cotidianului, poetul se ancorează obsesiv în spațiul naturii receptate ca un atemporal, ca un spațiu într-o permanentă manifestare hierofanică.

Textul **Ce falnic fag eram** surprinde elementul vegetal în ipostaza unui liant între atemporalitatea începuturilor și ființa trecătoare a omului aflat în permanenta eroare a ingratitudinii: *Aveam înfipte rădăcini adânc, adânc, / Care citeau*

poveștile de la-nceputuri / Și le spuneam cu-al frunzei foșnet tuturor, / Le trimiteam și-n zări cu țipete de vulturi. // Atâtea toamne și atâtea primăveri / M-au desfrunzit și iar mi-au dat pe crengi frunzarul; / Atâtea ierni m-au îmbrăcat cu neaua lor, / Atâtea veri mi-ați căutat cu toți umbratul.

Iubirea este în egală măsură calea spre atemporalitate, atâta timp cât bărbatul se descoperă ca jumătate androginică: *Eu sunt, / Dar nu-s decât o jumătate / Dintr-un întreg / Din care când lipsești / E-atât de frig, / E-așa singurătate... / Prin vene-mi curge dor / Când tu nu ești. // Tu ești, / Dar nu ești un întreg, / Ești jumătate / Din aripile dragostei ce zboară / Numai atunci, / Când visurile noastre toate / Dansează lent, în pași de vals, / La ceas de seară. (Eu sunt).*

La polul opus, planează obsesiv imaginile efemerului, din care se desprinde portretul ceasornicarului, o falsă epifanie, resimțită întocmai de poet: *Ceasornicar bătrân, / De ce tot stai încovoiat de spate? / Ți-i fi pierdut, / Bag seamă, / Și tu, / Tinerețea / Printre rotițele ceasornicelor tale. // Nu te cuprinde oare / Și pe tine / Azi / Tristețea? // N-ai vrea cumva / Acum / Să nu fi fost acela / Ce măsură / Cu truda lui / Pieirea? / Ci, / Să fi fost un popă preacucernic / Să-mparți, / Cu har divin, / Doar nemurirea? (Ceasornicarul).*

Conștiința trecerii este însoțită adesea de surâsul zamolxian: *Iubito, simți secunda grea și rece / Prin carnea ta viclean cum se strecoară? / Se-nfruptă laș din tinerețea ta firavă / Și-apoi, prelins, în amintiri coboară. // Nu plânge, nu umbri atâtea vise, / N-ai cum să-nduioșezi o lege-a firii, / Aruncă-te frumoasă, tandră și cuminte / În brațele încinse, dulci ale*

Mihai Istudor, Proiect cu personaje

iubirii. // Vom semăna cu buzele săruturi, / Prin inimi ne va curge fericirea... / Râzând topiți în palma dragostei, iubito, / Ne va părea neînsemnată nemurirea! (Timp și iubire)

Alteori, periplul omului prin lume e receptat drept un fatum iscat dintr-o eroare divină, un traseu incoerent, la capătul căruia nu se regăsește salvarea promisă prin sacrificiul christic. Revolta luciferică devine inevitabilă: *Cum ai putut? / Să lași pe urmă timpul / Să mistuie duiumul de minuni / Ce Le-ai creat / Și zâmbetele noastre / Să se topească / Stinse de tăcere, / Să se prefacă scrum. (Cum ai putut?)*

În cele din urmă, Logosul rămâne principala fortăreață în care se retrage poetul, atunci când goana timpului istoric devine o povară prea grea. E un fir al Ariadnei ce îl conduce mereu spre sinele cel autentic, prea puțin dezvăluit dincolo de masca socială. Totodată, cuvântul poetic se vrea a fi mângâierea celor ce-l ascultă, poetul asumându-și statutul de avatar al Demiurgului: *Eu m-am născut ca să ascult izvoare / Și magic să preschimb în versuri șoapta lor. / Eu m-am născut să dătuiesc din lacrimi / În ale voastre inimi zâmbete și flori. (Eu m-am născut)*

Iată că, încă o dată, poetul se redescoperă, se reinventează oferindu-ni-se cu generozitate. Noi îi primim versul și sentimentul pe care îl îmbracă spunându-i: *Bine-ai venit în sufletele noastre!*

Prof. dr. LAURA-ALEXANDRA PUI

PORTRETUL UNEI SENSIBILITĂȚI

Hotărându-mă să scriu despre Carmen Doreal, poetă și redutabil artist plastic, am sentimentul că încerc să fac portretul unei sensibilități.

Aceasta pentru că în tot ceea ce realizează artistic propune visarea ca fast imaginativ, visarea ca terapie și ca inițiere în atingerea karmei.

Aceasta pentru că ea crede în actul artistic ca într-un exercițiu paradisiac și pandant al revelației.

Născută în România (Petroșani) unde a absolvit Școala de Muzică și Arte Plastice din Târgu Jiu și Liceul Sanitar din Târgu-Mureș, s-a stabilit din 2001 în Canada, la Montreal. Aici își desăvârșește în prezent creația de artist plastic (mai multe expoziții de pictură la galerii prestante din Canada și Europa) și de apostol al poeziei.

Carmen Doreal a debutat editorial cu volumul de poeme *Vernisajul iubirii* (Ed. Curierul Dunării, București, 1999), după care au urmat *Poeme în culori* (Ed. Nemesi, Montreal, 2010) și *Întâlnire fără argumente* (Ed. Fides, Iași, 2013).

Poemele doamnei Carmen Doreal sunt texte ale idealității, texte pentru cunoscători, iar cărțile, un fel de *bouteills à la mer*, aruncate pentru a ajunge la oamenii categorici, care știu exercițiul evadării din realul agresiv. Spune poeta în *Yin și Yang*: „rezemați de secunda/ ce bate/ doar în propria inimă/ creștem odată cu trupul/ unul spre celălalt/ unde sfârșesc eu/ începi tu/ ca o continuare/ între Yin și Yang/ lună-soare.”

Asemenea proscrisului Sisif, Carmen Doreal acceptă (și practică) o continuă nevetă între cuvânt și culoare, trecând totul printr-un suflet însetat de ideal.

Poezia este extaza libertății, iar Carmen Doreal a ales poezia pentru cunoașterea de sine, aprobând prin asta ideea lui Aristotel din *Poetica*, după care „poezia este mai adevărată decât cercetarea sistematică a ființării.”

De aceea, prima impresie la întâlnirea cu poezia sa este realizarea unei originale percepții virginale a lumii.

În poezia sa putem vedea visele

„desenând jurăminte ținute pe jumătate”, asfințitul pare o rană”, aici „creștem odată cu timpul” și, „trăind iubirea bumerang”, se caută veșnicia „ca într-o oglindă de vers repetat rotitor”.

Am credința că sunt departe de a greși, atunci când afirm, că avem de-a face cu o poezie a proiecției omului în raport cu idealitatea pură. Spune într-un poem: „imaginează-ți întâlnirea/ ta proprie/ bărbatul ideal/ cu femeia ideală”. Și în pictura Domniei Sale, ușor fovistă, e valabilă această invitație.

Arondată la izvoarele candorii, poeta așează la baza creației visarea. Iar în tot ceea ce artistic realizează, nu ocolește, ci caută misterul lumii. Și dacă în înfățișările picturale pe care le realizează asistăm la un ceremonial eminent baroc, în poezia sa asistăm la o blândă și lineară solemnitate.

Astfel, fiecare poem seamănă cu o inițiere în atingerea Karmei. Să cităm *Virtualia*: „muzică pentru îndrăgostiți/ colorată sonor/ cu șoapte minore/ sufletul consumat/ în oglinzi retrovizoare/ are tot dreptul să ne vadă/ exersând atingerea/ alfabetului braille/ pe ape venețiene/ în aceste clipe/ când tu/ îmi citești inima/ bătând puternic/ speriată la gândul/ că te voi pierde/ printre rânduri”.

La Carmen Doreal căutarea celuilalt se suprapune cu căutarea sinelui, a Eului profund.

Să remarcăm și mișcarea, grațioasă, ca o dulce plutire de nori ușori deasupra apelor, din *La masa tăcerii*: „Lunecă umbra/ se așează la masă o tăcere/ râul oftează înfiorat/ asfințitul îmi pare o rană/ din care o umbră a plecat”.

Și: „până ce totul în jurul meu/ va relua urma/ pașilor tăi/ mal peste care aleargă visele noastre/ desenând

jurăminte/ ținute pe jumătate// doar așteptările/ pe nisipul fierbinte/ întârzie agitate /sub învolburate chemări/ dincolo de rana asfințitului/ fantasmale noastre/ adâncite în ochii tăi” (*Voi da inima înapoi cu o vară*).

Trebuie să spunem că poezia în discuție respinge ideea lui Roland Barthes, conform căreia modernismul ar trebui să înlocuiască ideea de inspirație cu conștiința artizanală a fabricației literare.

Imposibil în cazul poetei Carmen Doreal, ale cărei fulgerări lirice vin din inspirație și care probează ceea ce numim *homeografia*, adică scrierea cu sine însuși, adică preschimbarea în cuvinte. Iar ceea ce propune poeta prin cuvânt este, așa cum accentuam la începutul acestei scurte disertații, *visarea*.

Visarea ca terapie. Visarea ca fost imaginativ și instrument de a descoperi, vorba lui Leibnitz, cea mai bună dintre lumile posibile.

Departă însă de misticism. Poeta nu e un mistic încremenit în canon. Misticul, spunea bunul Cioran, e cu adevărat liber când trece dincolo de Dumnezeu. De acord!

Carmen Doreal e un artist liber, dinamic, transportând în artă armonia ființei și a lumii, înălțând deseori banalul la rang de simbol. Astfel, fiecare idee de poem e trecută prin nobilitatea unui stil original.

Poetă de mare rafinament, supusă trăirilor romantice dar cu fericite rezolvări textuale expresioniste, Carmen Doreal face parte dintre poezii vizionari ai poeziei române de azi.

DANIEL CORBU

VINOVAT DE PATRIOTISM

În dezvățul ierarhiei valorilor, după decembrie 1989, a început o adevărată vânatoare de vrăjitoare. Scriitorii importanți deveniseră peste noapte stigmatizați, puși la zid, pentru fapte care toate aveau un singur vad: colaborare cu regimul comunist. Ce însemna „colaborare cu vechiul regim” e greu de definit, fiindcă, dacă e să o spunem pe cea dreaptă, și tăcerea a fost complice, iar despre curajoși în țară, cel puțin din lumea literară, nu se prea putea vorbi, cu puține excepții. Cât de „disident” era Mircea Dinescu, de pildă, dacă publica în vara lui 1989 cartea „Moartea citește ziarul” și îmi dădea un interviu care a fost publicat în „Steaua roșie”, organ județean de partid din Mureș.

Unor scriitori cu cărți laudate de „elita” criticii literare de la acea vreme nu li se mai recunoștea niciun merit, era suficient să fi scris, pe lângă o operă incontestabilă, și „Mitrea Cocor”, ca să fii scos definitiv din literatură, din manuale și supus oprobriului public.

Între cei care au „beneficiat” de un astfel de tratament s-a numărat și Francisc Păcurariu, căruia nu i se mai recunoștea nimic, ba chiar era acuzat de a fi scris „literatură oportunistă”, „roman patriotic”, și de faptul că „înțelege trecutul eroic, demn și nobil, ca un prezent perpetuu, în virtutea unei sarcini propagandiste: nu uita că ești român!”.

E greu de înțeles cum cineva care pretinde că se respectă și cere să i se respecte judecățile de valoare consideră patriotismul ca un păcat/delict literar, maculând astfel o întreagă literatură, de la Enăchiță Văcărescu la Eminescu, de la Nicolae Labiș la Adrian Păunescu.

Tema a ajuns criteriu estetic! Nu contează ce ai scris, dacă ești vinovat de... patriotism! Firește, patriotismul nu poate fi confundat cu osanalele de partid, ele sunt o altă categorie, care s-a exclus singură, nemaifiind nevoie de sentința cuiva.

Francisc Păcurariu nu a fost preocupat doar de istorie, politică, literatură, ci a fost, indiscutabil, și o conștiință a veacului său. Una lucidă, detașată și nicidecum înregimentată, dincolo de rigori profesionale administrative, diplomatice.

Pe Francisc Păcurariu l-am cunoscut prin „Labirintul” („Labyrinth”) său în engleză, pe care-l citisem ca să-mi exerseze engleza mea începătoare, în anii adolescenței. Așa am descoperit un autor care m-a impresionat prin tumultul biografiei sale, una racordată mereu la istorie, nu ca spectator, ci ca parte a ei.

Mai era ceva ce m-a făcut să-l simt aproape: originile sale ardele-nești, fiind de la Teaca, la nici cincizeci de kilometri de satul meu natal.

M-a intrigat mai apoi, modul în care a fost executat și pus într-o galerie de stigmatizați.

O simplă trecere în revistă a operei sale îl exclude dintre cei care au colaborat la propriu și dezgustător cu regimul comunist. Demnitățile publice pe care le-a avut Francisc Păcurariu de-a lungul activității sale profesionale n-au cumulat și lucruri reprobabile. Ba, dimpotrivă, ca și în cazul altor scriitori trecuți prin exercițiul diplomației, el s-a distins prin cultura lui și prin felul în care s-a raportat la istoria națională, cu viața sa, cu scrisul său.

Această carte postumă, apărută prin grija fiului său Tudor Păcuraru, adună texte care se circumscriu interesului pentru istorie al autorului. Dar cum nici așchia nu a sărit departe de trunchi, cartea poartă două semnături, tată și fiu, pentru că „regia” discursului narativ este pusă sub semnul dialogului, a confesiunii provocate, prin întrebări în așa fel încât, într-o retorică socratiană, să se ajungă la esențe, la idee, la adevăr.

Povestirile nu sunt nici jurnal, pe care Francisc Păcurariu nu l-a mai

scris, nici transcrierea unei înregistrări. E recuperarea din memorie a unor conversații purtate cu câțiva ani înainte de căderea comunismului (1979-1986) între tată și fiu, nu ca la Hanul Ancuței, ci în locuri de notorietate din Bucureștiul acelor ani: Herăstrău, Grădina Bordei, Shapira (Bufetul Casei Scriitorilor), ele însele cu istoria și încărcătura lor simbolică, la o bere, ferțiți de ochii lumii, în văzul lumii.

Cele trei „povestiri” gravitează în jurul unor toposuri în geografia diverse, în circumstanțe diplomatice: Budapesta, Buenos Aires, Atena.

Prima „povestire”, e una care detaliază aspect legate de anul 1956, în contextul contrarevoluției din Ungaria, din perspectiva misiunii diplomatice a lui Francisc Păcurariu.

Mărturisirea, dincolo de documente și versiuni oficiale, aduce date personale, de experiență trăită, despre atmosfera de revoltă anticomunistă ungară și conexiunile ei cu situația din celelalte țări aflate sub influență sovietică. Detaliile, nuanțele, aduc într-o lumină nouă înțelegerea evenimentelor, dintr-un unghi nou și într-un orizont limpede.

Francisc Păcurariu se dovedește a fi foarte bine documentat, fiind deopotrivă istoric și un veritabil analist politic, preocupat să ofere date suplimentare pentru reconfigurarea adevărului istoric. Situația diplomației românești din Ungaria acelei perioade este evaluată și în dimensiunea sa etnică și în cea politică din interiorul ei, de diplomatul Francisc Păcurariu, încă tânăr și nepregătit să se confrunte cu „subtilitățile” și mijloacele staliniste. „Povestirea” reconstituie o parte din activitatea diplomației românești la Budapesta, într-un context internațional încă încrâncenat.

Ceea ce e surprinzător în această „povestire” e proiecția comparatistă: 1956 – Budapesta – 1989 București, cu argumente greu de respins.

Aventuri în Țara-de-Argint, a doua secțiune a cărții, se oprește asupra unei alte experiențe din cariera diplomatică a lui Francisc Păcurariu, cea din Argentina, unde, deja, e prezent și Tudor Păcuraru, martor al unor întâmplări neînțelese la vârsta lui de atunci, dar lămurite într-o retrospectivă confesivă, cu nuanțe și precizări inclusiv identitare. →

NICOLAE BĂCIUȚ

Țara ascunsă –

o lume a extremelor împăcate

După 6 ani de la apariția romanului *Țara ascunsă*, scriitorul Alexandru Uiuiu vine în întâmpinarea cititorilor cu cel de-al doilea volum, evocând în continuare lumea satului românesc, acel univers mirific, populat de personaje de poveste, cu reguli și rânduieli mai mult sau mai puțin cunoscute. Ambele volume, însumează peste 1000 de pagini, fiind apreciate ca cea mai reprezentativă realizare a anului 2018, în domeniul romanului, pentru care a primit premiul Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Autorul ne introduce într-un spațiu ficțional, puternic marcat de o tehnică a scrisului rebrenian, dar și moromețean, în care ironia fină, umorul și vorbele de duh, apelativele regionale și amprenta lingvistică autohtonă dau discursului narativ un profund caracter de oralitate. În romanul *Ion*, țărănul sărută pământul, iar în *Țara ascunsă* îl miroase, îl simte „îi soarbe îndelung miresmele”. Poiana lui Iocan din *Moromeții* este înlocuită aici cu „Crâșma lui Ghiță”, adică „Făgădăul” de altădată sau mai nou „Barul de zi”. Replica lui Ilie Moromete „pe ce te bazezi?” are o altă formulă: „Interesant!”, folosită în mod obsesiv de Grigore Guțan, ca o expresie a mirării și a neputinței de a înțelege anumite lucruri.

Centrul acțiunii e satul Limpeziș, un sat cu nume fictiv de pe Valea Someșului Mare, dar cu deschideri concrete spre locurile natale ale autorului, cu zeci de personaje ușor de identificat în lumea reală, cu o suită de întâmplări din perioada postbelică. Întreaga operă este o amplă frescă a vieții de ieri și de azi a spațiului rural ardelenesc. Se poate spune că cele două volume formează la un

loc o adevărată monografie a satului. Toponimele, hidronimele și antroponimele folosite în roman conturează spațiul rural, îl individualizează și îl reprezintă prin evenimente marcante și figuri emblematice.

Primul volum e structurat pe trei capitole bine încheiate, care respiră într-o atmosferă densă, cu un fond reflexiv ce amestecă amănuntul cu observația naturalistă și reflecția morală. Romanul se deschide cu o remarcabilă metaforă „Potopul verde”, un capitol în care protagonistul este Andrei Guțan, copil de țărăn ajuns regizor de film, premiat la Cannes sau la alte concursuri de acest gen. Cea de-a doua parte se numește „Cimitirul de stele” cu referiri la câteva momente din viața lui Grigore Guțan, tatăl regizorului, țărăn din Limpeziș, localitate cu nume semnificativ pentru evoluția comunității. Partea a treia, prezentată în extenso, o numește „Pomul vieții”, sintagmă cu sens existențial, punând în valoare o listă întregă de personaje care pleacă și vin din străinătate cu tot felul de influențe și idei novatoare. În cuprinsul romanului sunt evocate întâmplări, drame neobișnuite, scene de amor, dar și referiri la minunatul tezaur de tradiții și obiceiuri din lumea satului românesc. Alexandru Uiuiu ne poartă într-o lume imaginară, într-o călătorie splendid realizată pe cerul subteran,

cerul subpământesc, pe bolta căruia Grigore Guțan găsește puncte comune cu satul său. La fel de neobișnuită e și plimbarea țărănilor cu nacela, din înălțimea căreia, ei contemplează panorama Ținutului someșan, dar ne aduce în prim plan și o surpriză neașteptată a primarului pentru locuitorii din Limpeziș, aceea a unei părții de schi, realizată pe bani europeni.

Volumul al doilea cuprinde trei părți independente ca structură, dar legate între ele printr-un fir narativ de excepție. În prima parte, intitulată „Viața, viața, viața”, se derulează secvențe impresionante dintr-o lume nebună și sufocată de alergarea forțată spre modernism. Autorul continuă să aibă în atenție personalitatea lui Andrei Guțan, căruia îi creionează un portret trasat cu linii mai fine sau mai groase, surprinzându-l în diferite ipostaze ale vieții sale: cea de regizor, dar și cea particulară, cu momente fericite, dar și cu „unele compromisuri lamentabile estetic și moral”. Partea a doua se numește „Șoaptele întunericii”, iar a treia „Marele somn”, capitole în care autorul dilată sau comprimă descrieri și evocări, ca un regizor dornic să lumineze prelung sau fulgurant eroi sau ipostaze inedite. Nu senzaționalul întâmplărilor sau a figurilor umane asupra cărora zăbovește marchează cititorul, ci stilul său autentic și viguros, plăcut și atractiv. Personajele cărții cred cu tărie în moralitate, sunt dornici de actul sfințeniei, caută fericirea. Împotriva răului găsesc întotdeauna soluții pentru a-l învinge. *Țara ascunsă* este o carte despre „diversele feluri de-a fi fericit”, este „țara împăcată cu ea însăși, care are ca personaj zămbetul”.

MIRCEA DAROȘI

VINOVAȚ DE PATRIOTISM

→Precizări care i-au marcat viața și ale căror fumigene se mai zăresc încă și în prezent.

Pentru că Tudor Păcuraru clarifică acuze care au marcat nu doar traseul profesional al tatălui, ci și pe al său. Grăitor, în acest sens e chiar titlul care încheie „povestirea”: „Epilogul: certificatul rasial”.

Etapă Buenos Aires este, pentru destinul diplomatic al lui Francisc Păcurariu, ca și pentru istoria națională, o etapă a deconturilor într-o zonă în care au rămas încă destule lucruri de limpezit. Pe câteva dintre ele le pune în lumină Francisc

Păcurariu, sub tirul curiozităților interogative ale fiului.

Cartea se încheie cu „A doua bătălie de la Salamina”. În esență, lucrurile se derulează în conexiune cu ultima misiune diplomatică a lui Francisc Păcurariu, cea de la Atena, care însă este o veritabilă analiză a perioadei de după venirea lui Nicolae Ceaușescu la putere, atât sub aspectul politicii interne, cât și al celei externe.

Dezvăluirile din această „povestire” au toate elementele senzaționalului, multe dintre informații fiind puțin cunoscute de publicul larg, ori transmise deformat, de către cei interesați să nu se afle

adevărurile care au marcat devenirea noastră, ca popor.

„Povestirile” din această carte nu sunt de... povestit, (chiar dacă îi dăm crezare lui Adrian Cioroianu: „Istoria, cea mai frumoasă poveste”), ele sunt de parcurs într-o grilă mai puțin literară, sunt mai degrabă un document care adaugă pagini noi la o istorie a diplomației românești, dincolo de fațadă, din culisele ei atât de zbuciumate.

„Simbad corăbierul” îl readuce în actualitate pe Francisc Păcurariu, nu doar ca invitație la lectură, ci și ca o necesitate a reevaluării unei opere, a unui destin de scriitor și diplomat.

COLECȚIE DE TEXTE SPUMOASE

Apropo de pasiuni, se pare că rezonaz cu Dumitru Augustin Doman, în cel puțin două: atracția pentru *snooker*, cu susținerea aceluiși jucător, și apetitul pentru lectură din literatura rusă, cu admirație deosebită față de nobeliatul Ivan Bunin. Culmea este, că deși este redactorul-șef al revistei „Argeș” (preferata mea constantă) și locuiește în orașul cetate de scaun valah și gazdă de necropolă regale Curtea de Argeș, încă nu ne-am văzut tete-a-tete. Asta nu ne-a împiedicat să ne cunoaștem faptele de... arme și să ne prețuim cu silențiozitate și sinceritate.

Citindu-l, prin reviste și între coperte de carte, se produce o anume rezonanță, părându-mi-se că folosim același diapazon – el, al creației, eu – al detecției acelei creații. Mai nou, îi degust „scintilațiile literare” și pe *facebook*, unde și-au găsit locul și câteva dintre textele acestei cărți de 190 de pagini.

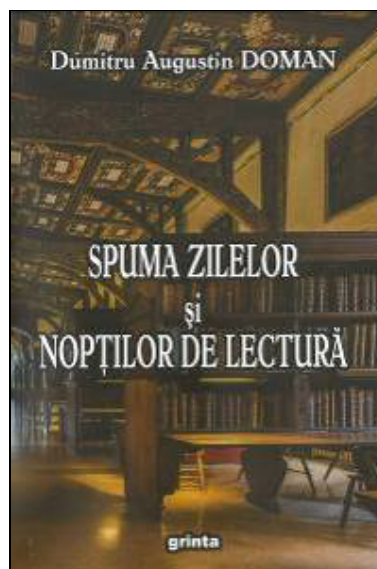
După prozele scurte din *Zbateri facile, strădani futili* (și acela tot un volum căruia „nu i se face rău în raft”, ca să-l parafrazez!) despre care m-am exprimat în „Detectiv cultural” la vremea apariției, noua carte obținută cu dedicație de la DAD este o colecție de texte „ultra-scurte” (54 de micro grupaje cu flashuri: citate comentate, reflecții, invocații, observații, note), rod al lecturilor și meditațiilor de odaie (cele nocturne) sau de livadă (cele diurne), ale unui avizat al narațiunii, unui pasionat la cititului și neobosit al plaivazului. Spun și eu, cum s-a exprimat Tomozei citind niște încercări asemănătoare ale subsemnatului: Multe dintre aceste texte (e adevărat, cioplite până la stadiul de băț de chibrit care scapără!) sunt adevărate „romane ratate”. Mă rog, poate nu toate romane, dar niște povestiri, sigur s-au... pierdut. Însă autorul și-a asumat acest *modus operandi* în concordanță cu lumea grăbită și tot mai reticentă la lectura luxuriantă, iar aparenta eterogenitate a abordării tocmai acelei grabe și ... concurențe a ofertelor electronice cu care e bombardat beneficiarul răspunde.

Foarte interesant de observat este faptul că *Spuma zilelor și nopților de lectură* (Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2019) propune, de fapt, o strategie

(poate doar o stratagemă, și tot este interesant!) de lectură, dar mai ales de repercusiuni ale cititului profesionist și pasionat! S-au mai încumetat și alții, dar a rezultat un fel de jurnal (ca-n cazul lui Grigurcu), unul, e drept, util, interesant, dar nu la fel de magnetic cum e rezervorul de... spumă literară oferit de domnul Doman. Cum spuneam, ca unul care cochetez (empatic cu autorul) cu acest fel de „conspicte după natură, literatură și societate”, constat o măiestrie ludică inconfundabilă, un meșteșug al umorului contagios, o știință a quinesențializării informaționale, o ofertă de interstii aforistice originale demne de toată luarea aminte și admirația. La finalul parcursului cărții apare în chip conclusiv ideea de compendiu de istorie literară, constituită din fițiuci și referințe la autori, opere, stări de fapt, relații umane. E drept, totul este subordonat sintagmei „apud”, fiindcă oferta este o suită de păreri subiective ale unui cititor obiectiv și ale unui gânditor creativ. Dar, la urma urmelor, toate eseurile sau exegezele critice, sunt tot subiectivisme, „mărfuri” oferite nouă după cântarul unui „liber cugetător” cu viziuni estetice proprii, cu criterii de ierarhizare personale, cu matricea sa comparativă în judecata de valoare. Nu e cazul să detaliem aspectul acum și aici. Doman nu oferă o carte de critică literară, nu și-a propus să fie un diagnostician al zăbovei celei mai de folos omului, ci un ... participant la trafic. Traficul de idei, de teme, de texte, de opere, de valori, de cultură. Cine știe cum se ascute un arac sau cum se rindeluește o scândură e invitat să adune așchii sau cârlionți de talaș, oferte interesante și folositoare, tocmai prin taină, inedit și accesibilitate.

Despre valoarea aforistică a acestor „bumbi” cred că vorbește cel mai bine chiar un... bumb din „Merele de aur pe polița de argint”: „Aforismul ca o căsuță alcătuită dintr-o cameră și un holșor strălucitor. După ce l-a scris, autorul iese în prag, pe scărița din două trepte scunde, se uită în zare și vede romanul apropiindu-se înspăimântător, ca un bloc zgârie nori, negru, întunecat, mareș.”

Prieteni, scriitori invocați mai des, îi sunt Bunin, Cioran, Renard, M.H.Simionescu, Buzzati, Breban, Dostoievski, Olăreanu, Voltaire, Alui Gheorghe, Hemingway, Grigurcu, Salinger ca să aleg doar 13 nume.

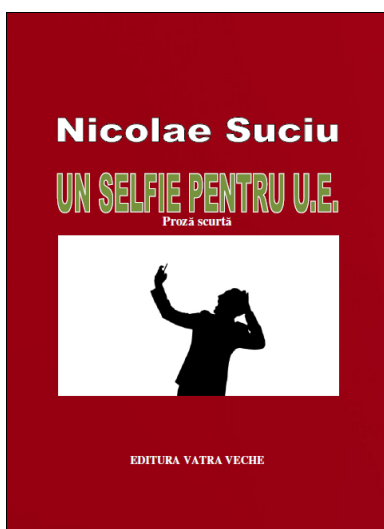

Evoluând între faptul divers (dar ce fapte!) și nota critică (de nota zece!) textele (majoritatea rezultate a lecturii cu creionul în mână) te obligă la o lectură așijderea: cu caietul de notițe la îndemână. Unele, chiar din intitulările paradoxal-șocante („Să scrii pe înțelesul analfabeților”, „Cartea ca un catafalc”, „Spune-mi ce-i scrii lui Dumnezeu, ca să-și spun cine ești”, „Moartea lui Ivan Ilici e mai frumoasă decât conacul de la Iasnaia Poliana”, „Dintre bine și frumos, a ales movul”, „Înmormântarea ca o sesiune de comunicări științifice” și „Biblioteca pentru câinii străzii”), altele, dintr-o frază („Să citești mereu și să fii tot mai rușinat dându-ți seama că înveți tot mai puțin”, „În zilele noastre, orice poezie care depășește șapte versuri e deja o epopee antică indigestă pentru majoritatea grăbită a cititorilor”, „Proză lungă, fără cap și coadă, în stil neted, plat, câmpie lungă și lată cât vezi cu ochii, fără măcar un mușuroi de cârțiță, o adiere de vânt sau un cântec de cuc...” „Între bibliotecă și bordel se află mereu o cârciumă” și „A da un citat dintr-un autor celebru fără să-l comentezi cumva e ca și cum ți l-ai însuși ca pe o convingere a ta în sensul acela”), cele mai multe dintre comentariile lapidar-ludice, „pilulele” domaniene sunt fie de un umor subtil, fie de un realism tragic, dar oricum atractive și pilduitoare, refrișante și vitalizatoare. Căci, vorba lui DAD: „Suntem ceea ce citim, ceea ce trăim din cărți”. Și puțin mai mult decât atât, desigur. Însă, vorba altui Augustin, foarte puțin!

NICOLAE ROTARU

Un selfie pentru U.E.

Poetica banalului, a cotidianului, a străzii și a fragmentarului făceau vogă în literatura română în anii optzeci ai secolului trecut, ani de consacrare a postmodernismului românesc. Ca primă generație de scriitori profesioniști, optzeciștii au îndrăznit schimbarea paradigmei literare inițiind un joc cu toate experiențele literare ale lumii, dar preferând registrul parodico-ironic, foarte potrivit cu viziunea lor „în răspăr” asupra lumii. Jocul lor experimental și pragmatic, se desfășura în proza scurtă, micronarațiunea fiind specia preferată a postmoderniștilor din considerente ce țineau de un mai riguros control al coerenței lumii reconstruite din imagini disparate, aparent fără legătură între ele, în fapt, iconice pentru specificul vremurilor tulburate, debusolate și intrate într-un anonim incurabil. De la această experiență se revendică o categorie de scriitori care, deși nu s-au consacrat în perioada aceea, ci au debutat (din varii motive) târziu, se definesc printr-un stil specific anilor optzeci, pe când postmodernismul românesc abia se configura fiind practicat în grupări elitiste conduse de reputați universitari și critici literari. Unul dintre aceștia, scriitorul Nicolae Suci, absolut al Filologiei bucureștene, a studiat literatura română sub lumina excepționalei pleiade de universitari, istorici și critici literari care au impus trenduri, branduri, școli și nume în cultura și literatura română: Al. Piru, Gelu Ionescu, Nicolae Manolescu, E. Simion, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Savin Bratu, George Munteanu și alte câteva nume de referință în mediul academic bucureștean. Dorindu-și mai degrabă o carieră de traducător decât de literat, Nicolae Suci s-a ținut departe de cercurile literare studențești, dar exersa scrisul sub mentoratul particular al lui Gelu Ionescu. Așa se face că toate scrierile domniei sale, fie că sunt proze scurte, piese de teatru ori romane, sunt amprentate de tendințele anilor '70-'80, respectiv de pulsul existenței umane în deplin anonim, în crasa banalitate și autosuficiență provincială, din care se naște un senzațional frust, în cel mai bun caz generator de comentarii amuzate ori de critici ironice sau pur și simplu trecut cu vederea, nesesiizat. Lumea lui Nicolae Suci, „cu raita-n

sus”, reeditează viziunea „în răspăr” a optzeciștilor și se configurează mereu și mereu, recuperând aspecte derizorii dar definitorii pentru mediocritatea crasă a societății postmoderne românești, de data aceasta a primelor decenii ale secolului XXI, încă profund marcat de reminiscențele trecutului secol, ale vechiului regim, ale încetățenitelor mentalități balcaniste ori ale practicilor mărunte comuniste.

Volumul de proză scurtă intitulat **Un selfie pentru U.E.**, apărut la Editura *Vatra Veche*, cu o prefață semnată de Nicolae Băciuș, propune 28 de instantanee din cotidianul banal consumat într-un orașel intrat într-o condamnată paragină, imediat după Revoluția din '89, agravată de indiferența și neimplicarea edililor și foarte vizibilă prin sărăcia materială și intelectuală a locuitorilor. Numele orașului, *Izbeliștea*, sugerează tocmai starea de părăsire, degradare și uitare de Dumnezeu și, prin imposibilitatea reperării sale pe o hartă reală, plasează toposul și acțiunea într-o generalitate geografică ce indică valabilitatea stării de fapt în orice altă localitate din țară. Este un Macondo românesc, în care viața se desfășoară într-o dulce complacere, unde nu se întâmplă nimic remarcabil, unde nu există ambiții mărețe, iar oamenii trăiesc într-o flagrantă autosuficiență.

Plasându-se discret, printre personajele sale, indivizi cu biografii mărunte, recomandați prin porecle și nume sugestive în sensul apartenenței la categoriile sociale marginale, autorul este observatorul lor și al lumii care, odată intrată în disoluție, întâmpină dificultatea de a-și coagula sensurile ce i-au mai rămas. E o lume

încremenită în frustrare și suficientă, o lume de pensionari de vârstă, de boală, de handicap sau de pretinse suferințe de sănătate, o lume de foști securiști, ceferiști, ingineri, taximetriști scoși din uz pentru societate, dar activi participanți, ca spectatori, la critica acesteia, ajungând să dezbată de la subiecte derizorii la teorii fan-teziste pe teme majore ale societății. Cele 28 de proze constituie scheletul unui potențial edificiu românesc, coerent ca tablou descriptiv al unui spațiu cu viața ce se desfășoară între limitele lui, dar lipsit de firul narativ al unei acțiuni unificatoare. Cu toate acestea, unitatea e dată de mediul frust „*orașul acesta pricăjit*” și personajele reprezentative, „*cărțașii din centru*” care „*taie frunză la câini*”, prezentate în prima narațiune, **Febra secretului**. Autorul deschide proza cu consemnarea seacă: „*Întâlnire cu un fost coleg de gimnaziu în parcul cu cioate al orașului*”. E clară intenția lui de a se retrage cât mai mult posibil din cadru, lăsând în prim-plan colegul devenit personaj. Dialogul se desfășoară firesc, cu lejeritatea unei sporovăieli ce nu-l angajează la nimic, dar care devine mai mult un monolog adresat al personajului Zeno, zis Tata, ex-securist pensionar, care face și acum ceea ce știe mai bine: supraveghează! În absența unor obiective importante, supraveghează camerele false de supraveghere, instalate în piața orașului „*așa, ca să creadă lumea că funcționează și că cineva, anume vede tot ceea ce se întâmplă*”... Nonsensul acestei stări de fapt este o trimitere la celebra supraveghere mondială, Big Brother, care se insinuase deja de câteva decenii și care obligă la autocenzură. Dar mai este și sugestia unei atitudini specifice mediului provincial, semn al acelei atitudini „*de ochii lumii*”. Tata, adică Zeno, prezintă autorului echipa lui de „supraveghetori”, purtători ai numelor conspirative din familia cuvântului *tata*, adică a supranumelui său: Taticiu, Taticuțu, Tătița și Tataia. De altfel, aceste nume conspirative insinuează paternalismul comunist, descendența personajelor dintr-o lume de curând doborâtă, dar încă neînvinșă, cu naravuri la care nu renunță, mărginași ai lumii noi, spectatori inofensivi ai acesteia, deși mereu cârcotași. Ei „*veghează bunul mers al centrului acestui*→

VALERIA BILȚ

orașel de care se spune că e uitat de Dumnezeu de la Revoluție încoace”. Ei sunt deținătorii „marelui secret”, ei au preluat responsabilitatea securității orașului, ei sunt cei mai importanți, deși lumea îi judecă „pe nedrept” ca fiind doar niște pierzători de vreme. Importanța lor e recunoscută la Primărie, de Vicesa 3, cea care răspunde de ei. E un prilej de a prezenta aparatul administrativ local, cele trei Vicese, una care e profă și prezintă slăbiciuni emoționale, Vicesa de la Social „mai energică” și Vicesa „noastră, tunsă Bubi” care trăiește în „concubinaj cu un fost hoț de buzunare și bea bere la doză”, adică, are și ea păcatele ei, așa explicându-se familiaritatea cu care își permit să o trateze. Cât despre primar, „ca pătrunjelu-n zupă, promite și nu face”. O echipă managerială potrivită pentru un oraș lăsat de izbeliște, așa cum este ilustrat în proza **Când și morților le este foame**, unde cai și căruțe murdăresc în jurul catedralei, „orele de liniște din mai multe cartiere sunt făcute praf de cei de la Social, cu decibeli de decibeli care te intoxică de te taie burta, toți troglodii și interlopii își fac nevoile noaptea după Primărie, după Poliție, după Casa de Cultură, după Penny și după Dispensarul uman, tirurile Europei parchează halandala pe străzi”, într-o permanentă și obositoare „debandare”.

Personajele sunt simbolice pentru mediul micilor orașe de provincie, dornice de integrare europeană, dar rămase în capcana unei mentalități retrograde, sunt surprinse în ceea ce au ele mai reprezentativ pentru categoria din care fac parte, insinuând, astfel, deficiențele comunității și, implicit, ale societății românești.

Prozele următoare surprind sub un reflector imaginar, poate sub una dintre „camerele mincinoase”, pe rând, coechipierii ex-securistului, fiecare beneficiind de atenția scriitorului, în momente emblematice pentru starea lor socială și materială, individualizându-se prin limbaj, mod de viață și conflicte interumane.

Galeria personajelor se lărgește: sub colimatorul observatorului atent intră profesori, directori de școală, părinți speculanți ai curenților regulamentului școlar, primarul, diverși locuitori ai orașului, fiecare prins în câte-o situație ce vine să

întărească ideea de topos al frustrării. Semnificative ca elemente ale portretisticii sunt ticurile verbale sau gestuale, personajele prezentând grave deficiențe de atitudine și ținută. De pildă, Tungi repetă cuvintele și propozițiile simple, de parcă vorbind repede, precum o mitralieră, nu-și poate opri tirul, dar și ca să tragă de timp, practică specifică personajelor lui Caragiale: „Care-i problema? Care-i problema?” sau „Unde, unde, unde scrie?” ori „Ce somații? Ce somații?” se precipită bietul Tungi, cunoscut ca „Înlocuitorul Lui Mickael Jackson pe pământ”, numit de prietenul Puți „omul-șobolan” care salvează orașelul de gunoaie reciclabile și nereciclabile, făcând foc cu pampers folosiți. Un personaj stă mai mereu cu degetul în nas, pe când altul, cu mâna în buzunar, se joacă obsesiv cu bijoux-urile personale. Scene hilare, personaje caricaturale, pauze descriptive sau explicative ce amintesc de indicațiile scenice, replici amuzante, savuroase prin exploatarea caracterului personajelor, definite de trivialitate, mediocritate, incultură, dar dotate cu o anume inteligență, cea a străzii, poate, care le permite să prindă din zbor barbarisme anglofone pe care și le însușesc cu nonșalanță, „ochei” fiind cuvântul ce exprimă acordul deplin, în defavoarea umilului „da”.

Proza care dă numele volumului, **Un selfie pentru U.E.** readuce grupul de „supraveghetori” în centrul de interes al observatorului amuzat care, din ipostaza sa voit invizibilă, privește cu ochi critic și ironic maimușărelile membrilor „familiei lexicale” a lui Tata. Aparatul de fotografiat, iphonul cu camera încorporată sunt instrumente nelipsite din dotarea personajelor care se autoimortalizează filmându-se și făcându-și repetate selfie-uri, după moda timpului, intrând în jocul turiștilor străini veniți să viziteze catedrala medievală a orașului. Fiecare fotografiază pe fiecare cum fotografiază catedrala sau pe ceilalți, într-o scenă pluriperspectivă, în stopcadre și prim-planuri alternate cu planuri îndepărtate. Fervoarea fotoshootingului general este întreruptă de scena lui Tungi, Michael Jackson pe pământ, lansat într-o imitare a celebrului artist, lansând în același timp invitația către turiști:

„Primiți un selfie pentru U.E!” Faptul atrage atenția străinilor care, amuzați, aruncă eurocenți într-o pălărie desenată pe caldarâm, efortul provocându-i „artistului” o criză de epilepsie ce pune capăt spectacolului și alungă spectatorii. Scena se încarcă de hilar și tragi-comedie, dar se încheie simetric printr-o altă scenă de fotoshooting general, al unui alt grup de turiști străini, insinuând că ritmurile lumii nu țin seama de micile drame.

Simpatică este proza *Strania făptură*, încadrabilă în literatura onirică, în care, personajul narator trăiește o experiență pe cât de absurdă, pe atât de incitantă, chiar senzuală, cu o mână amputată care-l hărțuiește drept pedeapsă pentru o vină care nu e a lui. Visul, coșmarul, presupunerea existenței unor universuri multiple, a lumilor paralele, insinuarea strategiilor derealizării, absurdul, inexplicabilul, thrillerul, sunt aspecte exploatate în această proză care pare a fi scrisă după normele neoonirismului cultivat la noi în anii '60-'70.

Cu fiecare proză Nicolae Suciuc certifică descendența sa optzecistă, volumul oferind numeroase similitudini cu prozele scurte ale lui Mircea Nedelciu. Asemenea acestuia, prozele au rolul unor piese de puzzle care, odată așezate la locurile lor, dau tabloul complet al unui spațiu frust, în ton cu lumea deabusolată și incoerentă a acestui început de mileniu românesc.

În același spirit este utilizată o întreagă gamă de tehnici cinematografice, căci, indiscutabil, prozele scurte ale lui Nicolae Suciuc au disponibilitate teatrală și cinematografică, deopotrivă, scriitorul trădându-și exercițiul de autor dramatic și utilizând tehnicile cinematografice asemenea unui cineast. În același spectru nedelcian, se remarcă la Nicolae Suciuc multiple poetici, formule narative, adecvarea scrisului la lume și la scopuri, volumul său căpătând valoare, nu doar prin savoarea poveștilor relatate, ci și prin abilitățile tehnice ale scriitorului.

Altfel spus, Nicolae Suciuc trezește interesul cititorilor, mulțumindu-i pe cei nespecializați-prin poveste, iar pe cunoscători, prin scenarii și prin tehnicile scriitoricești, adică prin măiestrie.

Un ocean de deșert

Însumând aproape trei sute de pagini, romanul este structurat pe două părți distincte.

Partea întâi însumează, la rându-i zece părți, precedate fiecare de motto-uri desprinse din opere ale unor consacrați scriitori sau filosofi.

Partea a doua însumează opt capitole, la fel precedate de citate din care desprind pilde, înțelesuri, eresuri.

Metafora, ca mijlocitor

În literatura românească, prefe-răm a ne limita, construcțiile antino-mice (vezi titlul) au străbătut pagini celebre și deslușirea metaforelor nu a fost, întotdeauna, la îndemâna oricui.

De pildă, Vasile Alecsandri, propune în poezia *Iarna...* un ocean de ninsoare... care a pătruns nemărgini-rea, iar la Mihai Eminescu vom regăsi construcții între rigoare și inefabil „Sufletul omului e ca un val, sufletul unei națiuni ca un ocean”(1870, *Din ocean de vise*), „Oceanul cel de gheață!”(*De câte ori, iubito*)

În cazul de față, asocierea unui ocean într-un deșert ar putea fi și invers percepută, întrucât în ambele sensuri imensitatea se up-datează pe retina unui lector și dezvoltază scene de care care nici nu liniștește nici liniștește.

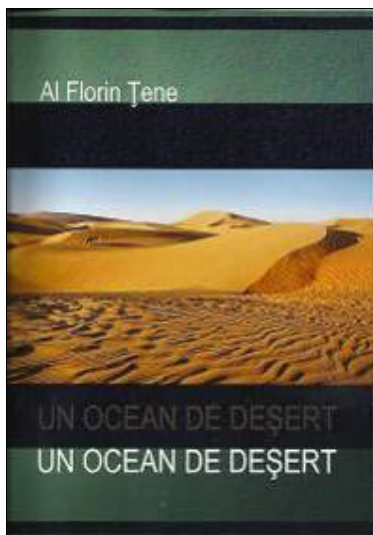
Și, pentru că nu este nicio băsmuire, cartea-roman întregeste virtuți de narator demn de crezul său, acela de a spune adevăruri care, de cele mai multe ori, dor. De aceea, pornind din titlu, romanul curge între două maluri, ca între două lumi, văzute prin casa de sticlă a peniței.

Valoarea omului se măsoară după greutatea biruite de el (Voltaire).

Am ales înadins acest citat de pe Pagina de titlu a romanului tocmai pentru a ne îndreptăți a scrie cum trebuie să invităm la o lectură de lector inocent.

Frescă a societății de azi, romanul pune pe tavă adevăruri despre ocupația sovietică(de temut ca o ciură roșie)dar scoate la iveală, dând în vileag nume de prieteni scriitori și nu numai care au băntuit trecutul înspre un prezent, la fel de rău simțit-trăite, valabile povestiri în oglindă, prin tehnica Bulgărelui de zăpadă, sau Poveste în poveste.

Și poate nu întâmplător și poate tocmai de aceea, în roman se pendulează personaje cu nume Roșianu, un pseudonim, de altfel al autorului, desprins real din numele bunicii Ana Roșianu.

Un traseu, pe cât de sinuos pe atât de vijelios străbate paginile, precum sania în ninsoare și albatrosul în deșert, personajele compun romanul, simple la nume dar agitate și ascuțite la minte.

Adresarea este directă, Florin, Titina, Floarea, Marin, Saveta, Leana Giorgică,Ilie, Zăbașă etc., nume care ne amintesc de Marin Preda și galeria personajelor sale.

Care personaje, în opera țeniană, îndrăznim a spune faptul că nu numai că sunt reale sau vinovate, ci și furnicu-țe din Furnicarul vremurilor sale.

Care nu-i dau pace.

Care Pace, indiferent dacă este voalată pe un „ocean în deșert”, fie în Lumina casei, sunt viabile.

Orice învâț are și dezvăț (op. cit. pag. 41)

Ascuns sub platoșa Roșiană, autorul și-a parcurs traseul printre scriitorii precum Jebeleanu, Beniuc, Bogza, Radu Demetrescu ș.a., din ale căror felinare, pe drept spus, ardea fumul anilor, al consacrarilor, iubirilor de obște sau ale trădărilor, îndeobște. Scris la persoana a treia, romanul are, ca mijloace de expresie, dulcele stil al adresărilor directe, cu dialoguri, frământate în răspunsuri, cu narațiuni epice și dezvoltate în întâmplări pe care autorul le-a întâlnit, ca într-un refrigerateur, în drumul său, pe lanuri câmpenești de scriitură. Popoare de credincioși care își adresau formula „Tovarășe!”, credincioși ascunși sub sutane sau hlamide mai puțin ortodoxe, locotenenți obedi-enți ai „Culturii românești, picură din conținutul romanului precum ploaia pe buze de săruturi.

Partea a doua sau Absurdul sacrificiului

Un roman, cu o teamă că am sondat fântâni de pagină, autobiografic,

ca în basme, cu Rău spre Bine sau invers, scoate, iată, la lumină, istorie roasă de molia ciumei holerate de sumbre suferinți.

Răscolitoarea poveste în poveste este totuși un imbold la Împăcarea cu ziua de azi, prin imagini de mută tăcere, de refugiu al nepătrunsului cuprins și de acceptare a ființei umane zăvorâte prin chei sovietic războinice, prin idei revoluit obscure dar lipsite de șansa cuminecării prin spovedanie.

Povestirea care parcurge descrierea din roman decriptează teama că lacătul eliberator la care cu toții am sperat are secretul cheii nimicitoare.

„Simțeam că devenisem altceva, un fel de trup cu multe pagini. O carte despre mine”. (op.cit.pag,197-198)

Iată cum, din nume de cognomen, pseudonim, personajul Roșianu nu se teme nici de el, Copacul-Carte cât o Scriptură de acatiste. Având de povestit atât cât încă are de spus, autorul nu își joacă... Finala, ci se află încă la Catedra de Profesorat! Unde nu își mânăncă nici anxios cuvintele, ci stă la Poarta oceanului din deșert când nu se închid porți, ci se restabilesc ordini. Cartea nu este într-un Deșert unde se tânguie tot Pământeanul, ci este prezentă în istoria ocupată de bolșevismul relațiilor inexistent umane, iar scrisă din plinătatea forței scriitoricești, Înviază! Iată cum un scriitor devine personaj, își ia Tovarășa de Viață și converge înspre mult speratul glamorous moment, decembrie 1989, O clasicitate de evenimente ... pe zile ...” Titina, din când în când, mai citea la el, și apoi discutau pe marginea lui” (op.cit.pag.248)

.....Și poate, cine știe...mai citesc și azi, amândoi, în luni de primăvară cu amiros de Florar! Căci, nimic nu e întâmplător romanul e tivit pe margini de cuvinte aflate antinomic la doi poli, dar cu plisee de perdele prin care am zărit, ca un lector, nu numai ninsoarea florilor, ci și ochiul de sticlă al autorului argumentându-și viața înperlată dintr-un deșert cât un paradis dezbrăcat de frica rebeliunilor trecut - prezente!

„Câtă Luciditate, atâta Dramă”, spunere camilptresciană regăsim în noul roman de o vibrație personală, aparte. Care luciditate este arma, gândirea sau Condiția umană de fin analist, aflat pe oceanul epicului transferat pe deșert de îndoială, dar de o acută problematică. Care nu devorează ci... ancorează la țarm de ocean. De Carte!

FLORICA R. CÂNDEA

ORBETII

Foarte bine structurat și scris cu evidentă apetență pentru calofilie este *Orbeții* - roman al Taniei Nicolescu, autoare, până acum, a altor unsprezece cărți de poezie și proză.

Avem de-a face cu o inteligență artistică exploatată cu abilitate și augmetată de îndelungate exerciții lirice ori de ambiția frazării fără cusur, după modelul (probabil?) al unui Radu Petrescu ori al comilitonilor lui literari târgovișteni. Gândul m-a dus la o primă (și grăbită?) lectură la o afirmație a lui G. Călinescu: aceea cum că scriitorii români sunt caracterizați de utilizarea observației în detrimentul inventivității epice. Afirmație discutabilă, desigur, dar nu de negat cu ușurință.

Nu întru totul străină de spiritul acesta este opinia lui Mircea Ciobanu: aceea că foamea de întâmplări a cititorului poate fi astâmpărată cu „istorii” - chit că acestea sunt doar un pretext. Suportul epic necesar pentru a asigura libertatea textului este, în *Orbeții* unul minim, bazat însă pe „trucurile” dintotdeauna ale prozei ficționale de calitate: personajele trec prin întâmplări aparent comune, trimiterile la o realitate recognoscibilă creează cititorului o stare de bine, în pofida momentelor de disconfort, deloc puține, căci viziunea de ansamblu este una mizerabilistă.

Calofilia pe care am invocat-o nu afectează acest mizerabilism, ba dimpotrivă, căci personajele - pensionari cu studii superioare - doi, filtrează realul degradant în care sunt „condamnate” să-și ducă existența modestă și crepusculară.

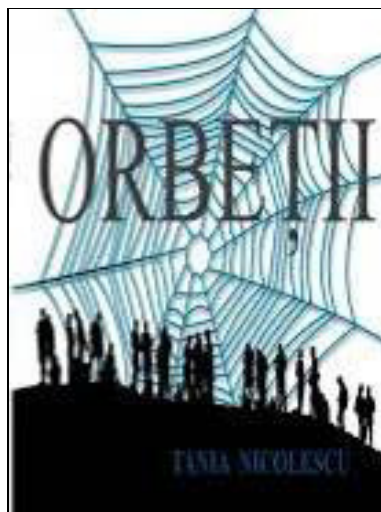
„Raiseneurii” principali sunt Vasile, fost profesor, și doamna Ifrim, octogenară. Mediul: societatea românească postcomunistă (cam pe la începutul noului mileniu). Senectutea e inconfortabilă - nu pentru că ar bate spre decrepitudine și grotescul degradării - ci fiindcă e inadaptabilă în condițiile unei societăți în continuă metamorfoză. Destul de puțin interesată de nuanțele psihologiei individuale, Tania Nicolescu mizează pe caracterul exponențial al personajelor.

Romanul ei - care propune niște existențe „de prisos” - este cu o noțiune poate ușor desuetă, unul social.

Conștiințele reflectoare „înghit realul” cu un fel de bulimie sarcastică în sinceritatea ei, oferindu-ni-l apoi umil și istovit, în pofida aparentei vieți colorate, postrevoluționare: un personaj abia schițat - Ilie - și-a pierdut casa (revendicată cu acte de ginerele văduv), în spital există paturi fără cearșaf, intelectualii mai de Doamne-ajută își „pierd” vremea la seri culturale” ori la lansările unor cărți mediocre. Ce se întâmplă, totuși? - se va întreba, pe drept cuvânt, cititorul. Multe și mărunte, aș fi tentat a zice, sau, poate, mai nimic. Din acest „nimic” se alege cenușa zilelor (nu prea multe, probabil) rămase acestor bătrâni tot mai străini în miezul lumii pe care nu o mai recunosc decât cu mare greutate. Spital, pescuit, discuții lungi despre literatură, politică, familie ori copii fără familie, abandonăți în „centre de plasament” și în final, un atac banditesc - aproape absurd în „firescul lui” - având ca efect moartea prietenului Marcel. Asta e în linii mari, existența lui Vasile. Emblematică mi se pare, pentru rostul „ascuns”, deși la vedere, al acestor existențe, imaginea doamnei Ifrim, căzută pe scări, alături de plasa din care s-au rostogolit cumpărăturile umile: „Gemând ușor și ținându-se cu mâna de balustrada scării, Doamna Ifrim, bătrâna sa vecină de palier, încerca să ajungă la o cutie de conserve de mazăre ce se rostogolise împreună cu altele din sacoșa de plastic ce atârna cu mânerul rupt pe una din treptele scării”. Se stabilește curând între cei doi, o legătură empatică - bătrâna doamnă dovedindu-se ca și Vasile, o minte lucidă, capabilă de a percepe fără a-l distorsiona, realul. Nici n-ar fi nevoie

Mihai Istudor, În memoria lui Giacometti

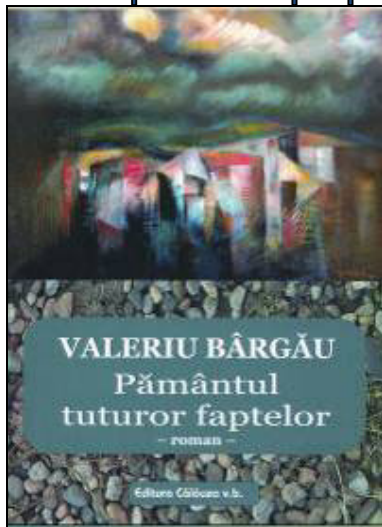
de distorsiuni căci „realul” acestor bătrâni este în sine, unul patibular, parcă anamorfic și neprimitor.

Oameni găunoși populează facebookul cu fotografii și „postări” care nu spun nimic; la fel de lipsiți de consistență sunt politicienii, care tot nimic nu reprezintă, în fond, dar care, totuși, jocurile în vremurile triste dominate de bani și de bezmetica fugă după bani. Scara blocului - unde adolescenții beau și fumează până târziu, e o imagine inversă, aș zice, a unei lumi normale. Că viața e haotică - și dincolo de orice morală - nu încape niciun dubiu. Capacitatea lui Vasile de a sintetiza, parabolic, percepția acestei lumi este și ea dincolo de orice discuție. Viața ca o stradă cu marcaje, indicatoare, treceri pietonale, semafoare, e o iluzie - căci buna circulație nu se va realiza nicicând, oamenii fiind prin natura lor, parcă, reticenți în a respecta orice normă. Transcriu o frază pentru a ilustra calofilia neostentativă pe care am invocat-o și care conferă cărții un aer de evidentă eleganță și superioritate intelectuală: „Ca o ființă vie, translucidă, ploaia șiroia și se unduia prelingându-se prin toate cotloanele, bătea veselă darabana cu degetele neastâmpărate peste geamuri și peste pervazuri, aruncând stropi uriași în jur și plescăia făcând bulbuci prin băltoacele ce se revărsau, transformându-se în șuvoaie săltărețe ce inundau trotuarele.

Remarcabilă întru totul, cartea Taniei Nicolescu îmbogățește zestrea literară a Dobrogei cu o viziune sumbră și de neuitat.

MARIAN DOPCEA

Modelarea pământului după fapte

Să trăiești în două vremi și mai cu seamă ancorat între acestea, cu privirea și gândul, și indicator și punte. Eu cunoscându-l pe omul de lângă mine din ambele vremi, și părându-mi la fel de el precum la fel de eu preumbându-mă prin cele două vremi, și tot ancorat între acestea. Ce nebunie trebuie să fie, dacă nu cumva chiar mai și e, negăsindu-te întreg nicăieri și împărțindu-te așa la nesfârșit.

Iar aici se mai adaugă un dualism: e și nu e, deodată cum ar veni. Alba-neagra cu percepția asupra datului existențial și a potențialului de asemenea. Sau, să reformulăm dacă trebuie și pare-se că trebuie.

Dacă viața reală ar fi atât de grozavă, n-ar mai fi nevoie de sublimul ingredient de imaginar. Sau poate că există o singură realitate și doar sistemul de referință ce-l mai putem mișca și amenaja după o aproximare a ceea ce am vrea să cunoaștem și simțim.

Ceea ce e cert, **Valeriu Bârgău** a știut întotdeauna să umble cu tolba plină de surprize, iar acum din sertare de memorie și memorii de sertar, încă vin și vor mai veni ca niște borne de viață neînregimentată temporal, lucrurile care au rămas pentru a mai fi și după lipsa sa vremelnică dintre noi. Iar Mariana Pândaru-Bârgău îmi spunea deunăzi că departe de a fi la dimensiunile memoriilor, sertarele sunt însă largi și nu se întrevede curând vreă secetă de niciun fel.

Romanul de față, **Pământul tuturor faptelor**, Editura Călăuza v.b., 2019, confirmă că e posibil ceea ce spuneam la început, ca balansul cu

pricina să fie chiar întâmplat și nu doar eventual.

În roman se intră brusc, cu salopete, uniforme de camuflaj, accesorii pentru orice fel de situații plăcute ori neplăcute. Toate având ca motiv de design zâmbetul, complicitatea, trucurile, viziunile senzoriale, măiestria scenaristică. Personajele sunt la datorie, nu vin pe rând ca pe scenă, e un vacarm de imagine și sunet și simțire într-un decor aflat la înălțime: Stâncă.

Aici se întâmplă o întregă epocă, sistematizată, canalizată și 'curentată' după norme improbabile dar nu imposibile, nu avem finalități ci avem variante de a relua oricare poveste din oricare situație desigur absolut întâmplătoare.

O adaptare dramatică oricând s-ar putea face, colegii de la Teatru au suficiente capacități reproductivă artistică, o Stâncă se găsește și mă gândesc că și alde Tița Roșcata, Ica, grecul Stravinos, Albu, Cap de Nucă, Ștefan și dacă a scăpat careva va veni de bună voie sau o'fl vor prinde.

Interesante sunt incursiunile din acolo în altundeva, adică planul se face extraplan. Au loc inserate dizezații inedite în direcția lui Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Geo Dumitrescu, iar legăturile cu marele clasicism universal sunt ceva obișnuit.

Se petrece cam tot ce se poate, cu o mulțime de amănunte, are loc aproape permanent o dublare cu iluzii și viața curge înspumată. Dacă nu era de Caragiale neapărat, o Tanti Chirița tot apare învolburată pe undeva pe parcurs.

Avem și șarpe, cu o întregă pledoarie pentru acest animal sublim, doar că nefiind pomenit Mircea Eliade alături de alți iluștri, nu ne cuprinde de-a dreptul ezotericul.

Roman. Valeriu Bârgău. Ceva altfel. De la cineva drag.

DANIEL MARIAN

Mihai Istudor, Fereastra dintre coloare, Măgura

TÂLCUL DESTĂINUIRILOR

În urmă cu aproape cinci ani, l-am întâlnit pe domnul Sergiu Branda la o memorabilă activitate culturală organizată de doamna Doina Meiseles, în splendida sa reședință din Tel Aviv. Ne-am adunat atunci aproape o sută de scriitori, poeți și publiciști de limbă română, majoritatea din Israel, iar onoranta participare a ambasadorilor României și Republicii Moldova la acest eveniment a fost de natură să sublinieze importanța sa.

Sunt și acum convins de faptul că dincolo de prestigiul gazdei, dar și excepționala sa capacitate managerială, ceea ce a contribuit la succesul evenimentului a fost și farmecul uriașei personalități a bunului nostru prieten Harry Ross, pe care l-am sărbătorit cu acest prilej.

Pe domnul Branda nu-l cunoșteam personal, însă citisem cartea *Strâmba*, lansată în anul 2010 și care urma să facă o strălucită carieră aflată atunci abia la început.

Am discutat despre carte, am mai povestit câte una-alta, deoarece ne legau unele amintiri comune din Bârladul tinereților sale și am rămas în contact, astfel că peste un timp când a apărut volumul *Confidențe*, am scris despre carte cu un entuziasm absolut firesc, având în vedere faptul că eram deja familiarizat cu stilul autorului.

Și, iată, după aproape un deceniu de la prima apariție editorială, Sergiu Branda mă onorează dăruindu-mi un nou volum intitulat *Destăinuiri*. Volumul, apărut la editura 24 →

MIHAI BATOG-BUJENIȚĂ

Ore din Iași și prefațat de criticul literar Ioan Holban dovedește și prin aceasta faptul că numele autorului tinde să devină renume, un bun și apreciat renume, cu cititori nu numai în Israel, ci și în România.

Voi începe discuția despre această carte cu mărturisirea de credință a autorului care ne spune că el este „**un patriot și un naționalist**” sintagmă pe care nu o va pierde din vedere pe tot parcursul scrierii, însă ne va demonstra că exact din această postură publicistul Sergiu Brandea se va dovedi un umanist de forță care nu înțelege prin cele două cuvinte: patriot și naționalist, în niciun caz, ruperea de amintirile copilăriei trăite în România și nici ridicarea în slăvi a vreunei concepții strict naționaliste în care toți cei care nu sunt ca tine îți devin automat vrăjmași, într-un fel sau altul. Greu de crezut pentru mulți alți „naționaliști” că poți fi iubitor al valorilor fundamentale specifice, dar să arăți, cu multă înțelepciune că, în sine, omenirea este un întreg funcțional, iar multiculturalismul exact forța care duce la dezvoltare și ar trebui să ducă, firesc, la bună înțelegere.

Construită prin comasarea articolelor apărute de-a lungul timpului în prestigioasa publicație *Jurnalul Săptămânii* cartea are, deloc surprinzător, o fascinantă coerență, un fel captivant de a fi lecturată, făcând astfel deliciul cititorului care va afla multe lucruri despre autor, despre problemele țării sale, despre oamenii de acolo, dar și despre perspectivele ei, așa cum le-au visat cei din veacul trecut, aceia care au muncit și au luptat de-a lungul unor generații întregi și care nu aveau atunci decât speranța. Una cât se poate de realistă precum vedem acum!

Nu voi intra, desigur, în miezul povestirilor sau în analiza punctelor de vedere exprimate de autor în articolele sale. Fac însă precizarea că deși, aparent, subiectele abordate sunt preponderent specifice statului Israel, să nu facem greșeala de a le considera lipsite de interes pentru noi toți. Trebuie să fim perfect conștienți de faptul că orice eveniment de pe teritoriul israelian are repercusiuni în întreaga lume și cu atât mai mult aici, în România, având în vedere relațiile profunde și complexe dintre cele două state, atât cele moderne cât și cele tradiționale.

Totuși, voi relua unele teme care mi se par foarte importante, dar fac

precizarea că eu nu voi putea reda și farmecul scrierii așa cum numai autorul a știut să o facă.

Redau doar un aspect al paranoiei care ajunge uneori la cele mai stranii forme. Un lider palestinian afirmă că luptătorii săi, pentru libertate, evident, au reușit să ucidă într-un număr de ani 11.000 de israelieni (nu numai soldați!). Pentru asta s-au sacrificat 150.000 de eroi rămași pe câmpurile de luptă. Sergiu Brandea, intenționat, dă aceste cifre care chiar pentru un nespecialist reprezintă o catastrofă din punct de vedere militar și ar impune, dacă am putea gândi logic, o renunțare la luptă și abordarea unor căi pașnice de obținere a libertății. Te poți întreba, și autorul chiar spre această concluzie conduce ideea, oare în ce lume trăim? Dar, ca întotdeauna în scrierile sale, Sergiu Brandea nu se erijează în comentator, nici în judecător, nu dă sentințe și nici soluții. Cu o subtilă ironie specific evreiască, dar și cu multă înțelepciune, ne lasă pe noi să găsim răspunsuri.

Apoi pune în discuție opiniile unei tinere cu dublă filiație, poloneză și română, care face o scurtă vizită în România și emite, cam cu aroganță, o mulțime de evaluări total nerealiste referitoare la locurile pe care le-a vizitat, dar și despre oamenii pe care i-a întâlnit. Autorul, să nu uităm, patriot și naționalist, cu același spirit fin și puțin caustic, dă o replică fermă acestei tinere cam prea plină de propria importanță, spunând-i, cu calm și realism, că nu poți cunoaște o țară doar în câteva zile, pe fugă, într-o vizită. Ce bine ar fi dacă toți comentatorii din lume ar citi aceste rânduri! Măcar pentru a reevalua noțiunea de bun simț.

Mi s-a părut de un dramatism firesc punerea în discuție a unei probleme

Mihai Istudor, Castelul vrăjitoarei

Mihai Istudor, Dirijorul

cu dureroase implicații care a ținut, pe bună dreptate, prima pagină a dezbatărilor politice și militare din Israel mai mult timp. Este vorba de cazul celui soldat care aflat în realitatea câmpului de luptă a împușcat un terorist care tocmai făcuse o victimă, colegul soldatului. Într-un mod greu de explicat chiar și prin abordarea excesiv de democratică a situației, soldatul ajunge să fie acuzat de crimă. Da, niște oameni pentru care ai tot respectul, stau pe scaune, liniștiți, pentru că acest soldat îi apără, și îl judecă fără să țină cont de condițiile specifice unei confruntări în care armele de foc au primul cuvânt. Nici aici Sergiu Brandea nu dă verdicte. Se întreabă, ne întreabă, și ne pune să gândim... De mai multe ori, fiindcă așa spune și un vechi proverb evreiesc despre croitorul care măsoară de două ori înainte de a tăia...

Nu voi uita nici întâlnirile autorului cu diferiți compatrioți, nume care au pentru noi toți rezonanțe de-a dreptul istorice fiindcă de la ei am învățat nu numai meseria scrisului, ci și morala sa, iar nume precum: Lucian Raicu, Virgil Duda, Alexandru Mirodan, Ionel Știru și multe, multe altele ne aduc în ochi lacrima amintirilor, a neuitării și a prețuirii.

Cu multă sinceritate, îndemn orice cititor care aude vorbindu-se, vede sau are această carte, să o citească, asumându-și riscul ca la sfârșit să încerce o oarecare părere de rău că lectura s-a terminat parcă prea devreme.

De aceea, dar și pentru că mi-aș dori să mai citesc și alte volume ale lui, îi urez din toată inima lui Sergiu Brandea: *Ad me'ah ve'esrim!*

STATELE UNITE ALE ROMÂNILOR

Cartea cu titlul de mai sus, subintitulată „Cărțile călătoriilor românești în America în secolul XX”, avându-l ca autor pe Dorian Branea, apărută la Editura Humanitas în anul 2017, materializează un parcurs intelectual inedit într-un domeniu deosebit de interesant și fascinant: scrierile românilor care au trecut Oceanul și au vizitat Statele Unite în secolul trecut. Fără îndoială, lucrarea e una de excepție, consemnând impresii ale unor călători care în marea lor majoritate nu au avut nimic în comun, făcând parte din perioade istorice diferite și înregistrând percepții indubitabil distincte pe o scară extinsă, de la intensă admirație, pasiune și adeziune fățișă până la suspicioasă aversiune și cinică ostilitate.

Câteva referințe despre autor sunt, în opinia mea, binevenite. Dorian Branea s-a născut la Arad în anul 1971 și e eseist, traducător, antreprenor cultural și diplomat. Absolvent al Facultății de Litere, Filozofie și Istorie a Universității de Vest din Timișoara, deține un doctorat în anglistică-americanistică, la aceeași universitate și specializări postuniversitare în relații internaționale (Universitatea Georgetown) și management (Universitatea Oxford). Este redactor al revistei *Orizont* (din 1995) și membru al grupului de studii comparate „A treia Europă” (din 1998). *Fellow* al Universității Central-Europene din Budapesta (2003-2004). A fost profesor asociat în cadrul Masteratului de Studii Americane al Universității de Vest, în perioada 2003-2005, precum și director fondator al Institutului Cultural Român din Varșovia, între 2006-2010. Începând din 2010 e director al Institutului Cultural Român din Londra. În perioada 2012-2014, a fost președinte al Asociației Institutelor Culturale Europene din Londra (EUNIC).

Dorian Branea a pornit la elaborarea cărții cu ambiția de a valorifica un adevărat zăcămint intelectual, foarte sofisticat și plin de imagini puternice și observații încă valabile, reprezentat de o literatură care nu se mai află în circulație. Este vorba de 34-35 de cărți, unele dintre ele cu totul și cu totul extraordinare care, chiar dacă au fost scrise acum 80-90 de ani, rămân niște descoperiri inte-

lectuale și culturale de certă valoare ale românilor. Lucrarea parcurge 100 de ani de călătorie, punând în lumină părerile și sentimentele românilor care au traversat Oceanul și au descoperit o altă lume, înțelegând-o ca români.

În Introducerea intitulată „Contingentul transatlantic” autorul precizează pentru început că jurnalele de călătorie în America nu doar precedă studiile literare și eseurile culturale sau istorice cu subiect american, ci și rămân prin repertoriul extins al temelor și prin eleganța transpunerilor retorice, mai captivante și mai enciclopedice decât celelalte forme de interogare a universului american. Câmpul investigației lui Dorian Branea a fost ferm delimitat numai de cărțile dedicate între 1900 și 2000, exclusiv sau în cea mai mare măsură, itinerarelor americane. Scoțând la lumină o colecție destul de consistentă de texte în mare măsură uitate, demersul autorului reușește să compună *prima istorie literară a cărții românești de călătorie peste Ocean publicată în Secolul XX*. D. Branea ne prezintă succint și câteva considerente privind specia travelogului sub din punct de vedere istoric și morfologic, cu scopul de a fixa un cadru conceptual și a produce câteva instrumente de analiză.

Cartea vizează modul în care autorii de memoriale de călătorie în Statele Unite au metabolizat dimensiunile cruciale ale civilizației americane, examinând raportarea lor la subiecte precum: autopercepția identitară, incluzând aici imaginea altor națiuni; religia, credința, instituțiile

religioase; morala publică; politica *mainstream*, dar și cea radicală; instituțiile și politicile (interne sau externe, dar și de asimilare); istoria și cultul trecutului; civilitatea, stilul de viață; economia (fără a omite, bineînțeles, consumismul și nici mecenatul); stratificarea socială; erotismul și relațiile dintre sexe (cuprinzând și prostituția, pornografia și homosexualitatea); rasele și tranzațiile interrasiale între albi, negri, indieni, mexicani etc.; problemele comunitare (mai ales tensiunile rasiale și sărăcia, dar și drogurile, criminalitatea, viciile sociale); violența urbană, politică, militară; ceremoniile publice și casnice; educația copiilor, instrucția de toate gradele; profesiile predilecte; gustul și preferințele artistice; cultura și artele; divertismentele (film, muzică, modă, hobby-uri); petrecerea timpului liber, socializarea; alimentația și bucatăria favorită, inclusiv riscurile abundenței, cum ar fi obezitatea; preferințele culturale ale tinerilor, *youth culture* (revoltații, hippies, pop culture); nu în ultimul rând, desigur, natura sub toate înfățișările ei geologice și climatice.

În următoarea secțiune, compusă din trei părți, este abordată critic și suficient de detaliat literatura călătoriilor de peste Ocean de la primele volume, publicate înainte de Primul Război Mondial, până la jurnalele deceniului democratic ce pune capăt, în România, turbulentului secol XX. Autorii analizați formează un contingent pestriț și inegal, în care se regăsesc somități și scribi anonimi, nume de patrimoniu și veleitari.

Partea I, intitulată „Întemeierea unei fascinații: 1900-1947”, aduce în discuție consemnările următorilor: Ion Iosif Șchiopul (*Herald în iadul industrial*), Gheorghe Flaișen (*Turismul prezentului ulterior*), Nicolae Lupu (*Reverențe-n foileton*), Vasile Stoica (*Circuite patriotice*), Jean Bart (*America prin intermediari*), V. V. Stanciu (*Lecțiile alterității*), Nicolae Iorga (*Un profet al secolului american*), V. Ionescu Vion (New York, cu coada ochiului), C. V. Flavian (*Moftangiul transatlantic*), George I. Duca (*Între două zeițe*), Petru Comarnescu (*Autobiografia unei discipline*), Andrei I. Gheorghiu (*Contabilitatea uimirii*) și Florin Begnescu (*America, o tehne*). →

DORIN NĂDRĂU
(S.U.A.)

Partea a II-a, „Traseele libertății: 1947-1989” prezintă scrierile autorilor din perioada comunistă: Mihai Ralea (*Politeia putredă*), Silviu Brucan și Alexandra Sidorovici (*Deconstrucția marxistă a paradisului*), Ioan Grigorescu (*Un globe-trotter în neant*), Eugen Barbu (*Escapade nihiliste*), Constantin C. Giurescu (*Cortina străpunsă*), Dan Grigorescu (*Cronica revoluțiilor discrete*), Romulus Rusan (*Revelațiile „anteice”*), Teodor Marian (*Gliele din Midwest*), Radu Enescu (*Pașii estetului*), Ioana Em. Petrescu (*America întoarcerii la sine*), Mihai Apostolescu (*Ceaușism pe Fifth Avenue*) și Viorel Sălăgean (*Semiologia viralității*).

Partea a III-a, purtând titlul „Percursuri dezinhitate 1989-2000), urmărește impresiile unor autori aparținând primului deceniu al libertății: Ion Dinu (*Călătoriile cuminți*), Paul Dobrescu (*Zenitul postmodern al Californiei*), Ion Parhon (*Extaze în Amerotopia*), Nicolae Băciut (*America în penumbră*), Adina Arsenescu (*Cărțile-n drum*), Stelian Tănase (*Azimuturi suprapuse*) și Grid Modorcea (*Razna prin apocalips*).

Merită remarcat că analiza cărților incluse în fiecare din cele trei părți - diferențiate incontestabil nu numai de crezuri istorico-politice, ci și de schimbări de mentalitate, gust, predilecții intelectuale și estetice - e precedată, în cazul fiecărei perioade, de o introducere care fixează contextul istoric, ceea ce califică jurnalele de călătorie în Statele Unite apărute în intervalul respectiv și formulează o sinteză tematică și critică a depozițiilor publicistice care urmează să fie explorate amănunțit.

În fine, ultima parte a volumului urmărește să atingă obiectivul final al interesantei cercetări: ideea de *americanitate*, așa cum se decantează, ca un filon prețios și durabil, din cărțile călătorilor români în Statele Unite ale Americii între anii 1900-2000.

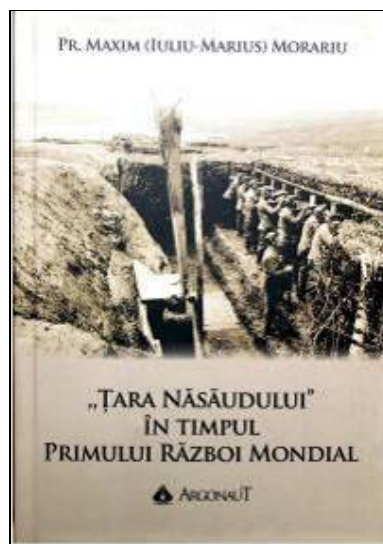
Elaborată la un nivel de accesibilitate foarte larg, întemeiată pe o solidă bibliografie și o impresionantă documentare, cartea constituie, indiscutabil, o lucrare de mare interes și de o remarcabilă valoare, incluzând o riguroasă cercetare a unui domeniu deosebit de spectaculos. Cred că cea mai potrivită încheiere pentru sintetica mea prezentare este reproducerea întocmai a mențiunii de pe coperta a patra a cărții: „Niciunde altundeva, la

noi, ideea politică americană, identitatea americană, specificitatea culturii și civilizației americane nu reies mai limpede, mai nuanțat, mai polifonic decât în specia ambiguă a cărții de călătorie. America memorialelor transatlantice este, de fapt, America noastră cea mai cuprinzătoare și mai expresivă. Și cum arată ea? Cum se precizează această monadă în același timp epatantă și enigmatică din sutele de pagini îndrăgostite, cataleptice, pizmașe, pătrunzătoare, perfide? <<Ne aflăm în fața uneia dintre cele mai complete (dacă nu și exhaustive) cercetări privind o temă palpitantă: relațiile autorilor români care au călătorit în Statele Unite ale Americii. Rigoarea analizei, privirea în egală măsură a literaturii avizat și a sociologului dubitativ conferă demersului o soliditate impresionantă>> - Mircea Mihăieș”.

„Cinste cui te-a scris”

Suntem obișnuiți deja cu studiile de factură istorică, îndeosebi cu precădere asupra locurilor de baștină, frumosul ținut al „Țării Năsăudului” pe care ieromonahul Maxim (Iuliu-Marius Morariu), le-a scris,¹ precum

¹ Precum: Iuliu-Marius Morariu, „O sursă inedită privitoare la istoria Marii Uniri în zona Năsăudului – fondul dr. Pavel Tofan”, în Claudia Ioana Șoioagea, Iuliana Georgeana Spineanu (coord.), *Senetenția - sesiune internațională de comunicări științifice studențești. Volum de lucrări – ediția a VI-a, 03-05 decembrie 2015*, Editura „Academica Brâncuși”, Târgu-Jiu, 2015, p. 280-286; Idem, „Aspecte memorialistice în folclorul năsăudean din Primul Război Mondial”, în *Revista istorică*, XXVII (2016), nr. 1-2, p. 99-105; Idem, „ASTRA” și cultivarea sentimentului românesc în timpul Primului Război Mondial”, în Doru Sinaci, Emil Arbonie (coord.), *Administrația românească arădeană. Studii și comunicări din Banat-Crișana*, vol. XIII, col. „Slaviciana”, Serie nouă, Vasile Goldiș University Press, Arad, 2018, p. 109-116; Idem, „Personalitățile eclesiale din județul Bistrița-Năsăud și contribuția lor la realizarea evenimentului Marii Uniri”, în Păun Ion Otiman, Ioan David, Crișu Dascălu, Bogdan Mihai Dascălu, Viviana Milivoievi, (coord.), *Unitatea limbii și culturii române. Lucrările prezentate la congresul internațional al Culturii Române*, Ediția I, Timișoara, 2018, Editura Academiei Române, Editura David Press Print, București, Timișoara, 2018, p. 801-809; Idem, „Monahismul catolic francez în timpul Primului Război Mondial”, în *Astra Sabesiensis*, I (2015), p. 139-146; Idem, „Imaginea Primului Război Mondial reflectată în cântecele funebre din zona Năsăudului”, în

una din îndatoririle de căpetenie alături de cea de slujitor la sfântul altar strămoșesc, le are de împlinit. Astfel, în 2018, an centenar, vede lumina tiparului cartea **ȚARA NĂSĂUDULUI ÎN TIMPUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL - aspecte memorialistice, socio-economice și culturale**”.

Apărută la Editura Argonaut din Cluj-Napoca, lucrarea se bucură de o generoasă prefață semnată de către pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului prestigioasei universități clujene „Babeș-Bolyai”. Acesta afirmă despre autorul cărții că este un cercetător avizat în zona literaturii memorialistice, care caută să surprindă jurnalul spiritual în formele sale de dezvoltare ca gen și în conținuturile sale de memorie vie a creșterii duhovnicești, dar și faptul că jurnalul e o prelungire a sinelui peste timp și prin ceilalți într-un act de transcendere a timpului ca pregustare a veșniciei. Fină și pertinentă observație, cât de frumos se împletește gândirea universitarului dăruit studiului permanent cu cea a teologului erudit dar și trăitor în Hristos!

Suferințele războiului au lăsat adânci urme, ce se pot vedea din însemnările rămase, iar dacă încercăm să ne transpunem o clipă în tumultul acelor vremi de grele încercări, →

Pr. stavr. RADU BOTIȘ

Astra Sabesiensis, II (2016), nr. 2, p. 47-54; Idem, „Două perspective inedite asupra Primului Război Mondial: jurnalul lui Gustav Zikeli și însemnările lui Vasile Măgherușan”, în *Astra Sabesiensis*, III (2017), p. 163-171; Idem, „Elevi sălăuani la Gimnaziul Grăniceresc Năsăudean în timpul Primului Război Mondial”, în *Astra Salvensis*, IV (2016), nr. 8, p. 139-146.

Nu așa se moare...

Nimeni să nu plângă! Am plecat, de-o vreme
Și n-am fost prezentă nici la moartea mea!

Dispărând răpită de furtuni extreme,
În prohodul lumii care pătimea...

Mi se sparge gândul sub cazmaua rece,
Lovituri de brațe îi prind zbaterea,
Eu ascunsă-n taina care mă petrece,
Dincolo de moarte-mi caut nașterea...

Să-mi descânți, destine, mâinile de piatră,
Vocea schilodită, ochii tulburați,
Fiindcă azi cuvântu-mi gol la luna latră,
Iar călăii lumii umblă decorați!

Exilați-mi truda, aruncați-mi soarta,
Să nu mai existe umbra-mi pe pământ!

Nu privesc în urmă, nu ascult nici poarta
Care se trânteste bătută de vânt...
Nu așa se moare, istovit de toate,
Nu așa se pleacă, prea trudit, prea trist!
În cămașa strâmtă, nu, nu se mai poate!
Plec să-mi caut locul unde să exist.

Moarte, hai la mine, sunt așa pustie!
Nu mai am pe nimeni, numai tu, de vii -
Ultima cerneală, ultima hârtie...
Te aștept, poemul ultim, să mi-l scrii...

Poem înfrigorat

Mușcă, iarnă, timpul, să plesnească!
Mușcă din trecut și din prezent,
Mușcă din întinderea cerească,
Sfârtecă destinul complezent.

Vai, ce straie grele, înghețate,
Ai ales să porți, crăiasa mea,

Tremurând, secundele crispate
Se adună grabnic la cafea.

Timpul a-nghetat pe baricade,
Bruma vieții rupe din pereți,
Lutul din tavan pe carte-mi cade,
Bărnele tăcerii fac bureți,

Iar în mine taie nemiloase
Ghearele de lup însingurat
Și-mi pătrund tăcerile prin oase,
Ca printr-un poem înfrigorat.

EMILIA AMARIEI

...,cinste cui te-a scris"

→vom înțelege mult mai profund drama prin care a trecut colonelul Anchidim Șoldea (1858-1915), originar din localitatea Mititei, fiul preotului Basil Șoldea și al Nastasiei. Acesta ajunge prizonier în Tarnow, grav rănit la un picior, operat apoi la Buda-pesta, iar din cauza operației nereușite, moare pe 13 iunie 1915 departe de cei dragi și de locurile natale. Jurnalul său rămâne mărturie, fiind poate un act de revoltă ori resemnare.

Alte aspecte ale aceluși timp le aflăm din jurnalul lui Gustav Zikeli și însemnările lui Vasile Măgherușan. Rămas în spatele frontului din pricina problemelor de sănătate (parțial reale, parțial pretextate), Zikeli se va mulțumi să observe contextul internațional, să traducă știrile și să le publice în periodicele *Wochenschrift* sau *Bistritzer Zeitung*, cu care colabora sau le edita, informând astfel despre realitățile de pe front (p. 36) și fiind cu siguranță, marcat și el de ororile războiului. Caporalului Vasile Măgherușan notează perioadele în care a stat în fiecare loc arătând cât a durat fiecare campanie. Două mărturii inedite, așa cum afirmă și autorul cărții, cu privire la istoria zonei Năsăudului și a Bistriței în timpul

Primului Război Mondial, scrise de două suflete greu încercate.

În paginile dedicate *Imaginii Primului Război Mondial reflectat în folclorul din zona Năsăudului*, vom observa că dintre țărani români din Ardeal, cei din zona Năsăudului au lăsat posterității un adevărat tezaur constând în poezii, balade, bocete sau povești privitoare la război. Apoi, în capitolul: *Imaginea Primului Război Mondial reflectată în cântecele funebre din zona Năsăudului*, autorul identifică elemente ce pot fi încadrate din perspectiva genului, în categoria folclorului funebru. Experiența războiului, precum și ideea morții s-au amprentat puternic în inimile celor care, frânți de durerea despărțirii, își ostoiiau lacrimile și suferința în bocete ori cântări ce dezvăluiau tristețea.

Mihai Iștodor, Amfiteatru

Elementele specifice înmormântării sunt personificate, bocetul relevă însă cu talent literar și realism durerea pierderii unui tânăr în război etc.

Urmări ale Primului Război Mondial în localitatea Salva, județul Bistrița-Năsăud: orfani și văduve de război (p. 77), nu se ocupă de nimic altceva decât de deznodământul, urmele lăsate de conflagrație: răniți, invalizi, orfani, văduve. Indubitabil, trebuie să ne gândim, experimentând lecturarea cărții, că războiul trebuie să devină un act irepetabil.

Recomandată de un bogat index bibliografic, dar și de unul de nume și unul de locuri, bine structurată, lucrarea mă motivează să fiu în asentimentul prefațatorului: „**Părintele Maxim Iuliu-Marius Morariu** a adunat prin această cercetare noi date despre mediul prolific cultural, economic și politic al Țării Năsăudului și prin aceasta se așează în suita de onoare a cercetătorilor năsăudeni care mă face să cobor spre Arhiva Someșană și spre grupul academicienilor năsăudeni care au dovedit încă o dată că românul crește în cultură și că în român cultura poate deveni cult al unității, memoria vie a documentelor dovedindu-ne aceasta”.

HAR și condei!

Personalități teleormănene segărcene

Un alt prețios dar pentru comunitatea sa – iată cum am putea numi acest nou demers al autorului făcut celor trei sate ale localității sale teleormănene de obârșie, **Segarcea Vale**, după alte patru contribuții pe care acesta le-a dăruit consătenilor săi, apărute la editura noastră, am spune, cu o consecvență de invidiat. Este vorba, întâi, despre volumul *Segarcea „de Teleorman”*. *Monografie a așezărilor Segarcea Vale, Segarcea Deal și Olteanca (2016, 408 p.)*, urmat, în anii **2017 și 2018**, de alte trei tomuri consacrate ilustrului poet consătean, **Dimitrie Stelaru**, incluse în Colecția „Dimitrie Stelaru – Scrieri literare” (v. *Bibliografia Dimitrie Stelaru*. Ediția I. Vol. II – La 100 de ani de la nașterea poetului, **2017**, 300 p.; *Dimitrie Stelaru – Corespondență din perioada 1934-2018 - trimisă, primită sau referitoare la viața și opera poetului*. Vol. III, **2018**, 240 p.; *Dimitrie Stelaru. Interviuuri cu și despre poet și alte contribuții inedite*, vol. IV, **2018**, 274 p.), dar și despre un volum bio-bibliografic autodedicat sieși (v. Gheorghe Sarău, „*Finis coronat opus*”. *Bibliografie cu repere din viața și activitatea autorului*, **2018**, 384 p.).

De data aceasta, suntem în fața unei rețete de prezentare a exponenților și personalităților unei comunități, căci autorul nu procedează la o ordonare alfabetică ori cronologică a biografiilor celor incluși în acest **Dicționar cu personalități teleormănene segărcene**, ci inovează o compartimentare inedită, anume, înserează articolele de prezentare în funcție de legătura personalităților cu locul de obârșie segărcen: **I. Născuți în localitatea Segarcea Vale**, **II. Născuți în alte localități, dar cu ascendență familială în localitate** (prin părinți sau/și bunici), **III. Afini, rude prin alianță cu segărcenii** (de regulă, soții sau soțiile unor persoane născute în localitate), **IV. Trăitori o vreme în localitate (fără nicio ascendență în satele segărcene)** – fiind vorba de personalități care au învățat ori au activat în localitate o vreme și **V. Sprijinitori (fără nicio ascendență în satele segărcene)**, suporteri – am spune - categorie în

care sunt asimilate persoane cu contribuții afective și culturale deosebite.

O a doua delimitare la care recurge autorul este aceea prin care așează personalitățile comunei Segarcea Vale, în sânul celor cinci mari categorii, în funcție de satul de proveniență: Segarcea Vale, Segarcea Deal și Olteanca, iar a treia ordonare în cadrul fiecărei diviziuni este de ordin cronologic, pornindu-se de la cel mai în vârstă exponent al vieții culturale, științifice și sportive până la cel mai tânăr.

Încă din *Cuprins* autorul încearcă să prefigureze direcția de afirmare a exponenților ce fac obiectul articolelor - eseuri din prezentul **Dicționar**. Și, slavă Domnului, de pe aceste meleaguri din zona transalutană, cu dovezi inedite - descoperite anul trecut, exact în ziua de 1 iunie 2018, când se deschidea „Muzeul localității Segarcea Vale” - și care confirmă prezența romanilor în Segarcea Deal, s-au ridicat de-a lungul timpului (cel puțin din vremea când localitatea **Segarcia** apare figurată pe harta de la 1700 a lui Cantacuzino) o serie de oameni care au făcut cinste neamului românesc. Dar, din păcate, inexistența documentelor mai vechi de prima jumătate a secolului al XIX-lea a limitat spectrul de investigare din partea autorului la ultimele două secole (1800 - 2019).

În legătură cu selectarea exponenților antologați, observăm că autorul i-a inclus pe **cei care au publicat cel puțin o carte ori au deținut o poziție importantă, de întâietate**, ca, de exemplu, întâiul

preot calificat și întâiul învățător calificat **originari** din localitate, întâiul monograf învățător sau preot etc.

Nici nu putea proceda altfel, căci unele liste de evidențiere a intelectualilor proveniți ori trecuți prin satele segărcene elaborase și *Pr. Andrei Mustăciosu*, în 1971, unde - preponderent - erau menționați preoții, învățătorii și profesorii, dar și alți intelectuali care se ridicaseră din localitate (medici, avocați, judecători, ingineri, economiști, profesori universitari etc.).

Acum, **Gheorghe Sarău**, pornind de la aceste liste olografe ale *Pr. Andrei Mustăciosu*, a selectat de acolo numele a 10 exponenți (înv. scriitor Radu **Popescu**; Pr. înv. și monograf, Andrei **Mustăciosu**; prof. univ. dr. psiholog - Ștefan **Zisulescu**; poet și dir. de bancă - Manole **Gebău**; Ion **Geabău** (poetul Ion **Segărceanu**); prof. univ. dr. și decan Marin(ică) **Drăgulinescu**; primul scriitor Florian **Cristescu**; primul monograf, înv. Teodora **Pieptan**; Pr. prof. dr. misionar ortodox în Australia - Dumitru **Găină** și prof. univ. dr. Stelian **Găină**. Evident, autorul lucrării de față, **Gheorghe Sarău**, a adus la zi lista, completându-o cu încă 33 de personalități și exponenți eligibili a figura în **Dicționar**, elaborând, totodată, prezentările pentru toți cei 43 de exponenți.

Așadar, suntem în fața a 43 de exponenți care au legătură cu cele trei sate componente ale Comunei Segarcea Vale, pentru o perioadă de două secole, o performanță - judecând după criteriile stricte de selecție - căci nu multe localități se pot mândri cu un palmares de 22 de poeți, prozatori, literați, lingviști, istoriografi, 9 cadre universitare, 3 fotbaliști cunoscuți la nivel național, 2 misionari (ortodox și baptist) la nivel internațional, 2 pictori, 1 solist de muzică populară, 1 diplomat militar etc.

Meritele revin părinților acestora, preoților și dascălilor din școală, dar și lor pentru râvna, sacrificiul, consecvența cu care au luptat să jungă unde și-au dorit în viața profesională.

Felicitări și autorului pentru această întreprindere de valorizare a consătenilor săi!

NICOLAE BĂCIUȚ

Moța - Pagini de viață, file de istorie

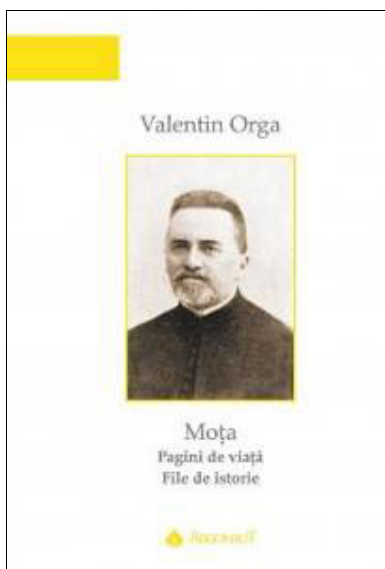
În secolul la capătul căruia am ajuns, ieri-alaltăieri, pământul hunedorean nu a fost prea îndăruiat cu oameni de seamă și, din păcate, pe puținii pe care i-am avut, i-am uitat ori i-am batjocorit programatic, așa cum a fost cazul doctorului Aurel Vlad, doctorului Petru Groza și al preotului I. Moța. Nu vreau să fiu apologetul Mișcării Legionare, în latura ideologiei sale fasciste, dar, ca bun român, m-a revoltat și încă mă deranjează câte rele din perioada interbelică se pun pe seama acestei mișcări și cu câtă nerușinare se escamotează, încă, adevărul.

Printre imaginile vii din primii ani conștientizați ai copilăriei mele, rețin zilele de entuziasm în care legionarii satului au pietruit drumul de 16 km dintre Tău și Blaj și au construit trei fântâni publice, din care consătenii mai beau apă și astăzi.

În al doilea rând, am pretenția că am citit tot ce se poate citi despre Legiunea Arhanghelului Mihail și despre Garda de Fier, ca să nu mai pot înghiți gogorițele cu otravă din anii comunismului, precum și pe cele, nițel îndulcite, din pseudomelodrama „Memorialul durerii”, cu privire la legionari, știut fiind faptul că mulți dintre „simpaticii calibani” ticdu-mitriști au pățimit nu pentru că au fost regaliști, țărăniști, cuziști sau liberali, ci pentru că, la fel ca marile noastre nume, Nae Ionescu, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Romulus Vulcănescu, Constantin Noica, Petre Țuțea etc., au simpatizat cu ce avea bun această mișcare de primenire națională.

Cartea lui Valentin Orga este o lucrare de multă vreme așteptată, o monografie, deocamdată incompletă, a unei și unor mari familii de intelectuali patrioți ai Orăștiei, capitala culturală a unui interland de românism; este un act de curaj și un model de probitate. Ba chiar o palmă, îngăduită fie-ne expresia, dată istoricilor care își justifică jenant falsul ori tăcerea, uneori chiar bălăcirea marilor români în mocirla minciunilor de ieri și de azi.

Dintr-o pleiadă, onorantă pentru mica urbe a Orăștiei, a atâtor personalități uitate, Valentin Orga „redă circuitului istoriografic” figura luminoasă a preotului-ziarist Moța și

reconstituie destinul fiului acestuia, Ioan I. Moța. Motivele uitării, nerușinat de mincinos vehiculate chiar și astăzi, privesc încercarea unor „mercenari” ai fostelor partide istorice de a ierarhiza, într-o istorie contrafăcută, personalități fără istorie și fără personalitate (dacă îl exceptăm, poate, pe Corneliu Coposu), de a justifica dărâmarea unor statui și monumente, ca să înalțe (pentru câtă vreme?!), altele. Este, spre exemplu, cazul statuii lui dr. Petru Groza de la Deva, oraș în care existau după 1990 două bulevarde și o stradă cu numele lui Iuliu Maniu (despre care nu se cunoaște dacă știa unde este Deva așezată pe harta României).

În Orăștia secolului trecut, au trăit și au activat trei mari familii, care, pentru românism și tricolor, pentru Marea Unire, au pățimit împreună vreo douăzeci de ani în pușcăriile din Ungaria și au plătit amenzi cu sume valorând cât mai multe moșii grofești. Dacă i-am recunoaște familiei Moța fie și numai ctitoria impunătoarei catedrale din Orăștie sau apariția, de-a lungul a patru decenii, a ziarului „Libertatea”, o adevărată mană cerească pentru sufletul pustiit și batjocorit al românului, ar fi îndestul ca asemenea oameni să aibă statui și să binemerite aprecieri de la urmași.

Autorul monografiei, lucrare care prilejuiește o lectură de evlavie biblică, afirmă că una dintre explicațiile uitării este aceea că fiul preotului martir și profet, Ioan I. Moța, s-ar număra printre întemeietorii „Legiunii Arhanghelului

Mihail”. Aderăm la idee, nu fără a spune adevărul, pe care autorul doar îl sugerează, că Legiunea, până la inserția, de voie, de nevoie, a elementelor și practicilor fasciste din perioada „Gărzii de Fier”, a fost cea mai nobilă și mai renașcentistă mișcare social-culturală și patriotică românească, având pe frontispiciul programelor renașterea națională, cultul neamului, cultul muncii, adică trei dimensiuni ale românismului, ale naționalismului de noblețe, la auzul cărora fiecare politician de astăzi, participant, măcar prin ridicare de mână, la tratate de trădare și vânzare, vizavi de Ucraina, Ungaria și Rusia, bălăcărind un neam și multe secole de istorie, inclusiv prin atitudinea față de Iugoslavia, ar trebui să se rușineze și să caute o leprozerie. Pentru unii ca aceștia, care cred că istoria neamului se rezumă la brăteni, maniști ori copoși, lectura cărții lui Valentin Orga poate avea un efect catharsic.

Trebuie neapărat să precizăm că monografia „Moța” realizează o dublă reconstituire: 1. Personalitatea unui om care, prin sacrificii christice, și-a pus amprenta pe un important segment al luptelor transilvănenilor pentru păstrarea ființei naționale, în cea mai încrâncenată perioadă a existenței lor, luptă apoteozată de Marea Unire; 2. Repunerea în fireștile drepturi a Orăștiei, ca unul dintre principalele centre de cultură românească și de luptă pentru afirmarea ființei naționale.

Măcar atât să se știe: că preotul-cărturar „astrist” a fost, împreună cu Vasile Stoica, un alt mare uitat, autorul cutremurătoarei cărți „Suferințele din Ardeal”, Stoica fiind întâiul misionar al desăvârșirii Marii Uniri, în Statele Unite, apărător al cauzei românilor, de trei ori deputat în circumscripțiile București, Hunedoara, Suceava și o dată senator de Arad.

Cartea la care ne referim cu necenzurat entuziasm face și radiografia socio-istorică și politică a sfârșitului de secol nouăsprezece și începutului de secol douăzeci, vizând, într-un cadru contextual general și apoi special, Imperiul Austro-Ungar și Transilvania: semnele senectuții și ale unei previzibile morți, emigrația masivă, schimbarea raportului etnic asupra proprietății, a raportului dintre diferitele ramuri de producție →

GLIGOR HAȘA

în provinciile imperiului multinațional (un fel de Uniune Sovietică de mai târziu), apariția lor și rolul partidelor politice, situația învățământului și agresivitatea politicii de deznaționalizare prin aplicarea „Legii Appony”, efectele „Mișcării memorandumistilor”, rolul unor categorii sociale românești în lupta pentru eliberarea națională și Unire (juriști, preoți, dascăli, avocați, publiciști și scriitori) și, mai cu seamă, rolul ASTRA și al unor mari personalități, oameni care, amenințați cu închisoarea și moartea, au trecut munții și au contribuit, mai apoi, la fundamentarea statului național român, în granițe cât de cât drepte, după 1918: A.C. Popovici, Eugen Borte, Octavian Goga, Aurel Vlad.

În acest context, orașul Orăștie devine port-drapelul luptei naționale, finalizată la 1918, centru-simbol al românismului împins până la sacrificiu și care, alături de Sibiu, Arad și Blaj, din toate aceste motive, va fi, sub comuniști, scos din „granițele” țării, devenind toate un fel de orașe de piatră, orașe mayașe.

Moța – Pagini de viață; file de istorie este o carte temeinic elaborată, structurată pe șape capitole, unele dintre acestea având titluri metaforice: *Sfârșit de veac în Orăștie, Doi ani fără politică, Libertatea în pribegie, La răscrucea... vremurilor, Ioan I. Moța sau jertfa tinereții*. Bibliografia este probă, iconografia, din păcate, săracă.

Cel care citește această carte se spală spiritual de neadevăruri și va ști să aleagă grâul de neghină. Dar, vai, se vor convinge că și sub pavăza democrației de după „Revoluție”, istoricii dezinformează ori sunt rău informați, împărțiți fiind în două tabere: iudei și farisei.

Citatele de pe ultima copertă puteau ține locul acestei recenzii: I. „Noi avem o singură stea după care ne călăuzim: iubirea nemărginită de neam și de legea noastră creștină, și toate mișcările partidelor, ca și a oamenilor singuratici, le judecăm numai din punctul acela de vedere...” (Ioan Moța în „Libertatea”, nr. 1/1929); II. „Îi strigăm și noi, de dincoace, părintelui-ostaș, cu misiune ori fără, ești tot omul de ispravă pe care l-am știut” (N. Iorga, „Omul de ispravă”, în „Neamul românesc”, nr. 261/1917).

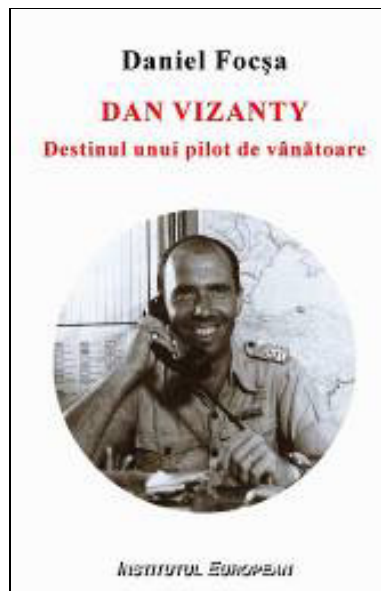
DAN VALENTIN VIZANTY,

ASUL AVIAȚIEI ROMÂNE

Pe distinsa doamnă Ana Maria Vizanti am cunoscut-o, rămânându-i fidelă admiratoare, la Simpoziioanele Internaționale ale „Experimentului Pert Pitești”. Surprinsă în mod plăcut de pregătirea la Muzeul de istorie și arheologie Constanța a vernisajului dedicat memoriei Asului aviației române, locotenentului – comandor Dan Valentin Vizanty, m-am prezentat la muzeul orașului nostru, bucurându-mă de eveniment și de reîntâlnirea cu Ana-Maria. Știam că este de o noblete rar întâlnită, știam că trăia emoții puternice evocând cu modestie figura unui tată-erou, învingător peste „cer și pământ românesc”.

Dan Valentin Vizanty (1910 Botoșani - 1992 Paris)

În perioada anilor 1941-aug.1942, în calitate de comandant al Escadrilei 43 Vânătoare, a participat la campania de la Odesa, îndeplinind peste 50 de misiuni de război. Dela 1 aug.1943 până la 23 aug. 1944 a devenit comandantul Grupului 6 Vânătoare, luptând pentru apărarea Bucureștiului și a zonei petroliere Ploiești-Câmpina. El , Dan -V. Vizanty, împreună cu unitățile aflate sub comanda sa, a scos din luptă peste 90 de avioane de bombardament inamice și 45 de avioane de vânătoare (el personal doborând 12 Liberatoroare). Ziua de 10 iunie 1944 va rămâne o zi istorică pentru aviația română, pentru Grupul 6 Vânătoare și pentru comandantul său dar și pentru avionul românesc IAR 80. Atunci, într-o

înceleștare aeriană de numai 12 minute, deși aflate în inferioritate numerică și tehnică, avioanele românești reușesc să doboare 24 avioane americane Lightning P-38! Cu același curaj și spirit de sacrificiu, Dan Vizanty continuă după 23 august 1944 campania contra Germaniei. La sfârșitul războiului, este considerat al patrulea as al aviației de vânătoare române, fiind decorat cu cele mai înalte ordine, între care **Ordinul Mihai Viteazul**, acordat de Regele Mihai.

Apoi, în viața ASULUI vin anii grei ai totalitarismului și e condamnat la 5 ani de închisoare. Cunoaște drama deținutului politic român trecând demn prin Jilava, Gherla, Cluj. Decretul de grațiere îl surprinde după anii de detenție 1961-1963, însă suferința sa continuă prin marginalizare și tortură psihică (fiind nevoit să practice tot felul de meserii obscure, fără legătură cu pregătirea sa), pe care numai colegii din Franța o vor vindeca prin conferirea **Medaliei de argint a orașului Paris**, înmănată de **primarul orașului, Jacques Chirac**. Omagierile poporului său vin timid, după 1989, abia prin anii 2000, sărbătorindu-i-se al 65-lea an de la atacul din 10 iunie, urmând apoi Centenarul în 2010, marcat prin monografia „Dan Vizanty Destinul unui pilot de vânătoare”, scrisă de istoricul D. Focșa și, în continuare, cu seria expozițiilor omagiale dedicate lui, precum cea care a poposit anul acesta la Constanța.

GÜNER AKMOLLA

Chiar el a spus cu mâna lui

Am întâlnit, cu mulți ani în urmă, un om. Un om serios. Un distins om serios, care îi făcea pe alții să râdă de ceea ce nu era așa cum ar trebui să fie. Îl întâlnesc și acum pe acest om, dar, subiectele și motivele de răs sau de satirizare a elementelor negative ale unui caracter omenesc, ale unei situații, au rămas, din păcate, aceleași, sau aproape aceleași, iar omul, creatorul de literatură satirico-umoristică, încearcă în continuare prin răs să „îndrepte moravurile”. Acesta e scriitorul Cornel Urdea.

Spuneam că autorul e un om serios, sunt convins că am avut dreptate, deoa-rece, chiar, dumnealui pe coperta patru a cărții sale intitulată: **Chiar el a spus cu mâna lui**, scrie: „Luați-mă în serios, atâta timp cât este lumină”! Această carte e una cu foarte multe oglinzi, după cum precizează autorul, care să reflecte, dar nu numai pe sine, ci să reflecte și oameni din diverse domenii: sociale, politice, medicale, conjugale, culturale, religioase, sportive etc. Creația literară satirico-umoristică poate fi un document de epocă, subsemnatul, reflectând spre oglindă am spus cândva: „Ca-ntr-o oglindă prinsă-n ramă/ Privești prin persiflare țara,/ De-aș scrie despre azi mi-e teamă/ C-ajunge țândări oglinjoara!”

Scriitorul **Cornel Udrea**, fiind un remarcabil creator de literatură satirico-umoristică, creează cititorului acea stare de răs, iar „răsul nu este altceva decât o stare, o stare ca poezie, o stare ca muzică, o stare ca orice altă artă trăită intens și liber”, după cum spunea profesorul universitar, Alexandru Lazăr în cartea sa **Comicul și umorul**, Ed. Pamfilus, Iași, 2003”, iar Lev Nicolaevici Tolstoi spunea: „UMORUL constituie o forță. Nimic nu unește mai mult oamenii ca răsul”. **Cornel Udrea**, înzestrat cu talent și cu o revoltă interioară dusă până la indignare, nu râde el de personajele sale, ci opera sa, iar cazul, ceea ce a ironizat, de multe ori, poate fi general valabil.

Cartea mai sus amintită conține 39 de titluri, în afară de prefață și de ultimele două capitole. Oricare din cele 39 de titluri poate fi piesă de teatru, schiță umoristică, care pusă în scenă se poate bucura de aprecierea spectatorilor sau a telespectatorilor. Sunt evenimente, aspecte, întâmplări rupte din viața noastră de zi cu zi, cu fel de fel de oameni din diverse domenii de activitate și cu anumite stadii de pregătire profesională și de educație familială, cu metehnele și cu calitățile lor, cu grade diferite de inteligență, persoane sau

personalități întâlnite sau imaginate de autor în decursul vieții de până acum, când, iată, a ajuns aproape de jumătatea vieții pământene (așa să-i ajute Dumnezeu). Cartea a fost editată și tipărită, numai după ce autorul a purtat o discuție destul de înfierbântată cu patra a volumului, hotărând să scrie ce a văzut ca într-o oglindă tot ceea ce l-a înconjurat, oglindă care să reflecte, dar nu numai pe autor, după cum am precizat și mai sus. Și iată așa, „chiar cu mâna lui” ne-a spus despre radiografia perioadei trăite de dânsul, fiindcă a „văzut chiar cu urechile sale” tot ce s-a petrecut pe traseul vieții de până acum. Dar, descrierile, monologurile, dialogurile, întâmplările sunt prezentate într-o manieră umoristică, așa cum numai **Cornel Udrea** știe s-o facă, iar cei care au privilegiul să-l întâlnească, să-l asculte, observă că și în limbajul curent folosește expresii care stârnesc ilaritate și le este mai mare dragul să-l asculte. Iată câteva exemple din această carte: „(...) Am dat cu parfum franțuzesc original; pe cutie, în interior, scria „Made în China”. În afara dragostei de mamă, a cântecelor lui Smile, nimic nu mai este românesc” („Parfum de literatură veche”, pag.25); Apocalipsa este explicată altfel de către un personaj prezent în această carte și nu cum acreditau „dășteptii” cu procură de la Dumnezeu ori savanții, mereu prepuși pe culoarea negru”: „(...) Propriu-zis n-o să fie nicio explozie, nici implozie, fiindcă vine de la un meteor care ne păleşte. Cu cât se apropie de pământul Terrei, scoarța se face ca toba și când izbește, tot ce-i pe tobă zboară neasemuit de sus. O parte o să moară fără aer, ăia de sus, alții o să tot recadă până se fleșcăie gravitația, iar cei mai

mulți o să plătească pur și simplu, purtați de vânturi! Probabil, până mor de foame... și președinți și șefi de state, guvernele o să plătească, alături de omul sărac, într-o democrație atmosferică!” (Lampionul chinezesc, pag. 39). Eu pot completa doar atât: Vom trăi și vom vedea! Sunt prezentate în carte și unele întâmplări mai mult sau mai puțin hazlii ale autorului, (Cornelie) din blocul său de locuit, în mijloacele de transport, pe stradă, la spital, în farmacii sau în alte sedii: „(Astăzi este poimăine. M-am dus la clinica „Halate albe”, așa cum mă îmbrăcasem de dimineață: trening, teneși, vorba soacră-mi, decedată anterior, o bască de frig și o șapcă de piață. Singura cochetărie, un fular diafan, un citat din Isadora Duncan, dar în autobuz nu aveam nicio șansă de a-i urma destinul. Măcar s-a avut bine cu Esenin. N-am urcat bine scările, că mi-a ieșit în față secretara...” (Modificarea schimbării”, pag.131)

Citeam undeva că scriitorul, dramaturgul Cornel Udrea, prin scrierile sale, este mai actual ca oricând. Așa este. Făcând o paralelă, se vede, nu e o nou-tate, că scrierile dramaturgului Ion Luca Caragiale despre alegeri, despre mofturi și moftangii, despre corupție, educație și așa mai departe, sunt valabile și astăzi, personal cred că nici nu vor dispărea curând, cel puțin la noi în țară, unele din metehne fiind specifice nouă, românilor. Așadar scriitorii de literatură satirico-umoristică au front de lucru asigurat o bună bucată de vreme. Aceste metehne și multe altele au constituit subiecte de scris, de abordat pentru creatorii de umor în diferite etape istorice, fiecare dintre ei având contribuția lor originală, pentru a-i respecta pe cititori. Originalitatea este menirea creatorului. Spuneam cândva: „O carte când o răsfoiești,/ Remarca, sper, să nu surprindă,/ Pe scriitor poți să-l privești/ Ca într-o tainică oglindă!”

Această carte a scriitorului Cornel Udrea, **Chiar el a spus cu mâna lui**, e de citit din copertă în copertă, inclusiv copertile, nu doar de răsfoit și trebuie să aveți la îndemână un creion și coli de hârtie albă, nescrise, pentru a nota ce considerați de cuviință, în așa fel încât să puteți transmite urmașilor ceea ce nu este bine în viața asta de toate zilele, ceea ce nu este corect, nu este trainic sau demn de ființa umană. Cartea se va păstra în bibliotecă pe un raft care se află la o înălțime convenabilă, spre a fi văzută și luată în vederea recitării. Aveți grijă, dacă o împrumutați, fiind o carte rară, să nu aveți surprize!

VASILE LARCO

La izvoarele poeziei

În poezia Luminiței Mihai Cioabă elementele cele mai simple ale existenței își trăiesc viața lor pe cât de firească pe atât de misterioasă. Înzestrată de acel har elementar de a rosti poezia direct, fără niciun fel de aparente complicații culturale, sentimentale ori de altă natură autoarei îi este pur și simplu suficient să numească lucrurile: piatră, floare, lună, foc, iubire, pentru ca ele să se monteze în lucrătura atât de simplă a versului, asemeni unor pietri prețioase care îți trimit spre privitor razele fascinantă ale misterioasei lor existențe.

În fond, prin această poezie, avem privilegiul rar de a descoperi unul dintre cele mai vechi straturi de arheologie a poeziei, în stare naturală și încă activă.

Mircea Tomuș

Descântec

Ca Maica Domnului ce-a dat
ca argintul curat
ca Sântămăria plecat
gândul în taină luminat
trei fete născură
în trei zile crescură
n-au venit să prădească
ci să te lecuiască
farmecul și făcătura
să le stingă noaptea gura
să se ascundă-n veci de piatră
acolo să-și facă vatră
în fundul apelor
în miezul copacilor
când e lună nouă
cămașa rupe-ți în două
nouă noduri s-o legi
așa taina îți dezlegi
s-o pui la bătut de soare
zile nouă fiecare
cămașa arzând
vraja ta rupând
când o arunci în foc
scapi de nenoroc
când s-o face scrum
pui făină acum
deasupra torni apă
vraja ei te scapă
de farmec și făcătura
aibă leac descântătura
pe ușă și pe fereastră
dușmanca s-o nimicească
când o începe să vorbească
s-o surzească s-o muțască
pe loc s-o înnebunească
cu cămașa pe boată
să umble viața toată
nouă flori tăiate
în pământ îngropate
lângă un mormânt

și bătut de vânt
când vor înflori
vraja-ți va pieri
ca Maica ce-a dat
ca argintul curat
ca Sântămăria plecat
gândul în taină luminat
de făcătura scăpat
înapoi înturnat.

Copiii Noptii

În ochii noștrii noaptea se ascunde
ca toamna târzie
de după ploaie
zemoase mure
copiii noptii suntem
casa ne e cerul
viața noastră-i drumul
destinul ne e cântec
menit să ardă-n nopate
făcut cuvânt
o zi și o viață
la bine și la rău
sărutul
de lună ne leagă
suntem copiii noptii
cât în astă lume
va exista

Drum
Cer
Cântec
și
Noapte.

Negustorul de Ploaie

Trecea un negustor c-o căruță
învechită
și doi cai albi și
de slabi ce erau le puteai număra
primăverile
iernile
toamnele
și verile
mereu el trecea
uneori și plângea
avea de vândut
ceea ce nimeni din orașul acela nu
cumpăra
el vindea
aer de după ploaie
ce-ți schimba plămânii
în imaginea acelu Phoenix
mereu renăscând din cenușa
propriei sale aripi
în butoaie împletite cu nuferi purta
aerul ploii curat
într-o zi
toți banii i-am dat
deși știam că acasă
voi merge pe jos
până-n satul din munți
unde aer eu am

și aș da orișicui
pe degeaba oricând
negustorul acela era atât de bătrân
că ochii lui purtau
al lumii de ploaie veșmânt
și de drag îmi zâmbea
și mi-a dat tot ce avea
și căruța și cai
și butoaie împletite cu nuferi
de atunci trec mereu
cu căruța învechită și
cu caii cei slabi
și am rămas pe pământ
negustor de aer curat
de aer limpede
de aer însetat
aer din unghia de zare
aer de după ploaie
dau oricui vrea
oricui cere
fără bani – fără plată
negustor de după ploaie
al aerului sunt
și am rămas
hai veniți
cumpărați
pe gratis
vă dau
hai luați.

Dragoste de Țigan

În părul lung – negru – cârlionțat
una câte una
în vraja lunii
cad stelele în lumina visului
de dincolo de a fi
mereu existând peste timp.

Mă țin de coama calului alb
în adierea vântului
galopând
drumul din suflet
spre reînțoarcerea
din
praful uitării.

Pământul
se lipește de
picioarele desculțe
în mirosul primăvărat -crud
înverzind crengile pădurii
firul ierbii
strigătul vieții
ca aripa fluturilor
înaintea
Soarelui-Răsare.

LUMINIȚA CIOABĂ

Simt că, aici, e poezie

Nu știu cui să împart fiorii lirici.
Admir potența unora de-a cunoaște,
De-a primi darul din orice fel de mână,
Când ușa deschide situații, stări,
Al căror mesaj se insinuează,
subversiv,
În viața altora.

Le recomanzi taina nopților lungi,

Buchetul de flori, cartea de lectură
Și tot trusoul privirii
Care oferă șaisprezece milimetri
De sunet și lumină,
Pentru a-ți vedea, în ele,
Partenerul / partenera de iubire,
Sub efectul iluziei,
Al cărei picior va lăsa urme
În lutul nopții,
Până la următoarea ocazie,
Când vei simți, în ochiul stâng,
Un vultur

Ce aduce acasă orice pradă,
Într-un mod matur și familist.

Pe unul din pereții sudici,
Vei așeza portretul victimei,
Dincolo de care soarele,
Într-un exces de imaginație,
Se declară
Când Ludovic al XIV-lea,
Când ministru fără portofoliu.

ANA ARDELEANU

MIRACOL ȘI CANDOARE

Văzduhul căpătase consistență
iar cerul complet limpezit
de fluturii și corăbiile norilor
deveni mai adânc și mai pur
decât ispitele tuturor veacurilor
iar vântul domolit se catifelase
asemenea sărutului miresei
în fața altarului

ce vrajă, ce miracol
ce vastă și pură candoare
în lumea devenită haos
cometă fulgerând aiuritor
spre beznele neantului!

AM FOST

Am fost nestăvilită fierbere
Cu sublimă izbucniri în clocot,
Ziua și noaptea, sub dulcele-ndemn,
Vrăjit ca o chemare de clopot.

Am ocrotit iubire, dor și vis
- Pentru că așa îmi este firea -
Și hotărât să fiu ceea ce sunt,
Am voit mereu nemărginirea.

N-am fost astru scânteind pe ceruri
Dar nici serafic înger decăzut,
Ci numai muritorul îndrăznind
Să lumineze-n viață ce-a făcut.

Ascultând etichetări scrântite
Îmi ascund semințele durerii
Ca pe niște magice odoare
Ferecate-n criptele tăcerii.

SEMN

Norii cerniți
- ca o noapte de toamnă
târzie și ploioasă -
s-au risipit asemeni
gândurilor sumbre
vânturate de hohotul
unui râs deszlănțuit
toate focurile stinse

s-au reaprins frenetice
cu nestăvilita izbucnire
a mugurilor sărutați
de soarele primăvăratice

în ungherele sufletului
- răvășit și pustiit -
orbitoare – razele lunii
au deschis larg ferestrele
pentru năvala zorilor

un alt început
mijea neștiut...

CALEA

În clipa aceea uitată
și de lumină și de soare
necreștinate gânduri
m-au părăsit hoștește
într-o răscruce deasă
dar cunoscându-mi calea
niciun fior de teamă
nu m-a-ncercat vreodată

sigur auzise și ea
că luceafărul de seară
ca și cel de ziua îmi sunt
măiestre călăuze
iar îngerul meu păzitor
mă veghează-n taină
cu ochii lui de Argus.

ȘI NU ERA

Blânda adiere alinta pădurea
cu nesfârșitu-i sărut
abia ca o răsufare timidă
și lentul balet al frunzelor
stârnea foșnetul acela

aproape imperceptibil
ca susurul izvoarelor

răstignit în puful ierbii
- străjuit de zânele campestre
și-nmiresmat ca o mireasă -
cu ochii mijiiți și cu palmele
deschise larg spre infinitul
bolții ca azurul, cutreieram
tărâmul visurilor pure

surprinzător ca un miracol
jucăușul nor de fluturi
- în toate culorile lumii -
se-nghesui fără sfială
pe oglinzile palmelor mele
arzând ca sufletele
a doi îndrăgostiți

și nu era vis.

BALTA LOR

Au spus că sunt o glumă bună
- Și-au râs cu gura la urechi -
Că-s astru ce nu vrea s-apună,
Și-s melancolic și prea vechi.

Când îngerii mi-au pus cununa
Cu toții au rămas mirați,
Și-au zis că nu-i deloc „a bună”
Și nu putem să fim confrăți,

Iar când am șlefuit odoare
Au tunat: potlogărie!
Că nestemate ca un soare
Nu-mi pot aparține mie.

Invidia fără pereche
Și teama ca-și fi prea sfătos
Sunt maladii de viță veche
Ce-i macină până la os.

Trufia lor e balta-n care
Îneacă tot ce-i nou sau sfânt
Și-l gâtuie pe cel ce are
Sublime noime în cuvânt.

IULIU IONAȘ

**Contribuția transilvănenilor la
fondarea Academiei Române**

Între cele două războaie mondiale, Accademia a avut cinci directori – Vasile Pârvan (director între 1921 și 1927) (6), George G. Mateescu, fost bursier în 1922-1924, director între 1928 și 1929) (7), Emil Panaitescu (fost bursier în 1922-1924, director între 1929 și 1940) (8), Dumitru Găzdaru (director între 1940 și 1941) și Scarlat Lambrino (director între 1941 și 1947) – dintre care doi au provenit din cadrul Universității din Cluj, anume George G. Mateescu și Emil Panaitescu. *G.G. Mateescu*, arheolog de mare valoare, conferențiar la Cluj, cu lucrări de epigrafie și onomastică tragică, mort la 33 de ani, înainte de atingerea maturității creatoare, a condus instituția în anii 1928 și 1929 (fusesse numit încă de la finele anului 1927). El rămâne în memoria colectivă drept arheologul (tracologul) și epigrafistul care a deschis, în anii 1923-1924, primele săpături sistematice la Tibiscum, în Banat (9). Emil Panaitescu, și el istoric și arheolog, dar fără contribuții științifice de mare amploare, a condus Accademia mai bine de un deceniu (1929-1940). S-a ocupat de cetatea Fidenae (printr-o lucrare topografică) (10) și de „portretul lui Decebal” (11), identificat personal în muzeele Vaticanului. A conferențiat în aula Accademiei despre dacii de pe Columna Traiană, având, între 1934 și 1939, un mare merit în realizarea copiei după celebrul monument, realizată până la urmă și adusă (mult mai târziu) la Muzeul Național de Istorie din București. Prin memorii adresate Academiei Române, Ministerului Instrucțiunii Publice, Ministerului de Finanțe și Parlamentului de la București, Emil Panaitescu a obținut finanțarea lucrărilor de reproducere a Columnei și a urmărit personal o mare parte din lucrări, efectuate între 1939 și 1940 și apoi în 1943, cu meșteri de la Vatican.

Octavian Floca (1904-1983), născut la Zlagna, comuna Bârgăhiș, jude-

țul Sibiu, a absolvit Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Cluj, devenind apoi membru al personalului științific al Institutului de Studii Clasice și al Muzeului Universității „Regele Ferdinand I” din Cluj. A fost membru al Școlii române din Roma în anii 1930-1931, vreme în care a elaborat lucrarea *I culti orientali nella Dacia*, reluându-și, din 1931, activitatea la Cluj și devenind, din 1934, director al Muzeului Județean de la Deva. A avut o prodigioasă activitate în domeniul istoriei vechi și arheologiei, elaborând o serie de valoroase lucrări de specialitate (12). Mihail Macrea (1908-1967), născut la Săcel, comuna Săliște, județul Sibiu, a debutat ca membru al Școlii Române din Roma cu o lucrare despre un desen inedit (din epoca Renașterii) referitor la Columna Traiană (*Ephemeris*, VII, 1937, p. 77-116), pentru a face carieră academică la Cluj și a se afirma cu lucrarea fundamentală *Viața în Dacia Romană*. A fost bursier, cu mare folos pentru studiile clasice și arheologia românească, în anii 1931-1933.

Constantin Daicovicu (1898-1973), bănățean, membru al Școlii între 1925 și 1927, s-a realizat ca un mare istoric, filolog și arheolog, specializat în epoca dacică și dacoromană. În *Ephemeris*, a scris despre italicii din provincia Dalmația (V, 1932, p. 57-122). O lucrare fundamentală, pregătită încă de pe vremea sejurului roman, a fost *La Transylvanie dans l'antiquité* (1945).

A fost profesor și rector al Universității din Cluj, academician și director al Muzeului Național de Istorie al Transilvaniei. Constantin Daicovicu a fost, decenii la rând, șeful școlii de istorie și arheologie de la Cluj, orientând studiile spre cultivarea erudiției, bazate pe clasicismul greco-latin și pe științele auxiliare ale istoriei.

Un alt transilvănean (născut în 1911, la Săliște, comuna Ciurila, județul Cluj), format în ambientul Accademiei di Romania (între 1933 și 1935), a fost savantul *Ion I. Russu*, asistent la universitate și apoi cercetător la Institutul de istorie și arheologie din Cluj, specialist în filologie clasică și în istoria antică a bazinului mediteranean, cu lucrări despre limbile indo-europene (tracică, traco-dacică, macedoneană, illirică) și despre etnogeneza românilor, cu

importante contribuții epigrafice. A făcut parte din colectivul de redactare a monumentalei lucrări *Inscriptiile Daciei Romane*.

S-a ocupat fugar și de Evul Mediu românesc, prin prisma unor texte narative latine referitoare la românii transilvăneni.

A lăsat o operă de mare erudiție, în limbi străine, citată în mediile academice de elită din întreaga lume. Dacă nu ar fi avut neșansa să trăiască într-un stat totalitar, aproape închis, ar fi putut onora orice catedră de prestigiu într-o mare universitate sau un loc în oricare dintre marile academii ale lumii (13).

Acad. IOAN AUREL POP

Note

(7) Idem, „George G. Mateescu (1892-1929) – director al Școlii Române din Roma. Viața și opera”, București, 2008;

eadem, „George G. Mateescu – elev al Școlii Române din Roma (1922-1924)”, *Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie*, București, 2008-2009, 59-60, p. 115-136.

(8) Idem, „Emil Panaitescu (1885-1958) și Școala Română din Roma”, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca*, Series Historica, 2009, 48, p. 261-298.

(9) Personalitatea sa a fost, până de curând, aproape uitată. Între corifeii Accademiei era notat fugar, uneori doar ca „istoric” sau, alteori, ca provenind de la Universitatea din Iași (!). Vezi G. Lăzărescu, op. cit., p. 85.

10 Emil Panaitescu, „Fidenae”, în *Ephemeris Dacoromana*, II, 1924, p. 416-459.

(11) Idem, „Il ritratto di Decebal”, în *Ephemeris Dacoromana*, I, 1923, p. 387-413.

(12) Gherghina Boda, „Dr. doc. Octavian Floca (1904-1983) – personalitate cultural-științifică marcantă”, în *Țara Bârsei*, serie nouă, nr. 9, 2010, p. 158-162.

(13) Și I.I. Russu (Ion Iosif Russu) – semnând mereu modest, cu prenumele abreviate – este astăzi, pe nedrept, aproape necunoscut în afara cercurilor de specialitate. În monografia dedicată istoriei Accademiei (G. Lăzărescu, op. cit., p. 43, 44, 107) este numit „Ion Russu” sau „I. Russu” (după cum apare numele său în *Ephemeris*, în 1938), fără să se facă nicio relație cu marele savant de mai târziu.

POLITICA EXTERNĂ ȘI DIPLOMAȚIA ROMÂNEASCĂ DIN ULTIMUL SECOL

Un grup de 26 de diplomați de carieră și istorici consacrați au închinat Centenarului Marii Uniri două volume substanțiale privind manifestarea activității diplomatice la români, cu luminile și umbrele ei, desfășurată timp de un secol, sub cupola unor vremuri tulburi, zbuclumate peste măsură. Cea mai mare parte a autorilor au reușit să surprindă în cele aproximativ 1300 de pagini politica externă și diplomația românească, în timp și spațiu, relevând – ca niciodată până în prezent - impactul/ amestecul marilor puteri în desfășurarea acestui proces. Demnă de subliniat e abordarea curajoasă a subiectelor tratate de cea mai mare parte a autorilor, mai ales în ceea ce privește dimensiunea juridică a raporturilor României în plan multilateral și bilateral, timp de 100 de ani, relevante fiind multe aspecte noi.

Coordonarea lucrării, cât și o contribuție importantă la elaborarea ei, a avut-o ambasadorul, Ion M. Anghel, prestigios jurist în teoria și practica tratatelor internaționale (unul din participanții la elaborarea și negocierea Convenției dreptului diplomatic și consular din 1962 de la Viena). Aviz diplomaților străini în post la București, în principal a aceluia care încălcă grosolan această Biblie a relațiilor interstatale în epoca contemporană și care profită copios de incapacitatea autorităților românești de a da un răspuns pe măsură insolenței lor, care ar trebui să meargă până la a-i face grabnic *persoană non grata* în România.

În economia primului volum, cadrul juridic constituie osatura lucrării, cunoscut fiind că numai pe *angajamente contractuale* se bazează de când lumea relațiile diplomatice. Îmi propun să mă aplec, în eseuri separate, asupra principalelor evenimente, să abordez liniile directe ale lucrării, în viitorul apropiat, pentru a surprinde mai bine specificitatea fiecăruia din ele. În cele ce urmează mă voi referi în principal la *plămădirea din punct de vedere juridic a României Mari*. Aceasta, nu mai înainte de a sublinia faptul, rele-

vat și la lansarea cărții, la Fundația Europeană Titulescu, că volumele proaspăt apărute reușesc să umple golul pe care îl lasă lipsa unei istorii de sine stătătoare a diplomației românești, în ansamblul ei, din perioada medievală până în prezent. Este o obligație stringentă a istoriografiei contemporane să elaboreze un asemenea opus, probabil, în trei sau patru volume substanțiale, după modelul celor realizate de-a lungul timpurilor de francezi, ruși, polonezi etc. Mai ales că România nu duce lipsă de importante contribuții sectoriale privind politica externă, însă nu și a unei monografii distincte. A se vedea unele din lucrările istoricilor sau diplomaților: Dan Berindei, Mircea Malița, Virgil Câdea, Constantin Vlad, Nicolae Ecobescu etc., ultimul din cei enumerați fiind diplomatul care pentru perioada războiului rece, a realizat inestimabilele volume de studii și articole: *România – supra-viețuire și afirmare prin diplomație* – cea mai amplă radiografie făcută în Estul european - *sine ira et studio* - pe tema relațiilor internaționale la nivel global.

Este meritul Editurii Academiei Române, prestigioasa instituție sub auspiciile căreia s-au tipărit opusuri de referință și din alte domenii, în condiții grafice de excepție. Toate au devenit o Sărbătoare Centenară, publicate fiind în colecția: *Civilizația românească*, cuprinzând lucrări din istoria socială a României, etnologiei, demografiei, economiei, științei și tehnologiei informației, istoriei muzicii și a filosofiei etc., în total 16

volume. Politica externă a fost înserată în volumele 17 – *Momente cruciale* – și 18 *Factor activ în viața internațională*, colecția urmând să aibă peste 30 de lucrări. Au fost și vor fi oglindite astfel contribuțiile românești în principalele domenii culturale și științifice de-a lungul ultimului secol.

Tratatele semnate la Paris după primul război mondial

Etapele de cumpănă în politica extenă românească au fost – potrivit coordonatorului volumelor – primul și al doilea război mondial, cu tratatele semnate, toate la Paris. În ceea ce ne privește, de o participare directă la negocieri n-a putut fi vorba, totul realizându-se după prima conflagrație mondială sub imperiul forței marilor puteri, iar după a doua, sub bagheta lui Molotov, cel care și-a pus semnătura împreună cu Ribbentrop, la 23 august 1939, pe tratatul secret germano-rus, înțelegere prin care au fost ciopârțite teritoriile României și Poloniei. Se subliniază pregnant cum în 1919 și 1920, ca și la 1878, rușii nu s-au dat în lături de la a „comite nelegiuiri” față de România. (p.13).

Astfel, în primul volum, găsim amplu tratată situația și premisele intrării în primul război mondial ale României, după o neutralitate activă, respectiv după „balansarea de circumstanță între taberele beligerante: Antanta și Tripla Alianță”, pentru a fi găsit, potrivit intereselor românești, momentul istoric propice.

Lucrarea subliniază meritul primului ministru român, I. I. C. Brătianu, cel care a avut grijă ca la 4 august 1916 să semneze *Tratatul de alianță și Convenția militară* cu Antanta, prin care România urma să fie admisă, la sfârșitul conflagrației, cu drepturi egale, alături de celelalte puteri, urmând ca la sfârșitul conflagrației, țării noastre să îi se recunoască dreptul de a dobândi →

NICOLAE MAREȘ

teritoriile românești din Austro-Ungaria, deci Transilvania.

În vara anului 1916, Franța și Rusia au făcut mari presiuni asupra României neutre, ca aceasta să intre grabnic în război, urmare a situației dezastruoase a celor două țări de pe frontul franco-german (la Verdun), dar și pentru a salva ofensiva rusă din Galiția împotriva Austro-Ungariei.

Cunoscut fiind faptul că în 1916 dotarea cu armament modern a armatei române lăsa mult de dorit, Tratatul menționat mai sus stipulează imperativul ca România să acționeze cât se poate de energic pe frontul din răsărit, urmând să fie ajutată cu o cantitate apreciabilă de muniție și material de război din partea Franței și a Rusiei; Parisul a promis părții române să lanseze la rândul ei o ofensivă puternică la Salonic, iar Rusia să vină în sprijinul frontului românesc pe aliniamente din Moldova și Dobrogea. România s-a achitat de angajamentul luat și la 15 august 1916 a intrat în război cu cei 1,2 milioane de soldați și rezerviști, ceea ce însemna 30% din populația bărbătească a țării, devenind al treilea stat ca participant, după Franța și Rusia.

Cât de sincere au fost obligațiile luate de cele două țări aliante, aflăm de data aceasta cum, la o săptămână de la semnarea Tratatului de alianță și a Convenției militare a României cu Antanta, Franța și Rusia au încheiat între ele, la 11 august 1916, un acord secret de diminuare a pretențiilor României, la viitoarea conferință de pace, (câtă sinceritate și loialitate din partea lor!), cunoscut fiind că la 20 noiembrie 1916, ministrul de război rus a declarat, într-un document intern că „ar trebui revizuite concesiile teritoriale acordate României”. (p. 29).

Lăsăm la o parte faptul că dezastrul produs de puterile centrale în România de la sfârșitul anului 1916 până la armistițiul de la Compiègne s-a datorat, mai ales, nerespectării de către cei doi aliați a angajamentelor asumate; așa că, la Pacea de la Paris din 1920, delegația română a trebuit să lupte din greu cu reprezentanții marilor puteri pentru a fi tratată ca un partener egal.

Amintim că lucrările Conferinței de pace privind primul război mondial s-au deschis în Palatul Versailles din Franța, cu participarea reprezentanților a 35 de state, lucrările fiind conduse de Georges Clemenceau,

Thomas Woodrow Wilson, D. Lloyd George, Orlando și Saioujiu, iar prin documentele elaborate s-au pus bazele juridice și politice de constituire a României Mari.

Fundamentul juridico-politic al întregirii neamului

Modalitățile imprevizibile de sinuoase în care s-au desfășurat lucrările Conferinței de pace, pozițiile principalilor actori sunt prezentate cu acribie de prof. dr. Ion Anghel. Cercetătorul descrie nu numai atmosfera și interesele Marilor Puteri, dar penetrează în analiza sa politico-diplomatică esența documentelor, cu scopul de a le înțelege substanța și perenitatea, care durează de un secol, surprins fiind climatul în care acestea au fost semnate, fără a-i scăpa zvârcolirile și amenințările în contextul exportului de revoluție bolșevic în plin avânt, la fruntariile României. Exact în 1919, Budapesta strângând prin Bella Kun mâna otrăvită a Moscovei a arătat chipul belicos al Ungariei, noile zvârcoliri pentru a nu se supune noii ordini internaționale. A trebuit ca soldatul român să înalțe opinia pe Parlamentul unguresc, pentru ca flacăra revoluției să se stingă, mai întâi aici și, la 15 august 1920, și la Varșovia, urmare a „miracolului” de pe Vistula.

Lăsând la o parte organizarea și desfășurarea Conferinței, în cadrul căreia, așa cum menționam, se vedea de la o poștă faptul că Marile Puteri se manifestau în postura de a fi favorizate, în niciun fel nu s-a pus chestiunea egalității în drepturi a par-

ticipanților, reînviată fiind la indigou apucăturile de la 1877-1878, după războiul ruso-turc, în timpul Păcii de la Berlin. Pentru a nu lungi excursul nostru, ne oprim la importanța acestor negocieri și la semnarea tratelor care privesc în mod direct România, respectiv cele de a Saint Germain și Trianon, care vizau raportul României cu Austria și Ungaria. Cele două state învinse au fost nevoite în timpul conferințelor de la Paris să recunoască faptul că ele au ocupat samavolnic Ardealul și Bucovina timp de secole și că au ținut populația majoritară sub un jug asupritor, rar întâlnit în Centrul Europei.

Este meritul delegației României și a experților Conferinței (cca 1 000 de specialiști din toate domeniile), care au conștientizat că lupta de eliberare națională a românilor a fost îndreptată, în egală măsură, împotriva jugului bicefal, acum învins și că ele acționaseră tot timpul discredinționar, în tandem. „Consecințele, în plan regulamentar, ce se stabileau prin tratat, nu puteau fi diferite (ca argumente, deși se făceau încercări de ambele părți de a se deroba de răspundere)”.

S-a ajuns la încheierea tratatelor menționate mai sus, în condițiile în care era clară „evoluția demolatoare care avusese loc – prăbușirea monstruoasei structuri imperialiste și împilatoare de popoare – o mixtură în care era însălat acest imperiu ros de contradicții, intrate în derivă; în timp ce această bizară și anacronică structură politico-juridică primea loviturile mortale pe front, iar în interior, se amplifică mișcarea de eliberare din Transilvania, îndreptată împotriva ambelor – Austria și Ungaria; se ajunsese la un vid de autoritate, instalându-se haosul și degringolada, toate acestea fiind provocate de refuzul de a se face dreptate pentru cei care își cereau libertatea națională. Colapsul era iminent; muribundul binom austro-ungar s-a zvârcolit separat, din motive proprii sau comune, dar în același scop, pentru a supraviețui, căutând cu disperare soluții de salvare”. Așa descrie Ion M. Anghel climatul în care s-au stabilit cele două tratate. Și mai departe: „Pentru ambele state învinse, se puneau aceleași probleme și se aplica același gen de sancțiuni; pierderii de teritorii, plata datoriilor de război, tratamentul etnicilor – în timp ce încetaseră să mai fie ei stăpâni. Negocierile s-au desfășurat →

în cadrul Conferinței în paralel cu fiecare dintre ele. Dar problemele ce s-au ridicat în raportul dintre ele intrau în aceeași speță, ca surse și mod de rezolvare, precum și ca obstacol, boala necesitând același tratament; drept urmare abordările în negocierile cu acest binom au fost aproape identice și complementare, din punctul de vedere al poziției partenerilor noștri, completându-se unul pe celălalt, iar România îi înfrunta pe amândoi, pe temeiuri și reproșuri în egală măsură”. (p. 57)

Suita tratatelor din sistemul Versailles constituie pentru România punct de plecare în tot ceea ce o privește.

Legitimitatea i-a fost conferită României prin Tratatul de la Saint Germain și Trianon, dar mai ales prin *Proclamația de la Alba Iulia*, toate având darul de a da expresie idealului de întregire a neamului. În 1919 și 1920, drepturile ei au fost confirmate de comunitatea internațională, expusă fiind valoarea politico-juridică și legitimitatea internațională corespunzătoare. Atunci s-a relevat momentul trecerii „de la speranță la realitate *caput et fundamentum*”. „Drept urmare, granițele României și statutul acesteia au fost consimțite prin șirul de tratate semnate la Conferința de la Versailles la care România a participat. Pentru România aceste tratate au constituit fundamentul juridico-politic al întregirii ei, prin alipirea Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei, Crișanei și Dobrogei; acest nou statut a implicat modificarea și trasarea de noi frontiere, dobândirea cetățeniei române de către locuitorii provinciilor alipite”.(p.77)

Din punct de vedere științific, nu lipsit de interes mi se pare faptul că, în aprilie 2019, la Academia Oamenilor de Știință din România, lucrarea la care ne referim: *Politica externă și diplomația României pe parcursul unui secol de la înfăptuirea României Mari, vol. I și vol. II*, a fost salutăată de însuși președintele distinsului for, prof. univ. dr. ing. Adrian Badea, drept un aport „substanțial, de esență științifică și academică, de a vorbi despre istorie, de a rememora evenimentele ei cardinale, de a onora trecutul și, poate mai mult decât orice, de a învăța din lecția strălucită a istoriei pentru a ne gândi împreună la viitor.”

**Secretele lui Polichinelle
DESPRE OM**

*Când ești tânăr, totul are sens, chiar și nonsensul; când îmbătrânești, nici sensul nu mai are sens.

*Câtă vreme mai putem gândi cu mintea noastră, nu cu cea închisă între pereții de carbon, să îndrăznim să mai credem în basme.

*Nu cunosc prietenie mai puternică decât aceea dintre mine și sinele meu.

*Nu contează ce ești cu adevărat, contează ce poți să-i faci pe ceilalți să creadă că ești.

*Din ce în ce mai relevant, pentru declinul unei societăți, e că nu competența promovează, ci obediența.

*Falsul patriotism este, întotdeauna, drapat în vocalize oratorice ieftine.

*Nu răcnetul te face temut, ci adevărul.

*Un gând devine, ireversibil, faptă, numai atunci când e filtrat de înțelepciune și conștiința binelui altruist.

* Când pui tot Universul într-un gând frumos, atunci se naște cuvântul, a cărui magie rivalizează cu începutul lumilor.

* Fiecare om are Infernul lui și crede că e mai adânc și mai negru ca al tuturor.

* Omul este un spectacol prin însuși misterul nașterii sale.

*Imaginația omului este limitată doar de finitudinea propriei existențe.

* Prin suflet, devenim mai buni; prin rațiune, mai înțelepți; prin poezie, dobândim, în același timp, frumusețea sufletului și înțelepciunea minții.

* Omul își propune mereu ca, de mâine, să fie mai bun. Ce păcat că trăiește într-un permanent AZI !

* Nu întotdeauna frumusețea este apanajul tinereții, după cum, senectutea nu e garanția înțelepciunii

* Când nu ți-ai făcut ordine în conștiință, nu poți spune că ai sufletul curat.

* Frumoasa nebunie a oamenilor vine din încercarea perpetuă de a găsi explicații raționale unor lucruri iraționale, prin esența lor.

* Nicio haină, oricât de fină și scumpă ar fi, nu poate să îmbrace în frumusețe un suflet urât.

* Cel mai mare rău, pe care ți-l poți face, este să crezi celorlalți siguranța că ești nesigur.

* Virtutea nu înseamnă neapărat inteligență, dar are, sigur, legături de sânge cu înțelepciunea.

* Poți răni unui om orgoliul, te va înfrunta; dar, când îi rănești sufletul, e ca și cum i-ai lua aerul.

* Boala se tratează; un nas prea mare – se operează; din păcate, un caracter urât nu se poate trata, el rămâne un stigmat permanent.

* Nu te așeza spre odihnă, dacă n-ai epuizat toate căile de a-ți dobândi înțelepciunea!

* La noroc se-nghesuie toți, deși, e numai pentru unii; la învățătură, trag doar unii, deși e pentru toți.

* Sunt minciuni nevinovate, care nu fac rău și sunt adevăruri ce rănesc, iremediabil.

* Nu convențiile sociale ne fac să fim falși, ci convingerea că falsitatea are mai mult prestigiu decât adevărul.

* Dacă nu poți oferi cel puțin la valoarea la care ceri, atunci, nu meriți nimic!

* Dacă nu poți oferi cel puțin la valoarea la care ceri, atunci, nu meriți nimic!

LILIANA TOMA

Imposibila opțiune

Înarmat cu semnul crucii, patrafirul, felonul și altele trebuincioase, în raniță cu tămâie, mir, lumânări și agheasmă, plecasem pe front.

La căpătâiul răniților mă înveșmântam întru pietate, smerenie și compasiune, spre a le învinge deprimările și descumpănirile.

- Pentru mine, părinte, sfârșitul lumii se întâmplă acum: sfârșitul lumii mele, al vieții mele. Ce contează ce va fi după? Lumea percepută de mine se oprește. Nu mai pot crede în viața de apoi. Păcătuiesc, dar spovedania de pe urmă cere absolută sinceritate. Aș minți, tinere părinte, afirmând că mai cred în viața veșnică. Dă-mi o dovadă! Nu ai, pentru că nu există nici rai, nici iad. Eu mor și atât. Mi se încheie ființa în toiul vieții. Se sfârșește o lume, așa cum s-a sfârșit pentru prietenii ce au murit lângă mine. Merg după ei în neant. Sunt vinovat că nu i-am salvat și drept pedeapsă mă dizolv în infinit, unde eram înainte de a mă naște. Port moartea în mine de când am deschis întâia oară ochii. Da, mi-a plăcut filosofia. Am citit și răscitit Biblia, am crezut până în vârful unghiilor și al ungherelor spiritului, dar acum mă prăbușesc, nu mai cred. M-a fascinat escatologia, am crezut în viața de apoi, dar mă bântuie necuratul gând că voi pieri definitiv. Mor pentru că m-am născut. Pur și simplu, mor.

Nimeni nu s-a întors de dincolo, nici măcar bietul Lazăr, la rugarea bogatului nemilosiv. De ce să pier astăzi? De ce eu? Mi-au pierit prietenii, iar eu supraviețuim mereu. Începusem să am senzația nemuririi, când mereu mă cruța hazardul. Spitalizat după un atac cu gaze, am revenit pe front. Scrisorile de acasă mă tonifiau, iar eu mă făleam că am scăpat din nou. De acum, însă, nimeni nu mă va vedea. Voi lipsi și atât. Moartea înseamnă absență... De ce eu? De ce acum? Mă răzvrătesc în ultimele clipe. Nu mai cred în viața de apoi. Îmi bâzâie prin cap o viespe bezmetică, un grobian joc de cuvinte: escatologia e scatologie. Fă-mă să cred din nou, cucernice, în viața veșnică!

Așa mi se confesa Lențu pe patul de moarte. Vorbea tot mai greu. Ce puteam să-i răspund? Nu-mi lăsa timp de replică și nici nu voiam să-l întrerup. În spitalul de campanie

improvizat, printre infirmiere și soldați răniți circula doar înserarea. Țurțurii de la ferestre închipuiau cununi de spini. Duhovnicul, adică eu, amuțise sau n-avea răgazul să răspundă. Lențu continuă.

- Anii mei, nu prea mulți, s-au oprit la vamă, părinte! La vama veșniciei. Prematur, mă cheamă nesfârșitul, viitorul acela ce turtea aerul frontului între cer și pământ, așa cum subțiază sucitorul coca de tăței. În acel strat îngust ne zvârcoleam la întâmplare noi, soldații. Cartea vieții mele a ajuns la pagina când dispar. Am vrut s-o scriu, dar s-a umplut cu foi albe pe care nu am timp să le completez. Nu de fală aș fi scris, ci din datorie, să nu-mi repete urmașii greșelile. Viața mi-e dată o singură dată, s-o trăiesc și s-o păzesc. Am păzit-o dar n-o mai pot trăi. Plec. Cobor în groapă, alunec pe cuvântul „nimic” din cartea nescrisă, înclinată ca un derdeluș, a unei vieți iernatice. Pe cuvântul meu, nimic nu iau cu mine, nimic nu las în urmă, nici măcar cuvântul! Datoria față de țară mi-or plăti-o alții, căci eu am trădat-o, înrolându-mă la austro-ungari. Ce puteam face? Să dezertez? Să mă ascund? Poate am murit de atunci, cum spunea Ovidiu: „Se poate muri înainte de a fi murit de-a binelea”. Trage-mi un glonț în inimă, părinte, să nu mă mai chinui! Mă ard rănile, dar mai rău mă arde conștiința. De nu eram pe lista filoromânilor, aveam alt statut. Așa însă, iată-mă simplu soldat, căruia nu i s-a încredințat vreo comandă, de teamă să nu trădeze. Mai bine dezertam, nu? Îi trădam pe ei, dar îmi onoram seminția. Țara trebuie iubită cu fapte, așa cum ne iubim aproapele, soția și Biserica. Țara cu Carpații în inimă! Dar eu mor ca un laș, luptând pentru țară străină. Cum își va aminti băiatul meu de tatăl căzut pe front?

Lubirii mele pentru el i-au lipsit faptele. Până unde se justifică egoismul? Cum să înțeleg îndemnul „iubește-ți aproapele ca pe tine însuși”?

Cobor treaptă cu treaptă, spre neant. Prima dată în spital, convalescent după intoxicația chimică, mi-am revenit. Renășteam, urcam treaptă cu treaptă spre vindecare. Atunci, încrezător și credincios, citind Biblia, am scris versuri despre Petru, cel ce a urcat cinci trepte, după ce coborâse tot cinci. Ia vezi, trebuie să fie în tunică!

În timp ce căutam, a continuat istovit.

Cinci trepte la vale, în prima parte: neglijarea rugăciunii; ispita; îngâmfarea; indiferența și, în sfârșit, recidiva la a treia lepădare. Apoi partea a doua - tot cinci pași, de astă dată pașii revenirii: înțelegerea stării jalnice în care ajunsese; părăsirea locului ispitei; căința; încrederea că va fi iertat și, al cincilea pas în sus, pocăința.

Într-adevăr, am găsit zece strofe, elegant caligrafiate:

Din cinci pași ai căderii
Întâiul stă-n uitare,
Când rugăciunea serii
O pierzi în nepăsare.

Al doilea-i ispita
Ce te ademenește
Să-ți domine ursita
Robindu-te orbește.

Al treilea e fala
Ce munții vrea să-i mute,
Când nu ții cont de școala
Greșelilor trecute.

Al patrulea pas jalnic -
Indiferența crasă -
Te-ntârzie amarnic
Și-n urma Lui te lasă.

Al cincilea pas vine
Cu recidiva care
Însămânțează-n tine
A treia lepădare.

Dar te întorci deodată
Și primul pas spre bine
Îl pui când se îndreaptă
Privirea Lui spre tine.

Cu pasul doi te lepezi
De locul rătăcirii
Lăsând sub negre lespezi
Păcatul ispitirii.→

RADU ȘERBAN

Al treilea ți-e pasul
Căinței nesfârșite
Când săvârșești popasul
La poarta milei sfinte.

Încrederea-n iertare -
A patra sfântă treaptă -
Din patimile-amare
Spre Ceruri te îndreaptă.

Urcând a cincea treaptă
Prin râvnă, pocăință,
Pe calea Lui cea dreaptă
Plinești a ta credință.

Eu am urcat întâi, pentru ca apoi să cobor. Plec neîmpăcat în lașitatea mea, incapabil să-mi dovedesc faptele iubirii de țară și de semenii. Nu aiurez, părinte!

Probabil îmi sesizase mirarea și mila din priviri, căci s-a oprit brusc și a închis ochii. Respira greu. Istovise parcă și timpul.

I-am vorbit cu blândețe. Mă adresam filosofului inteligent și cult, sensibil și frământat de remușcări. Cuvintele-mi curgeau din cuget devenind sonore, ca un susur de izvor al tămăduirii acestui suflet chinuit.

Mănuisem cuvântul încă din școală, în trei stări: cuvântul gând, cuvântul vorbit și cuvântul scris. Am trăit cuvântul ca idee, ca balsam și ca armă, îi recunosc energia dătătoare de viață, salvatoare sau ucigașă. Am gândit, am citit, am spus, am scris cuvinte, pătrunzând tot mai adânc în tainele și puterile lor taumaturgice.

Deși aparent timid, cuvântul-gând poate germina idei strălucite, sau, dimpotrivă, păcătoase. Conștiințizez că, păstrat în mine, cuvântul rău, inoperant în crisalidă, dospește până zboară ca vorbă aspră și apoi faptă păcătoasă. Mă aplec asupra gândurilor ascunse, nu numai ale mele, dar și ale enoriașilor veniți la spovedanie.

Te-am ascultat. Am ascultat tinerii descumpăniți, supărați pe ei înșiși, la limita vieții cu moartea, cu gândul suicidal fermentând până aproape de amețitoare faptă. De aceea îmi îmboldesc enoriașii spre strunirea gândurilor, mereu cu conștiința că Duhul Sfânt din ei le știe gândul tainic, înainte de a deveni cuvânt. Le știu intențiile. Iar dacă din subconștient ecoul unei injurii auzite în treacăt le înăbușă bună credința, cu torța interioară a sufletului trebuie să-l izgonească.

Ochii închiși, după ce privim lumina ferestrei, rețin pe retină rama

geamului. Similar, remanente în gând, vorbe auzite în treacăt instigă la păcat și se înfig în cuget ca pirul în ogor. Îndelungă răbdare și voință ne trebuie să le plivim.

Cuvântul - gând se încheagă treptat din adâncurile noastre. Dacă erupe în vorbe ca un vulcan, poate tulbura echilibrul cu cei din jur, aruncându-ne în nesăbuite dispute.

Premeditarea neîmplinită ne împinge pe toboganul autoflagelării. Lute trebuie să ieșim din acea stare și să nu rostim tenebroasele cuvinte ce ne bântuie gândurile.

Cam acesta ar fi „cuvântul - gând”.

Acum, Lențule, tot filosofând, hai să mai facem un pas. Vorba spusă ne duce în ispită mai rău decât cea gândită, căci rostind-o ne apropiem de blestem. De-aceia ne trebuie uneori lacăt la gură. Vorbe căzute ca trăsnetul au provocat crime și războaie. Gâlcevitorul iubește păcatele. Disputele verbale ne duc în întuneric. Certărețul se îndepărtează de semenii. Potolind cearta, potolim mânia și astfel îndepărtăm păcatul, cuvântul rostit în dușmănie. Dacă nu mai crezi, vorba de ocară a confesorului nu ți-ar ajuta. Nu te cert și nici nu te condamn, ci doar mă rog pentru tine.

Un alt pas și mai departe, „cuvântul scris” poate însemna o ispită și mai distrugătoare dăinuind peste veacuri. Scripta manent.

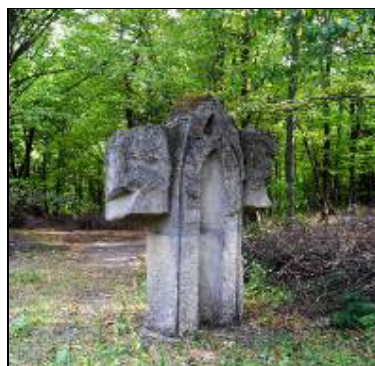
Dar să nu dramatizăm! Poți greși fără a păcătuia. Greșești față de autorități vremelnice, dar nu păcătuiești. Așa se face că, la începuturile publicisticii, am folosit și eu pseudonime, spre a mă feri de autorități. Sub pseudonim, însă, păstram limbajul decent în enunțarea adevărului. Păcătuiaam doar prin tănuirea identității, prin lipsa curajului, ca și tine. Suntem în aceeași barcă, după locuțiunea biblică „mințind pentru Mine”. Ce puteam alege?

Să nu vorbim cu păcat! - îl îndemnam pe bietul filosof. Să ne rugăm! Doctorul cel plin de milă va primi maslul spre tămăduirea sufletului tău. Mă rog și eu.

...De când sunt pe front, am inversat ordinea în rugăciuni: mă rog întâi pentru mine, ca să-i pot ajuta pe alții, să mă pot ruga pentru ei.

În copilărie, mă rugam întâi pentru părinți și frați, pătruns de credință.

Copilărisem într-un cuib de rândunică lipit de cer cu ieșire spre

Mihai Istudor, Piatră de hotar

Alba Iulia. Într-o noapte lungă de iarnă, când lampa cu petrol adormise, m-am furișat la geam, unde luna îmi scrisese, cu mâna de gheață, hieroglife doar de ea știute. Mii de semne diferite, linii, puncte, unghiuri, floricele și steluțe mă dezmierdau cu strălucirea lor discretă. Tot privindu-le, am deslușit păsări în zbor, animale, ba chiar un car cu fân. Gândul s-a furișat printre hieroglife spre gerul de afară. Un lemn trosni puternic în sobă. Cu două nopți înainte, trosnetul lemnului rivalizase cu urlul lupilor, pe care-i alungase tata. Eram în siguranță. Am alunecat sub plapumă lângă frate-meu și mi-am rostit în gând rugăciunea.

Să ne rugăm împreună, Lențule! Pentru viața aceasta și pentru cea de apoi. Viața înseamnă iubire, ai dreptate. Iubirea nu ne absolvă, însă, de moarte, ci ne sporește curajul.

Ai vorbit de iubire. Accept manifestarea mai multor genuri de iubire, fără să-mi zdruncin convingerea că iubirea de Dumnezeu le include pe toate. Iubindu-L ca plenitudine a desăvârșirii, îi iubesc creația, adică aproapele și toate cele văzute și nevăzute. Iubesc ceea ce iubește. Lucrătoare, mai presus de orice, iubirea Lui sălășluiește în mine.

Ca și tine, coborând spre alte feluri de iubire, îmi ridic semne de întrebare. Sigur, de la cuget la cuvânt pierd mult din sensurile iubirii, dar măcar încerc desțelenirea sentimentelor dintre gânduri.

Iubirea implică unitate. Avem fiecare propriile experiențe, tu ai familia ta, cum și eu am mica mea familie. Dincolo de atracția fizică, îi aparțin Mariei așa cum ea îmi aparține, prin chiar natura noastră. Părem hărăziți unul altuia. Cu ea mă simt, uneori, o singură persoană. Eul mi se contopește în eul ei. Ce ne unește?→

Structura sufletească, educația, credința, interesele și preocupările zilnice și, hai să o recunosc, bucuriile sau plăcerile. În Maria văd desăvârșirea, de aceea mă atrage, chiar dacă nu neg atracția ei fizică. M-am apropiat de Maria, nu pentru mine, ci mai degrabă pentru ieșirea din mine și revărsarea în ființa ei, fără a-i nimici personalitatea, spre reciproca împlinire. Am plecat spre uniunea familială fără reținere, unul pentru celălalt, până la impresia de contopire. În unitatea iubirii ne sprijinim unul pe celălalt, ne desăvârșim mutual.

Umbra unui subofițer aștepta în spatele meu. M-am întors. De nu știu când acolo, Istvan mă înștiință că am de oficiat un parastas a doua zi în zori. Apoi, lăsându-și privirea în jos, îmi spuse că a sosit poșta, dar nu aveam nimic. Știa că aștept ceva de la Maria, de la Rust. Părea să știe mai mult.

Lențu mă rugă să continuu.

De când mă știu, odată cu conștiința de sine și cu deprinderea rugăciunilor, m-a pătruns ideea iubirii desăvârșite, prin meditație și apoi studiu. Mă simt fiu al Celui ce mi-a dat chip și asemănare și al cărui Duh sălășluiește în mine. Dorința-mi de comuniune țintește în extremis Divinitatea.

Privilegiat, simt reciprocitatea Atotputernicului coborât să mă ridice spre El prin iubire. Știu că m-a iubit dintotdeauna, de aceea am venit pe lume, de aceea trebuie să-mi păzesc viața.

Când aveam cinci ani, la Sfânta Liturghie, la auzul cuvintelor „și ne învrednicește pre noi, Stăpâne, fără de osândă...” plecam din brațele mamei spre altar, spre a rosti îngenuncheat Tatăl Nostru. Privirea din cupola Pantocratorului mă mângâia pe creștet. Întors în poala mamei, sărutarea pe obraz și mângâierea mă fereceau.

Apoi am înțeles sensul eșecului, ca limitare a iubirii prin neputință. Ce se întâmplase? După o vreme, când enoriașii se obișnuiseră cu mine rostind rugăciunea, a venit eșecul, m-am încurcat. Am izbucnit în plâns și am fugit în brațele mamei. Eram pedepsit? Păcătuisem prin îngâmfare? Cu siguranță greșeam, chiar și seara, când evitam îngenuncherea în fața patului, să-mi spun rugăciunea, obosit de joaca din timpul zilei. Dar joaca era bucurie, iar în mintea mea iubirea

se asocia cu bucuria. Iubirea de și de la Dumnezeu, iubirea de și de la părinți însemna bucurie, iar joaca din timpul zilei - tot bucurie.

De rușine, am refuzat să mai spun Tatăl Nostru în fața altarului. Supărat numai și numai pe mine, părea că niciodată nu voi repara greșeala. Nu mai meritam iubire.

Mai târziu, iubirea de semeni s-a nuanțat. Sub precepte biblice, nu mă lăsam în ispită, dar sufletul tânăr unduia în oceanul de atracții pe valurile reușitelor din școală și publicistică, tentat de ocheade la întruniri.

Strunindu-mi chemarea spre fetele ce roiau în jur, la Sibiu jurasem devotament viitoarei, unicei preotese. N-aveam voie să cad în păcat, așa cum sufletul mi-l dăruisem lui Dumnezeu, prin alegerea teologiei, până în ultima fibră a ființei.

Știam că voi trece prin încercări, știam că anumitor întrebări nu le voi răspunde, așa cum încetasem să mă mai întreb cât de mare e lumea. Înțelegeam doar atât cât mi-era dat să înțeleg. Doar că, la răspântii, aveam de ales iute, cum alesesem să fug în brațele mamei, rușinat.

Mai mult decât experiența de viață, lecturile îmi ridicaseră semne de întrebare. „Iubește-ți aproapele ca pe tine însuși” – simplu de spus, dar imposibil de aplicat în anume situații. Tu știi mai bine. Măsura sacrificiului pentru cineva dă măsura iubirii. Când aproapele îmi este în primejdie, iar împrejurările arată că, încercând să-l salvez, voi pieri odată cu el, atunci pe cine trebuie să iubesc mai întâi?

Să-mi pot ajuta aproapele, trebuie să am grijă de mine, să fiu puternic, să-l salvez pe cel slab. Dumnezeu mi-a dat o viață, trebuie să am grijă de ea. Dacă o risipesc, nu-l pot îngriji pe cel de alături. Dacă iubirea fără faptă strălucește ca soarele de iarnă, atunci sacrificiul pentru aproapele, fără salvarea lui, echivalează cu sinuciderea, un păcat imens.

Lențu ridică mâna stângă și, cu ochii mari, mă imploră, încordat: *dezleagă-mă, părinte!* I-am strecurat lingurița printre buze, i-am rostit numele într-o cuminecare, apoi capul i-a căzut spre dreapta.

Pe pat rămăsese cu hârtia din tunică, pe care mai zăcea o poezie:

În ușa bisericii

Gându-mi dispare
Să-mi murmure clericii
Taina cea mare.

Cenușa cuvintelor
Stinse sub rugă
Zălog simțămintelor
Sacre s-ajungă.

Mireasma cădelniței
Nimb de icoană –
Păcatelor pestrițe
Sfântă dojană.

Cunună altarului,
Sfânta Treime –
Răsfrângerea harului
Peste mulțime.

Podoabă preasfinților
Iconostasul
În cântul părinților
Mângâie glasul.

Comorile tainice
Din înfrânare
Virtuților trainice
Blândă chemare.

Cupolă liturgică,
Pantocratorul
O stea demiurgică
Strânge poporul.

Din tâmplaristolului
Iz de tămâie
Cu duhul văzduhului
Lin mă mângâie.

Trăiesc rugăciunile
Fără cuvinte
Pătruns de minunile
Proniei Sfinte.

Din taina potirului
Împărtășire
Cu trupul Martirului:
Sfântă iubire.

Virtuților veșnice
Sfânta Fecioară
Lumină în sfeșnice
Lin le strecoară.

Am împăturit hârtia, cu gândul la Eminescu: poezia profundă înseamnă rugăciune. Înălțătoare spovedanie. Știam că pentru muribund, spovedania curăță sufletul spre împărtășirea cu merindea cuminecăturii pe drumul de veci.

București, 30 aprilie 2019

Supraviețuire prin cuvântul scris

(III)

3. Pagină-document despre Japonia

Prețios din perspectivă istorică, „*Diariul meu... 1918*” oferă mărturii directe despre Japonia, iar apoi despre bătălii reale și scene autentice de prizonierat, ca un embrion de literatură maritimă, eliberată de straniul adevărilor încețoșate sub spaimetele războiului.

Într-un manuscris de 160 de pagini, cu simț nativ de observație, matrozul își trece în revistă peregrinările, prin prisma unui simplu țăran din Carpați, veritabilă revelație a memorialisticii române despre Asia și mai ales despre Japonia.

Autorul s-a dovedit selectiv în scrieri, alegându-și cu acuratețe momentele importante, cernute din pleava cotidianului irelevant pentru cronica unei vieți.

Pe japonezii îi descrie simplu, găsindu-le iute trăsăturile specifice: „*Japonezii sunt niște oameni mărunți și tare cred că își iubesc patria, toată religia lor sună despre iubirea de patrie; dacă cumva au avut vreodată un general vestit, pre acela îl și pun între sfinți și îl roagă*”.

Le apreciază obiceiurile și măiestria: „*Japonezii fac tot felul de lucruri, de regulă șezând jos, ca turcii; fac câte jucării, statuete de lemn, piatră, fier etc. Știu colora frumos ilustrații și portrete, fac lucruri de mătase frumos cusute și le vând destul de lesne*”.

Apoi despre ținută: „*nu poartă papuci, nici cizme, ci numai niște tâlpi de lemn legate cu ață între degetele de la picioare; mergând pe stradă îi auzi tropotind, precum caii. Dintâi, când am auzit japanii venind pre trotuar îndărătul meu, mă tot feream și la stânga și la dreapta, crezând că vin niște cai, dar mai ales când aleargă copiii, căci au cu sutele, încă atâția copii nu am văzut în viața mea ca în Japonia...*”

Ca literatură, după unii analiști, jurnalul se poate compara cu „*Șogunul*” lui James Clavell, ba chiar cu un plus de autenticitate. Mai mult, desenele în acuarelă realizate de mâna pictorului amator conferă jurnalului sugestivitate, făcându-ne părtași la călătoriile sale.

Iată un moment autentic! În timpul primei sale călătorii la Nagasaki,

în 1914, câțiva membri ai echipajului l-au vizitat pe un hangiu (birtaș) român originar din Brăila, aciuat pe acolo cu soția și trei copii. În acea familie a petrecut clipe memorabile, cântând împreună cu cele două fete adolescente și cu fratele lor mai mic și înfruptându-se din bucate alese cu arome de acasă.

Citindu-i și recitindu-i jurnalul, am identificat locuri comune vizitate și de mine în timpul mandatului meu în arhipelag.

Matsuyama, unul din orașele mele favorite din Japonia, îi oferise tânărului marinar român, cu un secol în urmă, momente de neuitat din periplul său nipon: „*Joi, în 19 martie după amiaza, am făcut o excursie cu trenul în orașul vecin Matsuyama. Aici am văzut un castel vechi, în care erau tot felul de arme, de la toate statele noi și vechi și haine militare din timpurile vechi de prin războaie, încă erau sfărtecate și cu sânge. Am văzut îmbrăcăminte de fier și zale și tunuri de lemn, instrumente muzicale turtite și zdrobite de prin războaie*”. Descrierea cu detalii a castelului Matsuyama mi-a amintit cele trei vizite ale mele în același oraș. Peisajul mirific mi-a inspirat un haiku:

„*Printre pini și munți,
Matsuyama mângâie
Obrazul mării.*”

Nu departe de Matsuyama, peste Mediterana locală, în feerica insulă Itsukushima, Nistor a petrecut poate cele mai agreabile episoade nipone: „*Tot în acea zi, vineri, în 20 martie, pe la zece ore înainte de amiază, am sosit în orașelul plăcut Itsukushima. Acest oraș e împreunat cu Miyajima.*”

Mihai Istudor, Cavaler

Orașul e foarte frumos, clădit sub poalele unui munte înalt, verde, cu păduri bogate de brad. Locuitorii sunt numai japonezi, încă așa un oraș frumos, curat și cu aer bun nu am avut în toată călătoria mea până aici. Oamenii erau voinici și pietroși, ca la noi pe Valea Someșului, mai ales fetițele săracele, erau rumene și frumoase și știau să se lingusească frumos pe lângă matrozi. Pe mine m-a invitat la o ulcică de ceai o fetiță și, fiind numai singură acasă, mi-a arătat săraca multe de toate, numai atâta a fost rău că nu mă puteam înțelege cu ea așa bine. Ea săraca nu știa vorbi decât japoneza, iară eu știam numai vreo trei-patru cuvinte ... Aici toate au fost bune, apă bună și rece ca pe la noi la munte, aer curat și, cum ziceam, fete și neveste frumoase și de omenie. Așa un oraș în toată Asia nu am găsit... Eu aș fi rămas bucuros și singur în el, dar jalnic, a trebuit să-l părăsim. Duminiică, în 22 martie, pre la ora șase dimineața, am plecat din acel orașel plăcut, luând calea spre Kobe...

Tânăra japoneză ce-i dovedise ospitalitatea (omotenashii) prin idila de neuitat îi alungase sentimentul solitudinii. Spațiu nipon emblematic, cu poarta „*Torii*” oglindită în luciul apei din fața templului shintoist pe fundalul montan, Itsukushima se distinge net printre iconicele imagini japoneze (În aprilie 2016, insula a găzduit reuniunea miniștrilor de externe din G7.).

Nostalgia nu s-a lăsat așteptată: „*Ieșind din port, priveam cu jale îndărăt la orașul cel plăcut ce rămânea de noi pustiu, iară de la țărm o mulțime de fetițe și neveste ne salutau cu batiste de mătase, iară unora poate le și lăcrimau ochișorii după matrozi*”.

Într-o asemenea conjunctură, natura devenise și mai prietenoasă: „*Toată ziua am călătorit printre insule frumoase și verzi. Natura*

RADU ȘERBAN

oferea o priveliște minunată. Marea liniștită se oglindea cu orizontul, primind o culoare azurie, iară soarele, abătându-și razele spre suprafața mării, o împodobește cu vârste aurii. Atât de frumoasă era natura, încât nici a vopsi nu se putea mai frumos”.

Sub efigia unui memorialist autodidact, în timpul primei călătorii în Japonia a înfățișat cititorului diverse cetățile fermecătoare: Kobe, Yokohama, Tokyo, Yokaichi, Toba și Kagoshima. Asemenea locuri își găsesc reflectări specifice în amintirile mele. Nistor a descris Japonia în culori pozitive, contrastante cu cele în care înfățișase alte cetățile din periplusul său asiatic, îndeosebi din India și China.

Să privim un pasaj din călătoria „De la Kobe până la Yokohama”:

„De la Kobe am mers tot pe lângă țărm mai mult; ici și colo vedeam sate și orașele, iară pre mare tot feream pescari ce aveau întinse mrejele în mare. Două zile am călătorit de-a rândul pe lângă țărm, a treia zi, joi, în 9 aprilie, pre la opt dimineața, am ajuns în Yokohama, oraș foarte frumos, cu port însemnat de comerț. Aici e chiar linia centrală în comerțul japo-american peste Oceanul Pacific. Orașul e clădit jumătate în stil japonez, jumătate în stil englez. Locuitorii sunt japonezi și puțini europeni”.

Compoziția epistolară capătă culori vii în momente dramatice. Erupția vulcanului Sakurajima (insula floririi de cireș): „A treia zi, vineri, în 8 mai, pe la douăsprezece ore la amiază, am sosit în Kagoshima, oraș mai tot zdrăbit și acoperit de focul și lava vulcanului. Locuitorii sunt numai japonezi. Când am sosit în port, chiar ardea vulcanul. Așa urla, de credeai că răcnesc o mie de lei. Când și când se zguduia pământul, cu așa putere, încât și noi simțeam cu vaporul pre apă. Deodată a început a arunca lavă cu foc, încât ieșeau stânci întregi pre craterile lui. Acest vulcan, cu numele Sakurajima, a acoperit cu lavă orașelul Sakurajima de la poalele sale. Mare spaimă și groază a mai băgat între oameni acest vulcan...”

O poveste niponă diferită începe după ce Nistor devine prizonier de război. În primele zece luni, la mănăstirea budistă Kejfukuji din Himeji, dormind în altar, a cântat cu călugării și a învățat cuvinte în limba japoneză.

Printre prizonierii din Kejfukuji, Nistor continuă să-și scrie scrupulos impresiile, cu detalii banale de la bun început când erau cântăriți, măsuși și inscripționați pe piele. În pofida prizonieratului, el ține minte că japonezii din templu îi lăudaseră pentru curajul lor în luptă, deși fuseseră adversari. Prizonierii au primit uniforme militare japoneze, făceau sport, creștea animale, doar mâncarea nefindestulătoare se croia după talia niponă în rații prea mici. Spre deosebire de lagărele europene din acea vreme, cele japoneze nu obligau prizonierii la muncă.

Pe lângă densele și consistentele memorii despre Japonia, cu talentul său nativ, Nistor avea și alte preocupări artistice. De Crăciunul anului 1914, participase ca actor amator la punerea în scenă a unei piese de teatru pentru ofițeri, unde a interpretat, după regula din kabuki, un rol feminin.

Descrisă cu pedanterie, viața din templul budist Himeji include și momentul final când preoții, în veșminte imaculate, i-a salutat pe fiecare după numele său. Dormitorul comun, cantina, exteriorul clădirilor și alte detalii s-au immortalizat în acuarelele eroului nostru. Cu un elementar simț artistic învățase să fredoneze cântece religioase, fără cuvinte japoneze, asemuindu-le cu incantațiile slujbelor ortodoxe de acasă. Mai mult, când îngâna asemenea imnuri prin curtea mănăstirii, preoții îl invitau la fereastră să-i ofere fructe exotice.

Transferat în grup la un lagăr construit în Aonogahara (astăzi orașul

Mihai Istodor, Antim Ivireanu

Ono), nu departe de Kobe, după 1915 și-a continuat memoriile în mai multe caiete, reacționând astfel la pericolul disoluției în necunoscut: „Diuarul meu...”, „Dorul alinat și urâtul alungat cu Poesii”, „Tinereța e floarea vieții”, „Călătoria mea prin Asia întreagă”, „Bătălia de la Kiaotchow”, etc.

Oralitatea narațiunii ni-l relevă ca pe un clăcaș din Năsăudul copilăriei.

Nu este clar când și cum a revenit din Japonia în România în 1920-1921, foarte probabil fiind ruta de repatriere pusă la cale de Victor Cădere (*O epopee românească în Siberia*, Ed. Argonaut 2019).

Cu siguranță, a visat mereu la locurile natale, ducând dorul casei părintești din Năsăud, ca un „fiu risipitor”.

În Japonia, nu-l deranja atât tratamentul de prizonier de război, cât relațiile cu camarazii, care-l scosese din sfera atavică, adaptându-l la o ambianță multinațională.

Conflictul și bătăile între ei izbucneau uneori din știrile venite de pe front, din vanitate sau exces de alcool, din apartenența la diverse naționalități, toate limitate la spațiul închis, adesea la dormitorul comun, adevărat Turn Babel amplificator al tensiunilor.

Într-o asemenea atmosferă, conaționalul nostru își găsea refugiu în poezie și meditație, eludând derizoriul bârfelor prin cufundarea în scris, esența vieții sale, care-i ținea un tonus sufletească ridicat.

Dincolo de valoarea de document a notațiilor, calitatea scriiturii depășește condiția culturală a autorului. Iată o splendidă personificare, la al treilea An Nou petrecut în Japonia:

„Se aude bătând la ușă! Oare cine bate? Orișicine ar fi, răspunde-i: „Înăuntru!”. Pre această vorbă a intrat anul cel nou 1917, cu ochii scâlțați în lacrimi de sânge, iară trăsăturile feței sale erau crâncene și îi trădau inima războinică.

Deși noi am așteptat că ne va zâmbi comod a pace și cugetam că pre deasupra capului său vom vedea zburând un porumbel alb cu o crenguță verde în cioc, că semn al libertății, ne-am înșelat, că el intrase tiran și dușmănește, iară în loc de porumbel a zburat deasupra capului său moartea cu coasa și după ea un corb negru, croncănind urâcios a mortăciune”.

România își cucerește Independența

Iarăși conchide cu amărăciune și sarcasm Mihai Eminescu: „Deci toți tătari sub corturi...”, „ciudați tătari”³ adaugă ironic poetul național.

La 1475, „din porunca lui Ștefan cel Mare”⁴ arhitectul grec Theodor zidește în Cetatea Albă „un turn nou și zid”⁵ punând următoarea inscripție: „Această cetate s-a zidit în zilele preaevlaviosului Domn Io Ștefan Voievod...”⁶. Și încă o dată conchide poetul național: „Ștefan Vodă se știe că-i tatar...”⁷.

Același Ștefan Vodă „întărește prin hrison lui Mihai Buzatul o moșie”⁸, care va fi contrasemnat și de „d-nia lor Gherman și Oană pîrcălabi de Cetatea Albă, Ivașcu și Maxim, pîrcălabi de Chilia”⁹.

„Boierii aceștia sînt tătari ca și Ștefan Vodă”¹⁰.

Oferă încă un exemplu istoric, anume un atlas geografic de la 1513, publicat de „Essler și George Ubelin la Strassburg”¹¹ „în care toată Basarabia pînă la mare se vede ca făcînd parte din Moldova”¹². „Dar Strassburg e în Tartaria”¹³, iarăși îi ironizează pe cei de la „Nordul” Mihai Eminescu.

Generalii vestiți „ca Rumianțof și Sumarov”¹⁴ au luat Basarabia cu sabia „de la populații sălbatice care nu existau”¹⁵.

Iată ce „meșteșug” au inventat domnii de la Nord: „a te bate cu inamici care nu existau”¹⁶, iar de această bravură au fost în stare generali vestiți ca cei doi citați mai sus „Rumianțof și Sumarov”¹⁷.

Eminescu încheie formidabilul său articol dînd ca un exemplu din vremea sa privind adevărații stăpîni ai Basarabiei, anume: „D. Baron Stuart a iscălit convenția reunită”¹⁸ alături de un tatar, „căci Kogălniceanu al cărui bunic e cronicar moldovenesc, s-a sălbăticit în urmă și a trebuit cules de sub corturi de vestiții Rumianțof și Sumarov, de lângă apa Cogălnicului, care curge de-a lungul, prin mijlocul părții de sud a Basarabiei”¹⁹.

Nu mai că Rusia s-a dovedit cu totul imună la sarcasmul și ironiile geniului tutelar al poporului român, ignorând dreptatea istorică.

„Însuși numele „Basarabia” țipă sub condeiele rusești”

La data de 1 martie 1878, Mihai Eminescu continuă să aducă noi argumente istorice infailibile în direcția faptului că Basarabia dintotdeauna a aparținut patrimoniului istoric al poporului român. Și de această dată, poetul național scoate în evidență sofismele la care apelau rușii pentru a reanexa sudul Basarabiei.

Eminescu răspunde la două gazete rusești care ilustrau poziția oficială a Rusiei, „Le Nord” și „Viedomosti”²⁰. Astfel, poetul național informează cititorii „Timpului” de faptul că cele două gazete rusești susțin că rușii nu au anexat, la 1812, Basarabia „de la moldoveni, ci de la turci și tătari”²¹. Și nu printr-o acțiune diplomatică „ci cu sabia”²².

De asemenea, la 1856, prin tratatul de pace de la Paris, Rusia a fost obligată să restituie sudul Basarabiei nu „adevăraților lor proprietari”²³ (adică tătarilor de sub corturi – n. ns.) „ci Moldovei”²⁴.

Tratatul de la Paris, susțineau publicațiile rusești, nu mai are niciun sens, a devenit literă moartă. Moldova nu a fost implicată în vreun fel „la această cesiune”²⁵, iar Rusia a dat Basarabia Moldovei la 1856 doar „pentru că era cea mai apropiată vecină și cel mai inofensiv stat”²⁶. Dacă Moldova, la 1856, speculau gazetele rusești, Rusia nu-i ceda niciodată Basarabia.

La asemenea alegații, toate neadevărate și de rea-credință, Mihai Eminescu răspunde tranșant, „cu documente în mîna”²⁷: „Însuși numele „Basarabia” țipă sub condeiele rusești”²⁸, deoarece Basarabia înseamnă țara românilor, la fel cum Rusia „înseamnă țara rușilor”²⁹.

La „1370”³⁰ domnul românilor „Mircea I Basarab”³¹, care se intitula „despotul Dobrogei, Domn al Siliștei și al țărilor tătărești”³² împinse hotarele „pînă la Nistru de-a lungul țărmului Mării Negre”³³. Astfel, întărea Mihai Eminescu, pentru sfârșitul „veacului al patrusprezecelea”³⁴ stăpînirea românească asupra Basarabiei „e incontestabilă”³⁵.

La începutul secolului XV Basarabia a intrat în stăpînirea Moldovei, în baza unor dovezi istorice certe, înștiința poetul național cititorii. De-a lungul veacului XV „pîrcălabii Cetății Albe, a Chiliei și a Hotinului”³⁶ au

iscălit uricele domnești „alături cu Domnii țării”³⁷. Este o certitudine istorică că Chilia, Hotinul, Cetatea Albă, temelia Basarabiei s-au aflat în „proprietatea Moldovei”³⁸.

În veacul XVI, Moldova intră „sub protecția Porții”³⁹ apoi are nenorocirea că „se stinge dinastia Dragoșizilor, cum o numește Dim. Cantemir”⁴⁰. După „fiii lui Petru Rareș”⁴¹, Moldova intră într-un „veac de tulburări”⁴² fapt care a permis turcilor „să ia în posesie – nu în proprietate – Cetatea Albă și Chilia”⁴³.

Apoi turcii își stabilesc „puncte de reazim în aceste două cetăți”⁴⁴, pentru ca în veacul XVII își „crează un al treilea reazim”⁴⁵, ocupând Cetatea Hotinului. În „veacul al optsprezecelea, nefericitul Dimitrie Cantemir se aliază cu rușii”⁴⁶, după care Turcia pierde încrederea „în Domnii pămînteni și trimite fanarioți”⁴⁷. Alianța lui Dimitrie Cantemir cu Rusia a fost o nenorocire istorică majoră deoarece „ne-a făcut să pierdem Domnia, armata, dezvoltarea noastră intelectuală și economică”⁴⁸.

GICU MANOLE

NOTE

² Ibidem. ³ Ibidem. ⁴ Ibidem. ⁵ Ibidem. ⁶ Ibidem. ⁷ Ibidem. ⁸ Ibidem. ⁹ Ibidem. ¹⁰ Ibidem. ¹¹ Ibidem. ¹² Ibidem. ¹³ Ibidem. ¹⁴ Ibidem. ¹⁵ Ibidem. ¹⁶ Ibidem. ¹⁷ Ibidem. ¹⁸ Mihai Eminescu făcea trimitere la convenția semnată la București, la 4 aprilie 1477, între România și Rusia, avându-i ca semnatori pe Mihail Kogălniceanu și baronul Stuart. Convenția prevedea acceptul României ca trupele rusești să tranziteze teritoriul său în drum spre Balcani. Rusia, prin aceeași convenție diplomatică, își ia angajamentul că va respecta integritatea teritorială a României!

¹⁹ Mihai Eminescu, *Opere politice*, ed. cit., p. 85.. ²⁰ Ibidem. ²¹ Ibidem. ²² Ibidem. ²³ Ibidem. ²⁴ Ibidem. ²⁵ Ibidem. ²⁶ Ibidem. ²⁷ Ibidem. ²⁸ Ibidem. ²⁹ Ibidem. ³⁰ Ibidem. ³¹ Ibidem. ³² Ibidem. ³³ Ibidem. ³⁴ Ibidem. ³⁵ Ibidem. ³⁶ Ibidem. ³⁷ Ibidem. ³⁸ Ibidem. ³⁹ Ibidem. ⁴⁰ Ibidem. ⁴¹ Ibidem. ⁴² Ibidem. ⁴³ Ibidem. ⁴⁴ Ibidem. ⁴⁵ Ibidem. ⁴⁶ Ibidem. ⁴⁷ Ibidem. ⁴⁸ Ibidem.

Convorbiri duhovnicești

Ioan al Banatului

„Duhul cel Prea Sfânt să se coboare peste creștele Carpaților României!”

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, ne aflăm astăzi, la această convorbire, într-o zi de mare praznic, *Pogorârea Sfântului Duh, Cincizecimea* sau *Rusaliele*. Înaltpreasfinția Voastră ați numit ziua de astăzi „praznicul bisericilor creștine, al bisericii noastre ortodoxe de la o margine la alta a lumii”.

Înaltpreasfințitul Ioan: Da, pentru că, într-o zi ca astăzi, trei mii de suflete s-au botezat în urma predicii Sfântului Apostol Petru, după pogorârea, în mod deosebit, a Sfântului Duh peste apostoli. Suntem la cincizeci de zile de la *Învierea Domnului*, zece zile după *Înălțarea* Sa la ceruri. Înainte de *Înălțare* le-a spus apostolilor să nu părăsească Ierusalimul până ce nu se vor îmbrăca cu Putere de Sus. Care era acea Putere de Sus? Credeți că ei și-au dat seama ce va fi? Au crezut că vor fi, într-un fel sau altul, întăriți, dar că una din Persoanele Sfinte Treimi, în chip de limbi de foc, se va așeza peste ei, la asta nu s-au gândit niciodată.

Au avut printre ei încă o Persoană din Sfânta Treime, pe Fiul lui Dumnezeu. Cum a fost conviețuirea, șederea apostolilor cu Hristos? Spuneți-mi. S-au comportat ei cu Hristos chiar ca Fiul al lui Dumnezeu? Tare mi-e teamă că vreodată, când își vor fi împărțit bucata de pâine, oare nu i-o fi lăsat bucata cea mai mică lui Hristos? N-au conștientizat că lângă ei e Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Tot așa în ziua ca aceasta, întâi a săptămânii, când au auzit vuietul acela ca de vânt venind peste ei și peste casa în care se aflau, nu știau ce se întâmplă și ce va fi. Iată, Tatăl cel Cereșc a trimis Duhul Sfânt să-i întărească ca și prin ei, prin apostoli, să fie împreună lucrători cu Duhul Sfânt, pentru mântuirea lumii. Erau cincizeci de zile de la *Înviere*, de la Paști, și încă nu pleaseră din Ierusalim toți acei iudei care veneau de Paști din toate părțile lumii.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, ne-ați spus cu altă ocazie că avem în bisericile noastre un obiect care sună ca vuietul de vânt, referindu-vă la clo-

potul bisericii.

Îps. Ioan: Vuietul acela ca de vânt care s-a auzit atunci, acela a fost primul clopot al bisericii. Dacă Duhul Sfânt ar fi venit doar sub forma acelei limbi de foc, lucrul acesta nu l-ar fi sesizat decât cei unsprezece apostoli, dar Dumnezeu și Duhul Sfânt au rânduit să se facă vuietul acela ca de vânt care a fost atât de puternic, încât s-a auzit peste tot Ierusalimul și peste toate împrejurimile lui. Și iată consensmează Sfântul Evanghelist Luca că din miile acelea care au venit, pe moment, trei mii s-au botezat atunci.

Lumea căzută fiind, a trimis Dumnezeu pe Fiul Său s-o ridice. De unde? Din moarte. A fost om până la Hristos care să nu fie sortit morții și pecetluit mormântul? A venit Hristos și l-a scos pe om din moarte. De atunci, asupra mea și asupra ta, moartea cea veșnică nu mai are putere, decât moartea aceasta biologică prin care trecem și noi dincolo.

Dar dacă un om care este bolnav și a suferit o operație grea are nevoie de cineva care să-l întărească, să-l îngrijească, până este din nou cum a fost la început, tot așa și Tatăl cel Cereșc a rânduit ca nouă, celor ridicăți fiind din morți, să ne trimită pe Duhul Sfânt, ca să ne mângâie și să ne ajute să putem ajunge la Porțile Cerului.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, vă rugăm să insistați asupra calității de „mângâietor” a Duhului Sfânt, așa cum știm din rugăciunea *Împărate Cereșc*.

Îps. Ioan: Mântuitorul nostru Iisus Hristos a numit această persoană Duhul Sfânt, „Mângâietor”, arătându-ne ce rost are Duhul Sfânt în viața aceasta a noastră: *să ne mângâie*. El este acela care ne șterge lacrima de pe obraz și îți mângâie inima ta cea greu încercată de atâtea ori. Câți dintre noi când rostim rugăciunea *Împărate Ce-*

resc ne gândim că această rugăciune este adresată Duhului Sfânt? Zicem repede: *Împărate Cereșc Mângâietorule, Duhul adevărului...*

Cu rugăciunea *Împărate Cereșc Mângâietorule* începem toate celelalte rugăciuni. Deci iată ce este Duhul Sfânt. Este și El Împărat Cereșc, alături de Hristos și de Tatăl. Este Împărat Cereșc care are rolul acesta de a-i mângâia pe oameni, pe pământ. Iată pe cine a trimis Tatăl în lume ca să ne mângâie pe noi. De ce oare suntem noi atât de străini și de reci în relația noastră cu Duhul cel Sfânt? Este bine să ne rugăm Tatălui Cereșc, Fiului, Maicii Domnului, sfinților, dar, îi îndemn pe iubiții credincioși să alerge și la mângâierea Duhului Sfânt în viața fraților lor.

Duhul Sfânt e sufletul bisericii. Așa cum omul are trup și suflet, tot așa și biserica. Noi suntem trupul lui Hristos, iar sufletul acestei biserici este Duhul Sfânt. Până ce Duhul Sfânt va lucra în biserică, și va fi în biserică, și nu-l vom alunga, biserica va fi vie și noi vom fi vii în relația noastră cu bunul Dumnezeu. Ce este biserica care a fost întemeiată într-o zi ca astăzi? *Este mireasa lui Hristos.*

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, într-o convorbire ne-ați spus atât de frumos că Dumnezeu-Tatăl a trimis solie pe Duhul cel Prea Sfânt, ca să caute mireasă pentru nunta Mirelui din Cer.

Îps. Ioan: Iată, încă una din marile misiuni ale Duhului Sfânt, aceea de a-i pregăti mireasă lui Hristos. Cine este mireasa lui Hristos? Nu este o persoană oarecare. *Mireasa lui Hristos e biserica Lui, toți cei ce suntem în biserică și toți cei ce credem în Prea Sfânta Treime Dumnezeu.*

După venirea Duhului Sfânt trăim *timpul cel din urmă*, așa se numește timpul de astăzi încolo, cât va mai fi. Nu este timpul nici de la început, nici de la mijloc, ci *e timpul cel din urmă*. Ce face o mireasă în ultimele zile, în ultimele clipe când se apropie să vină la altar, la nuntă? Ce face mireasa? Se pregătește. Deci ce-ar trebui să facem noi acum, în timpul acesta de pe urmă?

Să ne pregătim de nunta mielului lui Dumnezeu, de nunta Fiului. Vă îndemn să lăsați totul și Dumnezeu să ne ajute să ne pregătim de nuntă. De astăzi, nimeni să nu mai aibă o →

A consemnat
LUMINIȚA CORNEA

Amvon

Pe omul bun îl primește Raiul

„Spune o veche legendă că, într-o zi, s-a prezentat la poarta Raiului un om cu o coroană strălucitoare pe cap. Dar îngerul care era de strajă l-a respins, zicându-i:

–„Dacă nu te prezinți cu altceva decât cu coroana de pe cap, nu poți intra”.

A venit apoi altul, un învățat, care i-a prezentat diploma sa. Îngerul l-a respins și pe el, zicându-i:

–„Cu asemenea hârtii nu se intră aici!” A venit apoi un artist care uimise lumea cu arta lui; dar n-a fost primit. S-a prezentat apoi un general cu pieptul plin de decorații, dar poarta a rămas închisă.

În sfârșit, a apărut un biet om bătrân, amărât și neputincios, pe care nimeni nu-l luase vreodată în seamă. Când îngerul l-a văzut, s-a sculat, a deschis larg porțile raiului, de unde ieșea o lumină puternică și unde se auzeau cântările îngerilor, s-a înclinat în fața bărbatului, spunându-i cuvintele din Scriptură: „Bine, slugă bună și credincioasă,

peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău.”(Matei 25,21)

Uneori în viață toate vin prea târziu

Povestește Părintele Calistrat că, era odată o fetiță și când a vrut să treacă podul și să se ducă la Biserică, i-a ieșit Moartea în față și i-a spus:

–Ești tânără, du-te să te joci! Și s-a dus și s-a jucat. Și s-a trezit adolescentă; când a dat iarăși să treacă podul și să meargă la Biserică, i-a zis Moartea:

–Acum ești mărișoară, simte-te bine, fă-ți un prieten, întemeiază-ți o familie, lasă că ai timp să te rogi! Și

s-a întors din drum și s-a trezit mamă cu copii și iarăși a dat să treacă podul vieții să meargă la Biserică, și i-a zis Moartea:

–Stai liniștită, trebuie să-ți crești copiii și să-i vezi la casa lor! Și s-a trezit femeie cu copii căsătoriți și iarăși a dat să treacă podul și i-a zis Moartea:

–Tu? Dar ai nepoți, bucură-te de ei, ai muncit, trebuie să simți bucuria acestei vieți! Și femeia s-a întos din drum.

Acum când deja era bătrână și îi căzuse dinții, purta proteză și baston, a dat să treacă podul și i-a zis Moartea:

–Înțelege femeie, ai o vârstă, nu te mai suportă lumea în Biserică, ești obositoare, faci gălăgie, părț, mergi greu, toată lumea e cu ochii pe tine, stai liniștită și-ți vezi de bătrânețe! Ce să cauți tu la Biserică? Și când era pe năsalie și preotul cânta ”Veșnica pomenire”, Moartea i-a spus: Acum ești definitiv a mea! Și cu trupul și cu sufletul! Prea târziu pentru viață și târziu pentru toate.

**Pr. GHEORGHE NICOLAE
ȘINCAN**

Convorbiri duhovnicești

→altă prioritate în viața lui decât să se pregătească de nuntă. Nu zic și nu zice Scriptura ca de astăzi să nu mai muncim cu brațele noastre, să ne câștigăm o bucată de pâine, dar, mai întâi și de toate, *prioritatea noastră să fie pregătirea de nuntă.*

Îndemn și rog pe surorile creștine să spună soților, fiilor și fiicelor lor, care le-a fost *starea* cu câteva zile înainte de nuntă. Să spună cum au trăit acele clipe, cum s-au pregătit să îmbrace haina aceea albă de mireasă.

Dacă pentru a îmbrăca o asemenea haină albă, s-au pregătit atât de mult și și-au dorit aceasta încă din fragedă pruncie, gândind: Doamne, când voi fi și eu mireasă! Le rog să-mi spună dacă au avut această trăire sfântă? Dacă și-au spus la o anumită vârstă: Doamne, când voi ajunge și eu să fiu mireasă?! Noi toți ar trebui să ne gândim mai mult, de astăzi, că trăim *timpul din urmă.*

L.C.: Prin urmare, Înaltprea-sfințite Părinte, mesajul pe care ni-l

transmiteți este acela de a ne pregăti fiecare dintre noi de nuntă deoarece ne aflăm în *timpul cel din urmă.* Întrebarea ar fi cum să facem aceasta?

Îps. Ioan: Cum să mă pregătesc eu pentru nuntă? Dar, mai mult, nu-i totuna să te pregătești de nuntă, să fii un nuntaș oarecare și să te pregătești să fii *mireasă!* Cine este la locul de cinste la o nuntă? Mireasa. Gândiți-vă dumneavoastră ce loc de cinste dorește să ne pregătească Duhul cel Sfânt nouă! Să ne îmbrace în harul iubirii Sale și să ne așeze la nunta mielului, la nunta Fiului lui Dumnezeu, nu ca nuntași, ci ca *mireasă.* O minunată mireasă a lui Hristos ce sunteți! *Dumnezeu, prin harul Duhului Sfânt, să vă îmbrace pe toți în haina aceea strălucitoare de nuntă!* Suntem așteptați de mirele Hristos, nu de oricine de pe pământ. Mirele nostru este Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Chiar și la nunta pământească este un timp de veselie, de bucurie, dar este trecător, însă nunta Fiului lui Dumnezeu va începe la sfârșitul acestui *timp din urmă* și nu se va mai

sfârșit niciodată. Adică *bucuria lângă mirele Hristos nu va fi vremelnică, ci va fi în veacul veacurilor.*

Duhul cel Prea Sfânt, care s-a pogorât în chip de foc peste apostoli, să se coboare peste crestele Carpaților României!

Să se coboare peste spicul de grâu pe care-l așteptăm să se coacă, din care surorile noastre creștine să facă pâine și prescură pentru Sfânta Liturghie. Să vă însoțească pe toate cărările vieții dumneavoastră puterea hanului Duhului Sfânt care a rămas cu noi, să nu fim singuri în lumea aceasta.

Auzim clopotul bisericii și ne gândim că așa s-a auzit în ziua Cincizecimii. Clopotul acesta ne spune acum: Pregătiți-vă de nuntă! Și același lucru vă învăț și eu: Doamne, ajută-ne ca de astăzi, mai mult ca oricând, să ne pregătim de nunta Fiului Tău, a Domnului nostru Iisus Hristos, în cer, în Patria cea de Sus.

Binecuvântată să fii tu, mireasă a lui Hristos, de aici din părțile Carpaților!

Psalmii lepădării de sine
În cinstea poezilor Tudor Arghezi și
Daniel Turcea

**Psalmul I: Psalmul vinovatelor
dorinți**

Naiv am fost când jinduind Cetatea
Am dat frâu liber patimilor multe²,
Căci strecurându-se acestea noaptea
S-au preschimbato din gânduri,
catapulte.

Cu pumnii mari s-au repezit spre
ziduri

În gest de rapt și violență sacră,
Priveau străjerii îngânând în childuri
Cu chiote și aere de soacră.

Râdea și Dumnezeu din colțul gurii
Spre cel ce se credea *cuceritorul*³
Cercasem eu, atunci, în noaptea urii
Să Te răstorn pe Tine, Creatorul!

Istoria acestor avatare
E vina și păcatul meu cel mare.

19 Iunie 2019

Psalmul II: Psalmul răzvrătirii

S-a răspândit în mine necredința
Ca gerul ce troznește-n calendare,
Roiește pe deasupra mea sentința
Înfiptă stând în trupul meu călare.

Am îngropat urechea în pământ
Subtil de-acolo, neamul să mi-l
cheme.
Să-mi spună el, înfrângeri câte sunt
În pieptul meu, și câte sunt blesteme⁴.

Uită-te neam preasfânt în mine
Și ai să-ți vezi eroii răstigniți,
Se roagă cel întemnițat la tine
Cu mâini de plumb și ochii nesfințiți.

S-a prăbușit în mine legea firii,
Pe buze port ecoul răzvrătirii.

19 Iunie 2019

**Psalmul III: Psalmul lepădării de
sine**

Am implodat puternică latența
A tot ce-mi amintea cândva de Tine,
Când Ți-am negat, o Doamne,
existența
Fără să știu, m-am lepădat de mine.

O șoaptă m-a călăuzit spre bezne

Și-am vrut să pier acolo risipit.
Să nu se știe că am lanț pe glezne,
Să nu mai văd că-n mine Ai trăit.

Sătul de-atâta răutate sumbră
Prezentă-n tot ce am și-n tot ce-a fost,
Am devenit o sângărândă umbră
Privind religiosul prea anost.

E psalmul lepădării de ființă
Mușcând turbat și greu din conștiință!

20 Iunie 2019

**Psalmul IV: Psalmul nimfelor
vinovate**

Sorbind haotic cupa blestemată
Din plinul nesfârșitului arheu,
Dând glas filozofărilor deodată
M-am pomenit luptând cu Dumnezeu.

Gustasem fructul nimfei vinovate⁵
Ce-avea miros de dulce anarhie,
Căderile mi-au devenit stigmate
Rodind pieziș credința-aporie!

E rătăcirea existențială
Negând dumnezeiescul chip din noi;
E goana către moartea abisală
Trezindu-ne pe drum cu pumnii goi.

Toți cei ce neagă duhul de Părinte
Sunt cruci rătăcitoare pe morminte!...

20 Iunie 2019

Psalmul V: Psalmul fiului risipitor

Copil risipitor de sfânt Părinte
Deodată m-am trezit în sinea mea⁶,
Lipsit de sens e drumul înainte
Chiar dacă-i îmbrăcat în catifea.

Mai am puțin de dus pe conștiință
Povara viețuirii-n Dumnezeu;
Când *liber* voi redeveni-n ființă
Atinge-voi umanul apogeu.

Prin rațiune mi-am clădit convingeri
Și-am hotărât să fug de Creator.

⁵ Facerea 3, 6-7.

⁶ Luca 15, 11-32.

Axiologic am gustat înfrângeri
Ca oia rătăcită de Păstor...

Cât ceru-i alb și soarele în scapăt
Tot nu e nimeni singur pân' la capăt.

20 Iunie 2019

Psalmul VI: Psalmul entropiei

Trufia minții cea iscoditoare
Mi-a șlefuit pesemne caracterul,
Negând arcele din calendare
M-am îmbrăcat treptat cu efemerul.

Lumina lină cea dumnezeiască
Și energia vieții din atom
Le-am transmutat sub șoaptă
diavolească
Negând dumnezeiescul chip de om.

Misterul existenței ce palpită
Prin galaxii mesajul unic: "Vino"!
Am hotărât să-l scot de pe orbită
Și să-l transfer sub semnul neutrino⁷.

Știința mi-a răpit și veșnicia
Lăsându-mi peste suflet entropia⁸.

22 Iunie 2019

**Psalmul VII: Psalmul disperatelor
chemări**

E frig peste cavoul meu himeric
Și nu știu să Te chem cum se cuvine
Scăpare nu există-n întuneric
Ci doar un strigăt palid către Tine.

Mi-e rugăciunea fără de cuvinte
Cum stă gătită masa de la-amiază⁹
Dar cum să vii, eu pentr-un blid de
lînte
Te-am lepădat, când fost-am la necaz.

Nu-Ți cer un lucru fără de putință
Căci Te pândesc din ascunziș sfios,
Coboară-n iadul meu de suferință
Să creadă-n Tine Doamne-un păcătos.

Vreau să te-ating în coastă ca și
Toma,
Și să exclam: "Există!" aidoma⁹...

22 Iunie 2019

Pr. CĂTĂLIN VARGA

⁷ Particulă elementară fără sarcină electrică și cu masa mai mică decât cea a electronului (DEX).

⁸ Mărime care, în termodinamică, permite a evalua degradarea energiei unui sistem.

⁹ În văzul tuturor, în mod evident, în mod real (DEX).

² 1Corinteni 6, 9-10.

³ Facerea 11, 7-8.

⁴ Psalm 108, 17-19.

FIRUL VIEȚII

Viața omului, din mediul urban sau rural, urma cursul firesc nașterea-căsătoria-moartea. Considerate evenimente majore ale existenței, aceste momente erau marcate prin rituri și ceremonii care relevau importanța acordată familiei dar și relației cu Divinitatea.

Toate credințele și riturile străvechi în funcție de cele trei momente, aveau menirea să atragă forțele pozitive, să asigure protecția și fertilitatea cuplului și a familiei și să ofere sprijin și suport în marea trecere în lumea de dincolo (10).

Expoziția prezintă firul vieții, prin punctarea celor trei momente – nașterea, căsătoria și înmormântarea, aruncând o privire asupra sistemului de credințe, așteptări și angoase ale omului tradițional în fața unor momente liminale, de maximă importanță, interpusse în practici și obiceiuri.

NAȘTEREA

În comunitatea sătească, grupul social de bază a fost neamul, reprezentat prin familia extinsă - părinți, copii, rude prin consangvinitate, afinitate și nășie (11).

Preocuparea familiei pentru a avea urmași începea cu constituirea cuplului prin rituri de fertilitate performate la nuntă și în timpul sarcinii, intrarea în comunitate fiind oficiată prin institutiile statului - primărie și biserică, dar și prin instituții tradiționale moșitul și nășitul (12).

Perioada sarcinii era încărcată de interdicții pe care familia și femeia gravidă trebuia să le respecte, fiind centrate în jurul temerii de a nu pierde sarcina. Aceste reguli reprezentau în mare parte reguli de igienă, reguli cu caracter religios și diverse superstiții.

Momentul nașterii era așteptat prin rituri speciale, care trebuiau să asigure evitarea pericolelor și o naștere ușoară. Femeile nășteau acasă, asistate de moașă, o femeie mai în vârstă, care îndeplinea acțiuni legate de venirea pe lume și integrarea noului născut (13).

10 Marian, S.F., *Nunta la români*, București, 1995, Ed. Mythos, p. 70-73

11 Pop M., *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Ed. Univers, p.22-23

12 Filip V., Meniuț M., *Riturile de trecere*, Cluj-Napoca, 2012, Ed. Eikon, p.20-29

13 Stoica G., Ilie R., *Tradiții și obiceiuri din ...*, București, 2007, Ed. Mega, p. 5-6

Nașterea avea loc în cadrul familiei, până la jumătatea sec XX, de obicei în fața vetrei, pe pământ și ulterior pe pat (14).

Moașa tăia cordonul ombilical al copilului, și îngropa placenta după reguli diferite de la o zonă la alta.

O atenție deosebită se acorda primei îmbăieri a nou-născutului, ritual purificator, care rezidă în credințe străvechi ale magiei prin contact, se realiza cu apă neîncepută, de izvor, stropită cu apă sfințită în care se așezau diferite obiecte cu încărcătură augurală (monede, plante..) (15).

Destinul copilului era decis în primele trei zile după naștere de către ursitoare, care erau chemate să influențeze favorabil soarta copilului. Acestea rosteau cuvinte cu încărcătură magică prin care țineau răul departe de copil și invocau forțele pozitive în viața lui (16).

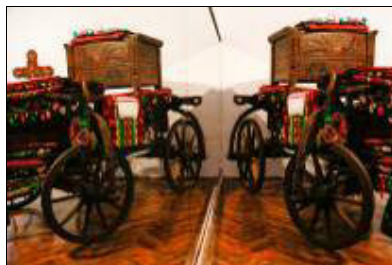
Botezul, moment important, avea loc la câteva luni după naștere, începea cu alegerea nașilor care, conform tradiției, erau nașii de cununie și îndeplineau rolul de îndrumători spirituali ai copilului.

Prin taina botezului copilul intra în comunitatea religioasă. Ceremonialul consta în oficierea la biserică, a ritualului creștin, în acest scop se folosea o lumânare, pânză pentru mirungere și haine noi.

La vârsta de 6 -7 ani se făcea pomul de botez, ceremonial la care asista preotul, nașii și părinții.

Pomul de botez era un vârf al unui pom roditor, ornamentat, care se așeza pe masă într-un colac.

Sub pom se așezau obiecte cu semantică aleasă- scărița, farfurie, linguri și năframă – pentru fete, prosop și lumânare pentru băieți.

14 *Ibidem*

15 *Ibidem*

16 *Ibidem*

OBICEIURI DE NUNTĂ

Nunta reprezenta unul dintre cele mai importante momente ceremoniale, al doilea prag important în viață, care în credința populară, trebuia trecut de fiecare pentru a se integra așa cum se cuvenea în comunitate.

Nunta era un prilej de bucurie pentru toată lumea, determinat nu doar de importanța și semnificația pe care o avea acest moment, ci și de cadrul general sărbătoresc. Prin momentele și secvențele desfășurate, nunta era un spectacol care reunea cântece, jocuri, credințe, practici magice - obiceiuri diferite de la o zonă la alta.

Moment major al ciclului existențial căsătoria marca intrarea într-o nouă etapă a vieții, dobândirea unui statut nou, împlinirea destinului. Preocupările pentru întemeierea unei familii se realizau cu mult înainte, șezătorile și horele din sat, fiind prilejuri de manifestare a interesului pentru căsătorie¹⁷.

Ceremoniile și riturile de trecere prilejuite de căsătorie aveau o mare importanță în comunitatea tradițională. Trecerea de la statutul de fată, fecior la comunitatea oamenilor căsătoriți și întemeierea unei noi familii, era urmată de o succesiune de ritualului de unificare ale celor două neamuri (18).

Peșitul premergător nunții, avea menirea de a facilita cunoașterea viitoarelor familii, și înțelegerea reciprocă privind zestrea.

Nunta începea cu pregătirile care aveau loc atât la mire cât și la mireasă, cu o săptămână înaintea nunții. La mireasă se făceau colacii și se pregăteau fetele (chemătoarele) care mergeau la chemat prin sat.

O etapă importantă în pregătirile de nuntă o avea "pregătirea miresei", un obicei arhaic care presupunea multă muncă și era asistată de mai→

Dr. ROXANA MAN

17 Marian S. F., *Op. cit.*, ...p.70-73

18 *Ibidem*

multe femei. Aranjarea părului și îmbrăcările, reprezentau momente importante la care participa mama și soacra, ritual de trecere prin care tână devine soție, simbolizând transferul de autoritate dintre cele două, trecerea de la tutela mamei la tutela soacrei¹⁹.

Expoziția prezintă alaiul nunții. Acesta era compus din miri, nași, părinți, socri, nuntași, carul cu zestrea miresei și persoane cu rol ceremonial (colăcar, staroste, stegar, chemători și chemătoare, călăreți).

Momentele principale ale ceremonialului nunții erau: chematul la nuntă, găteala miresei, slujba la biserică, cererea iertării de la părinți, încărcatul zestrei, jocul din curtea miresei, jocul steagului, petrecerea, jocul miresei, furatul miresei. O atenție mare fiind acordată jocului miresei, în care mireasa era luată la joc pe rând, de către nuntași.

Ritualurile desfășurate în cadrul nunții erau complexe, atât sub aspectul valorii simbolice pe care o aveau, cât și în ceea ce privea recuzita. Steagul de nuntă juca un rol important în întreg ceremonialul, acesta era purtat de personajul stegarului, fiind un substitut al mirelui, iar în funcție de cum era purtat și jucat prefigura calitățile viitorului soț.

OBICEURI DE ÎNMORMÂNTARE

Frica de necunoscut și de moarte a generat din timpuri străvechi atitudini și comportamente menite să ușureze suferința despărțirii.

Credința într-o existență care începe înainte ca ființa să apară pe pământ și continuă după dispariția dintre cei vii, este una din constantele culturii tradiționale²⁰.

Această credință este în același timp cauza și consecința unei permanente legături între lumea de aici și cea de dincolo, în care moartea este văzută ca o trecere, preocuparea pentru asigurarea unei treceri ușoare și a unui trai corespunzător pe lumea cealaltă, fiind însoțită de ritualuri, practici și credințe²¹.

În societatea tradițională, moartea era privită ca un lucru firesc, o trecere însoțită de practici și acțiuni menite să ușureze și să ajute

depășirea acestui moment. Desfășurate în secvențe de timp diferite, registrul riturilor cuprinde 3 tipuri, riturile menite să ușureze despărțirea de viață, rituri specifice trecerii și riturile post-liminale pentru integrarea în lumea de dincolo.²²

Moartea marchează sfârșitul relației dintre individ și lumea văzută, anunțând un alt tip de existență, precedată de semnele prevestitoare.

Boala incurabilă, anumite vise, imagini onirice, precum diverse superstiții reprezentau semne oraculare, care erau interpretate conform credințelor, fiind asociate cu moartea.

Obiceiurile muribundului în această perioadă vizau "dezlegarea" și orientau comportamentul în direcția cererii iertării, a împăcării și acceptării. Acum se lăsa testamentul cu limba de moarte, ce se cuvenea fiecăruia, se decidea cine rămânea în casă, recomandări care trebuiau respectate (230).

Moartea unui membru al comunității, era urmată de respectarea unor ritualuri, care începeau cu anunțarea în biserică a decedatului, pregătirea mortului (scalda, îmbrăcarea, așezarea în sicriu), priveghiul, cortegiul funerar, înmormântarea și masa în comun. Rit de separare, pomenirea morților se făcea, conform tradiției, prin părstase la șase luni și la un an, și apoi din șase în șase luni până la șapte ani. (24)

Având la bază frica de necunoscut, cultul morților exprimă respectul față de cel decedat, dorința de perpetuare a neamului sau a familiei, și speranța unei reîntâlniri cu cei dragi²⁵.

NOTE:

Marian, S.F., *Nunta la români*, București, 1995, Ed. Mythos

Pop M., *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Ed. Univers

Filip V., Meniuș M., *Riturile de trecere*, Cluj-Napoca, 2012, Ed. Eikon

Stoica G., Ilie R., *Tradiții și obiceiuri din ...*, București, 2007, Ed. Mega

²² Stoica G.,...*Op., cit., ...*p.33-41

²³ *Ibidem*

²⁴ Idem, p. 41

²⁵ Idem, p.32

Cu îndurarea Ta

Îngăduie-mi Doamne, cu duioșie să devin
Vasul Tău de preț, modelat din alabastru
Iar în loc de mir - cuvinte de sihastru
Să rostesc, spre Slava Ta, trimisule divin!

Tu ne mângâi zilnic sufletele prigonite
Cu blândețea Ta reverși peste noi harul,
Dar ne avertizezi că de dorim paharul
Ce l-ai băut - nu ne va fi ușor, Mărite!

Cu toate acestea, au acceptat veac după veac
Milioane de creștini, să meargă-n Calea Ta
De aceea zic smerit: frate, nu mai pregeta
Nu mai da prioritate-n viață niciunui fleac!

Evlavioși, plini de iubire, grabnic să spălăm
Așa, ca Maria Magdalena-n Galileea, altădat'
Cu lacrimile noastre nevăzute, orice păcat
Pe Tine, Luminat învățător să te urmăm!

Îngăduie-mi Doamne cu duioșie, să fiu
Vasul Tău de preț, modelat din alabastru
Iar în loc de mir - cuvinte de sihastru
Să rostesc, spre Slava Ta, Mărite Fiu!

Mereu cu fața le cer

Cu fața la cer,
Mereu cu fața la cer
Pe spinarea unui vulture
Îmi voi face așternutul.
Să nu vatăm cu deochiul
Să nu rănesc florile
Să nu-mi înnegrez ochiul
Să nu resping chemările.

Cu fața la cer
Mereu cu fața la cer
Deasupra tuturor văzutele
Voi striga în patru zări
Nevăzutului
Necuprinsului
Ce-mi va răspunde
Și oaspete mă va primi.
Eterată
În propria-mi chemare
Cu fața la cer
Mereu cu fața la cer!

ELENA ARMENESCU

¹⁹ Stoica G., Ilie R., *Op. cit., ...*p.19-22

²⁰ Filip V., Meniuș M., *Op. cit., ...*p. 25

²¹ *Ibidem*

DESPRE FRANCMASONERIE

(X)

marți, 21 decembrie 2010

Sărbători fericite !

Cu prilejul Sfintei Sărbători a Nașterii Domnului nostru Iisus Christos, Eonul întrupat din Tatăl Gnostic, Prea Fericitul Tau Raphael, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Gnostice, Rozicruciene și Apostolice din România, alături de Sfântul Sinod și de înaltele fețe bisericești urează tuturor drept-credincioșilor și celor ce prețuiesc Sfânta Gnoză, Sărbători fericite, scăldate în Lumina Mântuitorului, și un An nou 2011 plin de sănătate, bucurii și împliniri !

Dumnezeu să binecuvânteze România și pe toți Români !
+ Tau Raphael

Publicat de Vlad Sauciu la 08:59

Tau Rafael (stânga) și Sophia, prima preoteasă a Bisericii Gnostice din România

Tau Rafael (stânga) alături de Tau Sendivogius (dreapta) la Liturghia din data de 13 Decembrie

Vom comenta anumite lucruri începând cu simbolistica Bisericii Ortodoxe Gnostice, Rozicruciene și Apostolice din România.

Stema ținuturilor românești este înconjurată de coarda de noduri. «Coarda cu noduri este numită simbolic și lanțul uniunii, fiind prevăzută cu ciucuri la ambele extremități; nodurile sunt preluate din heraldica medievală unde ornau blazoanele văduvelor. Ca și lanțul uniunii, coarda cu noduri simbolizează comunitatea oamenilor, dragostea lor fraternă, ansamblul comunității masonice.

Frânghie utilizată în Masonerie pentru a înconjura cu ea tabloul lojii, prevăzută cu douăsprezece noduri în formă de opt culcat (în original «lacs d'amour», bandă decorativă împletită în formă de opt culcat)».²⁶

«Sfoara cu noduri pentru companion, este un mijloc indispensabil pentru a calcula unghiurile și a marca liniile importante ale templului. Pentru Franc-masonerie în general, reprezintă un simbol al uniunii, asociindu-i pe frați în lojă, în timp și spațiu, prin reproducerea opt-ului orizontal al infinitului.

Reprezintă de asemenea, simbolic, lanțul uniunii format pe sol de frați, întraajutorarea și fraternitatea dintre aceștia.

Nodurile sunt, în general, în număr de 12, aidoma numărului semnelor zodiacale».²⁷

«Lanțul uniunii este format de toți participanții la o ceremonie masonică, punând în evidență fraternitatea oamenilor aflați într-o comunitate: fiecare frate își încrucisează brațul drept peste brațul stâng și își uneste mâinile cu cele ale vecinilor din dreapta și stânga sa care precedează similar. Reprezintă un gest simbolic de reculegere în tăcere, fiind însoțit, uneori, de o muzică ce simbolizează calmul și gravitatea momentului.

Orice nou inițiat este invitat, încă de la primirea sa, să participe la un astfel de lanț cu scopul de a se integra în noua comunitate din care face parte. Lanțul uniunii este manifestarea vizibilă a unei entități enrgetice și spirituale specifică Franc-masoneriei simbolizată, de asemenea, și prin coarda cu noduri. După simbolistica tradițională, prin lanțul uniunii se acumulează o energie capabilă să învingă teama».²⁸

«La sfârșitul fiecărei reuniuni, francmasonii își scot mânușile lor albe și formează un lanț al unirii, care simbolizează unirea tuturor inițiaților de pe întreaga suprafață a pământului, și comuniunea spiritelor care participă la aceeași lucrare. Acest ritual era deja cunoscut în Egipt, unde este celebrat de zei care se țin de mână, integrând în «lanțul» lor pe regele celor două țări, faraonul. Masoneria fiind definită ca «Arta Regală», a lua loc în «lanțul unirii» înseamnă a face un nou pas pe calea inițiativă.

Pentru babilonieni, ceea ce unește toate lucrurile, traversând lumile cunoscute și necunoscute, este un lanț sau o frânghie. Dumnezeu este «legătura» creației, o legătură pe care fiecare om o poartă în el, dar de care nu este conștient atâta timp cât el n-a trecut de porțile inițierii.

Într-un text christic, conținut în faptele apocrife ale lui Ioan, găsim formularea cea mai precisă a acestui «lanț al unirii», căruia masonii îi acordă o importanță considerabilă. Înaintea arestării sale, Domnul și-a reunit discipolii și a cântat cu ei un imn închinat Tatălui. «El ne-a chemat, relatează textul, ne-a pus să facem un cerc ținându-ne de mâini unul de altul».

Și Christos spuse: «Noi îți aducem mulțumiri, o, Lumină, în care nu șălășuiesc umbrele... Prea Înaltul ia parte la horă. Cine nu participă la horă nu va cunoaște ceea ce va fi.., privește tu în mine, cel care vorbește și văzând ceea ce fac, păstrează tăcere asupra misterelor mele».²⁹

EUGEN MERA

²⁹JACQ, CHRISTIAN, *Francmasoneria. Istorie și inițiere*, Fotografii și desene de François Brunier, Traducere de Silvia Turza, Colecția "Enigmele Universului", Editura Venus & Schei, București – Brașov, 1994, p.284-285.

²⁶ EMILIAN M. DOBRESCU, *Dicționar de terminologie masonică*, p.25.

²⁷ *Ibidem*, p.101.

²⁸ *Ibid.*, p.67.

Dicteu

Ai scris repede pe manșetă într-un dicteu tot ce ai înțeles din spaimile inimii răscolite de sfântul anonim muzeele erau deschise o sâmbătă începută în haină de turist oarecare s-a terminat în fugă pe ploaie când fugi în zig-zag să te plouă cât mai puțin tehnică de infanterist la unitatea destinului bătăturile îți le însemnai cu cretă și îți le presurai cu cenușă istoria poate ne-a înregistrat pentru că își scosese triunghiul reflectorizant repara pana cu mănuși fine și ne privea în coada ochiului.

Maturitate

Profita de vreme bună ca să scoată la soare tabloul cu cartierul latin speranța amorfă o împărțea în cutiuțele de fard toate vorbele frumoase care i s-au spus măsurau microni de memorie câte-o boabă de cafea sărea din râșniță pe jumătate râșnită – mania asta cu râșnitul cafelei- dar nu graseia la cafea doar la ceai cu flori de trandafir recitând fraza superrbă din contraviața s-a îndrăgostit de modul ei de a spune o propoziție subordonată rotunjea milos pe a alef ca să îl atingă o fricativă îl îmbrăca în strat de frișcă provincială da loc comun dar fără să se recunoască învinsă își călca stima de sine ca un lut cu paie în picioare și apoi o urca iar pe cingulat să lipească găurile avea o soluție dochia pentru salut veninos încremenea surâsul într-o dungă vineție sau de asistent manager cu glezne sigure între care nu mai exista nicio rivalitate

Faldul lucrurilor

Lumea intrase într-un dulap de bucătărie vechi cu fundul de placaj în care scăpărai nervos din când în când cu genunchiul ceva lucește în ochii ei dar emoțiile au picioare scurte adevărul se răsucesce după piciorul unui pahar cu vin ca șarpele răspopit al lui esculap de pe manta apa de ploaie mai picura pe hol părul strâns coadă de cal era legat cu un termometru pentru orice eventualitate pe-afară orașul cădea la proba de suport moral în simpozioane inerte cu PPT și energizante cu dinții înfipti în cureaua aparatului foto lângă pista de biciclete cădeau în somn în așteptarea unei mata hari călare pe ghidon imperfectul era sătul de sarea prozei și izbea fraza la întâmplare verbele își mușcau coada înghețată când li se coseau hainele direct pe ele bulevardul era periat cu rochiile femeilor tivite cu pilitură de fier. gresia nisipoasă rezona de-a lungul timpanului.

Golul

Ce cuvinte mai ies azi din centrifugă copiii de 10 ani îți vorbesc în parabole pastorul îți trimite prin ei un salut cordial știe și el că Domnul primește duminica fără listă de ordine dar tu nu ești harnic nu mai ești harnic nici la scris nici la citit negațiile se prădesc ca niște insecte poate că trăiesc din sângele afirmațiilor da-urile par costelive dar mai știi ce dietă urmează când renunți la o parte din

Mihai Istudor, Plastică mică

proteine și minciuni oricât de hotărât spui da nu garantează nimeni că-l țin picioarele fără baston nu trebuie exagerat până la perfuzie și datorii la prieteni sleirea de puteri nu mai are vlagă să se îngâne singură pe o bancă anonimată este autentic nu trebuie exagerat gura sticlei te lovește peste buza de jos așa scapi de zâmbetul nătâng scos din pozele de sfârșit de etapă ale istoriei nu poți intra în niciun scenariu existențialist levinas cu buzunarele cusute a trecut vremea când aveai chef de dialectică nu te lăsa sedus de revistele pline de '68ul francez au vrut să scape de confesiuni provinciale exegeză trucasă un bis la Paris se termină indecis au lățit și terenul ploaia a șters tușele ofsaidul era flagrant cățelul pământului furase fluierul golul a rămas.

Legendă pentru trompetă

Miercurea asta îmi ia mândria căzută pe hulube în câmpul lui marte și face din ea legendă turnată fără orgă pe gura trompetei negustor somnoros amfitrionul gândurilor tale ascunse ieșise cu poalele lungi în prag și îți arăta vasele cu vin vechi cocoțate cel mai sus pe căpița zigurat a lui maslow scutul de mult timp nu-ți mai era trambulină nici agenda cu semnele șterse și l-ai înfășat ca o pernă.

Schiță pe un carton

S-a schimbat culoarea fructelor în oraș doamnă cum zac pe marginea străzii în căldările gri rupt de plastic simțul onoarei face din galbenul lor de golden cu pete de rădașcă epoleți imperiali roșu-verde ionatan este pată oarbă într-un vitraliu inima are o idilă prescurtată cu memoria o schiță în care miopia schimbă numerele de la porți vedem însă perfect gradele din termometru febre de ținut minte pornite de capul lor să apese frustrările în stilou să umble la cepul locurilor comune pe un acoperiș într-o apă acoperit cu carton gudronat plasele de pește destrămate pescar de amintiri în baltă mică în care degetele sângerează prin mătasea broaștei pata oarbă undeva printre doi salcâmi nevrotici.

LUCIAN ADULMEANU –IZADRA

Japonia – note de călătorie

(XIV)

Trecem pe lângă *Podul Dragonului*, roșu și arcuit peste o vale adâncă, despre care legenda spune că este un dragon care s-a făcut pod pentru un călugăr ce voia să aducă ofrande. Vizităm alt obiectiv listat în patrimoniul UNESCO: Parcul Florilor, *Ishikawa*, o grădină frumoasă cu flori în straturi, pe pereți de sârmă și în bazine cu apă. De aici, spre marea metropolă, Capitala Japoniei, unde vom lua cina într-un restaurant din *Tower Hall*, între altele cu creveți foarte gustoși, iar apoi vom fi cazați la *Harumi Grand Hotel*.

Tokyo, numit și **Tōkyō-to** – **Capitala de Est** (*tō* înseamnă est, iar *kyō*, capitală), megaroaș situat în regiunea Kantō de pe partea sud-estică a insulei Honshu, ce include insulele Izu și Ogasawara, constituie una din cele 47 de prefecturi, fiind reședința Împăratului Japoniei și a Guvernului nipon. La început, **Tokyo** s-a numit **Edo** (estuar) și era, din anul 1603, sediul guvernului, când shōgunul Tokugawa Ieyasu l-a ales drept cartier general. A devenit oficial capitală în anul 1868, când Împăratul Meiji s-a mutat din vechiul **Kyoto**, iar **Edo** a fost rebotezat **Tokyo**. La începutul perioadei Meiji (1868-1912), s-a numit **Tōkei**. Orașul a fost incendiat cu bombele aliaților în cel de-Al Doilea Război Mondial, în anii 1944 și 1945, când au murit între 75.000 și 200.000 de civili iar jumătate din localitate a fost distrusă. **Tokyo** este astăzi cea mai populată zonă metropolitană a lumii, practic o prefectură metropolitană sau oraș-prefectură cu un Guvern Metropolitan care administrează 23 de circumscripții sau districte guvernate fiecare ca orașe individuale ce s-au unit în anul 1943, devenind prefectura metropolitană de azi cu 30 de autorități orașenești în vestul prefecturii și altele două în insule, **Tokyo** numără aproape 14.000.000 de locuitori, iar zona metropolitană – cea mai largă aglomerație economică urbană a lumii – aproape 38.000.000 de locuitori. **Tokyo** se situează în fruntea listei „orașelor globale” – *alpha city*, ca nod al rețelei economice mondiale, împreună cu New York și Londra. Sondajul

companiei americane TripAdvisor situează **Tokyo** în fruntea destinațiilor, la categoriile: utilitatea localurilor, viața de noapte, cumpărături, transport public și curățenia străzilor. Zona corporatistă Odaiba unde suntem cazați, este o insulă artificială construită pe la 1850 cu scopuri de apărare strategică. Numele *Odaiba* vine de la o serie de șase fortărețe insulare cu baterii de tunuri, edificate la 1853 de Egawa Hidetatsu pentru șogunatul Tokugawa spre a apăra Edo de atacurile dinspre mare, în principal de „vapoarele negre” ale comodului american Matthew Perry care au sosit în același an. Insula Odaiba a prins forma modernă când Portul Tokyo s-a deschis în anul 1943. Ne plimbăm prin districtul Ginza, o foarte luxoasă zonă pentru cumpărături.

În districtul Shibuya vedem, pe dinafară, unul din celebrele „hoteluri capsulă”, acesta fiind rezervat exclusiv bărbaților. „Cea mai aglomerată intersecție din lume” nu arăta, la ora

când am ajuns noi, deloc aglomerată. Am admirat monumentul în bronz ridicat în cartierul Shibuya în memoria celebrului Hachikō (vezi filmul anglo-american *Hachi: A Dog's Tale*, 2009, regizat de Lasse Hallström, cu Richard Gere și Sarah Roemer), credinciosul câine de rasă japoneză, *Akita Inu*, care și-a așteptat zi de zi la gară stăpânul decedat într-un accident, murind după câțiva ani de așteptare.

Sanctuarul Meiji, Meiji Jingū, situat într-o frumoasă pădure de 70 de hectare (alcătuită din 120.000 de copaci din 365 de specii diferite, donați de japonezi din toate colțurile țării), în districtul Shibuya din **Tokyo**, este un complex arhitectural dedicat împăratului Meiji cel Mare (al 122-lea împărat al Japoniei în ordinea tradițională a succesiunii, a domnit între 3 februarie 1867 și 30 iulie 1912, data morții sale) și soției sale, împărăteasa Dowager Shōken. Însă mormântul împărațesc, *Fushimi-Momoyama*, nu se află aici, ci în zona Fushimi, la sud de **Kyoto**.

Construit între anii 1915-1920 în stilul tradițional *nagare kafu-zukuri* (caracterizat prin asimetria acoperișului cu fronton triunghiular prelungit pe o latură ce acoperă intrarea principală, ca un portic, folosind cu precădere lemnul de chiparos și arama), mărețul *Meiji Jingū* a fost finisat în anul 1926 și, până în 1946, era socotit sanctuar *shintō* de prim rang în custodia Guvernului.

Distrus în timpul raidurilor aeriene ce au bombardat **Tokyo** în Al Doilea Război Mondial, a fost restaurat după încheierea subscripției publice în anul 1958. Accesul se face peste podul din beton armat *Jingu Bashi (Podul Sanctuarului)*, un loc frecventat de tineri costumați și machiați în diverse personaje, ca o atracție turistică.

MIHAI POSADA

Complexul funerar Nikkō Tōshō-gū cu mormântul lui Tokugawa Ieyasu

Meiji Jingū – Sanctuarul împărațesc din Tokyo

ÎNTÂLNIRI ÎN SPAȚIUL CANADIAN

Preot Dr. Gheorghe Nicolae Șincan

Poate părea ciudat să-l fi „întâlnit în spațiul canadian” pe preotul Gheorghe Nicolae Șincan, care locuiește în România. Și totuși, acesta este adevărul. În iulie 2019, se împlineste un an de când am făcut cunoștință cu acest om extraordinar, cu ocazia vizitei celor doi oaspeți mureșeni - poetul Nicolae Băciuț și preotul Gheorghe N. Șincan la „Săptămâna culturală internațională”, organizată de preot dr. Dumitru Ichim de la Câmpul Românesc din Hamilton.

Deși a trecut deja un an de la formidabila întâlnire - pe d-l Băciuț îl știam numai din spațiul virtual, iar pe părintele Șincan nu-l cunoșteam de loc- nu numai că îmi sunt vii amintirile vizitei, dar, în timpul care a trecut, citind zi de zi pildele părintelui Șincan, postate cu mare sârg pe Facebook, am avut timp să reflectez nu numai la ideile pe care ni le oferă acolo și în cartea lui pe care am primit-o cu ocazia vizitei sale, *Pelerin spre înaltul Cer* (Ed. Nico 2015), dar și la calitățile lui de om, slujitor al lui Dumnezeu.

Când i-am întâmpinat la aeroportul din Toronto pe cei doi, am fost dublu intimidată: deși corespondasem prin email cu poetul N. Băciuț, care îmi editase cartea *Oameni pe cere i-am cunoscut*, una era comunicarea de la distanță și alta o străngere de mână. Cât despre părintele Șincan, eram lângă cineva cu autoritate religioasă, pe care nu-l cunoscușem de loc.

Mi-a venit repede inima la la loc la cină, când cei doi păreau destinși și bucuroși, d-l Băciuț expansiv și exteriorizat, părintele Șincan mai interiorizat. Am avut timp, deși totul a trecut cu mare viteză, să-l observ și admir pe părintele Șincan. Nu-i citisem încă nici cartea, nici toate pildele postate în ultimul an, dar pot spune că imediat ce l-am cunoscut i-am simțit bunătața, înțelepciunea și cucernicia. Radia un fel de „împăcare cu sine și cu totul”, care mi se transmitea. Era cu noi la masă, zâmbea, d-l Băciuț povestea, iar părintele Șincan tăcea, se uita din când în când pe mobil să vadă dacă are vreun mesaj „de acasă” și degaja o blândețe greu de descris.

Mircea Cărtărescu a publicat în 2005 un articol care probabil mai este de actualitate, în care explică ce este politețea și cum se poartă românii. ”La noi, dacă ești bun, ești călcat în picioare.[...] Bădăranii nu sunt bădărani din naștere. Și ei sunt bieți oameni la care s-a urlat sau au fost umiliți. Au devenit scârboși pentru că au simțit pe pielea lor că nu ține să fii drăguț cu ceilalți. Pentru că, la toate ghișeele, au rezolvat numai urlând. Pentru că doar fiind mitocani au avansat social, călcând peste cei blânzi”. (M. Cărtărescu, *Baroane*, Ed. Humanitas 2005, pg. 196-197).

Preotul Șincan trăiește și el în România și a avut cu siguranță dificultăți de întâmpinat. Dar, iată, are calmul binefăcător al omului care-l slujește pe Dumnezeu. Și nu numai pe Dumnezeu, ci pe toți cei din jur! Cred, în paranteză fie spus, că este și un foarte bun duhovnic. Mi-aduc aminte că discutam cu tatăl meu, prin anii '90, despre șefa mea, o „Mademoiselle” în vârstă, din Franța, catolică, și smerită, care însă, cu subalternii se purta ca o bestie. Îl întrebam pe tata cum poate fi un om credincios atât de rău cu cei din jur? Mi-a răspuns: „o asemenea persoană are nevoie de un duhovnic bun”.

Când a avut loc, la consulatul general al României din Toronto, în iulie 2018, lansarea cărții în dialog a d-lui Băciuț cu mine, părintele Șincan a adus câteva exemplare din cartea lui, pe care, cu mare modestie, le-a împărțit celor prezenți.

Nicolae Băciuț, Veronica Pavel Lerner, Gheorghe Nicolae Șincan, la prima întâlnire, în Canada

Modestia lui s-a dovedit în tot timpul vizitei în Canada. Altfel, cum să-mi explic faptul că abia în ultima zi am aflat că el este tatăl Ancăi Șincan, o persoană remarcabilă, ale cărei postări le citisem pe platforma electronică „LaPunkt” din România? Pildele pe care părintele ni le oferă în cartea menționată, probabil și în cea mai recentă, apărută la Editura Vatra veche, ca și în postările zilnice pe Facebook, sunt fie culese din povești, legende sau literatură, ale căror surse le menționează, fie învățături de credință, cu exemple din viață.

Scrise într-o manieră simplă, ele își păstrează totuși un rafinament literar incontestabil.

Pe mine, lectura pildelor mă provoacă de multe ori la „răspunsuri”.. Rar am îndrăznit să comentez vreo pildă, dar de vreo două ori am făcut-o. Părintele nu s-a supărat, cred că nu se poate supăra pe nimeni, dimpotrivă, e gata să dialogheze cu oamenii. Iată ce i-am scris odată:

„Bună seara, Părinte. Ați scris o frumoasă pildă, cu câtva timp în urmă, ca să exemplificați cum omul nu trebuie să asculte bârfele oamenilor răi. Și exemplul de urmat era un munte care, în ciuda vânturilor, se înalță semeț spre cer. Vânturile erau vorbele rele, dar muntele, privind spre cer, avea puterea să reziste.

M-am gândit mult la acea pildă și nu m-am putut împiedica să nu →

VERONICA PAVEL LERNER

mă gândesc și la frumoasă fabulă a lui LaFontaine, „Stejarul și trestia”. Acolo, stejarul se mândrește cu înălțimea și puterea lui în fața trestiei, plâpândă, mică și care se pleacă la fiecare adiere.

Dar a venit un vânt puternic și stejarul, cel ale cărui rădăcini „atingeau imperiul morților” a fost dărâmat, în timp ce trestia s-a îndoit încoace și încolo, dar n-a fost răsturnată. Părinte, eu mi-am spus că vântul vine tot de la Dumnezeu, e o încercare. Și atunci și bărfele oamenilor sunt tot o încercare, la care omul trebuie să învețe să reziste. Sigur, credința în Dumnezeu dă putere, uneori însă există și o putere interioară, dată tot de Dumnezeu, aceea a trestiei, care știe să se plieze chiar când vântul e turbat...

Așa m-am gândit. Desigur, a fost o simplă asociație de idei, dar mi-am pus totuși întrebarea: oare nu tot Dumnezeu ne face puternici ca un munte sau puternici ca o trestie? Și atunci, deși nu ne aplecăm vorbelor rele, venirea lor nu ne întărește și, ascultându-le, chiar umplându-ne de tristețe, nu trebuie să ne spunem că ele vin tot de la Dumnezeu, că sunt de fapt o încercare și că vor trece?

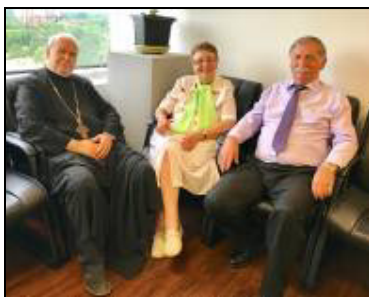
Dumnezeu ne pune la multe încercări și, cu cât trecem de ele, cu atât devenim mai puternici.

Cel puțin pe mine Dumnezeu mă tot pune la încercări, dar tot el îmi dă puterea să rezist. Nu ajunge credința în Dumnezeu, ci și în puterea din noi, pe care tot de la el o avem, nu?”

Părintele nu mi-a răspuns, cum să răspundă la sutele de comentarii pe care le primește?

Dar sunt sigură că a zâmbit și, când Părintele Șincan zâmbește, tot calmul se așterne peste lume.

Toronto, 5 iunie 2019

Gheorghe Nicolae Șincan, Veronica Pavel Lerner, Nicolae Băciuț, la Consulatul României, Toronto

Biblioteca Babel

SOLUȚIA

Urmare a răscoalei de pe 17 iunie Secretarul Uniunii Scriitorilor a dispus
Să se împartă broșuri pe Aleea Stalin
În care se putea citi că poporul
Și-ar fi jucat încrederea guvernului
Și că numai prin muncă dublă
O va putea recăștiga.
N-ar fi mai simplu dacă guvernul
Ar dizolva poporul și
Ar alege altul?

BERTOLT BRECHT (Germania 1898 -1956)

VÂNZARE

Primăvara
vând
viorele de prin grădini
pierdute prin veri
trandafiri de hârtie
crizanteme din cuvinte
din toamnă
din iarnă
flori de gheață la fereastra
mamei mele plecate
Astfel trăiesc
de pe-o zi pe alta
până-ntunericul mă prinde
Noaptea
elogiez
luna și stelele
până când soarele răsare
iar el zilei
mă vinde

ROSE AUSLÄNDER, (1901-1988)

din „Weil es nicht Schöneres gib –
Omdat er niets mooiers bestaat“
(„Pentru că nu există nimic mai frumos”) POINT Editions, 2017

IX

Sunt un păstor.
Turmă-mi sunt gândurile
iar ele toate, simțuri îmi sunt.
Gândesc cu ochi și urechi
cu mâini și tălpi
cu gură și nări.

Când gândesc floare, o văd și o
adulmec,
un fruct dacă îl mușc, înseamnă că îl
gust.

Așa se face că-ntr-o zi de vară
fiind eu trist, mă-nfrupt din toate
astea
întins pe iarbă
și-nchid ochii înfierbântați,
simțind cum mă cufund în calda

Mihai Istudor, Poziții

realitate,
în adevărul cunoscut mă cuibăresc și
sunt ferice.

ALBERTO CAEIRO (FERNANDO PESSOA), Portugalia (1901-1988)

Mă cuibăresc la pieptul tău și-ncerc
să deslușesc
freamătul cald al vieții, raza ce
scoate la lumină
tainicul miez al suferinței tale mute.
Ascult bătaia ritmică și dintr-o dată
îmi pare c-aș fi naufragiat la țărmul
tău,
împins neîncetat de-al șoaptelor
talaz,
cuvinte ce mă abat tot mai departe
de acel necunoscut și insondabil
teren al sufletului tău.

DARIUSZ TOMASZ LEBIODA
(Polonia 1939)

din „*Shade of Eternity*”
The Feral Press / Cross-Cultural
Communications
New York 2018

**DRAGOSTE VRĂJITĂ
CUM**

Cum să îți spun? – Nesuportat de
aproape îmi ești.
Un fruct care în inimă se coace.
Nume-odihnind în gura care tace.
Ca marea-n al Pământului căuș.
Te-ating și sunt gelos pe mâna mea,
Deși te țin aproape, să te-ating aș
vrea.
Mă urmărește spaima clipei de
nemișcare:
Căci prea adânc în mine, lăuntric te
păstrez.
Mistuiitor e focul ce sufletul mi-l
arde,
Însă-n a lui văpaie inima nu-mi
dispare.

**Traducere: GERMAIN
DROOGENBROODT și
GABRIELA CĂLUȚIU
SONNENBERG**

S-a întâmplat la Montréal

Revenirea la Montréal are de-a face cu reîntoarcerea, în spirit, acasă – măcar în parte. Asemănările cu Micul Paris sunt la tot pasul, de la genul de clădiri interbelice, la micile cofetării la colț de stradă. Și moda pare europeană. M-am bucurat de micile delicii franțuzești (fie ele lingvistice, culturale, culinare, etc), în timpul unei vizite în doi, în luna mai. Eu, venită cu treburi de servicii, iar soțul meu, organizator al unei conferințe științifice de ținută, care de data aceasta se desfășoară, întâmplător, tot la Montréal, după ce alte dăți se ținuse la Cape Town (Africa de Sud), și-n alte locuri din lumea largă. Anul acesta conferința are loc la hotelul Fairmont (“Queen Elizabeth”) din Montréal, hotel istoric din mai multe motive. Ea are loc chiar în săptămâna în care, tot întâmplător, se sărbătorește 50 de ani de la istoricul mai 1969... când John Lennon și Yoko Ono au făcut celebra filmare în pat (*Bed-in*), într-una din camerele acestui hotel. Asta se întâmpla în toiul războiului din Vietnam, când o jumătate de milion de soldați americani erau pe câmpul de bătălie, și când, probabil, alte sute de mii de protestatari manifestau împotriva lui. Așa cum spuneau versurile cântecului lui John Lennon, ce suna extrem de relevant atunci, dezideratul era “să dai păcii o șansă”, “give peace a chance”. Era o perioadă de speranță, romanță, lirism, care acum se revarsă din atmosfera expoziției din holul hotelului. Mai întâi am remarcat un Rolls Royce impunător, alb, *trendy*, în pas cu moda acelor ani, cu linii curbe și alură luxoasă, ce îi aparținuse lui John Lennon. Apoi, expoziția de fotografii, cu instantanee luate în pat, da, în patul conjugal al cuplului John Lennon/Yoko Ono, sau chiar a mai multor cupluri, surprinse împreună, așa cum arată unele mărturii de atunci. Gerry Deiter, reporter și fotograf ce tocmai se mutase din Manhattan la Montréal, fusese disponibil pentru evenimentul lui John Lennon și Yoko Ono; el ajunge să transforme un cadru cu cei doi, într-un întreg *coverage* al evenimentului monden, ce a ajuns pe posturile de televiziune

din întreaga lume, înregistrând pelicule emblematice ale acelor ani. Inutil să spun că după aceste fotografii/filmări ale cuplului Lennon/Ono, deabia căsătoriți, jurnalistul și-a schimbat norocul, atingând el însuși o celebritate nesperată. Atunci nu s-au surprins numai pletele protagoniștilor (“*hair peace*”), ci și un neconformism, precum și o anumită independență spirituală, o dorință de a contesta valorile încetățenite și de a deschide drumul spre alte valori. A surprins un gen de idealism, un entuziasm nemărginit pentru adevăr și dreptate, o dorință de frumos și armonie, de muzică și frumusețe. Un curaj pe care puțini și-l mai asumă astăzi – al unei dezinhibiții, și nu vorbim aici doar despre aceea de a invita televiziunea în patul lor... E clar că asta a captat interesul lumii, imaginile fiind și astăzi memorabile. Ștusem despre ele, deși nu ștusem că fuseseră filmate într-una din camerele hotelului Fairmont din Montréal, așa cum alte imagini similare fuseseră luate la Amsterdam, de exemplu. Ele surprind o lume bohemă, care deși cumva apusă, totuși ne emoționează și-n ziua de azi. Probabil că multe lucruri n-ar fi posibile acum, fără ceea ce au făcut ei atunci. Mă întreb însă dacă noi ne mai îngăduim libertatea spirituală pe care Lennon și Ono le-au demonstrat atunci. Bănuiesc că am învățat totuși că apărarea păcii nu este o treabă de moment, sau ceva ce poate fi uitat, ci

Mihai Istudor, Poziții

John Lennon și Yoko Ono

o luptă continuă... O luptă pentru... PACE? Chiar așa. De atunci încoace poetul Adrian Păunescu a mers încă mai departe cu îndemnul său: “iubiți-vă pe tunuri”. Noi, oamenii, avem o nevoie continuă de *reminders* că iubirea și speranța ne sunt indispensabile, și dacă uităm chiar și pentru un moment să le prețuim, atunci ne putem trezi mai îngrădiți și încătușați. Poate că acum suntem mai constrânși decât eram în urmă cu 50 de ani, inclusiv în lumea nouă, cea spre care bunicii noștri și-au îndreptat pașii cu toată speranța de a dobândi o libertate absolută. Asta era demult.

Mai târziu însă, John Lennon și Yoko Ono au cerut lumii “să dea păcii o șansă”. Au făcut-o în felul lor neconformist, prin invitația de a intra în dormitorul lor, adresată tuturor, într-o vreme în care astfel de atitudini prindeau la publicul larg... Bănuiesc că ceva s-a înțeles, de persistă și azi în memoria colectivă. Mă refer la o dorință de adevăr dincolo de preconcepții, o dorință de neîngrădire exprimată de ei într-un mod memorabil.

Nu mă pot împiedica să constat că totuși libertatea lor de spirit a fost plătită scump. Nu cumva moartea lui John Lennon, în condițiile cunoscute, ne-a ciobit curajul de a mai gândi pe picioarele proprii, de a fi bohemi și idealști, nu cumva atunci ne-a fost atacată chiar dorința de vis?

De aceea mă bucur că 50 de ani mai târziu am ajuns ca, printr-un exercițiu de memorie, să retrăim, indirect, perioada aceea de speranță și entuziasm colectiv, să ne reamintim acel timp de experimentare și visare. Iar dacă există vreo îndoială despre nemurirea mesajului lor, ascultați muzica Beatles-ilor și veți ști cu certitudine că e aici să persiste în inimile noastre, să dăinuie în noi.

MILENA MUNTEANU

* * *

luna atinge și înfioară
jumătatea de sub apă a omului

e noapte iar.
prin vis fereastra
îți apropie de ochi
unghia ei ruptă

răstorni punctul tresari
spargi oglinda – doamne,
în fiecare ciob ai altă înfățișare
te simți în fața ta pierdut
ca-n fața unei mulțimi
care așteaptă să o salvezi

fugi.
înapoia-ți, peste ape, se alungește
spirala somnului ori a morții?

* * *

aripi îmi bat sub piele
-iată subconștientul zborului-
omul doarme sub un cer îndepărtat
să-l atingă vor ochii mei
însă ziua e doar
cît căderea penei de lungă

păzesc un gol deasupra căruia
misterul apei se dezleagă lent
- sfârșitul are întotdeauna ferestre
prin care nu mă pot arunca

* * *

deschide fereastra: am venit
să cînt memoria și uitarea
cîntecul meu alungă de pe cer
litera nedeslușită a morții
rămîne o rană în apele albe
o simți?

la început e greu: liniștea îmi
înfrișează auzul
tu mă privești, sunt
propriul meu păpușar neîndemînic
mă împiedic sparg oglinzile
din cioburile lor mă reîntregesc pe
furiș
fug în alt vis

deschide fereastra: acum e altcumva
îmi simt eul multiplicîndu-se în
exterior
pe deasupra mea cu propria-i imagine
între gheare trece o pasăre
dinlăuntru ei ouăle albe îmi
luminează calea

* * *

În largul mării,
legat la ochi,
soarele
își așteaptă

execuția publică

- aplauze -

Adîncul ființei mele
se clatină și urlă
ca un mormînt de copil.

* * *

e toamnă. pășim încet
să nu tulburăm vinul
stăm cuminți ca veninul în șerpi
pînă vine femeia
și ne toamnă în pahare.

apoi orașul nu e decît
un pantof vechi în care așteptăm
să coboare talpa lui Dumnezeu.

hai sus paharul prieteni
e toamnă

dragostea-i blîndă și pe furate
asemeni cailor mîngîiați pe gît
în nopțile cu lună plină.

* * *

E dimineață
femeia are mîinile mai lungi decît
moartea
scoate din pîntec un copil
și îl dăruiește mării
marea îl leagănă, îl leagănă
pînă îl face nevăzut

desenez cu degetul în aburul zilei
o fereastră și plec să îl caut

marea atîrnă undeva sus
aud țipătul păsării care noaptea
se face pește. Doamne, cîtă
îngăduință ai
față de cei ce obosesc zburînd!

În jurul meu totul e semn și zbatere
orchestra e luată de vînt
și dusă în larg unde muzica ei
se aude din ce în ce mai tare.
Eu înaintez, înaintez
fără a bănuși că după ultimul sunet
mă voi întoarce în pîntecul mamei
ca lumina în piatră, ca pasărea
în locul din cer
unde a fost săgetată

* * *

Cei patru ațipiseră pe colțurile mesei
deasupra lor s-a coborît o pasăre

a bătut cu ciocul în buza paharului
- să fie îngerul? au gîndit deodată
apa aerul focul pămîntul
au scos săbiile dar în locul tăișului
fiecare a găsît o aripă.

Cei patru călăreți
adăposteau același mister
umblau prin lume nedespărțiți
și visau că se luptă

o luptă ce n-a fost făcută să învingi
ori să pierzi. Ci doar să te luminezi.

* * *

Un perete de pe care a fost furată
colecția de tablouri prețioase
- așa e omul fără iubire.

Adunate în centrul lumii,
stelele îi hotărăsc soarta.

Din cînd în cînd
cîte una
cade...

* * *

Caută-mă acolo unde va licări o
lumină.
Voi porni în curînd,
călăuzit de aceeași neașteptată
chemare
ca vînătorul din sclipirile din privirea
prăzii sale.
Doar muzica mă va însoți dincolo de
acest hotar
cum gîndurile pe călătorul singuratic.
Nu va ști nimeni. Numai tu
ai să-ți culci, ușor, obrazul pe pămînt,
ca pe o vioară, și ai să cînti melodia
înainte și înapoi, în sus și în jos,
chinuindu-te să o scoți din starea ei
minerală.
Eu, deși departe, o să fiu aici.
Pentru o clipă îți va părea că mă vezi
dansînd într-un vîrtej de sunete
colorate,
într-o simfonie de vitralii
prin care trec razele soarelui și,
fărîmițîndu-se,
cad pe creștetul tău. Acum înțelegi?

COSTEL STANCU

PREMIILE UZPR - 2018

În atmosfera festivă și stilată binecunoscută, în studiourile Televiziunii Române a avut loc Gala premiilor UZPR pe anul 2018, în cadrul căreia au primit distincțiile Uniunii cele mai bune lucrări care au fost înscrise în concursul cu tema „Tot ce-i românesc nu pierе” și care au demonstrat greutatea și relevanța discursului jurnalistice într-o societate democratică.

În competiție au participat peste 90 de jurnaliști din toată țara, foarte mulți dintre ei tineri, care au trimis pe adresa UZPR producții de presă scrisă și online, de radio și televiziune, reviste și carte de publicistică, toate acestea constituite în tot atâtea categorii și care au fost încununate de decernarea Marelui Premiu.

În cuvântul de deschidere, președintele UZPR, Doru Dinu Glăvan, a punctat participarea de excepție, masivă, la concurs, care demonstrează interesul jurnaliștilor pentru competițiile Uniunii și, de asemenea, valoarea și talentul care definesc presa profesionistă din România. Președinte a anunțat, în premieră, tema competiției pentru anul în curs, care va fi jurizată în prima parte a anului viitor < Centenarul UZPR – ACTA non verba >. Tema va fi dezvoltată în zilele următoare.

Printre cei premiați s-au aflat unele dintre cele mai relevante lucrări de presă, selectate de juriul competent și care au avut dificila misiune de a alege între producții de calitate, publicate sau transmise de unele dintre cele mai importante organisme media, de la TVR la ziarul „Tribuna” din Sibiu, sau Radio România.

Alături de seniori ai presei care au considerat oportun să participe la un concurs de o asemenea anvergură s-au aflat tineri jurnaliști care duc mai departe ștafeta unei profesii pe cât de complexe, pe atât de frumoase. Din București la Târgu-Mureș, din Maramureș la Dolj și de la Constanța la Bacău, gazetari cu vocație, condei și multă pasiune pentru informarea publicului, încercați de emoția unor profesioniști care vorbesc mai puțin pentru că mereu scriu mai mult, s-au aflat, rând pe rând, pe scena de pe care au mulțumit Uniunii Ziariștilor

Profesioniști din România, organismelor media în care activează și mentorilor lor în ale presei.

Gala Premiilor Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România pe anul 2018 a relevat din nou că jurnalismul românesc se află pe un drum fast, cu valori incontestabile, care dau mai departe generațiilor următoare de slujitori ai interesului public tot ceea ce au nevoie pentru a duce pe umeri cu cinste una dintre cele mai importante sarcini dintr-o societate, cea pe care o are jurnalismul profesionist.

ROXANA ISTUDOR
Departamentul Comunicare

PREMII

ON LINE

Romulus-Valentin Dan Busnea / Slănic Moldova

Mirela-Daniela Sfîngă / Constanța
Radu Botiș / Ulmeni – Maramureș

PRESA SCRISĂ

Rareș Bițu / Sibiu

Miron Manega / București

Victor Roncea / București

Geo Ciolcan / București

REVISTE

Gheorghe Șincan / Tg. Mureș

Crăciun Gabriel / București

Burnar Vasile – Teodor / București

Popa Leonard / Bacău

Producții de RADIO

Maria Gheorghiu / Radio România

Cristian Dumitrașcu / Radio

România

Costin Enache / Radio România

Producții de TELEVIZIUNE

Alina Amza / TVR

Carmen Kleibel și Răzvan Butaru /

TVR

Alin Gelmărean / TVR Cluj

George Coandă / TV Columna-

Târgoviște

Constantin Mireanu / Trustul de

Presă al Armatei

CARTE de PUBLICISTICĂ

Cristina Nichituș Roncea /

București

Băciu Nicolae / Tg. Mureș

Ilica Carolina Floare / București

Mihaela Albu și Dan Anghelescu /

Craiova, București

Țigla Erwin Josef și Gheorghe

Jurma / Reșița

Ioan Ardelean-Pruncu / Baia Mare

MARELE PREMIU

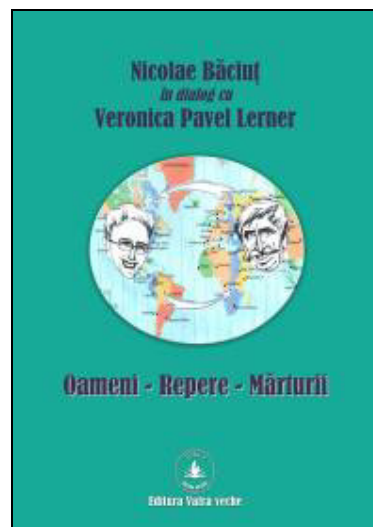
PENTRU ÎNTREAGA

CARIERĂ JURNALISTICĂ

ION ANDREIȚĂ

Premii

CARTE de PUBLICISTICĂ

Cartea Nicolae Băciuț în dialog cu Veronica Pavel Lerner. Oameni. Repere. Mărturii, editura Vatra veche 2018, a fost premiată de Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, cu premiul pe 2018, la secțiunea „Carte de publicistică”. laudația a fost susținut de Mircea Neacșu, director al Programului 3 al TVR.

*

Nicolae Băciuț s-a născut la 10 decembrie 1956, în Chintelnic, Bistrița-Năsăud, în noaptea în care Nicolae Labiș a avut tragicul accident care i-a adus sfârșitul.

După absolvirea Liceului „Liviu Rebreanu” din Bistrița, în 1975, a urmat Facultatea de Filologie din Cluj Napoca.

În timpul studenției, a fost secretar de redacție la revista de cultură „Echinoc”, succedându-i lui Emil Hurezeanu.

După un episod scurt în învățământ, în 1983 a ajuns redactor la revista de cultură „Vatra” din Târgu-Mureș, unde, printre altele, a gestionat și rubrica „Vatra dialog”, pentru care a realizat interviuri cu cei mai importanți scriitori români ai vremii.

De altfel, acele interviuri, găzduite de „Vatra”, la care s-au adăugat și altele, au constituit sumarul unei lucrări originale, unică în presa literară românească, de peste o mie de pagini, „O istorie a literaturii române contemporane în interviuri”.

A debutat în presă cu articole și poezie, încă din anii de liceu, →

ajungând să tipărească un număr impresionant de cărți, peste optzeci – poezie, critică și istorie literară, publicistică, jurnale de călătorie, monografii, după debutul în 1986, cu volumul „Muzeul de iarnă”.

A înființat prima publicație literară după Revoluție, la Târgu-Mureș, și prima editură, „Tipomur”. A tipărit, ca editor, peste 3000 de titluri în treizeci de ani.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România.

A fost distins cu numeroase premii, între care, cele mai recente sunt Marele Premiu „Nichita Stănescu”, la Festivalul Internațional de Poezie de la Ploiești, girat de academicianul Eugen Simion, Premiul Eminescu, la Festivalul Internațional de Literatură „Mihai Eminescu”, 2016, girat de academicianul Mihai Cimpoi, și Marele Premiu „Grigore Vieru”, în acest an, girat de academicianul Valeriu Matei.

Bursier al Magazine Publishers of America, în 1990.

În 1991, Universitatea din Illinois l-a nominalizat, în SUA, la premiul Oscar pentru publicistică.

A lucrat două decenii la revista „Vatra” din Târgu-Mureș, un deceniu și jumătate a fost redactor la știri, la TVR, iar din 2009 a fondat revista „Vatra veche”, o publicație lunară de tipul „one man show”, a cărei editare a fost asumată în integralitate.

De două decenii este și director al Direcției Județene pentru Cultură Mureș, în conținutul căreia a organizat sute de manifestări culturale în țară și în străinătate, întâlniri literare, expoziții, recitaluri de muzică și poezie.

A susținut sute de conferințe, de recitaluri poetice, a inițiat numeroase concursuri de creație literară, între care, de notorietate este Festivalul de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”, de la Brăila, organizat în tandem cu profesoara Gabriela Vasiliu.

Mai bine de un deceniu a fost cadru didactic asociat la Universitatea de Artă Teatrală din Târgu-Mureș.

Activitatea publicistică și-a desfășurat-o și în presa scrisă și în cea audio-video, o parte din aceasta fiind adunată și publicată în volume, dând durată unui gen de graniță, interviul.

A publicat mai multe volume de interviuri, între care cele care îi au ca

Nicolae Băciuț, Mircea Neacșa

protagoniști pe N. Steinhardt, Nichita Stănescu, Ion Vlasiu, Nicu Caranica, Ștefan Baciu, Mihai Sin, Melania Cuc, Răzvan Ducan, iar recent, carte de interviuri cu Veronica Pavel Lerner, om de știință și scriitor, care s-a stabilit în Canada în 1982.

Dialogurile cu Veronica Pavel Lerner (Oameni. Fapte. Mărturii), au configurat o tulburătoare poveste a unui destin de emigrant, care nu s-a putut despărți niciodată de limba română, în care a scris și a visat mereu. Prin scrisul său în limba română s-a simțit într-un fel acasă, a trăit sentimentul românesc al ființei.

Viața Veronicăi Pavel Lerner este o viață de roman, una care a trecut prin multe vămi dar, finalmente, interlocutoarea lui Nicolae Băciuț se consideră un om împlinit.

Cartea a apărut la Editura Vatra veche, autorul fiind și editorul cărții. Cartea a fost lansată la Hamilton, Canada, la Câmpul românesc, în cadrul manifestării anuale dedicată în luna iulie culturii românești din Canada.

„Veronica Pavel Lerner e un interlocutor de mare distincție și elegantă, riguros, scrupulos, atent la

cele mai mici detalii, până la... virgulă și punct.

Știe să povestească și are ce povesti”. Spune Nicolae Băciuț în Prefață.

Dar și acesta știe să pună întrebări, să construiască dialogul, să-i dea ritm, într-o derulare aproape cinematografică.

Numeroasele comentarii pe marginea cărții lui Nicolae Băciuț în dialog cu Veronica Pavel Lerner au subliniat tocmai statutul aparte al cărții, care pare mai degrabă un roman cu două personaje care au plăcerea și vocația dialogului.

Pentru Nicolae Băciuț, cartea e dovada statorniciei și încrederii într-un gen publicistic, căruia i-a pus cunună literară.

*

CUVÂNTUL LAUREATULUI

Vă mulțumesc pentru această distincție, care mă onorează, acum, aproape de capătul unui traseu în care n-am încetat o clipă să pun întrebări și să răspund la întrebări, din nevoia de a-i cunoaște pe alții, dar și de a mă cunoaște mai bine pe mine însumi..

Cartea de dialoguri cu Veronica Pavel Lerner, având ca generic: „Oameni. Repere. Mărturii” este o mărturisire a unei deveniri, e biografia unui destin care se circumscrie perfect temei „Tot ce-i românesc nu pierie!”. Pentru că protagonistul acestei cărți, Veronica Pavel Lerner, deopotrivă om de știință, scriitor și jurnalist, deși a ales cu aproape patru decenii în urmă calea exilului, a continuat să viseze și să scrie în limba română, contribuind, prin tot ceea ce a făcut, la creșterea respectului pentru diaspora românească din Canada, unde a ales să trăiască, neîntrerupând o clipă însă legătura cu țara, de al cărei destin a fost mereu legată.

Cartea de dialoguri cu Veronica Pavel Lerner este un bildungsroman tulburător, ieșind din tiparele clasice ale cărților de interviuri.

Pentru mine, această carte și distincția acordată confirmă nevoia de dialog, căruia i-am acordat peste patru decenii de jurnalism literar, materializat nu doar în cărți de dialoguri cu câțiva scriitori impoitanți, ci și într-o lucrare singulară în peisajul literar românesc, o ”Istorie a literaturii române contemporane în interviuri”, care adună în o mie→

de pagini mărturii ale celor mai importanți scriitori români din perioada postbelică, de la Nichita Stănescu la Ana Blandiana, de la Ioan Alexandru la Marin Sorescu..

Întâlnirea cu Veronica Pavel Lerner se datorează unei alte cărți de dialoguri, „Între lumi”, care-l are ca protagonist pe părintele Nicolae Steinhardt, cu care biografiile noastre s-au intersectat. Ne-am regăsit în afinități electice comune, ceea ce a făcut ca dialogul nostrum, peste mări și oceane să aibă ritm, dinamism, firesc.

Când o carte de interviuri e premiată, sunt premiați ambii protagoniști. Eu trebuie să-I mulțumesc Veronicăi Pavel Lerner pentru că a avut încredere în proiectul meu, că am reușit împreună să recuperăm și să restituim o lume.

Mulțumesc UZPR-ului, președintelui Doru Dinu Glăvan, distinsului mei coleg de televiziune Mircea Neacșa, solidari în a recunoaște nevoia de dialog, într-o lume a însingurării.

Vă mulțumesc tuturor și vă recomand să citiți această carte, care vă va pune multe întrebări și vă va da neașteptate răspunsuri.

NICOLAE BĂCIUȚ

REVISTE

Gheorghe Șincan / Tg. Mureș

Revista Vatra veche

Revista *Vatra veche* este inițiativă privată, apare din martie 2009, ca lunar de cultură, editat de Asociația „Nicolae Băciuț” pentru descoperirea, susținerea și promovarea valorilor culturale-artistice și profesionale, președinte Sergiu Paul Băciuț.

Ea apare atât tipărită pe hârtie, cât și în format electronic, fiind difuzată, după informațiile editorilor, la peste 16.000 de adrese electronice.

Ideea apariției acestei reviste este a lui Nicolae Băciuț, tot mai nemulțumit de felul în care revista *Vatra*, seria 1971, gestiona fenomenul cultural mureșean, marginalizat, minimalizat, pe de o parte, confiscat pe de altă parte de grupul care gravita în interiorul și în jurul revistei.

Revista *Vatra veche* apare ca o reacție la schimbarea de atitudine a revistei *Vatra* după anii 90, reluând rubricile cu care s-a impus revista *Vatra* sub direcția lui Romulus Guga.

„Această nouă „Vatră veche”, susține editorul ei la primul număr, apare din dorința celor care, trăind în spațiul mureșean de cultură și civilizație, doresc să se regăsească în paginile unei publicații care apare la Târgu-Mureș.

În unsprezece ani de apariție, revista s-a impus în peisajul presei culturale prin atitudinea sa echidistantă, asigurând teren de manifestare unor autori de vârste diferite, cu opțiuni de ideologie literară diferite.

Au fost publicate peste 130 de numere și suplimente a 88 de pagini A4 fiecare, toate aparițiile revistei constituindu-se într-un raft de bibliotecă mărturisitor pentru un loc, un timp și oamenii săi.

Revista și-a câștigat un binemeritat prestigiu între publicațiile de gen, numeroase personalități ale vieții publice exprimându-se laudativ la adresa revistei: „Meritați toate felicitările pentru reușită și pentru gândul de a reinvia o revistă care a fost pentru mulți oameni un reper în cultura românească. Aveți o misiune dificilă, pe care v-a dat-o talentul și înaintașii, dar îndrăznesc să cred că o să izbândeți. În aceste zile, ani, decenii de suferință a culturii românești, orice gest de normalitate contează. Cu atât mai mult, când este făcut într-un mediu cu totul anormal,

după cât se vede și se înțelege din întâmplările din ultima vreme. Nu disperați și nu sperați, doar mergeți înainte pe drumul cel bun pe care l-ați întrezărit”, spune prozatorul Eugen Uricaru. „Lectura ei este, de fiecare dată, o reală plăcere. O publicație bine alcatuită, interesantă, cu un profil distinct”. Susține poetul Horia Bădescu. Pentru Ana Blandiana revista „Vatra veche” e o pepinieră de talente”, în timp ce poetul Dumitru Ichim, din Canada consideră că „În peisajul culturii românești revista VATRA VECHE s-a impus demult prin ținuta academică a publicației, fiecare număr fiind un adevărat florilegiu literar caracterizat prin diversitatea condeielor din țară și străinătate”.

„La primul număr al revistei, câți ar fi garantat perseverența dublată de o muncă polifonică?”

Spunea Camus : „Numesc adevăr ceea ce continuă”. Iată așadar treptele adevărului, în spirale de trudă magică”, conchide prozatorul Alexandru Jurcan.

Nicolae Băciuț a grupat în jurul său un număr important de scriitori, din țară și străinătate, redactori și corespondenți, care se constituie într-o echipă redacțională substanțială, cu redactori-colaboratori din largul lumii, din Australia până în California.

Directori de onoare sunt academicienii Mihai Cimpoi și Adam Puslojic, precum și pictorul Mihai Bandac.

În echipa redacțională a lui Nicolae Băciuț s-a remarcat prin statornicie, continuitate, devotament, părintele doctor Gheorghe Nicolae Șincan, preot și scriitor deopotrivă, care, în calitatea sa de redactor-șef adjunct, a susținut, susține apariția și promovarea revistei.

În același timp, revista a fost pentru Gheorghe Nicolae Șincan, locul în care și-a materializat misiunea sa preoțească cu texte de învățătură pentru cei care au credință sau caută calea, adevărul, viața.

Preotul Gheorghe Nicolae Șincan, prin personalitatea sa, a adus un plus de prestanță revistei *Vatra veche*, căreia i-a pus chează și cele 34 de cărți ale sale, sutele de articole publicate în țară și străinătate, în diverse reviste, de la „Flacăra lui Adrian Păunescu” la revista „Observatorul” din Toronto, Canada.

Suceava, bulgări de timp...teatral Zilele Teatrului Matei Vișniec

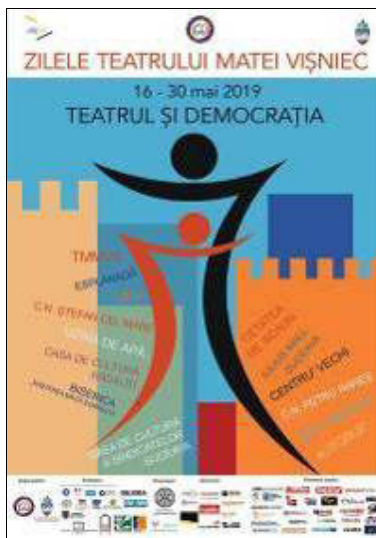
Pentru a treia oară consecutiv orașul Suceava, fosta Cetate de Scaun a Moldovei, devine în luna mai Cetatea de Scaun a Teatrului, cu rol de apărare a producțiilor scenice de calitate, a dialogului teatral rafinat și a bunului gust artistic. Această a treia ediție a Festivalului *Zilele Teatrului „Matei Vișniec”*, cea mai reușită de până acum, s-a desfășurat pe parcursul a 14 zile, având ca temă principală Teatrul și Democrația, ambele apărute cu peste două mii de ani în urmă în leagănul civilizației de la acea vreme, Grecia Antică. Prin această desfășurare de forțe artistice, teatrul sucevean, cu pași mici dar fermi, se impune în peisajul teatral românesc și cu acest eveniment festivalier, care tinde să devină unul de referință. Selecția a fost una riguroasă, fiind prezente multe teatre din țară – București, Sibiu, Iași, Cluj-Napoca, Oradea, Galați, Botoșani, Brașov, Turda, Piatra-Neamț, Odorheiu Secuiesc, dar și din Franța (Théâtre Du Balcon Avignon, Théâtre de l’Echappée din Laval) sau din Republica Moldova (Teatrul Satiricus din Chișinău).

Cum era firesc, evenimentul îl are și în acest an ca invitat de onoare, și într-o oarecare măsură amfitrion, pe dramaturgul Matei Vișniec. Alături de domnia sa, „pentru a construi un spațiu teatral fără frontiere și punți teatrale interne și internaționale”, așa cum a afirmat la una dintre întâlniri, spectatorii i-au mai putut întâlni pe regizorii Alain Timár și Serge Barbuscia, pe actorul *Salvatore Caltabiano*, toți trei directori de teatre la Avignon, pe editorul *Emile Lansman* din Belgia sau pe profesorul *Evelio Minano Martinez* din Spania, dar și pe renumitul teatrolog și profesor *George Banu*, pe actorul *Constantin Chiriac*, directorul Teatrului „*Radu Stanca*” din Sibiu, pe regizorul *Mihai Măniuțiu*, managerul Teatrului Național din Cluj-Napoca. Valoarea unui festival, însă, crește nu numai prin personalitățile prezente, ci și prin calitatea temelor abordate în cadrul diverselor mese rotunde, întâlniri teatrale sau lansări de carte, și mă voi referi în primul rând la acestea.

Descifrarea simbolurilor teatrale, din perspectiva dramaturgului și a criticului de teatru, i-a revenit lui *George Banu* și lui *Matei Vișniec*, jurnalistul *Sever Voinescu*, de la redacția revistei „*Dilema*”, împreună cu *George Banu* au analizat teatrul în spiritul timpului pe care îl parcurgem, relevând, printre altele, faptul că o creație scenică de excepție îți poate propune o viață superioară, iar pentru nașterea ei este necesară o mare tensiune între text și viziunea regizorală.

În curtea Cetății de Scaun a Sucevei, vegheați de pietrele care vorbesc despre istorie, s-a dialogat despre teatru, despre democrație și identitate culturală în Europa, îndrumați de dramaturgul *Matei Vișniec*. Cum știm, teatrul a fost încă din Antichitate profund implicat în viața cetății, iar astăzi cultura a devenit o latură identitară a unui popor. S-a reliefat o Europă a finanțelor, dar prin artiști, prin teatru se poate întemeia o Europă a culturii, consolidând și prin aceasta libertatea și democrația. Teatrul de calitate dă speranță și sens, mai ales, elitelor.

Volumul *Trei comedii Lysistrata, Viespile, Belșugul* de *Aristofan*, cu o prefață și introducere de *Andrei Cornea*, care semnează dealtfel și traducerea, a fost prezentat în cadrul dezbaterii – „Comedia anticilor, comedia zilelor noastre”. Nu a fost o lansare de carte, ci mai degrabă semnalarea unui act de cultură, a permanenței temelor teatrului antic fie ele îngemănate în comedie sau în tragedie.

Triunghiul personalităților, cu ale sale laturi reprezentate de dramaturg – *Matei Vișniec*, teatrolog ca spectator avizat – *George Banu* și regizor, scriitor – *Mihai Măniuțiu*, a comentat despre puterea și rolul poeziei în viața unui important regizor, despre proza dar și despre creațiile sale scenice în „*Întâlnire cu Mihai Măniuțiu și cărțile sale*”. Volumul său de proză *Fuga cu Henri*, rezultatul a peste 30 de ani de inspirație, de aplecare asupra scrisului, ne introduce în lumea visului uneori în manieră grotescă, alteori suprarealistă, iar versurile prezintă un poet original, cu o pronunțată doză de straniețate. Am aflat totodată și despre posibila întâlnire magică a doi creatori, regizor-actor și despre acea alchimie, acea comunicare perfectă care există uneori în timpul nașterii unui spectacol, astfel încât rezultatul să fie o construcție scenică perfectă.

Spectacole multe, spectacole bune, printre care *Scripcarul pe acoperiș* de *Joseph Stein*, al teatrului „*Regina Maria*” Oradea, *Amintiri* după *Ion Creangă*, Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, *Zic Zac*, spectacol de teatru dans în regia *Andreei Gavriliiu*. Apoi, firesc, spectacolele pe texte semnate de *Matei Vișniec* au ocupat un spațiu important în festival: *Teatrul Vag*, TIP București, *Cum am dresat un melc pe sânii tăi*, Théâtre Du Balcon Avignon, *Extraterestrul care își dorea ca amintire o pijama*, Teatrul „*Matei Vișniec*” Suceava, *Migranții sau prea suntem mulți în aceeași barcă*, Teatrul „*Tomcsa Sándor*” Odorheiu Secuiesc, *Despre senzația de elasticitate când pășim peste cadavre*, Teatrul Național Cluj-Napoca.

Prima seară a fost una ionesciană. Teatrul sucevean a deschis evenimentul cu spectacolul *Rinocerii*, unul dintre cele mai cunoscute și mai jucate texte semnate de *Eugène Ionesco*. Regizorul și totodată scenograful spectacolului, *Alain Timár*, director al Théâtre des—

TAMARA CONSTANTINESCU

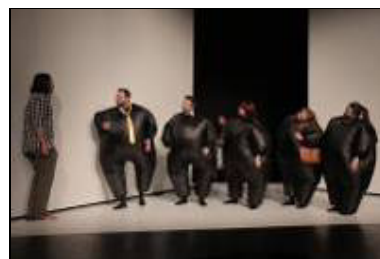
Halles din Avignon, s-a întâlnit deseori cu texte aparținând teatrului absurdului. Montarea prezintă pericolul rinocerizării într-o societate de consumatori dintr-o lume a consumului, o lume a supermarket-ului, hiperaglomerată de mărfuri. După cum mărturisește regizorul „masele fasciste” au construit de această dată un nou templu, acela al consumului cu „C” mare, în care divinizează puterea banului și consumul de bunuri. Cu ajutorul unor combinezoane negre, gonflabile, e adusă în scenă o lume fals supradimensionată, o mulțime obeză, care cumpără mai mult decât are nevoie, într-un univers dezordonat dominat de consum. Echipa, formată din tineri actori remarcabili, își individualizează cu convingere personajele - Cătălin Ștefan Mîndru în Jean, Răzvan Bănuț în Bérenger, Delu Lucaci, ispitoarea Daisy, dar și Cosmin Panaite, Clara Popadiuc, Cristina Florea, Diana Lazăr și Horia-Andrei Butnaru.

Cea de-a doua seară i-a adus în fața unui public numeros pe actorul Salvatore Caltabiano, directorul artistic al Atelierului Florentin, un teatru de buzunar din Avignon și pe regizorul Serge Barbuscia, director al Théâtre Du Balcon din Avignon, alături de ei pe dramaturgul Matei Vișniec, prin tulburătorul text pe care îl semnează, *Cum am dresat un melc pe sânii tăi*. O monodrama – omagiu, un emoționant poem în proză, închinat iubirii. Inima, „organul nocturn care nu suportă lumina” și mai apoi toate organele, contaminate de iubire, vor să evadeze în dragoste, în clipe de mângâieri. Bărbatul, interpretat cu sensibilitate și rafinement scenic de Salvatore Caltabiano, rănit de refuzul femeii dorite, se închide în inimă, în spațiul aparent fără ieșire, imaginat scenic de o ladă, cu multiple uși ce se deschid. O iubire imposibilă și posibilă în același timp, în care rana devine o oglindă gigantică, scrisorile de dragoste ard în mâna fierbinte a celui căruiia îi sunt destinate, iar trupul iubitului râvnește să se scufunde în inima celuiilalt, în sângele lui. O oră de visare, de dulceță și revoltă carnală, în care fiecare își poate recunoaște sau dori „lada lui”, iubirea lui, secretul lui.

Extraterestrul care își dorea ca amintire o pijama, un alt text semnat Matei Vișniec, aparent un spectacol pentru copii, își dezvăluie gradat

scopul, acela de a-i deștepta cu precădere pe părinți. Regizorul Ioan Brancu se sprijină pe această dublă propunere construind un spectacol al cărui principal mesaj, deși mascat într-o metaforă, își reliefează treptat gravitatea. Unele mame de pe o planetă sunt obligate să își lase proprii copii în grija altora, privându-i de dragostea și căldura părintească, pentru a câștiga bani făcând supă copiilor de pe alte planete. Extraterestrul le oferă micuților ca dar „bulgări de timp” și îi ajută să li se împlinească cea mai puternică dorință, aceea de a-și revedea mama. Deși răscolitor, spectacolul are și numeroase momente comice, momente muzicale în care actorii se pot remarca prin reale abilități plastice și vocale. Demonstrându-și încă o dată măsura talentului lor: Cristina Florea, Clara Popadiuc, Horia Butnaru, Adrian Amurăriței, Cosmin Panaite, Cătălin Ștefan Mîndru, Răzvan Bănuț, Alexandru Marin, Diana Lazăr, Delu Lucaci compun tipologii bine conturate. Spectacolul are totuși neîmpliniri în ceea ce privește scenografia și întru chiparea scenică a extraterestrului.

Ultima reprezentație suceveană în cadrul festivalului a fost *Pisici*, un spectacol concert, imaginat de interpretul și compozitorul Bobo Burlăcianu, care semnează și regia, și de către Bobi Dumitraș, compozitor, umorist, membru al trupei „Fără Zahăr”. Un spectacol a cărui valoare este deja recunoscută prin prezența lui și la alte festivaluri din țară. O parodie muzicală, care aduce în scenă o lume „pisicească”, în care personajele pisici sunt puse în situații limită, specific umane, cărora cu mult umor încearcă să le afle rezolvarea. Îi

descoperim din nou pe Cristina Florea, Clara Popadiuc, Cosmin Panaite, Horia Butnaru și Cătălin Ștefan Mîndru, actori plurivalenți, care cu mult farmec și adevărată plăcere a jocului, „orice-ar fi să faci în viață pune și iubire”, construiesc momente și „acele creaturi perfecte, total lipsite de defecte”, răsplătite nu o dată cu aplauze generoase.

Zilele Teatrului „Matei Vișniec” au prezentat locuitorilor cetății sucevene o ofertă bogată de spectacole, întâlniri cu personalități din lumea teatrului, concerte, expoziții, pentru toate vârstele și gusturile. Evenimentul poate fi trecut în coloana reușitelor, pentru conducerea instituției - Carmen Veronica Steiciuc, Directorul general, Oana Alina Mihăescu, Directorul adjunct, Nora Mîndru, Secretarul literar, pentru întreaga echipă organizatorică, dar și pentru autoritățile locale, care, ca și în anii precedenți, l-au sprijinit.

Teatru S striptease la Bazin

(Comedie horror sau oroarea de comedie) (XVI)

ACTUL IV (Chepengul transcendent)

Scena 1
(Babu, bătătorind cu piciorul mormântul tocmai astupat, și Baba. La un moment dat, apare și spectrul lui Potcă)

Babu – Toate ca toate, dar de ce am venit noi, domnule, aici?

Baba – Păi, ca să potolim odată-și-odată neodihna Iadei de dincolo de mormânt.

Babu – Întocmai ! Și de aia vin de te întreb: „Unde e mormântul cu pricina?” Că ăsta oficialul e depozit de armament, precum se vede.

Baba – Aoleu ! Că bine grăiești. Te pomeni că ne-am pornit pe coclauri la ceas de noapte așa... de florile cucului.

Babu – Mai știi,... și nici măcar nu mi-am luat nielușa de alun cu care să pipăi magnetica de sub pământ... Dar nu cred să fi ajutat la ceva, pentru că ea e pentru găsierea vinelor de apă, nu a schiletelor.

Baba – Hai s-o lăsăm baltă ! Io zic să ne punem coada pe spinare, să ne strecurăm binișor acasă și... nici că am fost azi pe aici.

Babu – Dar ce te faci cu Silvio Silvicu’ și cu Potcă care ne-au văzut la fața locului..., la fețele locului..., la fața locurilor..., la fețele locurilor?... Hein?!

Baba – Treaba lor! Cât erau de sperieci cei doi, nu cred să le mai ardă a povesti ce-au pățimit. Și, în plus, așa după cum merg lucrurile cu politicușul pe alunecușul ăsta, nu cred că ar trebui să ne mai fie frică. Ștabul care ne-a mânăat încoace nu apucă el Anul Nou în funcție! Are grijă Dezmoștilă al nostru, mânca-l-ar mama de erou!

Babu – Apucă – nu apucă, nu importă, femeie! Aici e vorba de onoarea meseriei și de faptul că trebuie să salvăm un copil nevinovat de blestemățiile făcute de ta-su! Priceput?!?

Baba – Să zicem... Dar cum mai găsim noi acum mormântul Iadei?

Babu – Cu multă grijă și cu ajutorul nepotului Potcă!

Baba – Pe care ia-l de unde nu-i!

Babu – Nu are a face. Așa că, ia să ne aducem noi frumușel aminte cu ce vorbe a ieșit el din scenă în actul III, scena 8? Aud?

Baba – Nu-mi amintesc neam! Și oricum, de obicei nu dau doi bani pe ce spusele unuia ca Potcă.

Babu – Dar ceea ce a spus ella despărțirea de noi face toți banii, așa că, hai, să facem o reconstituire! Poate că publicul îl prețuiește totuși ceva mai mult pe personajul lui Potcă și ne spune el ceea ce ne interesează... (interogativ către public:) Ei? Nimic, nimic?... Nu-i nimic, se rezolvă chiar dacă figura e grea și muzica tace. Ia, fiți atenți aici!

[Babu conturează cu mâinile spre stânga lui un corp uman. Într-o irizare din dreapta scenei apare așadar spectrul în 3D al lui Potcă a cărui voce se aude ca din străfunduri: „ (...) Mulțam pentru toate, dar de mormântul Iadei de la Bazin, adică de dincolo de Cimitirul uitat, să nu vă atingeți!”, după care dispare dimpreună cu imaginea lui holografică.]

Scena 2 (Babu și Baba)

Babu – Aha! E... OK!

Baba – Ce „chei” visezi, omule?!

Babu – Uite, o să-ți explic ca să înțelegi până și tu dimpreună cu publicul (didacticist): Potcă a trebuit să ascundă lansatorul de rachete într-un loc în care nu l-ar fi căutat nimeni, așa că l-a îngropat în locul de veci al Iadei.

Baba – Bine, bine..., dar atunci ce s-a făcut cu cosciugul Iadei?

Babu – Păi tocmai o spuse Potcă: l-a

aruncat ceva mai încolo, în Bazin...

Baba – Eu nu calc acolo nici ziua, darămite noaptea! Că nu vreau să mă înghită pământul de vie!

Babu – Ei, nu te potrivești și tu la tot felul de snoave obscurantiste din popor. Adevărul e că vremea dacilor era acolo un bazin de decantare a apei care alimenta toată valea asta. De bun ce era l-au folosit apoi și romanii pentru a duce apa la castrul lor.

Baba (visătoare, apoi, cu regret) – Ce bine trebuie că era pe atunci... Că noi nu avem nici acum în sat nici canalizare și nici apă curentată, ori curentă, cum i-o zice, că tot nu curge!

Babu – Și asta nu e tot! Bazinul era căptușit cu argint, așa că apa mai era și bine dezinfectată.

Din păcate, de-a lungul timpului argintul a dispărut, iar bazinul s-a colmatat devenind o capcană. Dacă nu-i știi cărările, poți fi înghițit undouă de pietrișurile mișcătoare de acolo.

Baba – Păi, eu ce zic? Nu calc pe acolo nici moartă!

Babu – Pe cuvântul tău? Și dacă eu te-o îngropa tot acolo?

Baba – Nu o să poți, că, așa cum ești de păcătos, o să mori cu siguranță înaintea mea.

Babu – Nu fi așa prăpăstioasă, să nu dai care cumva tocmai tu într-o... prăpastie! Dar stai liniștită: găsesc eu drumul cu ochii închiși, iar tu nu trebuie decât să calci pe urmele mele, așa ca în urma unui genist...

Baba – Da, că ești tu de gen masculin și eu trebuie să merg în urma ta, ca pe vremurile în care nu se auzise de promovarea femeii în cadrul activului de partid și de stat.

Baba – Bine, atunci, ia-o tu înainte!

Babu – Ba, nu, eu stau dincolo de marginea Bazinului!... Și, ca să fim siguri că nu pățești nimic, o să te țin de o funie pe care o să ți-o legi pe sub umeri.

Babu – Hai, fie și un lup mâncat de o oaie!

Baba – Te rog să nu începi iarăși cu snoavele lui *La Fântână* cu care mi-ai împuiat capul.

Babu – „La Fontaine”, femeie,... „La Fontaine” - se spune corect!

Baba – *Fontaine – fântână*, nu are a face!

Să te văd eu cum o să te descurci la... Bazin!

CRISTIAN STAMATOIU

Plastica

Mihai Istudor

(15 martie 1944, Ploiești
- 3 februarie 2015)

Studii: Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu”, Cluj-Napoca, 1973
Membru al Uniunii Artiștilor Plastici
Premii: 1979, Premiul Uniunii Artiștilor Plastici pentru tineret, 1994, Premiul special „Gheorghe Tătăreanu”, 2000, Premiul al II-lea la Bienala de Pictură și Sculptură, Sala Dalles, București, 2008, Premiul I la Bienala de Pictură și Sculptură „Gheorghe Petrașcu”, Târgoviște, Dâmbovița, 2010, Premiul I pentru concursul de monumente „Antim Ivireanu”.

Expoziții colective: 1973 – 2013, participă la majoritatea Saloanelor Naționale, la Salonul Național de Sculptură Mică, 1979–1980, Egipt, Siria, Irak, Expoziție de sculptură mică contemporană, 1998, București, Galeria Orizont, 1999, București, Galeria Apollo, 1+13, 2000–2001, București, Salonul de artă. Simpozioane: 1973, Măgura, 1976, Arcuș, 1978, Galați; Sângeorș Băi, 1979, Hoyerswerda, Germania; Piatra Neamț, 1981, Portoroz; Brăila, 1986, Scân-teia, 1987, Oarba de Mureș.

Opere în muzee: Baia Mare, Muzeul Florean, Botoșani, Muzeul Județean, București, MNAC, Galați, Muzeul de Artă Vizuală, Tulcea, Muzeul de Artă.

„Am găsit calea”

Nu este nici pe departe unul dintre artiștii plastici care să-și fi investit timpul, energia și creația pentru simpla poziționare într-o ierarhie. Vede dincolo de etichetări și delimitări, centrat mai degrabă pe plus-valoarea care poate fi adusă de artă unei societăți, patrimoniului național și universal.

L-am regăsit pe sculptorul Mihai Istudor ca în alți ani, preocupat de lucrările sale, obsedat încontinuu de mesajul și simbolistica lor. Caută și azi, ca întotdeauna în ultima jumătate de secol, adevărul său în marele tablou al adevărului general. Susține că a găsit calea de a face arta sa să rezoneze cu lumea și viața: „Soluția

este să nu fii artificial. Oamenii, cei cărora ne adresăm cu toții, noi, artiștii, știu să discearnă, mai devreme sau mai târziu detectează falsul, infatuarea, creația pentru câțiva și nu pentru întreaga lume”. Nu i-a „scăpat” nimic artistului – piatra, lemnul, metalul, pe rând, au fost „gazde-” ale unui mesaj plastic unic, „risipit” prin colțuri de țară pentru bucuria oamenilor, pentru înobilirea spațiilor în care ei respiră și caută arta. Nu întâmplător lucrările la care artistul ține cel mai mult sunt cele realizate în taberele de creație, în spații ample, deschise, în linii libere. În același timp, o viață de căutări artistice l-a adus pe Mihai Istudor în preajma șlefuirii prelungi a multor lucrări de plastică mică, la granița fină dintre detaliu și dimensiune. Ce spune astăzi unul dintre cei mai importanți, dedicați și totodată discreți artiști din România despre destinul său în lumea plasticii? Că totul face parte dintr-un întreg suveran, iar mesajul său, de la lemn la bronz, se întrecește în numele unui viitor fără final, în care arta monumentală, ca gen de exprimare artistică, va curge neîncetat, din transformare în transformare.

ROXANA ICHIM ISTUDOR
(interviu din anul 2014)

EXPOZIȚIE DE ARTĂ

"Portretele pictorului

RADU-ANTON MAIER –
o oglinda fidelă a propriului eu"
24 mai – 10 august 2019

Galeria RADUART prezintă în premieră expoziția „Față în față. Portrete și autoportrete de RADU MAIER”, care include circa 20 de lucrări ale artistului și este organizată cu prilejul zilei sale de naștere. Pictor, grafician, desenator și ilustrator de cărți, Radu Maier este o figură importantă pe scena artei internaționale, fiind considerat unul dintre exponenții de bază ai post-avangardismului.

Forța impresionantă a portretelor și puterea imaginară a chipurilor create de RADU MAIER, cu o carismă interioară inconfundabilă, au îmbogățit istoria artei cu exemple pregnante. Efectul de atracție al diferitelor reprezentări umane ca

realitate sau ca mască au însoțit artistul de-a lungul întregii sale vieți.

Cu mult înaintea studiilor la Academia de Arte „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca, tânărul pictor a realizat nenumărate comenzi de portretizare a diverselor persoane, impresionate de iscusința sa artistică, despre care își amintește în continuare cu nostalgie. Astfel a fost creată o amplă serie de portrete pentru copii, tineri și adulți, redată cu fidelitate și purtând o amprentă realistă vizibilă, în conformitate cu tendința artei de atunci. Legătura cu realitatea nu era o opțiune în perioada realismului socialist, ci o atitudine artistică prescrisă. Imagini precum „Inovatorul” sau „Colegul de clasă” conțin forme de încordare statică și sunt adevărate studii de caracter. „Arta ar trebui să se bazeze pe realitate, subliniază artistul, aceasta însă suportă deformări și exagerări nelimitate”. Instrucțiunile primite în mod constant și restricțiile tot mai frecvente de

limitare a creativității sale, l-au determinat pe artistul în devenite să reducă considerabil portretul ca gen din activitatea sa și să se distanțeze de proiectele la coman-dă. Eliberarea de realismul primei etape creatoare .→

Dr. SVETLANA MAIER

CHIPAROSUL
20 ianuarie 2019

Arzând ca focul feștilei,
Chiparosul de dincolo de fântâna
pupilei

a prețui iubirea.
Zidirea ei,
i-a fost rațiunea de a fi,
izvorul ce l-a însoțit zi de zi,
Eul de dincolo de înțelesul
ce mi se arată
și mâna însângerață
ce a smuls clipa din aripa
orizontului.

ITACA 3
26 februarie 2019

Te avânți spre mari singurătăți
sfidând eternitatea
în urmă-ți lași cetatea,
Itaca-n praful humii.
În mijlocul lumii
te regăsești violent
sub ochiu-i de sticlă absent
și o sete, o anumita sete
îți pătrunde în oase.
Te întorci cu tălpile roase,
cu pas obosit și rar,

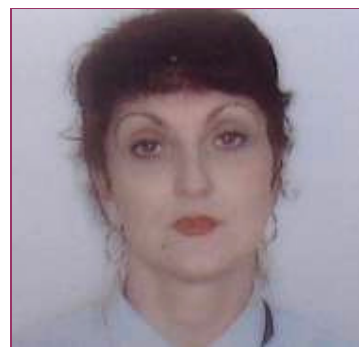
dar știi măcar
că în tine e propriul tău continent.

CHIAR VREI SĂ ȘTII?
25 februarie 2019

Mai pipăiam cu ochii orbi lumina
când Dumnezeu mi-a întins
duios o mână
Nu mai aveam nimic la îndemână
să pun o stavilă în calea aridă.
Când clipa am transformat-o în
piramidă
cu vârful am sângerat o vreme cerul.
Aripa în agonie a dezvelit misterul,
dar buzele-i de calcar,
stîns, au surâs absent,
când am cerul răspunsul care-l caut.
Târziu și-a întors încet spre mine fața
Vrei să știi?
Răspunsu-ți poate înălța viața
sau a țî-o pustii

VĂZÂND PRIN OCHII TĂI

Prin ochii tăi văzut-am lumina
și stele am învățat a descifra, chiar
gândurile mi le-am zămislit
în mintea ta,

când fiecare pas al tău călca
pe urma nevăzută a sărutărilor mele.

Destinul pățimaș l-am dat în lături
și câte multe altele am înfruntat
nevrînd să fac din spade abandonate
zale la propriile mele lanțuri
sau frâu visului pur, adevărat.

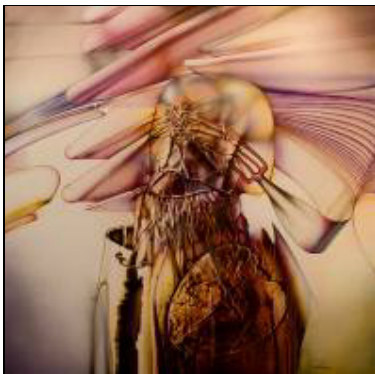
Acum privesc apusul cu uimire,
cum tainic se destramă în
fărâme,
văd cum iubirea și cum ura
egale sunt în lume
și cum orice a mea înfăptuire
frântură-i doar în alba,
marea mărturisire.

VIORICA ȘUTU

Radu Anton Maier

→ este tot mai vizibilă. Modelele sale devin cunoscuți filozofi, scriitori și politicieni. Astfel au fost executate o serie de portrete a personalităților Lucian Blaga, Ale-xandru Ciorănescu, Pavel Chihaiia, Reinhold Messner și Willy Brandt. Dialogurile permanente purtate în timpul ședințelor de portretizare și legate de profilul modelelor au influențat corespunzător atât structura facială cât și profilul psiho-anatomic. Unele dintre ele prezintă o analiză stratificată a caracteristicilor umane în fuziune cu natura.

„În calitate de desenator și apreciat ilustrator de hărți am fost confruntat zeci de ani cu diverse forme de relief, cu regiuni împădurite și cu formațiuni montane abrupte. În aceste condiții portretele mele au suferit deformări corespunzătoare, asemănătoare unei geografii adaptate intenționat: cu eroziuni, cu mici suprafețe netede, cu văi și piscuri, întregite de un conținut ideatic marcant. Un chip este ca o carte care trebuie răsfoită, pentru a-i deduce mesajul. La fiecare lectură ies în evidență nuanțe noi, care se

Radu Anton Maier, Profet III

completează reciproc și dintr-o dată apare o imagine redefinibilă din punct de vedere atmosferic și artistic", menționa Radu Maier într-un interviu. Reprezentarea simbolică a viziunilor sale artistice demonstrează un proces de maturizare, fixat în ce-a de-a treia etapă de realizare a portretelor, care își atinge perfecțiunea printr-o tehnică modernă, executată cu ajutorul aerografului și a șabloanelor.

Creațiile sale vizibile, dar nedefinibile, se numesc „Dic-torul”, „Gladiatorul”, „Judecătorul”, „Dervișul”, „Profetul”, „Pantocrato-

rul” și sunt considerate reprezentări monumentale cu caracter simbolic.

Iubitorul de artă va fi confruntat în cadrul expoziției cu portrete supradimensionate, picturi dominate de culori puternice și mesaje încifrate, completate de schițe, șabloane delucru și autoportrete care sunt adevărate reflecții ale propriilor etape de viață ale pictorului Radu Maier. Expoziția organizată de către Galeria RADUART, care se ocupă în exclusivitate cu promovarea pictorului Radu Maier pe plan internațional își așteaptă vizitatorii începând cu data de 24 mai 2019, la orele 18:30, la adresa Ledererstraße 12, în Fürstentfeldbruck Germania.

Expoziția va fi deschisă până în data de 10 august 2014.

Program cu publicul este miercuri și vineri între orele 14.00-17.00 și sâmbătă - 11.00-13.00.

Informații suplimentare în legătură cu expoziția vă oferim la adresa www.raduart.de. 4.201 semne. Utilizare gratuită.

PERSOANĂ DE CONTACT:
Dr. Svetlana Maier, T +49 (0) 151 252 252 27, presse@raduart.de

„Argumente pentru pace”

în luna iulie

Și în această lună, istoria s-a repetat și coincidențele par să confirme acest lucru... Astfel:

- În 12 iulie s-au încheiat două tratate:
- În 12.07.1475 Ștefan cel Mare încheia cu Matia Corvin un tratat antiotoman.
- Tradiția este respectată și în 12.07.1499, tot în timpul domniei lui Ștefan cel Mare acesta semna tratatul de pace dintre Moldova și Polonia.
- *Alte două tratate s-au încheiat în 21 iulie...*
- În 10/21.07.1774 prin tratatul de pace de la Kuciuk-Kainargi, art. XVI, “Imperiul Rusiei restituie Sublimei Porți întreaga Basarabie cu Akkermanul (Cetatea Albă), Chilia, Ismailul, cu târgurile și cu satele și tot ceea ce cuprinde această provincie, după cum îi restituie și fortăreața Bender. Tot astfel, Imperiul Rusiei restituie Sublimei Porți cele două principate ale Valahiei și Moldovei, cu toate fortărețele, orașele, târgurile, satele și cu tot ce cuprind ele...” în art. XXIV se stipula că “trupele imperiale ale Rusiei se vor retrage în interval de două luni din Moldova și vor trece pe malul stâng al Nistrului”. Moldova și Țara Românească sunt scutite de haraci timp de doi ani, iar Rusia capătă dreptul de a interveni în favoarea Principatelor.
- În 21.07.1718 s-a încheiat și Tratatul de la Passarowitz, prin care Banatul și Oltenia treceau în stăpânirea Imperiului Habsburgic.
- *O altă coincidență... Ștefan cel Mare a început și a terminat domnia sa tot în iulie.*
- În 12.07.1457 Ștefan cel Mare este uns domn al Moldovei - După înfrângerea domnitorului Petru Aron la Doljești, Ștefan, aflat în tabăra sa, situată lângă satul Direptate, primește clerul și boierii veniți să-l întâmpine, iar mitropolitul Teoctist l-a “uns și încoronat la biserica satului amintit”.
- Iar, în 02.07.1504 avea loc trecerea în neființă a lui Ștefan cel Mare.
- În iulie Dunărea pare a fi mai ușor de trecut pe orice fel de pod. Astfel:
- În 05.07.328 se inaugura oficial podul de la Celei (Sucidava), construit de către arhitectul Theophilus Patricius.
- În 19.07.1877 Marele Duce Nicolae, comandantul suprem al armatelor rusești, a adresat principelui Carol o telegramă cifrată în care, relatându-i despre înfrângerea suferită de trupele rusești în cea de-a doua bătălie de la Plevna, i-a cerut cu insistență ajutorul.

Ca urmare, primele unități ale armatei române au trecut Dunărea și au luat în primire paza podului de vase Zimnicea-Svistov (19/31.07.1877).

- În 10.07.1913 România declară război Bulgariei. În ziua de 14 iulie, armata română trecea Dunărea pe poduri de vase și înainta, fără lupte, spre Sofia, în timp ce o altă parte a ei controla ținutul de la sud de hotarul Dobrogei. În perioada 29.07.1913 – 10.08.1913 are loc Conferința de Pace de la București la care luau parte: România, Grecia, Muntenegru, Serbia și Bulgaria. Prin tratatul încheiat la această conferință, României îi revine partea din sudul Dobrogei - Cadrilaterul. Tratatul permite pentru prima oară statelor din zonă să-și rezolve problemele.

Alte relatări din luna iulie ne prezintă diplomele regale maghiare. Acestea au protejat domnișorii români și familiile acestora. Astfel:

- În 26.07.1324 Basarab, domnul Țării Românești, e numit de către cancelaria ungară “voievodul nostru transalpin” (wayuodam nostrum Transalpinum). Prin aceasta Basarab I acceptă suzeranitatea regelui maghiar, fiind recunoscut, în același timp și stăpânitor efectiv al Banatului de Severin.
- În 15.07.1368 prin diplomele emise regele maghiar Ludovic I intervine din nou în favoarea lui Dragoș fiul lui Giula, în conflictele acestuia cu rudele sale.
- În 21.07.1390 printr-o diplomă emisă, de către cancelaria regală maghiară, familia cnezilor Bârsana este dezmoștenită, pierzând ținutul Bârsana, în favoarea lui Balc și Drag, descendenții lui Dragoș Vodă.
- *Campaniile lui Iancu de Hunedoara au avut drept scop stoparea expansiunii Imperiului Otoman către Transilvania, Ungaria, Austria, dar și eliberarea Serbiei:*
Expediția voievodului în fruntea armatei cruciate în “campania cea lungă” din toamnă anului 1443 în Serbia a obligat Imperiul Otoman să accepte încheierea unei păci pe 10 ani, la 12.07.1444, la Szeged.
- Și în 22.07.1456 este repurtată o strălucită victorie, la Belgrad, a lui Iancu de Hunedoara, voievod al Transilvaniei, împotriva puternicei armate otomane conduse de Mahomed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului. În urma acestei victorii, Papa Calixt al III-lea l-a caracterizat pe Iancu de Hunedoara drept “atletul cel mai puternic - unic - al lui Christos”. Era anulată pentru destul de mult timp dorința de expansiune a Imperiului Otoman către centrul Europei.

• *Alte evenimente:*

- În 28.07.1468 se încheie Tratatul moldo-polon. Cazimir al IV-lea s-a obligat să nu adăpostească niciun pretendent la tronul Moldovei.
- În 9.07.1520 la Târgoviște, Neogoe Basarab încheia cu Ioan Zapolya, voievodul Transilvaniei, un acord privind frontiera. Se hotăra să nu mai fie „cerți și răzmeriți” între cele două țări, ci “numai pace și frăție”, iar cei ce vor tulbura bunele relații “vor plăti cu capul”.
- În 6.07.1600 Mihai Viteazul se adresează printr-un hrisov cu titlul: “domn al Țării Românești și Ardealului și a toată Țara Moldovei”, confirmând, astfel prima unire politică a celor trei țări române.
- În 23.07.1601 Mihai Viteazul formulează memoriul său către marele duce al Toscanei, Fernando I de Medici, păstrat în traducere italiană- prima autobiografie din istoria medievală a României.
- Temeiul politicii externe a lui Matei Basarab a fost alianța cu Ardealul. A păstrat relații strânse cu Gheorghe Rakoczy I și cu fiul acestuia, Gheorghe Rakoczy al II-lea, încheind tratate cu ei. La 17.07.1633, cu prilejul trecerii unui ambasador ardelean spre Stambul, se realizează o primă convenție, prin care își promiteau ajutor.
- În 01.07.1878 s-a încheiat Congresul de pace de la Berlin. Prin Tratatul de pace s-au recunoscut independența României și drepturile ei asupra Dobrogei. Județele Cahul, Bolgrad și Ismail, din sudul Basarabiei, aflate anterior în componența României, sunt încorporate Imperiului Țarist.
- În 23.07.1921 are loc semnarea Convenției de la Paris prin care se stabilește statutul definitiv al Dunării.
- În 3.07.1933 România semnează la Londra, Convenția de definire a agresiunii și a teritoriului. La elaborarea convenției a contribuit din plin și Nicolae Titulescu. Acest document consolida, din punct de vedere juridic internațional situația României. El prevedea că prin teritoriu se →

PROF. CORINA SIMEANU

FESTIVALUL INTERNATIONAL ROMAII POESIA

La Sibiu, Păltiniș, Brateiu, Rășinari se desfășoară în perioada 01 – 4 august 2019, Festivalul Internațional al Romilor „Romaii Poesia”, ediția a IV-a.

Participă scriitorii: Stela Olteanu Manolescu (SUA), Maja Familic (Serbia), Ruzdija Russo Sejdicovic (Germania), Isabella Sejdicovic, Marcel Courthiade (Franța), Punita Singh (India), Pierre Abd El Ahad (Canada), Delia Grigore, Nicolae Băciuț, Nichita Danilov, Robert Blomberg Rydberg (Norvegia), Laura Bumbac (Grecia), Paraschoudis Petros, Paraschoudis Matilda, Roni Ben Ari (Israel), Ana Debincka (Polonia), Katiuzsha Kozubek (Germania), Robert Dolinsky (Polonia), Yuki Tanaka, Akiko Tahasahi (Japonia), Delia Grigore, Nicolae Băciuț, Nichita Danilov, Cristina Danilov, Cristian Neagu, Luminița Cioabă, Camelia Sănescu (România).

Pe parcursul manifestărilor, vor avea loc dezbateri literare (La porțile unei literatură încă necunoscute – Poezia, instrument de luptă împotriva discriminării) Despre artă (Pictura redă identitatea unui popor?), recitaluri de poezie, ateliere de creație, expoziții de pictură, fotografie, atizanat romano. Ateliere meșteșugărești romane (prezentarea meseriilor tradiționale române: arta prelucrării aramei, arta lingurării, arta împletitului în lemn, arta prelucrării argintului, cum să coasem romanese, împletirea părului și semnificația lui.)

Joi, 1 august: ateliere: **Graiul culorii în poezie**, sub îndrumarea poetei Punuita Singh și a Luminiței Cioabă; - Limba romaii - instrument al culturii și identității - Dr. Prof. Marcel Cortiade; **Culoarea poeziei în pictură**: sub îndrumarea Stelei Olteanu Manolescu și a Maja Familic.

“Picnic Romano kai cear zălleno- Picnic Romano la iarbă verde”.

Citirea creațiilor literare și expunerea picturilor realizate; Vizitarea Casei memoriale Cabana lui Constantin Noica; Cină romaii în jurul focului. Curmătura Ștezii.

-Vineri, 2 august 2019, va fi marcată Ziua Internațională a Holocaustului. De la ora 09,00, Biserica Filadelfia, Marșul tăcerii, Comemorarea victimelor Holocaustului - moment comemorativ, Podul Cibin; Solidaritatea cu poporul romilor risipit în toată lumea. Delia Grigore, Aruncarea de flori și coronițe.

Marșul tăcerii: bulevardul Nicolae Bălcescu, Forumul Democrat al Germanilor – Sala oglinzilor: Centenarul Romilor Ibașfalău 1919 – Dumbrăveni 2019, Vernisajul expoziției foto – Holocaustul uitat și iertat, de Luminița Cioabă, Vernisajul expoziției foto – Festivalul Internațional Romaii Poesia Ed I, a II-a, a III-a, Vizionarea filmului documentar despre deportarea romilor, Romane Iasfa - scenariul și regia Luminița Cioabă. La 14,30: vizitarea comunității de romi din Brateiu jud .Sibiu, discuții libere ale participanților cu romii tradiționali, Obiceiuri și tradiții – asemănări și deosebiri, Influențe indiene, europene și americane, Program artistic dedicat gazdelor de către participanții festivalului.

Sâmbătă, 3 august 2019, orele 09,00-9,30: Moment comemorativ: Depunere de flori la mormântul Regelui Ion Cioabă; Rășinari,

Zi gastronomică populară romaii: Curmătura Ștezii; pregătirea mâncărurilor tradiționale romane, Prezentarea delicatelor romane în fața juriului alcătuit din șefi bucătari ai restaurantelor sibiene. Pre-paratele câștigătoare vor intra în meniul restaurantelor; Răpirea miresei. Moment specific tradițional; În căutarea miresei; Nunta romaii în fața focului.

– Moment artistic de poezie, muzică și dans romano. **Duminică 4 august 2019**, orele 18,30-19,00, **Parada Festivalului Internațional Romaii Poesia**

(Pietonala Nicolae Bălcescu, Sibiu), orele 19,00-22,00, **Festivalul Internațional Romaii Poesia** (Piața Cetății în fața Filarmonicii Sibiu) - amfitrioni Nicolae Băciuț și Luminița Cioabă. În program: **Omagiul adus poetei romilor Papusza Bronisława Wajs**, recită: Luminița Cioabă Sibiul orașul poeziei mele - recită Eموke Boldizsar, versuri Luminița Cioabă; Dans și muzică romaii Romani Cierhen (Germania și Polonia), Kozubek Kerstin Ludmila, Robert Dolinsky, Anna Debincka; momente poetice: Maja Familic (Serbia), Ruzdija Russo Sejdicovic, Pierre Abd El Ahad, Robert Blomberg Rydberg, Kozubek Kerstin Ludmila, Punita Singh (India), Romane Cheia, Andreea Cioabă, Iovan Isabela, Lusia Mihuleșcu, Andra Iovan, Irina Mihai; recital liric „Pe unde umbli poezie?”, susținut de Nicolae Băciuț; Moment de dans popular tradițional romano; Romani Cirehen - Muzică și dans romano; Paraschoudis Petros, Paraschoudis Matilda - Muzică grecească romaii. Pezentarea portului tradițional romano, Elisia Cioabă; Moment de dans romano în interpretarea și coregrafia Isabelei Iovan; Romano Fashion - costume Laura Bumbac și Luminița Cioabă, Larisa Laura Mihai - chitară clasică, Ci pateauas - moment interactiv cu publicul - Luminița Cioabă.

ARGUMENTE...

→ înțelege teritoriul asupra căruia un stat își exercită autoritatea.

- În 11.07.1940 România era constrânsă să se retragă din Societatea Națiunilor.

- În perioada 13-16.07.1947 un comunicat comun semnat la încheierea vizitei în Bulgaria a unei delegații guvernamentale române, constata că toate chestiunile teritoriale dintre România și Bulgaria sunt definitiv reglate.

- Din 27.07.1956 România devine membru al O.N.U. pentru Educație,

Știință și Cultură (UNESCO), fondată în 1945.

- În 31.07.1991, la Moscova, a fost semnat Tratatul START I privind reducerea arsenalelor strategice, de către URSS și SUA. Tratatul a fost ratificat și de cele patru state nucleare formate după dezmembrarea URSS (Rusia, Ucraina, Belarus, Kazahstan). Tratatul urma să intre oficial în vigoare în 5.12.1994.

- În 17.07.1996 Camera Reprezentanților a Congresului Statelor Unite ale Americii a aprobat o lege care prevedea acordarea clauzei națiunii celei mai

favorizate pe bază permanentă pentru România.

- În perioada 29.06.1997 – 7.07.1997 Parlamentul României ratifică Tratatul cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare cu Ucraina.

- În 3.07.1997 la Ismail, în Ucraina, președinții României, Emil Constantinescu, al Ucrainei, Leonid Kucima, și al Republicii Moldova, Petru Lucinschi, semnează o declarație privind colaborarea dintre cele trei state.

Sursele articolului se pot vizualiza pe pagina <https://calendarele.eu/bibliografie/>
De pe site-ul aplicație – [Calendare românești](#)

Lumea lui Larco

ÎN LUNA IULIE

Căldura e supărătoare,
Uscat e totul pe câmpie,
Acei bogați se scaldă-n mare,
Cealaltă lume-n... sărăcie.

DE DRAGOSTE

Fetei dulci de pe la noi,
Curte i-au făcut vreo doi,
Dar păcat, ce crudă soartă,
Nu-i lăsase loc de poartă!

ROMÂNULUI DE AZI

Închisă i-e oricare poartă,
Dar știe treaba să-și împartă:
Trudește unu pentru doi...
Parlamentari de pe la noi!

EPIGRAMA-I DOCUMENT DE EPOCĂ?

Ca-ntr-o oglindă prinsă-n ramă
Privești prin epigramă țara,
De-aș scrie despre azi mi-e teamă,
C-ajunge țândări oglinjoara!

UNUI FOST ALES

El nu era din cei mai culți,
Râdeau de el pe la ședințe,
Dar întâlindu-se cu mulți,
E plin acum de...cunoștințe!

NOSTALGHII (sonet)

Îți mai aduci aminte noaptea-n care

Întâia oară ne-am îmbrățișat,
Eu stelele, pe rând, le-am încărcat
În Carul Mic, apoi în Carul Mare?

Târziu doar eu rămas-am nemișcat,
Căci stelele plecat-au la culcare,
Pe-un ram venise o privighetoare
Ce pentru tine știu că a cântat.

Era pe-atunci doar cânt și poezie,
Apoi o nuntă mare am făcut,
Cotnari, dar și *Fetească* s-a băut.

Toți oamenii trăiau în armonie,
Și n-auzeai de bârfe, vicleșuguri,
Iar vinul, încă, se făcea din struguri.

GHINIONUL UNUI POLITICIAN

Întârziind la o ședință,
Așa cam din obișnuință,
Și-a pus în cui bastonul, basca,
Dar a uitat să-și scoată masca!

RONDELUL ABSTINENȚII

E scrisă-n carte renunțarea,
Cea care sufletul rănește,

De vin nici că se pomenește
Spre cramă-nchisă e cărarea.

Cum dorul de *Cotnari* mult crește,
Regreți, te prinde întristarea
Că-i scrisă-n carte renunțarea,
Cea care sufletul rănește.

Prea adâncită-i așteptarea,
Ieșire nu se-ntrezărește,
Nevasta-ntruna bombănește
De-ți vine-n grabă întrebarea:

E scrisă-n carte renunțarea?

INFORMARE RAPIDĂ

Utilă poate fi tableta,
Discuție nici că începe;
Vezi ape, munți, vezi și Planeta,
Dar nu vezi omul de aproape!

UTOPIE VITICOLĂ

Ordin de la minister:
Via s-o plantați în cer,
Ca de sus, în loc de ploaie
Vin să curgă în butoaie!

UNUI INTRIGANT

Să-ți spun atât mi-a mai rămas,
Că nu ești om de omenie:
Cu sforile ce tu le-ai tras
Poți merge la legat în vie!

DIVIZIUNEA MUNCII ÎN PODGORII

Pe soare-n vie, mai tot anul,
Trudește numai el, țăranul,
Bogatul, cică, e prea fin...
El stă la umbră și bea vin.

VASILE LARCO

De la un clasic citire:

ALEXANDRU C. CUZA

(1857-1947)

Lui Damaschin

Damaschin când vede via
Iute-și scoate pălăria
Și salută cu onoare...
Vinurile viitoare.

Unui profesor

Din răzeș ajuns profesor
Mare lucru-ar fi să fie,
Dacă n-ar trata știința
Ca o simplă răzeșie.

Medicală

Mai rar o-nlănțuire
De fapte-așa ciudată:

Alegi să chemi un doctor
Și vine moartea-ndată.

Unui individ

Că nu-și păzește slujba lui,
Natura-i vinovată!
Și-ar bate capul bietul om,
Dar n-are ce să-și bată!

Unui poet

Ei spun că steaua ți-a apus
Și nu sunt drepti cu tine,
Pe cerul literelor sus,
Nici răsăriseși bine.

Selecție VASILE LARCO

EPIGRAME

Libertatea presei în neoliberalismul macronist

Când un jurnalist e anchetat
Vizavi de demascarea lui,
În ce parte, oare,-a globului
Mai e presa o putere-n stat?

Stejarul plantat de președinții Macron și Trump la Casa Albă s-a uscat

Nu s-ar vrea suspiciune
Întrebarea, da-i firească:
Un stejar nu pot să-l crească,
Darămite-o uniune?

Dăinuire

Mulți căzut-au s-o păzească,
Și mai mulți au să mai crească,
Ca aici să dăinuiască
Vatra noastră strămoșească!

ReUnificare după modelul Germaniei

Mă-nvață-un neamț din fosta
RDG
Că ne-om uni cu frații în UE.
Dar reunificarea țării sale
Nu s-a făcut cumva pe altă cale?

De ce fugi, de ce nu scapi?

Nici târâș, nici hopa, hopa,
Nici cu FixBus* sau SESÉ**,
Ne-am pornit spre Europa,
Nu spre - iar - URSS.

FixBus*, *SESÉ* - companii de
transport auto.

Un ping-pong riscant

El probând cu raze röntgen

Boala statului de drept,
Cu ce nas te ceri în Schengen:
MCVU-l crezi inept?

După înfrângerea de la alegeri, ALDE românească se retrage din cea europeană

N-așteptară să-i excludă:
Înșiși s-ar retras, țintéși.
Vine-o contră, cam zăludă:
„Dacă n-au mai fost aleși...”

Atavism

Ca să vezi, cleptocrația
Pesedisto-aldeotă
Cum a dus democrația
De la sacrosanct la grotă...

Unde-i cuiul?

Cum zici România Mare,
Cum ești umbra lui cutare.
Ia numește-o degetară:
La patină o să-l doară!

Asta nu-i discriminare?

Nu dea Domnu',-n târg la mine,
Să-ți vorbești neamul de bine:
Ești pe loc pus la podea:
Naționalist sadea!

Să nu fie mai rău

Ieri Băsescu, Cioloș, Soroș,
Astăzi - statul paralel...
Bietul nostru biet stat stógoș,
Numai pielea e de el!

Țara la Centenar: Lege privind Autostrada Unirii

Ani o sută - ca să vadă

Mihai Istudor, Cactus

Că nu are autostradă.
Câți, dar, să mai treacă, oare,
Pân' la vechile-i hotare?!

Legi ale unirii

Dacă pentru autostradă
S-a emis expres o lege,
Să mai punem una-n cladă:
Nodul dragostei să-l lege!

Prima reacție (personală!) a ministrului de externe la criza politică din RM

Las' c-o vântură hoțește,
Că vorbește volapük,
C-o mai scaldă românește,
Dar eu merg ... pe Plahotniuc.

Primar fără primărie

Nou ales la primărie,
Dând să intre pe moșie,
Preaputernicul Plahușa
Drept în nas i-nchise ușa.

No pasará?

Proaspăt desemnat ministru,
Avu un destin sinistru,
Căci chiar cei de la Interne
N-au vrut preșu-a i-l așterne!

Dualitate de putere în stat

Las' că-n propriile cisme
E doar dualism și schisme,
Dar în stat și la putere
Cine, cât să le digere?

Când doi se ceartă

Două când - puteri - se ceartă
Într-un stat stând copăcel,
Sar vreo trei să le despartă,
Stingând spiritul rebel.

Proaspătul prim-ministru al RM

O curtează - Penelopa -
Prinți din SUA, Europa...
Ea pe unul pune preț:
Un voinic din Soloveț.

Să vorbești cu tunu-n spate Despre suveranitate?

Trâmbiță-un mancirt sadea
Că-i stăpân în țara sa.
Ți s-a pus pe ochi o pată,
Să nu vezi că-i ocupată?!

NICOLAE MĂTCAȘ

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Felicitări stimate Nicolae Băciuț pentru apariția revistei „Vatra veche” aferentă lunii iunie 2019, iar acum vine pe raze de căldură:

„Vatra” cea cu cifra șapte,
Textele i-s bine coapte,
Pot s-ajungă-n viitor
Înspre dragul cititor!

VASILE LARCO

Vă mulțumesc d-nule Băciuț pentru noul număr al revistei „Vatra veche” pe care mi l-ați trimis. În aceste zile toride, când nu prea-i rost de ieșit din casă (la Brașov acum, ora 19 sunt 31°C), am ce citi. O revistă bună, care merge la suflet. Mii de mulțumiri.

Nicolette Orghidan

Iubite maestre Băciuț!

Vă mulțumesc din suflet pentru nr. 6/2019, pentru frumoasa găzduire, precum și pentru efortul supraomnesc pe care-l depuneți zilnic pentru a ne lumina sufletul și mintea. Revista - condensată, vibrantă, multicoloră - urmează să o citesc pe îndelete.

Să vă dea Domnul sănătate și puteri să rezistați presiunii zilnice! Păziți-vă, căci avem nevoie de Dvs.

Atașez câteva epigrame aproape la zi. Cu urări de bine,

N. M.

Felicitări, infatigabil, dedicat baci Nicolae Băciuț!

Lucian Vasiliu

Vă salut, domnule Nicolae Băciuț!

Vă mulțumesc pentru numărul din Cireșar și abia aștept să-l citesc! Să aveți spor și inspirație în tot ceea ce faceți!

Cu prietenie,

Cornel C. Costea

Mulțumiri pentru „Vatra veche”! Este bogată și captivantă... Fiecare apariție a ei este o sărbătoare pentru noi!

Carmen Sima

Mulțam Nicolae! O revistă faină, rotundă, remarcabilă. Ca - mă repet-orice altă ediție a Vetrei... Îmbrățișări

frățești din Bucovina.

Cu drag,

Cezar.

Mulțumesc mult pentru revistă!

Cu aleasă prețuire,

Corina Costea

Vii mulțumiri, colegiale felicitări!

Mult curaj și mult noroc în continuare! Al Dvs.,

Stelian Dumistrăcel

Vă trimit câteva poezii, cu speranța că pot fi publicate în revista dvs. V-aș rămâne îndatorat dacă mi-ați răspunde cu email. Succes în ceea ce faceți. Felicitări pentru deschiderea tematica a revistei dvs.

Cu respect și prețuire,

Lucian Adulmeanu - Izadra

Mulțumesc și vă doresc apariții cât mai multe și bogate *Vatra veche*!

Katalin Cadar

Primită cu bucurie și citită cu plăcere. Din nou felicitări! Cu aleasă considerație,

Mihai Batog-Bujeniță

Un număr excepțional!

Cu mulțumiri,

Aurora Ciucă

Domnului Nicolae Băciuț, Am primit revista „Vatra veche”, nr. 6/2019. Vă mulțumesc, onorat pentru textul publicat.

Un număr dens, reușit, cu teme profunde și actuale. Felicitări pentru munca depusă, pentru realizări și pentru pasiunea pusă în tot acest demers. Direcția revistei este una bună, cu aprecierea valorilor din literatura română.

Ați realizat un adevărat pol de interes în sfera culturii.

Am postat revista pe bloguri pentru a semnala apariția ei.

Cordial,

C. Stancu

Stimate domnule poet Nicolae Băciuț, Vă mulțumesc respectuos pentru constanta primire a revistei dvs.

Vă propun niște poezii spre publicare în revista *Vatra veche*.

Cu mulțumire, al dvs. colaborator fidel,

**pr. drd. Cătălin Varga
Cluj-Napoca**

Mulțumim pentru plăcuta lectură și, mai ales, pentru Ana Blandiana!

Cu prețuire,

din Spania,

Gabriela

Stimate Domnule Băciuț,

Vă rog să primiți cele mai cordiale mulțumiri pentru articolul distinsei Domnișoare sau Doamne ELENA TRIFAN, publicat în paginile revistei - cu ocazia Zilelor Eminescu din acest an.

O felicit din toată inima pentru lectura corectă, pentru modul în care a înțeles și a suprim demersul meu, un travaliu de zeci de ani.

Vă rog să imi comunicați adresa pentru a-i mulțumi și personal.

N-am înțeles de ce a pus fotografia prof. Tudor Nedelcea - prietenul meu - și nu pe a mea pe care ați reproduș-o de câteva ori în paginile revistei.

Nu acest lucru este important, ci analiza ei corectă, prin care Eminescu poate fi mai bine cunoscut.

Poete, publicist drag, te rog să mă abonezi la revista pe care cu onoare o conduci.

(...)

Cu aleasă stimă și prețuire,

Nicolae Mares

Vă mulțumim foarte mult !

Ca de fiecare dată reprezintă un eveniment literar și deopotrivă cultural. Felicitări ! Urări de sănătate și putere de muncă !

Fundația Culturală Română DLN

Stimate Domnule Nicolae Băciuț, Vă mulțumim mult pentru expedierea (electronică) recentului număr al revistei! Felicitări! Ne-ați făcut o reală bucurie (ca de fiecare dată).

Vă trimitem (cu destulă întârziere, dar mai bine mai târziu decât niciodată)

câteva imagini ce le-am surprins la Festivalul "Grigore Vieru", la Iași și la Chișinău, imagini în care figurați și Dumneavoastră.

Mărturisim că prezența Dumneavoastră a fost cea mai frumoasă surpriză pe care organizatorii au făcut-o la această ediție a manifestării de suflet dedicată dragului nostru poet Grigore Vieru.

Cu aleasă prețuire și cu cele mai calde urări de bine,

fam. Elena și Vasile Flutur

Mii de mulțumiri cu bine! Felicitări pentru altitudinea estetică a revistei!

Cu o veche admirație,

Ștefan Vlăduțescu

Am primit super-revista! Să fie cu noroc și la mai multe!

Ecaterina Țarălungă

Vă mulțumesc! Apreciez revista *Vatra veche* condusă de dumneavoastră!

Nicolae Nistor

Stimate domnule Băciuț,

Vă mulțumesc pentru noul număr din revista *Vatra veche*. Multă sănătate și putere pentru a continua această publicație deosebită!

Mihaela Mudure

Vă mulțumesc frumos!

Sărbători frumoase de Rusalii și o vară răcoroasă!

Cu stimă,

Ela Cosma

Ca de fiecare dată, VV îmi procură un refris spiritual, un util aport informațional, o recreație literară benefică. Azi, de Rusalii, cu atât mai mult! Mulțumesc, succes și felicitări.

Nicolae Rotaru

Mulțumim mult de tot!!!! Am recitat cu drag scrisoarea trimisă de regizoarea Carmen Miheșcu, de la București, lui Dimitrie Stelaru, în 1961, la Turnu Măgurele.

Plăcută revedere și cu familia Păcurariu, la Poșta redacției!

Mersi, Maestre Băciuț!

Gheorghe Sarău

Încă un număr minunat, felicitări, Maestre!

Rodica Lăzărescu

Vă mulțumesc frumos pentru revistă! Toate cele bune,

Laurian Lodoabă

Mulțumiri, domnule N. Băciuț. Încă un număr valoros. Colegiale salutări,

Victor Gh. Stan

Stimate d-le Băciuț,

Vă mulțumesc foarte frumos pentru numărul 6 al revistei "Vatra veche".

Este incredibil! De mult nu am mai citit o revistă atât de bine scrisă. Nu pot decât să îmi doresc ca într-o zi să apară și picturile mele în prestigioasa dv. apariție editorială!!!

Felicitări! Cu prietenie, Al dv,

Vasile Ghiuță

Dragă Nicolae Băciuț,

Am primit revista ta, "Vatra veche", nr. 6, on line, unde am descoperit cu bucurie cronica la cartea mea, "Cununa de flăcări". Mulțumesc foarte mult.

Îți doresc numai bine, cu drag,

Victoria Milescu

Concurs Literar

„Călimara cu cerneală”

Casa de Cultură a Studenților din Târgu Mureș, aniversează 50 de ani de la înființare, cu acest prilej organizează Concursul „Călimara de cerneală”, tema concursului fiind: „TIMPUL STUDENȚIEI”.

Concursul Literar are două secțiuni: poezie, proză.

Lucrările fără diacritice NU vor fi publicate.

Lucrările vor fi trimise pe adresa de e-mail: ccstargumures@gmail.com, până la data de 1 noiembrie 2019.

Etapele desfășurării concursului literar sunt: 1 iulie 2019 - 1 noiembrie 2019 - primirea lucrărilor, 23 noiembrie – premiarea.

Juriul va acorda câte trei premii pentru fiecare secțiune, respectiv, premiul I, II și III. Publicațiile interesate vor putea să acorde și ele premii.

Ne dorim ca cele mai bune lucrări din concurs să fie publicate într-un volum.

Notă. Premiile celor care nu vor putea participa la festivități se redistribuie. În acest caz, după anunțarea celor premianți, este necesară confirmarea prezenței. Pentru cei din alte localități, se asigură cazare și masă. Cheltuielile de transport vor fi suportate de Casele de Cultură aparținătoare.

Premierea lucrărilor va avea loc în cadrul spectacolului aniversar „50 de ani CCS-Mureș”.

La închiderea ediției

CRISTINA SAVA,

Redactor la revista *Vatra veche*, a primit de „Ziua Ziaristului Român”, „Distincția Credință și Loialitate”.

START concurs tematic 2019 "Centenarul UZPR – ACTA non verba !"

(...)

Tema concursului (cel pe 2019) „Centenarul UZPR – ACTA non verba”. la toate cele 6 (șase) secțiuni (presă scrisă, publicații, presă online, radio, televiziune și carte de publicistică) are în vedere următoarele criterii: consistența, consecvența, constanța și acuratețea abordării tematice, pe de o parte, iar pe de altă parte frecvența demersurilor jurnalistice în acest sens.

În privința secțiunii carte de publicistică, considerăm că o lucrare devine eligibilă în concurs începând cu existența, în paginile ei, a minimum un text (eseu, reportaj, fotoreportaj, anchetă etc.) încadrabil în temă.

Sfătuim pe toți jurnaliștii care doresc să participe la această competiție să-și pregătească de pe acum dosarul cu lucrări, pentru ca la momentul „stop joc” ele să fie înaintate cât mai operativ juriului Uniunii.

Premiile vor avea și o componentă materială.

Urăm succes și inspirație tuturor competitorilor !

**UNIUNEA ZIARIȘTILOR
PROFESIONIȘTI DIN ROMÂNIA
Departamentul de Comunicare**

Panoramic cultural

Reghin, Omagiu lui Eminescu

București, Ziua Ziaristului Român

Sărmașu, Omagiu lui Eminescu

Sighișoara, întâlnire cu scriitori basarabeni

Târgu-Mureș, Lansare carte Lolita Dobroiu-Chirileu

Băile Felix, final de curs de perfecționare în comunicare

București, Premiile UZPR

Premiile UZPR, pe TVR 3

OCHIUL CICLOPULUI

Mihai Istudor, Poziții

Directori de onoare
Acad. MIHAI CIMPOI
Acad. ADAM PUSLOJIC
MIHAI BANDAC

Redactor-șef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Cezarina Adamescu, Mihaela Aionesei, Emilia Amariei, Florin Bengean, Diana Dobrița Bîlea, Sorina Bloj, Luminița Boboc, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Dumitru Hurubă, Alexandru Jurcan,

Vasile Larco, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Ioan Marcoș, Cristina Sava, Maria Dorina Stoica, Mihaela Malea Stroe, Nicolae Suci, Titus Suci, Gheorghe Sarău, Ilie Șandru, Gabriela Vasiliu

Correspondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Darie Ducan, (Paris), George Filip (Canada), Andrei Fischof (Israel), Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Moacănașu (Franța), Dorin Nădrău (SUA), Dalila Özbay (Turcia), Mircea M. Pop (Germania), Aliona Grati, (Chișinău), M. N. Rusu (SUA), Ognean Stamboliev (Bulgaria), Silvia Urdea (SUA).

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Iuliu Maniu nr. 14, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2018 • Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0365407700, 0744474258. • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

